

ACTIO IN
HENRICVM
GARNETVM

Societatis Iesuiticæ in Anglia

SUPERIOREM,

Et cæteros qui prodicione longè immånissima Sereniss.

BRITANNIÆ MAGNÆ Regem, & Regni

ANGLIÆ Ordines pulvere fulminali

è medio tollere coniurârunt:

Vnà cum Orationibus Dominorum

Delegatorum.

Adiectum est supplicium de HENRICO GARNETO

Londini sumptum.

Omnia ex Anglico à G. CAMDENO

Latine versa.

LONDINI

Excudebat *Ioannes Norton*, Serenissimæ Regiæ Maiestatis
in Latinis, Græcis, & Hebraicis Typographus.

Ann. Dom. 1607.

IN PRIORI ACTIONE
Die Lunæ, xxvii. Ianuarij .

Anno MDCV. in Prætorio

Westmonasteriensi hi fue-
runt Domini Delegati :

Comes Nottinghamiæ.

Comes Suffolciæ.

Comes Wigornia.

Comes Deuonia.

Comes Northamptonia.

Comes Salisburia.

*Primarius siue Capitalis Iustitiarius
Angliæ.*

*Primarius siue Capitalis Baro
Scaccarij.*

*Petrus Warberton Eques auro-
tus, & Communium Placitorum
Iustitiarius.*

Sistebantur

Sistebantur pro Tribu-
nali hi qui in que-
stionem vocati de
criminibus læsæ Ma-
iestatis in Comitatu
Middlesexiz:

1. *Robertus Winter* Armiger.
2. *Thomas Winter* Generosus.
3. *Guido Fawkes* Generosus.
4. *Ioannes Grant* Armiger.
5. *Ambrosius Rookwood* Armiger.
6. *Robertus Keyes* Generosus.
7. *Thomas Bates*.

8. *Euerardus Digbye* ex ordine E-
questri qui in quæstionem voca-
tus erat de crimine læsæ Maie-
statis in Comitatu Northampton.

Crimina.

LECTORI.

*E horrenda, execranda,
& longè immanissima pro-
ditiōe, & coniuratione*
Serenissimum Magnæ
Britanniæ monarcham
& vniuersos Regni
Angliæ Ordines in Co-
munijs Parliamentarijs

semel simulque puluere fulminali è medio
tollendi, aliquid in lucem ædere, & minus necessa-
rium, & omninò inutile prima fronte videatur.
Primum, cùm Iustitia suo munere perfunctâ ex sin-
gularibus ipsorum proditorum Confessionibus (quas
planè & publicè quando pro Tribunali sisterentur,
agnouerunt & confirmârunt, maxima hominum mul-
titudine circumfusa) omnem scrupulum tollat, & sin-
gulis cumulatisimè satisfaciat ; maxime cùm senten-
tiâ latâ, in ipsos suo tempore ex lege meritò sit animad-
uersum. Vt enim Lex Iustitiæ est fundamentum, ita
eadem Iustitia rectè administrata Reipub. est basis &

LECTORI.

aurea illa amussis quam ad causas Ciuiles & criminales decidendas Deus ipse adhibendam præscripsit. Secundò quòd hæc prodiciones, siue Læsæ Maiestatis Crimina sunt adeò manifesta, testata, & maioribus quasi theatris proposita, ut planè nemo apud nos eadem ignorare præ se ferre possit. Necessarium tamen est, & apprimè utile erit aliquid de iisdem in publicum dare, tum quòd incertæ, mendaces, & malè consutæ Relationes de argumentis & probationibus pro Tribunali prolatis per circulos circumferuntur, tum etiam quòd præsentium & posterorum interfit ut Ortus & Auctus atrocissimæ huius & nefandissimæ coniurationis cognoscantur, & quinam in eadem præcipui Authores, & Actores extiterint, intelligatur.

Crimina læsæ Maieftatis de quibus

Robertus Winter *Armiger*, Tho. Winter *Generofus*, Guido Fawkes *Generofus*, Ioannes Grant *Armiger*, Ambrosius Rockwood *Armiger*, Robertus Keies *Generofus*, & Thomas Bates *in iudicium vocati fuere iuxta forenfem Iuris Municipalis Anglia formulam.*

Vòd cùm Sereniffimus Rex Dominus noster Confiliariorum fuorum fuafu, & confenfu conftituffet Ordines Regni conuocare & Comitiam Parliamentaria in Vrbe Weftmonafterienfi de rebus maximi momenti quæ ad Regiam Maieftatem, Regnum, & Ecclefiam fpectarunt, habere; *Henricus Garnet Superior Iefuiticæ Societatis in Anglia (aliàs eminentis nominibus Wally, Darcy, Roberts, Farmer, & Henricus Philips appellatus) Ofwaldus Tefmond Iefuita, aliàs Ofwaldus Greenwell, Ioannes Gerard Iefuita (aliàs Lee & Brooke nominatus) Robertus Winter Armiger, Tho. Winter Generofus, Guido Fawkes Generofus, aliàs Guido Johnson, Robertus Keies Generofus, & Tho. Bates famulus Roberti Catesby Armigeri fimul cum Roberto Catesby, & Thoma Percy Armigeris, Ioanne Wright, & Chriftophero Wright Generofis*

fis contra Regiam Mæiæstatem conuenerunt; & *Henricus* ille *Garnet*, *Oswaldus Tesmond*, *Ioannes Gerrard* alijque Iesuitæ malitiosè, perfidè, & proditoriè *Thoma Winter*, *Guidoni Fawkes*, *Roberto Keies*, *Thoma Bates*, nec non *Roberto Catesby*, *Thoma Percy*, *Ioanni Wright*, *Christophero Wright*, & *Francisco Tresham*, confirmârunt & persuasêrunt Serenissimum Regem nostrum, Proceres & Præsules, vniuersamque Regni Angliæ plebem (Papistis exceptis) esse hæreticos, omnesque hæreticos anathematis vinculo esse innodatos & excommunicatos, nullumque hæreticum posse regnare: sed licitum meritoriumque esse Serenissimum Regem nostrum, & singulos in Anglia hæreticos è medio tollere, ad promouendam & propagandam fucatam illam, & vsurpatam Pontificis Romani autoritatem & iurisdictionem, & ad supersticiosam illam Romanam religionem in Anglia restaurandam. Cui proditoriz perluasioni, *Thomas Winter*, *Guido Fawkes*, *Robertus Keyes*, *Thomas Bates*, *Robertus Catesby*, *Tho. Percy*, *Ioannes Wright*, *Christopherus Wright*, & *Franciscus Tresham* perfidè assensum præbuerunt, & in *Henricus* ille *Garnet*, *Oswaldus Tesmond*, *Ioannes Gerrard*, & alij Iesuitæ, *Tho. Winter*, *Guido Fawkes*, *Robertus Keyes*, & *Tho. Bates*, sicut *Robertus Catesby*, *Tho. Percy*, *Ioannes Wright*, & *Franciscus Tresham*, perfidiosissimè consenserunt & conspirârunt puluere sulphureo siue fulminali, quasi vno flatu erumpente, Regem nostrum Serenissimum, Reginam illustrissimam & gratiosissimam, Principem nobilissimum, *Henricum* eius filium primogenitum Angliæ amorem & delitias, Præsules, & Proceres, grauissimos Regni Iudices, Equites Auratos, Ciues & Burgenses cum quamplurimis.

rimis alijs fidelissimis subditis & Regis ministris ad Comitia Parliamentaria euocatis nulla Maiestatis, dignitatis, Ordinis, Sexus, ætatis, aut loci ratione habita, atrocissimè, immanissimè, perfidiosissimè ex improuiso in altum efflare, membratim discerpere & funditùs è medio tollere. Præterea conspirarunt non solum Regiam sobolem masculam penitùs excindere, verumetiam quòd proditores illi cum alijs eiusdem farinae nobilissimas Domynas *Elizabetham & Mariam Serenissimi Regis nostri filiolas* interciperent, & *Elizabetham* Angliæ Reginam denuntiarent, simulque fallacia quædam edicta eiusdem Elizabethæ nomine promulgarent; cum hac tamen inter ipsos proditores cautione, vt ne verbum quidem fieret de religione immutanda, nec ipsi proditores se huius horrendi & nefarij sceleris authores vel actores profiterentur, donec eas copias contraxissent quæ præcogitata scelera ad effectum perducere possent. Tunc autem eadem scelera agnoscerent & comprobarent, vt ex eorum numero *Qua non laudantur nisi peracta.* Verùm edicto illo fallaci & eumentito omnibus significarent singula incommoda & grauamina in Regno vt populo satisfaceret, submouenda esse. Quodque ad securiorem sceleris occultationem & eiusdem consummationem, tam *Thomas ille Winterus, Guido Fawkes, Robertus Keyes, Thomas Bates, quàm Robertus Catesby, Thomas Percy, Ioannes Wright, Christopherus Wright, & Franciscus Tresbam* nefario consilio & fualu *Henrici Garnet, Oswaldi Tesmond & Ioannis Gerrard,* & aliorum Iesuitarum scelerati consenserunt & coniurârunt, quod *Thomas ille Winter, Guido Fawkes, Robertus Keyes, Thomas Bates* nec non *Robertus Catesby, Thomas Percy, Ioannes Wright,*

Wright, & Christopherus Wright seorsim conceptis verbis Evangelij tactis, & Eucharistia sumpta iurarent proditorias has machinationes occultare nec ealdem directè vel indirectè verbis aut circumstantijs, aperire, nec ab incepto scelere destituros sine consentituum comitatorum, videlicet *Tho. Winter, Guido Fawkes, Robertus Keyes, Tho. Bates*, quàm *Robertus Catesby, Tho. Percy, Ioannes Wright, & Christopherus Wright, & Franciscus Tresham* perfidè & proditoriè insurandum seorsim iuratum Eucharistiaque sacramentum, *Henrico Garnet, Ioanne Gerrard, Oswaldo Tesmond*, & alijs Iesuitis ministrantibus, sumpserunt. Ad hæc *Thomas ille Winterus, Guido Fawkes, Robertus Keyes, Thomas Bates*, simul cum *Roberto Catesby, Thoma Percy, Ioanne Wright, Christophero Wright, & Iesuitis illis Henrico Garnet, Ioanne Gerrard, Oswaldo Tesmond*, alijsque authoribus & consultoribus ad scelus illud machinandum & omninò perficiendum, perfidè consenserunt & conitarunt cuniculum agere sub ædibus Parliamentarijs, & ibidem magnam vim pulveris fulminalis supponere: & perinde ac consenserunt, *Thomas ille Winter, Guido Fawkes, Rob. Keyes, & Thomas Bates*, unà cum *Roberto Catesby, Thoma Percy, Ioanne Wright, Christophero Wright*, latentè clandestinis operibus, & magno molimine suffoderunt & ad medium usque fundamenti parietis ædium Parliamentarium cuniculum egerunt, eo consilio ut ibi magnam vim pulveris fulminalis supponerent ad scelus quod susceperant conficiendum. Et *Thomas ille Winter, Guido Fawkes, Robertus Keyes, & Thomas Bates*, unà cum *Roberto Catesby, Thoma Percy, Ioanne Wright, Christophero Wright*, cum deprehendissent

opus esse plenum difficultatis, fundamentum illud quod solidissimum & duodecim plus minus pedes crassum, & accipissent crypram quandam Parliamentarijs rebus esse subiectam, & habitationi *Thomæ Percy* adiunctam, tunc annuo reditu locandam esse: *Thomas* ille *Percy*, *Henrico Garnet*, *Oswaldo Tesmond*, *Ioanne Gerrard*, & alij lectis intelligantibus, unâ cum *Thomâ Winter*, *Guidone Fawkes*, *Roberto Keyes*, & *Thomâ Bates*, unâ cum *Roberto Catesby*, *Ioanne Wright*, & *Christophoro Wright* crypram illam ad tempus conduxit, & proditores illi in eandem viginti cadus pulveris fulminalis è domo *Thomæ Percy* lateenter & nefariè intrulerunt ad susceptum flagitium perpetrandum. Postea autem *Henricus* ille *Garnet*, *Oswaldus Tesmond*, *Ioannes Gerrard*, & alij lectis, *Thomâ Winter*, *Guido Fawkes*, *Robertus Keyes*, & *Tho. Bates*, unâ cum *Roberto Catesby*, *Tho. Percy*, *Ioanne Wright*, & *Christophoro Wright*, conuenerunt *Robertum Winter*, *Ioannem Graunt*, *Ambrosium Rookwood*, & *Franciscum Tresham*, *Arnwigeros*, & iisdem machinationes, consilia, & scelera suscepta sigillatim communicarunt, & ab iisdem petierunt ut semet *Henrico* illi *Garnet*, *Oswaldo Tesmond*, *Ioanni Gerrard*, *Thomâ Winter*, *Guidoni Fawkes*, *Roberto Keyes*, *Thomâ Bates*, nec non *Rob. Catesby*, *Thomâ Percy*, *Ioanni Wright*, *Christophoro Wright*, in consceleratis illis machinationibus consociarent, & equos, arma, aliaque necessaria ad scelera perpetranda appararent. Cui nefariæ petitioni *Robertus* ille *Winter*, *Ioannes Graunt*, *Ambrosius Rookwood*, & *Franciscus Tresham*, assensum, & consensum adhibuerunt & proditoriè iisdem semet consociarunt & adhaerens itaque eo consilio insurandum

dum quod modò diximus, iurarunt, & Eucharistiam, Iesuitis illis ministrantibus, sumpserunt: equos, arma, & alia necessaria vt proditoriè. efficerent quod susceperant, appararunt. Postea Proditores illi decem alios pulueris fulminalis cados compararunt, & in Cryptam intulerunt malè metuentes ne puluis ille iam antea ibi suppositus, humesceret; magnamque illam vim pulueris fulminalis lignorum strue, ne forrè conspiceretur, clandestinò & perfidè obtexerunt & occultarunt. Paucisque interpositis diebus, Proditores illi quatuor dolia puluere fulminali oppleta procurrarunt & in Cryptam intulerunt, quibus & reliquis cadis ferramenta & saxa imposuerunt, nec non lignorum strue occultarunt: postea *Guido Fawkes* ad nefaria illa consilia & machinationes exequenda *Henrico Garnet, Oswaldo Tesmond, Ioanne Gerrard*, aliisque Iesuitis, nec non *Roberto Winter, Thoma Winter, Rob. Keyes, Thoma Bates, Ioanne Grant, & Ambrosio Rookwood*, vnà cum *Rob. Catesby, Thoma Percy, Ioanne Wright, Christophero Wright, & Francisco Tresham* instigantibus, sibi comparauerat & penes se habuerat fomitem igniarium ad puluerem illum fulminalem inflammandum vt horrenda hæc proditio perficeretur. Porrò postquam execrandum hoc scelus diuina benignitate & misericordia non sine miraculo pauculis horis antequam perficiendum erat, detectum fuerat, *Henricus ille Garnet, Oswaldus Tesmond, Ioannes Gerrard, Rob. Winter, Thomas Winter, Robertus Keyes, Tho. Bates, Ioannes Grant, & Ambrosius Rookwood*, nec non *Rob. Catesby, Thomas Percy, Ioannes Wright, & Christopherus Wright* fuga se subdlexerunt, eo animo vt Papistas quos poterant ad tumultum & in actualem & publi-

cam rebellionem contra Serenissimum Regem Dominum nostrum concitarent : variosq; fictos & falsos rumores passim disseminarunt quasi Papistis iugulatum peterentur, vnde Papistarum nonnulli arma induerunt & in actualem & publicam rebellionem contra Serenissimum Regem Dominum nostrum in diuersis regni Angliæ partibus perfidè prouerunt.

Horum criminum postulati, singuli responderunt se minimè reos esse ; Deoq; & Patriæ causam suam commiserunt.

Edwardus Philips *vir Ordinis Equestris Regius ad Legem Administer siue Seruiens accusationis capita in hanc sententiam explicauit.*

Quod honoratissimi Domini Delegati ad vos hodie referunt, vestroque examini Equites Aurati &c. iurati, subiicitur, Crimen est læsæ Maiestatis, idque tam atrox, inhumane, & horrendum, vt ex omni seculorum memoria homo planè nemo eiusmodi quicquam,

Vel fando audiuerit;

Vel animo agitauerit;

Nec quis Infernus vel terrenus Cacodæmon hætenus sit molitus;

Si enim execrandum sit vel infimæ fortis quempiam occidere.

Si à Deo inunctum violare, sit ipsi Deo aduersari;

Si cæde & sanguine Principes, Regna, & Respublicas subruere, sit Deo, hominibusque exosum, quod omnibus veræ Christianis agnoscendum;

Quanto

Quanto atrocius scelus esse singuli Christiani indigent, occidere, & funditis tollere Regem, Regnam, Principem, Progeniem cum Regno & Reipub. qui singuli omnibus numeris sunt aded perfecte absoluti vt Deus approbet, orbis terrarum cum admiratione suspiciat, omnes fideles Angli cum honore obseruent, & Papa solummodo cum suis affectis ægris oculis intueatur & inuideat.

Procedendi formula in hoc crimine trifariam est diuidenda, scilicet,

- In { 1. Declarationem.
2. Aggrauationem.
3. Probationem.

Mihi autem pro ratione muneris incumbit, & prescribitur, vt in accusationi capitibus declarandis, & explicandis mea versetur industria.

Reliqua illa duo illi cuius interest sunt relinquenda.

Declaratio hæc in quatuor rebus versatur,

Primò, in Coniuratorum personis & qualitatibus.

Secundò, in re coniurata.

Tertiò, in ratione coniurationem perficiendi & exequendi.

Quartò, in ipsius coniurationis scopo.

Quod ad Personas hi fuerunt,

{ Garnetus,
Gerrardus, } Iesuitæ non tunc temporis intercepti.
Tesmondus.

Thomas

Thomas Winter,
Guido Fawkes,
Robertus Keyes,
Thomas Bates,
Enerardus Digby,
Ambrosius Rockwood,
Iohannes Grant,
Robertus Winter,

Pro Tribunali.

Robertus Catesby,
Tho. Percy,
Iohannes Wright,
Christopherus Wright.

In rebellionæ cæsi.

Franciscus Tresham modò defunctus.

Qui singuli Romanistæ obfirmati & ex tam perfida
& irreligiosa schola deprauati discipuli.

Quod ad rem coniuatam, versabatur illa,

Primò, In Rege abdicando & de suo solio deturbando.

Secundò, In eodem cum Regina & Principe extinguen-
guendo.

Tertiò, In rebellionæ & seditione concitanda.

Quartò, In miseranda clade subditis inferenda.

Quintò, In immutanda & subuertenda Religione hîc
constabilita.

Sextò, In Regno vastando & labefactando, hostesque
exteros inducendo.

Quod ad Rationem & media exequendi

Inter eos conuentum, conclusum,

& determinatum erat,

1. Regem & subditos (Papistis exceptis) esse hæreticos.

2. Omnes esse diris deuotos , & à Papa excommunicationis vinculo innodatos.
3. Nullum hæreticum regnare debere.
4. Fas esse & meritorium Regem & reliquos omnes hæreticos è medio tollere.

Hanc autem sceleris perpetrandi rationem esse inter ipsos conuenit.

1. Regem , Reginam , Principem , Proceres & Præsules Regni, Equites & Burgenſes Parliamentarios puluere fulminali efflandos & delendos.
2. Regiam prolem masculam radicitus extirpandam.
3. ELIZABETHAM & MARIAM Regis filias in ipſorum custodiam attrahendas, Dominamque ELIZABETHAM Angliæ Reginam esse promulgandam.
4. Edictum nomine ELIZABETHÆ diuulgandum, in quo nulla religionis immutandæ mētio fieret, nec ipsos esse proditoris conscios donec vires & copias contraxissent: & tunc publico edicto significarēt omnia grauiamina in regno penitus esse submouenda.
5. Iusiurandum mutuo inter ipsos firmandum, & Eucharistiam sumendam. Primò vt quàm maximè rem celarent & occultarent, deinde vt eandem persequerentur, nisi consensu trium exempti fuissent.
6. Rege, Regina, Principe, Regia prole mascula, Proceribus, & Præsulibus, cum Equitibus &

& Burgensibus sublatis, rem exteris Principibus significarent, & Edmundum *Bainham* læsæ Maiestatis antea conuictum, quiq; se appellauit *Damnatorum Antesignanum*, ad Papam esse amandandum, dignus utiq; Legatus inter Papam & Plutonem.

7. Parlamentarijs Comitijs ad septimum diem Februarij prorogatis, Mense Decembri cuniculum egerunt sub Camera Parliamentaria, eo consilio vt vim magnam pulueris fulminalis ibi disponerent, sed cùm Parliamentaria illa Comitia ad diem tertium Octobris prorogarentur: Quadragesimali tempore subsequente Cryptam conduxerunt sub Camera Parliamentaria in qua viginti fulminalis illius pulueris cados collocarunt.

8. *Robertum Winter, Ioannem Grant, & Ambrosium Rockwood* præstito iuramento in societatem asociuerunt ad bellicum apparatus instruendum. Die vicesimo Iulij decem alios pulueris fulminalis cados in cryptam intulerunt, quibus ferramenta, ingentia saxa imposuerunt, & omnia lignorum strue obtexerunt.

Die 20. Septembris quatuor dolia pulueris illius cum alijs saxis & ferramentis in Cryptam intulerunt.

Die 4. Nouembris Parlamentarijs Comitijs in diem sequentem prorogatis, hora noctis yndecima *Guido Fawks* (reliquorum suasu) ignarium & funiculos stupeos ad puluerem

rem postero die inflammandum appaue-
rat.

Hac prodicione non sine miraculo detecta, il-
licò arma induerunt, & alios in apertam re-
bellionem concitarunt, dispersis hinc inde
rumoribus, quòd Pontificorum siue Papi-
starum iugula iam essent petenda.

Hanc explicationem excepit *Edwardus Cooke*
Eques Auratus, Regia Maiestati Attornatus Gene-
ralis, siue Procurator Regius qui in hanc sententiam
orationem habuit.

X his quæ Regius ad Legem *Seruens*
iam explicauit vobis honoratissimi Do-
mini & reliquis huius amplissimi & gra-
uissimi confessus & conuentus, certò
constat hoc esse immanissimum & ma-
ximum læsæ Maiestatis erimen quod ante hæc tem-
pora in Britannia conflatum, idq; in maximum quem
Britannia hætenus vidit Monarcham. Verùm cum
hic confessus & conuentus plura audierit, & radices
ramosque huius sceleris hætenus latitantia in lucem
producta viderit, verè dixerit : *Quis hac posteris sic*
narrare poterit, vt facta non ficta esse videantur ? Ita-
que in hac tanti momenti caussa in quam & cuius acti-
onem vniuersi orbis Christiani oculi hodie intentè
conijciuntur, à vobis bona vestra cum venia mihi ef-
flagitandum est vt paulò fusiùs & non qua soleo breui-
tate succincta dicam : & breuior tamen ero quàm res
ipsa necessariò exigat. In ipso autem huius caussæ li-
mine operèpretium mihi videntur nonnullis illisq; can-
didis

didis & æquis rerum estimatoribus paucis satisfacere qui non solum sunt mirati, verum etiam ægerrimè tulerunt hanc actionem non citiùs institutam fuisse cùm causa sit atrocissima, & horror eiusdem instet continuus.

1. Ex Naturæ ordine est vt grauiora lentiùs moueantur, iuxta illud Poetæ *Turda solet magnis rebus adesse fides*. Ex de his verissimè dicamus: *Nunquam ante dies nostros talia acciderunt.*

2. *Veritas temporis filia*, & certè maximè hæc in causa in qua examinationibus tempestiuis & frequentibus, & sæpius iteratis, primùm res maximi momenti nuperrimè diluxerunt, Secundò nonnulli delinquentes idque capitaliter nuperrime sunt intercepti, Tertio aliqui proditoris antesignani prius ignori nunc ante omnium oculos sunt prolati, scilicet Iesuiticæ societatis Patres, Quarto libri heretici proditorij & damnandæ lectionis de *Aequiuocatione & de officio Principis Christiani* apud Franciscum *Tresham* sunt deprehensi.

3. In hisce examinationibus viginti quatuor dies seorsim fuere insumpti.

4. Aliàs enim qui minimè proscriptus extremo supplicio fuisset affectus, *Guido* enim *Fawkes* aliquantisper sub ementito nomine Ioannis *Johnson* delituit, adeò vt si actio sub eo nomine fuisset accelerata & ille suspendio periisset, quanquam de persona constitisset, procedendi tamen formula ex iure & ordine non fuisset.

5. Regi pro sua prudentia & singulari moderatone visum erat vt quo tempore Parlamentarij Ordines conuenirent, huius causæ cognitio haberetur

quandoquidem ad Parlamentarios ordines potissimum spectaret.

6. Quod ad crimina, adeò sunt immensa & transcendens ex tam truculentis & tremendis sceleribus constata vt nullo argumento, illatione, aut circumstantijs exaggerari potuerint, idque triplici ratione. Primum quod hoc scelus sit *Prima impressio* & itaque sine nomine quod adæquatum esse poterat, ad huius atrocitatem satis exprimendam : nec vllum sane nomen quod huic conueniat apud Legum latores, vsquam occurrit. Crimen enim atrocissimum & grauissimum quod illi animo comprehendere poterant, *crimen læsæ Maiestatis* nominarunt, verum huic sceleri nomen deficit consentaneum, quod non ad Maiestatem lædendam sed funditus excindendam, nec solum in Regis sed etiam Regni perniciem & ruinam spectauit, id est, ad conuellendam & obruendam machinam & molem florentissimæ antiquissimæ & celeberrimæ Monarchiæ, imo ad nomen & nationem funditus delendam, *Nec taceas igitur neque compescaris Deus quoniam ecce inimici tui sonuerunt : & qui oderunt te extulerunt caput. Dixerunt, venite & disperdamus eos de gente & non memoretur nomen Israel vltra.*

Secundò, *Sine exemplo est*, exempla enim omnia superat siue facta siue ficta etiam à tragicis Poetis, qui omnes ingenij neruos intendunt, vt horrendas, & cruentas cædes ob oculos proponant.

Tertiò, *Sine modo est*, neque enim terminatur vel cancellis hoc scelus circumscribitur sed prout Mathematicorum linea est, quæ *diuisibilis in semper diuisibilia.*

Læsæ Maiestatis crimen est, Regis, Reginæ, vel Principis

Principis exitium vel animo agitare. Quia hoc crimen perinde est ac arbor cuius radix veneno perfusa in terræ visceribus abdita latet, vt intimus humani anigni recessus qui Deo soli patet. Verùm Legum solertia cautum est vt intercipientur & amputentur huius arboris folia, frondes, & surculi, quæ à prodicionis radice progerminant, siue verbis quæ folijs, aut aperto aliquo facto quod germinibus assimilentur, priusquam ad eam perueniant maturitatem, quæ vniuersæ Reipub. vastitatem & perniciem ex improviso inferant.

Læsæ etiam Maiestatis crimen est, Angliæ Cancellarium, Thesaurarium, Iusticiarios cuiuscunque Tribunalis, Iusticiarios *Affisarum*, vel quemcunque Iudicem, vt in Statuto xxv. Edw. III. habetur, dum pro Tribunali sedent & sui officij munere funguntur, interficere. Quandoquidem quilibet Iudex pro Tribunali Regia autoritate sedens, Regis Maiestatem & personam representat, itaque crimen est læsæ Maiestatis illum interficere: cum ex Legis sententia Rex in foro semper præsens adsit. At in supremo Parlamenti foro quilibet vi & virtute Regiæ autoritatis, rescripto sub magno Angliæ Sigillo iudicalem habeat locum, ex consequenti quemlibet eorum interficere, seorsim crimen fuerat læsæ maiestatis. Præterea huic læsæ Maiestatis crimini accesserunt rebellio, Burglaria, violenta, scilicet in ædes nocturna irruptio, furtum, equorum surreptio &c. Adeo vt huiusmodi & rantum hoc sit crimen, quantum nemo dicendo explicet, nemo exemplo adæquet, nemo cancellis circumscribat.

Quod ad exteros Principes spectat interposita hic fuit protestatio ad omnem in hac causa labeculam ab illis eluendam. Primò quòd dum regna hostili inuicem
erant

erant animo, hostiles & infestæ actiones iustæ, & honori ducuntur, Secundò non est Regius Procurator, *Seruicis*, aut alius qui Principes illos vel memorant vel innuunt. Nouimus enim de magnis Principibus non nisi cum reuerentia, obseruantia, & honoris præfatione non loquendum, *Legemque in sermone tenendam*. Verum *Guido* ille *Fawkes*, *Winterus*, & reliqui delinquentes qui quæ dicta sunt suis confessionibus ediderunt, itaque qui Regi in lege sunt à Consilijs, tantum quæ delinquentes confessi sunt commemorant, nec alium quempiam in crimen vocant. Illi itidem Serenissimum Dominum nostrum Regem Iacobum immeritò conuictijs prosciderunt, quæ nos non alio consilio memoramus, quàm vt delinquentium scelera & malignitas in medio proponantur. Tertio quod de exteris Principibus dicitur, ita horum criminibus quasi intexitur & implicatur vt seiungi & separari non possit, & itaque nullo modo prætermittendum.

Vt illud per puluerem fulminalem suscepta proditio in se immanis erat & contra naturam, ita eius conceptio & ortus monstruosissima, utiq; ex intermortuis proditionum quarundam superiorum cineribus suscitata, triplici enim innixa erat radici, quæ à Iesuitis, & Anglis Romanè Catholicis consista & rigata. Prima in Anglia Mense Decembri & Martio, Secunda in Belgio Mense Iunio, Tertia in Hispania mense Iulio. In Anglia duo emisit brachia alterum mense Decembri Anno vertenti antequam Regina Elizabetha Diuæ Memorix è viuis excessit, alterum mense Martio quo excessit.

Anno Salutis MDCI. mense Decembri *Henricus Garnet* Superior Iesuiticæ societatis in Anglia *Rober-*

tus Tesmond Iesuita, Robertus Catesby, vir subactō & versuto ingenio, & profunda perfidia cum Francisco Tresham & alijs nomine & causa Anglorum Romanē Catholicorum Thomam VVinter, pro publico Romanē Catholicorum bono in Hispaniam ablegarunt, illi Garnetus literas commendatitias Creswello Iesuitæ in Hispania agenti perferendos dedit. Wintero Tesmond aliàs Greeneway Iesuita & vnus ex coniuratis comitem se adiungit, Legationis summa quæ Wintero illi inprimis demandata, hæc erat, vt apud Regem Hispaniarum nomine Anglorum Catholicorum intercederet vt Rex exercitum in Angliam submitteret, cui Catholici in Anglia copias suas adiungere fidelemque illi operam nauare præstò adessent. Præterea cum Hispaniarum Rege ageret vt pensiones aliquas annuas nonnullis Catholicis Anglis Maiestati eius deuotis assignaret. Nec non vt eidem Regi innueret plures in Anglia esse Nobiles & viros militares rerum præsentium pertesos, quos subleuando eorum inopiam in suas partes facile pertraheret. Cumq; quotiescunq; Anglia inuaderetur, maxima difficultas ex equorum transuectione interuenerit, Catholici Angli certò Regi Hispaniarum promitterent se in omnes occasiones MD. vel M. M equos instructos qui ipsi militarent educturos. Tho. Winter cum in Hispaniam vnà cum Tesmundo Iesuita appulisset, curante Creswello Iesuita conuenit Petrum Franciscum secundum Secretarium cui rem comunicauit, vt etiam Duci Lerinæ quæ asseuerauit hoc Hispaniarum Regi fore gratissimum, seque ad hoc promouendum minimè defuturum.

De loco in quo Hispanorum copiaz quæ Angliam adorientur inter eos conuenit, si maiores essent. Cap-

tium & Essexiæ oportunissima videbantur (obiter notetis quis tunc quinq; Portubus præfuit) sin autem copiæ minores & Anglorū subsidio confiderent, Milfordum in Wallia portum commodissimum iudicarunt.

Hoc tempore Regna hostili inter se erant animo, & Rex Hispaniarum lubens libensque hanc Catholicorum legationem audiuit utique quod sibi pergratum, & Angliæ Catholicos non minùs quàm suos Castilianos sibi curæ esse respondit. Sed ad plenius responsum *Winterus* iussus erat aulam Regiam æstiuo tempore comitari, demumque Comes Mirandæ respondit Regem 1000000 aureos expensurum quorum altera pars eodem anno, altera vere subsequente persolveretur, simulque postulavit ut Angli fidem non fallerent, vere enim incunte in Anglia excensionem facere statuit; postremò Regis nomine *Winterum* rogavit ut ab eo per literas intelligeret si interiecto tempore *Elizabetha* Regina fatis concederet. *Thomas Winter* hac spe plenus & cupidus in Angliam Mense Nouembri redijt, remq; totam *Henrico Garnet*, *Roberto Catesby*, & *Francisco Tresham* explicavit; paulò post splendidum Britannicæ sydus Regina *Elizabetha* occasum subiit,

Miraculo, Sol occubuit, nox nulla sequuta est.

Illico *Christopherus Wright* ab *Henrico Garnet* (qui itidem pereum ad rem accelerandam ad *Creswellum* literas dederat,) à *Catesbeio* & *Treshamo* ex parte Anglorum Romanè Catholicorum submissus erat, tum ut Regiæ obitum significaret, tum ut negotium de Anglia inuadenda & pensionibus urgeret. Vno & altero mense post aduentum *Christopheri Wrighti* in Hispaniam, eò etiam accessit *Guido Fawks* qui xxi. Iunij è Bruxellis Brabantie missus erat à

Guiljelmo.

Guilielmo Stanley, Hugone Owen, (qui se plurimis proditiōibus multos iam annos intermiscuerat) & *Baldwino* Iesuitico in Belgio Legato ordinario qui etiam *Guidoni* literas ad *Creswellum* ut rem studiosè diligenterque curaret, perferendas dedit.

Guidoni Fawkes impositum erat, ut Hispaniarum Regi significaret Regem Angliæ asperius cum Catholicis acturum, & eandem quam Regina Elizabetha rationem initurum: nec non ut obsecraret Regem copias in Angliam ad Milfordum portum submittere, ubi Catholici præstò illis adessent, eodemque tempore cohortes quæ è Belgio Spinolæ trirēibus transuehendæ erant, ubi poterant commodissimè terram conscenderent. Hæc *Christoph. Wright* & *Guido Fawkes* seorsim Hispaniarum Regi exposuerunt, quibus ille regiè respondit se amplius eiusmodi postularis aures adhibere nolle, utique qui Legatum in Angliam de pace tractanda iampridem miserat. Cùm itaque hæc ratio de copijs externis contrahendis neutiquam Catholicis succederet, consilium de pulvere fulminali agitarunt, cui *Catesbeius* & *Treshamus* intererant, ut etiam Cōmitis Effexiæ rebellionem, in *Watsoni* & *Clerici* Sacerdotum & hæc Iesuitarum proditiōe, eousq; inflammato studio patriæ perniciem anhelarunt.

Quæ deinceps Regius Attornatus prosequutus, in tres partes ipse diuisit, scilicet in Considerationes huius criminis læsæ Maiestatis, in Observationes de eodem, & in Collationem proditiōis Iesuitarum cum illa sacerdotum, & altera illa *Walteri Rawley* & reliquorum.

Considerationes de proditiōe illa per puluerem fulminalem numero erant octo: 1 de personis per quos, 2 in quas, 3 quò tempore, 4 quò loco, 5

quibus medijs, 6 quem ad finem, 7 occulta molien-
di ratio, 8 admiranda eiusdem detectio,

I Personæ delinquentes vel per quas, aut Clerici
fuerunt, aut Laici : pro vtrisque seorsim obijcitur, sz.
Laicos illos eiusmodi esse vt quodammodo excusen-
tur, scilicet aut homines quorum res deploratissimæ,
aut infimæ conditionis, aut male-fani, *sine religione,*
sine sede, sine fide, sine re, & sine spe. Verùm (vt
nemo quamuis perditissimus iniuria afficiatur) certif-
simum eos nobili genere fuisse ortos, & eximijs natu-
ræ dotibus, licèt nefandissime fuerunt seducti, abducti,
deprauati, & Iesuitati; à facultatibus autem satis erant
parati, *Percius* fuit ex familia Comitum Northumbriæ,
Guilielmus Stanley qui *Guidonem Fawkes* in Hispani-
am submisit, & *Ioannes Talbot* de Grafton (qui vtcun-
que se res haber, minime est insons) vterque ex hono-
ratissimis familijs. Quod ad Clericos, falso perhibe-
tur nullum virum Ecclesiasticum huius sceleris esse af-
finem. Ego autem nullam memini prodicionem cui
non interfuit sacerdos Romanè Catholicus, at in hac
Iesuitas plures non solum se immiscuisse, sed etiam
præfuisse constat. Ex illistres sunt Legati Ordinarij,
in Anglia *Henricus Garnet* aliàs *Walley* Iesuitarum in
hoc Regno Superior, in Hispania *Creswellus*, in Bel-
gio *Baldwinus*, vt Romæ *Parsonius*, præter emissarios
suos, cuiusmodi sunt *Gerrardus*, *Oswaldus*, *Tesmond*,
aliàs *Greenewell*, *Hamond*, *Hauil*, & è Iesuitica socie-
tate alij, adeo vt huius sceleris antesignani sint Iesui-
tæ. Homines vtriq; qui religionis cultum & sacrosan-
ctum Iasv nomen pro inuolucro ad eorum impieta-
tem, blasphemiam, prodicionem, & omnium scelerum
colluuiem obtegendam adhibent, vt Deo fauente, ad
diuini

diuini numinis gloriam & religionis nostræ honorem
 mox elucebit. Curriculum industriæ huius societatis
 potissimum in vno & altero D D versatur, videlicet
Deponendo Reges, & Disponendo Regna. Eorum profes-
 sio & doctrina Religio est distinctionibus grauida,
 quarum pars maxima è nullo sacrarum literarum tex-
 tu enata, & itaq; otiosæ, ieiunæ, & meræ Ideæ sunt,
 quæ non habent sua *membra diuidentia* diuini verbi au-
 thoritate suffulta, & *vbi Lex non distinguit. nec nos di-*
stinguere debemus. Quamuis autem Reges sua diade-
 mata a Deo immediate hæreditario iure successionis
 in sanguine regio inhærente teneant, hi tamen calamo
 anserino & paniculis distinctionibus se posse Christia-
 norū regum diademata ab eorum capitibus detrahere,
 & cum illis eodem modo agere se posse opinantur,
 quo prius Romani cum suis beneficiarijs, regulis qui-
 bus pro arbitrio regna adijcere & adimere soliti erant.
 Nec hoc tantum, verum etiam reges proscribent &
 suis ipsorum subditis laniandos exponent, contra ac
 ipsorum Canones præscribunt, qui Sacerdotes se in
 causa sanguinis immiscere omnino vetant. Hinc au-
 tem regum conditionem cuiusque homuncionis de-
 teriorem facerent. Inquit enim Symanacha : *Hæresi-*
ci omnes ipso iure sunt excommunicati, & a comuni-
one fidelium diuisis proscriptionibus separati, & quotan-
nis in caena Domini excommunicantur à Papa : ita vt
 illi hæretici apud illos pro excommunicatis & diris
 deuoti habeantur, si non de *facto*, tamen de *iure*, &
 igitur proscribendi, abdicandi, & è medio tollendi:
 at fac illum non esse Hæreticum professum, sed animi
 sensa sibi occultare, quo loco ille tunc habendus? Sy-
 manacha respondet: *Quari autem solet an Hæreticus*

De Excom-
 municatione
 tit. 27. sect. 1.
 fel. 116. b.

De occultis
tit. 42. sect. 2.
fol. 193.

occultus excommunicatus sit ipso Iure, & in alias etiam pœnas incidat contra Hæreticos statutas? Cui quæstioni simpliciter Iurisperiti respondent, quod etsi hæresis occulta sit, nihilominus occultus Hæreticus incidit in illas pœnas. Siue ille sit manifestus siue occultus hæreticus, nihil planè inter est, in vtrumq; enim censuris & diris itidem in illos effulminant. Quod Christus dicit nolite iudicare; quod est, inquit Augustinus, nolite iudicare de occultis. At esto quòd Princeps ita excõmunicationis vinculo innodatus & abdicatus in sinum Ecclesiæ redibit, iterumne Regnum recuperabit? minime gentium. Vt habet enim Symanacha, Si Reges aut alij Principes Christiani facti sunt Hæretici; protinus subiecti & vasalli ab eorum dominio liberantur, nec Ius hoc recuperabunt quamuis postea reconcilientur Ecclesiæ. Sancta tamen Mater Ecclesia nunquam claudit gremium redeunti. Hoc verum agnoscunt, sed adhibita distinctione quoad Animam, verum quoad Regnum hoc non recuperabit, quia coniunctis sententijs hoc omnes tenent modò non sit ad damnum Ecclesiæ. Concedatur autem eiusmodi abdicatum Principem relinquere filium legitimum & certum hæredem, quique paterni criminis labe non inquinatur; illene in Regia dignitate succedet? neutiquam. Pessundetur, Hæresis enim est lepra & morbus hæreditarius, & ex leprosis parentibus leprosi generantur filij, ita asserit Symanacha, propter hæresim Regis, non solum Rex regno priuatur, sed & eius filij à Regni successione pelluntur ut noster Lupus (vir secundum nomen eius & natura & nomine Lupus) luculentur probat. Si quis subdubitet quem illum hæreticum esse intelligunt, Creswellus in libro cui Philopater titulum fecit, planè docet. Regnandi ius amittit, inquit ille, qui religionem

gionem Romanam deserit. Ille diris deuouetur, abdicatur, proscribitur, nunquam nisi ab ipso Papa absolvendus, nunquam ille, nec illius posterum, in regnum restituendi.

Ex vno Philopatri loco quæ & cuiusmodi sunt Iesu- Sc&. 2. p. 109.
 itarum doctrina, & furores degusteris. Hinc etiam inferunt vniuersa Theologorum ac Iurisconsultorum Ecclesiasticorum schola (& est certum & de fide) quemcunque Principem Christianum, si à religione Catholica manifestò deflexerit, & alios auocare voluerit, excidere statim omni potestate ac dignitate, ex ipsa vi Iuris tum humani, tum diuini, hocque antè dictum sententiam supremi pastoris ac Iudicis contra ipsum prolatam, & subditos quoscunque liberos esse ab omni Iuramenti obligatione, quod de obedientia tanquam Principi legitimo præstitissent: posseque & debere (si vires habeant) istiusmodi hominem tanquam Apostatam, hæreticum, ac Christi Domini desertorem, & reipub. sua inimicum hostemque ex hominum Christianorum dominatu eicere, ne alios inficiat, vel suo exemplo aut Imperio à fide auertat. Atq; hæc certa, definita, & indubitata virorum doctissimorum sententia. Treshamus in libro de officio Principis Christiani, reliquos longo interuallo post se relinquit, manifestò enim concludit, & definit. Si quis Rex hæreticum fauore prosequatur ipso facto regnum amittit. In Capite quinto hoc proponit; An aliqua possit secundum conscientiam subditis esse ratio cur legitimo suo Regi bellum sine scelere moueant. Respondent. Si Princeps hæreticus sit & obstinate ac pertinaciter intolerabilis, summi Pastoris diuina potestate deponatur; & aliud caput constituatur, cui subditi se iungant, & legitimo ordine & auctoritate tyrannidem amoueant. Princeps indulgendo

dulcendo hereticos non solum Deum offendit, sed perdit & Regnum & gentem. Conclusio igitur hinc conficitur, quod ob Hæresin Princeps abdicetur & regnum alteri pro Papæ arbitrio deferatur, subditi que sub damnationis pœna illi adhæreant quem Papa præficiet. Dum itaque sibi ablandiuntur alis leuicularum distinctionum se posse nubes, & captum vulgarium hominum superare, in absurditatum, blasphemiarum, & impietatis abyssum desperatè præcipitantur. Proculdubio Iesuitæ in hac prodicione adeo erant inuoluti vt ex illis nonnulli dixerint actum de illis esse & vniuersa societate Iesuitica si res minus succederet, *faxit Deus vt in hoc veridici sint prophetae, vt illis perinde ac Templarijs accidat, qui ita nominati quod Hierosylimis circa Christi sepulchrum iuxta templum agitarunt, vno edicto ad vnum per Orbem Christianum vno die sicut deleti, quasi ipsorum ordo esset impietatis professio.* *Ab omni seditione, & conspiratione, à falsis & hereticis dogmatibus à duritia cordis & contemptu verbi & mandati tui, libera nos Domine.* Protestantur & speciosè præ se ferunt nihil aliud se moliri quàm vt animas Deo lucrerent; eorum argumenta sunt infirma, & nullius momenti, conclusiones falsæ, execrandæ, & Hæreses damnatæ. Quorum prima protestatio Deum præ se fert, secunda humanam infirmitatem & fragilitatem, postremaque Diabolum ipsum sapit: & quò molimen ipsorum spectat, ex factis Beatissimi ipsorum patris Papæ Solis luce est clariùs.

Henricus Tertius Rex Galliarum quod Cardinalem occidendum iusserat anathemati fuit expositus & postea à Iacobo Clemente Monacho occisus. Hoc facinus Sixtus Quintus qui tunc Papa sedebat, tantum aberat

aberat vt improbare, vt vnice approbari & pr olia oratione in Consistorio laudauerit. Quod monachus, inquit, religioni deuotus infelicem Galliarum Regem in medio exercitu interfecerit, *yarum, insigne; & memorabile est facinus.* Et subiungit facinus non sine Dei optimi maximi particulari prouidentia & dispositione, Spiritus Sancti suggestione designatum, facinusque longè maius quam illud Sanctæ Iudith quæ Holofernem è medio sustulit, verus monachus *factum occiderat*, quia vt perhibetur, Henricus ille Tertius nonnunquam cum Litanæ canerentur monachali habitu publicè procederet: Gallia autem ipsa, & in Gallia qui Pontificiam religiosam amplectuntur vsurpam illam Pontificiæ sedis auctoritatem iam olim ad hunc vsque diem concoquere non poterant, scilicet, penes Pontificem esse Reges excommunicare, & subditos à fide data liberare. Quæ Thesis vniuersis Ecclesiæ Gallicanæ Canonibus, & Parlamentorum decretis ita ex diametro aduersatur, vt Collegium Sorbonicum & vniuersa Academia Parisiensis hoc vt dogma Schismaticum, pestiferum, & perniciosum Iesuitarum dogma damnauerint, vti in libello ad Regem Galliarum anno M DC II. cui titulus *Le Franc discours* videre est. Verùm vt ad Iesuitas pedem referam, *Catesbeius* à Iesuitis ad veritatem erat persuasus hoc factum & licitum esse & meritorium, quod & ille reliquis quibus aliquis inerat scrupulus, persuasit & confirmauit.

Thomas Bates Catesbeij famulus vt à domino suo in hoc scelus sensim erat deductus, ita cum subdubitaerit an fas erat suscipere, ex Iesuitarum doctrina certo erat persuasus. Res ita se habuit, *Catesbeius* cum perspexisset famulum eius curiosius obseruare, & quasi in

D

suspicionem

suspitione in vocare quid *Catesbeius* ille moliretur, in ædes suas apud *Puddle-wharfe* accersit, & *Thomas Wintero* adstante interrogavit quidnam ille suspicaretur de eorum conatibus, cum iam pridem tanta cum suspitione tam accuratè illos obseruaret. *Bates* respondit se suspicari illos aliquid magnum & periculi plenum, quicquid illud erat, machinari. Hinc iterum percunctati quodnam esse opinaretur, respondit se opinari eos aliquid periculosum de ædibus Parliamentarijs moliri, quia ad domum in proximo conducendam ab illis missus erat. Tunc *Batesium* ad iurandum adegerunt ut rem celaret, cum iurasset rem illi communicarunt, ipsos utique vim magnam pulveris fulminalis sub Parliamentarijs ædibus ad eas sufflandas velle supponere. Significârunt etiam Eucharistiam ad maiorem cautionem & rei occultationem ipsi sumendam esse. Hinc *Testundum* Iesuitam ut peccata confiteretur accessit, & inter confitendum significat rem admodum periculosam & maximi momenti quam *Catesbeius* & *Thomas Winterus* illi communicauerant, occultandam esse, seq; vehementer subuereri an licitum esset, & itaque Iesuitam consuluit, remque rotam aperuit de Parliamentarijs ædibus exsufflandis eo die quo Rex, Regina, Princeps, Præsules & Proceres, Iudices, Equites Aurati, Ciues & Burgenfes ibi conuenirent, Iesuita autem qui ex coniuratis iam antea erat, persuasit licere, & animum ad facinus firmavit, iussuque ut quod Dominus eius ipsi significauerat, quam maximè occultaret, quia bono futurum erat. Adiunxit præterea in occultatione nec periculum nec peccatum subesse. Iamque Iesuita ipsum absoluit, & *Bates* unâ cum Domino suo *Roberto Catesbeio*, & *Tho-*

ma Wintero Eucharistiam sumpfit. *Roockwoodus* præterea fide ad rem occultandam iureiurando præstita, cum audiisset à *Catesbeio* machinationem illam ad Regem & regnum extinguendum spectare, attonitus & stupore percussus, dixit salua conscientia tantum sanguinis effundi non posse: *Catesbeius* respondit, sibi ad veritatem esse persuasum, idque solida auctoritate (vtique à Iesuitarum Superiore) sine aliqua conscientia-offensa fieri posse, etiam cum multorum innocentum pernicie, potius quàm machinatio successum non sortiretur. Itidem *Hamondus* Iesuita proditores omnes in ædibus *Roberti Winteri* absoluit die Iouis proximè post prodicionem detectam, cum iam Rebelles arma induissent, *Hos ò Rex magne caueo*; Regesque omnes caueant, ne huiusmodi consceleratis faueant, foueant, aut conuiueant.

2 Consideratio secunda ad eos spectat, contra quos hæc proditoria machinatio fuit suscepta, scilicet, I. contra Regem, qui *Dei Christus*, imò cui Deo visum est suum ipsius nomen impertire. *Dixi, Dij estis*, non essentialiter, ita nec *usurpatinè*, perinde ac Diabolus & Papa; sed *potestatiuè*, vtique cuius potestas in suis Regnis à Deo deducta. 2. Contra Dominum suum sanctissimum & legitimum cuius ius ad Angliæ Diademam ante Normannorum aduentum reperatur, & si Rex non esset iure hæreditario, eximijs rarissq; tum animi tum corporis dotibus Regno est dignissimus. Sinceram religionem, solidam pietatem, iustitiam, eruditionem, supra omnes orbis Christiani Principes, acumen, iudicium, memoriam inqueamur, & verè dicamus

Solus præteritis maior meliorq; futuris.

Verimentimuetò cum quæ velim eloqui non possum, quæ possim eloqui nolo. 2. Contra Reginam etiam Principem gratiosissimam, spectatissimam, omniumque virtutis præsidijs munitissimam, vitem nostram fecundam & foelicem, quæ eiusmodi *oliva novellas* produxit, *ut in benedictione sit memoria eius.* 3. Contra Regiam sobolem masculam quæ (Deo & Rege excepto) regni nostri vnica est spes, solatium, delicia, vita, & anima. Quod verò Dominam *Elizabetham* Regis filiulam conseruare voluerint, hoc tantum subdolè pro temporis ratione in rem ipsorum voluerunt. Cum autem sui essent voti compotes Deus solus nouit quid de illa acturi essent. 4. Vt semel dicam contra omnes honoratissimos & prudentissimos Regis Consiliarios, contra omnes fidelissimos & dignissimos Proceres, contra omnes reuerendos & eruditos Præsules, contra omnes grauissimos Iudices & Iuris consultissimos, contra præcipuos Equestris dignitatis, Generosos, Ciues & Burgenses Parlamentarios, florem scilicet vniuersi Regni lectissimum. *Horret animus* meminisse cladem luctuosissimam, cum nullus esset Rex, nulla Regina, Princeps nullus, proles mascula nulla, Regni Consiliarij nulli, Proceres nulli, nulli Episcopi, nulli Iudices. O barbaram & plusquam Thraciam immanitatem! Nullum Sanctitatis integumentum obuelare, nullus Religionis obtentus excusare, nullus quæsitus animi honesti color obumbrare potest, Superi condemnant, homines execrantur, ipsi proditores pudore confunduntur, scelerati insectantur, & omnium fidelium Christianorum animæ tantam sceleris immanitatem intimis sensibus omninò auersantur. Miserandum & improuissimum eorum fuisse fatum

fatum qui sulphurea & fulminali tempestate periissent, at illi magis miserandi qui superfuissent. Quàm horrendos effectus tanta vis pulueris fulminalis & eiusmodi apparatus non solum inter homines sed etiam in ædificia & templa adiuncta produxisset, vos qui rei bellicæ gnari optimè nostis : mihi autem *vox faucibus hæret*, & Rex noster cum regio Prophera dicat, *Deus; iniqui iusurrexerunt super me, & Synagoga potentium* Psal. 86. 14.
quæserunt animam meam & non proposuerunt te in conspectu suo. Qui cogitarunt supplantare gressus meos : absconderunt superbi laqueum mihi, & funes extendenderunt in laqueum, iuxta iter scandalum posuerunt mihi. Custodi me Domine de manu peccatoris & ab hominibus iniquis eripe me. Psal. 141. 11.
 Et nos dicamus. *Nisi Dominus fuisset in nobis cum exurgerent homines in nos, fortè deglutissent nos, cum irascerentur : Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venariorum. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.* Psal. 124. 1.

Tertia consideratio tempus quo hæc proditio cæpta est respicit. An. primo Iacobi fuisse animaduertendum est, illo ipso in tempore, in quo Rex tantam clementiam erga Recusantes exercuit, ut per integrum annum, quatuorq; menses multam legibus inflictam ab illis nullam exigeret. Tantum etiam a feueritate Regia maiestas absuit, ut præter indultam illam gratiam, omnes dignitate pariter & honore promouerit; atque ita se res habuerunt vsque ad sacrificulorum Clerici & Watsoni coniurationem. Quemadmodum verò *miser cordia est puniens ita & crudelitas est parcens.* Non enim hoc pacto reuocati ad sanitatem fuerunt, sed (ut manifestò apparet) deteriores euasere. Romanè

Catholici in illo ipso tempore certiores suos fecerunt verisimile esse Regem inclementius, atque asperius cum illis acturū, & id ipsum proditores isti iam, vt præcipuam causam simulant, cum re ipsa insidias Regi struxissent, antequam ipsum in Anglia vel conspexissent. Nèc quicquam dein, summa licet erga illos lenitate usus est, a nefandis ausis & conatibus destiterunt. Quodque proximè in istac illorum accusatione memorandum occurrit, Comitiorum tempus ad horrendam illorum prodicionem exequendam elegerunt, cum (Angliæ flore ad Dei gloriam, & Ecclesiæ atque Reipub. emolumentum in vnum congregato) vniuersum statum vno quasi ictu, non vulnerare, sed enecare, & funditus euertere possent. Adeo istis *impunitas continuam affectum peccandi tribuit*; lenitas etiam impunitatis spem semel enixa, non solum insolentiam, sed peccandi licentiam produxit, & poenitentia quasi callum obduxit.

Quartò ipsum locum viz. Sacrum senatum conciliumque considerare debemus: cur autem eo potissimum in loco? clamitant scilicet iniquas ibidem leges contra Catholicos latas fuisse. Illum igitur locum ad vindictam iustitiamque exercendam omnium aptissimum. Quo iure verò rem prosequi cogitarunt? fulminalis pulueris iure, Erebi iudicibus dignissimo. Leges autè, quas iniquas esse calumniantur, illas omnium fuisse moderatissimas & æquissimas dilucidè paucisque expediam. Omnes Papistæ a primo *Elizabetha* ad vndecimum a nnum minimè hac in re scrupulosi Ecclesias & preces adierunt. Ipse & *Cornwallisium* & *Bedingfeldium*, & alios in Ecclesijs vidi, adeo vt per decennium sine conscientia stimulis nobiscum in precibus se coniunxerint.

coniunxerint. Cum verò fulmen illud Pij Quinti missum erat, & Bulla eius diuulgata, in qua Regina exécrata regalique solio detrusa, eiusque subditi ab obsequio & iuramento absoluti, imo diris deuoti, si morem illi gererent; templà tum protinùs omnes reliquerunt, & nobiscum in rebus diuinis communicare abnuerunt. Non est religionis gratia quod templum adire recusant, sed vt summam Papæ potentiam agnoscant. Et vt iudicium suum de iure principis quoad Regalem potentiam, & Primatum apertius declarent. Secundo post anno viz. anno 13. *Eliz.* lex contra Bullarum inductionem sancita est. Anno 18. *Maynius* venit, ad seditionem commouendam, anno etiam 20. *Campian* primus Iesuita, ad partes híc in Anglia foendas, in prioris Bullæ executionem missus est. Libelli proditiōibus referti postea conscribuntur. Anno 22. *Eliza.* post tot annorum tolerationem, leges contra Recusantes, & seditiosos libellos institutæ fuere, pœna verò & mûlcta illis imposta qui publicis precibus adesse recusarent, non fuit vitæ, aut membri, aut totius status iactura, verum pecuniaria tantum mûlcta, pœnaque eo vsque inflicta, donec se ipsos submitterent & reformarent, templà, vt prius per decennium ante Bullam, frequentarent. Postea tamen Iesuitarum & Romanorum sacrificulorum turba huc confluit, qui venenum hoc in subditorum pectora infundentes quod virtute prioris Bullæ Pij Quinti, Regina excommunicata & regno priuata esset, subditi ab omni illi debita obedientia liberati, summopere conantes illos ab officio & obsequio abducere; Romanæque Ecclesiæ reconciliare. Anno 27. *Eliz.* lex lata est, quòd si quis Anglus natus Reginæ subditus, & postea factus Romanus sacrificulus,

lus, in regna & imperia eius veniret, & fidelium quenquam subditorum perfidiosis impijsq; consilijis inficeret, læsæ Maiestatis crimine teneretur : ita tamen lex constituta est, vt ad illos tantum pertineret, qui post Reginæ coronationem, sacrificulorum ordini initiati essent. Obseruandum autem est in executione harum legum, quod cum in quinquennio Mariano, homines plus minus 300. religionis causa crudelissimo supplicio affecti fuerunt, in omni tamen *Eliz.* tempore per spatium 44. aut plus eo annorum vix 30. sacrificuli pro coniurationibus & prodicionibus mortem subierunt & quinque tantum qui illos hospitio excepissent; pro religione verò planè nullus. Hic obiter ab illis qui sunt a concilio Parlamentario summopere peto, vt animaduertant, (hoc enim dubium vocatur) vtrum lex pro Recusantibus & Reconciliatis, valeat etiam in Hibernia & partibus transmarinis, hoc est, vtrum illi qui illis in locis reconciliati sunt, pœnæ Statuti sint obnoxij? vt clarius hoc elucefcatur, & facilius huic rei consulere possint.

Sed ad rem propositam. Contra vsurpatam Romanæ sedis authoritatem & potentiam x i i i. plus minus statuta, & Senatus consulta ante hæc tempora in Parlamento confirmata habemus. Regnum enim & Rex Angliæ nullo modo extraneæ alicui potestati subijciuntur, sed immediatè Deo subiacent. Papæ fateor x x x i i i. vsq; ad Syluestrem celebres fuerunt Martyres, at *quicumque desiderat Primatum in terris, inueniet confusionem in cælis.*

Quinta consideratio est de coniurationis fine, qui fuit vt vniuersum Reipublicæ statum funditus subuerterent. Et si pietatis enim & religionis vmbra, speciemque

emque illorum impietas præ se ferre videbatur, inno-
uationes tamen & reipublicæ confusio scopus fuit, ad
quem collimabant, quod inde constat, quia cum Ro-
manè Catholicis, & homuncionibus maleuolis societ-
tatem inibant.

Sextò, progrediendi rationem in hoc scelere & in-
strumenta intueamur, ecce verò cuniculos agunt, ecce
x x x v i. cados pulueris sulphurei siue fulminalis, ve-
stes etiam ferreos, lapides & ligna cadis superimposi-
ta, ad maiorem perniciem & vastitatem. Deus bone,
quantus turbo, qualis ignis, quæ concussio aeris ter-
ræque illic fuisset ! Sicut in libro Regum, cùm Elias
in spelunca fuit montis Horeb, & coram Domino vo-
catus est, ecce vehemens ventus montes dilacerauit,
& rupes dirupit, *sed non in-venta Dominus*, post ven-
tum verò, terræ & aeris commotio venit, *sed non in
commotione Deus*, post commotionem verò ignis, &
non in igne Deus. Ita nec Dominus vlli horrendi &
inauditi huius facinoris parti interfuit. Cuius certè
autores Diuite illo damnato peiores esse sese prodide-
re, qui (vt est in sacro Euangelio) ne alij in locum tor-
mentorum descenderent, orabat.

Septimò, De secreta proditiōnis machinatione e-
xecutioneque quærendum, ad quam assequendam
quatuor potissimùm rationibus vsi sunt. Primùm *Ca-
tesbeius* Marchioni Spinolæ vt equitum turmæ in Bel-
gio præesset, commendatus est (quem locum iam Ba-
ro *Arundel* possidet) vt hoc suo prætextu sine suspi-
cione coniurationem hanc equis instrueret. 2. Iusiur-
randum quod omnes sanctissimè viritim, tam pro ta-
curnitate, quàm perseuerantia & constantia in pro-
ditione præstanda iurauerunt.

E

Iuramenti

Iuramenti formula hæc erat.

Iurabis per sacram trinitatem, perque quod iam sumpturus es Sacramentum, nunquam directè vel indirectè, verbis aut circumstantijs istam rem reuelare, quæ tua iam commendanda fidei, neque ab executione huius desistere donec reliqui tibi veniam concedant.

Iuramentum hoc *Catesbeio*, *Percio*, *Christophero Wrighto*, & *Thoma Wintero* vno eodemque tempore per *Gerrardum Iesuitam*, alioque tempore *Batesio* & reliquis per *Greenwellum Iesuitam* exhibitum est.

3. Sacramentum quod illi impiè & diabolicè ad flagitia sua perpetranda prophanarunt.

Quartò & postremò illorù perfidia & in *Aequiuocâdo* periurium, à Iesuitis tamen omnium malorum patronis probatum & confirmatum, non tâtùm simpliciter manifestam veritatem celare, aut denegare, sed piè & religiosè asserere, perq; salutem æternam protestari, imò liquidò iurare, in illa quæ certissimè cognoscunt falsissima esse; retinendo tantùm proprium quendam & reconditum animo sensum, quo à patribus suis persuâsi sunt, se turè & iustè quæstionem quamuis propositam eludere posse.

Hic liber exhibitus est non diu ante obitum Regine editus, quando *Tho. Winterus* in Hispaniam missus est, ad hunc modum inscriptus, *Aequiuocationis tractatus*, qui a *Garnetto Iesuitarum Superiore*, & à *Blackwello* Angliæ Archiepescopato & visus fuit & approbatus. In principio tamen *Garnettus* sua ipsius manus verba illa tituli, viz. *Aequiuocationis* deleuit, & sic mutauit, *Tractatus contra mendacia & falsas dissimulationes*,
cum

cum re ipsa pro virili tueatur. *Spetiosasq; nomina culpa Imponis Garnette tuae.* In fine etiam Blackwellus illum huiusmodi benedictionis suæ rore asperxit : *Tractatus iste valde doctus & verè pius, & Catholicus est. Certè S. Scripturarum, Patrum, Doctorum, Scholasticorum, Canonistarum & optimarum rationum presidij plenissimè firmat equitatem Aequiuocationis. Ideoque dignissimus est qui typis propagetur ad consolationem afflictorum Catholicorum & omnium piorum instructionem.*

Propositio in hoc libro, in *Mentalem, Verbalem, Scriptam & Mixtam* distinguitur, quæ certè distinctio quot cæcos Mæandros & Labyrinthos habeat, ut homines in errorem deducat, quis non videt? Exempli gratia, ut primoribus labijs, stropharum & falsitatis regulam hanc degustetis.

Interrogatus aliquis & iureiurando obstrictus, ut ex animo verum dicat, talem vidisti ne hodie? hac arte instructus illud plane denegat, prudens licet sciensque illum viderit: viz. hunc proprium sibi sensum referuans; Non, ut Magistratui hoc dicerem, vel non *visitæ beatifica*, vel non Venetijs illum vidi. Similiter etiam affirmationem pro negatione alicui dare, retinendo tantum, & mentaliter addendo particulam, & signum illud negationis Non: ut mirificè *Strangius Iusticiario Primario* mihi que fecit. Exemplum verò vnum aut alterum vobis ex libro proponamus.

Ingruente vndique peste, quidam Couentriam venit; ad vrbs verò portas Magistratus illum conueniunt; eumque iureiurando obstrictum interrogant, an Londino profectus est, ubi pestem grassari audiunt: Iste vel pestem ibidem non esse, vel aerem non infici, seque per priuatam aliquam vrbs plateam, properè

equitasse pro certo habens : se Londino non venisse liquidò tutissimèque iurare potest. Principali enim & finali propositæ quæstionis scopo scilicet, an sic venit, vt ciuitatis pestem afferret, responsum dedit, licet immèdiatus quæstionis sensus fuit, vtrùm Londino profectus est, an non, cognoscere. Istum (si libro fidem adhibeamus) ipsum naturæ lumen periurio liberet. Si quis in eundem modum in Episcopi consistorio in ius vocatus, quoniam coniugia *per verba de re præsentis* contracta dissolueret. Aliam enim sibi clam prius desponderat, adedò vt illam cum qua *per verba de re præsentis* contraxisset, vxorem ducere non posset : huic licet affirmare se nunquam cum illa contraxisse *per verba de re præsentis*, hoc est, non ita contracta esse coniugia vt legitimum esset matrimonium. Huc enim Iudicis quæstio spectauit, viz. cognoscere an legitimum fuit inter illos coniugium. Insignes certè illi Martyres, *Cranmerus, Latimerus, Ridleyus*, eiusmodi strophas nunquam cognouerunt, neque talibus, ad vitam seruandam, vti voluerunt. Ab hisce quisque sibi caueat maximè, cum nullo fidei vel religionis vinculo teneantur, nec in illis humanitatis, conscientiæ, vel veritatis minima scintillula appareat. Catastrophen igitur cum Regio Propheta addam : *Domine libera animam meam a labijs iniquis, & a lingua dolosa.*

Literæ S. P. Q. R. legebantur olim pro *Senatus, Populusque Romanus*, iam verò, verissimè possunt exprimere. *Stultus Populus Quarit Romam.* Perappositè etiam & iucundissimè hic interpositus Apologus, Mures a feli diutius spoliati & in prædam capti, pusilla hæc animalia, salutè tandem melius consuluerunt, & in foraminibus se continuerunt. Felis v. amissa diutius præda, quoniam

quoniam bene notus erat muribus, & infectus eorum hostis, hanc tandem tæchnam excogitauit, viz. habitum mutat, cucullum indnit, & raso capite, suspenso gradu ante foramina obambulat: cum mures etiam aliquantum formidolosos perspiceret, ac si mali quid suspicarentur, illos religioso gestu sic alloquutus est: *Quod fueram non sum, frater caput aspice tonsum*; hisce rationibus audaces aliquot & creduli mures persuasi fallacijs eius illaqueati sunt; cum autem felis rursus suis dolis illos alliceret, vt exirent, hoc responsum tulit, *Certe tibi restat idem, vix tibi præsto fidem. Non vt oves sed vt vores vigilas.* Perinde faciunt etiam & Iesuiræ, imò & sacrificuli caudis veluti *Sampsonis* vulpeculæ connectuntur, *Ephraim* contra *Manassen*, *Manasses* contra *Ephraim*, vterque verò contra *Iuda*.

8 Ultima consideratio est de miranda huius proditiōis detectione ab vno eiusdem factionis (qui inuitus, vt dictum est prius, & iuramentum & Sacramentum accepit) per subobscuras literas ad Dominum de *Monte Aquila* datas, vnde primò Regi suboluit hæc horrenda proditiō. Hactenus de Considerationibus, restant Observationes nonnullæ in hac sulphurei pulueris proditiōe animaduertendæ, quas breuiter attexam.

1 Nisi Crypta conducta fuisset, cuniculus vix aut ne vix inuentus fuisset: cuniculum enim nemo suspicari poterat, priusquam res peracta fuisset, & Primarij proditores apprehensi, rem ipsam inter examinandum declarassent.

2 Quomodo regia mens diuinitus ab omnipotente Deo solo Principum rectore irradiata fuit, quasi angelus Dei locum ipsum indicaret, vt in illo loco in-

quirerent, idq; ex obscuris illis & ambiguis literarum verbis, *Itu terribili.*

3 Mirum quoddam prodigium notandum est, quod in *Stephani Littletoni* ædibus apud *Holbech* in Comitatu *Staffordiæ* postridie postquam arma sumpserunt & immediate ante proditorum apprehensionem, accidit. Nonnulli enim ad ignem stantes, vt Dupondium fulminalis sive pyrij pulueris in lance excicarent, linteum sacculum xv. vel xvi. libras pulueris continentem lanci supposuerunt: cumque ligna foco iniicerentur, ita euenit vt carbo lanci incidens, puluerem incenderit, quo *Catesbeius*, *Grauntus*, & *Roockwoodus* adusti sunt. Linteus autem sacculus lanci suppositus vnà cum fastigio domus flammis ipsius in area inaccensus decidit; qui si semel ignes in domo concepisset, illos omnes protinùs è medio sustulisset, ita vt nunquam ad examen hoc venissent. An

De æquior vlla est,

Quàm necis artifices arte perire sua?

4 Animaduertendum fulmineum hunc puluerem fratriculi *Romani* fuisse inuentum, vt *Ars Typographica* viri militaris.

5 Notandum est *Bainhamum* cohortis diabolicæ vexilliferum, vt vulgo habitus, ad *Papam* eodem tempore missum esse, vt certiore illum de proditione faceret, eumque hac de re consuleret.

6 Etsi arma rebelles capere, falsosque rumores vndique disseminare conati sunt, omnes nempe *Catholicos* fore iugulandos: ita scilicet tamen *Regis* est gubernatio tamque fida subditorum pectora, vt nemo præter coniuratos partes illorum tueretur, aut pro seditiosis dimicaret.

7 Notandum Vicecomitem ordinarium Iustitiæ ministrum officio suo fungentem, copijs publica lege statim conscriptis illorum furorem compressisse.

8 Quod Deus scelus intentatum tam prope ad effectum peruenire permisit, vt non nisi paucis horulis antequam peragendum esset, reuelaretur.

9 Solem tum, cum cuniculos agerent, *Capricorni* Tropicum intrantem, illos per cuniculos descensuros, & per patibulum ascensuros præmonstrasse.

10. Nullum vnquam Protestantem Ministrum vllius coniurationis, aut cædis hoc in regno intentatæ reum fuisse peractum.

Tandem ad extremas huius sermonis quas initio mihi præscripsi lineas deuenio. Conferenda sunt igitur inter se duo perduellionis sine exemplo exempla, superiora illa *Ralai* & sacrificulorum *Watsoni*, *Clericij*, cum hac sulphurea coniuratione Iesuitarum. 1. Finis idem impellebat, causa nempe Catholica. 2. Instrumenta eadem, per homines maleuolos, Papæq; deuotos, per *Laccios* & sacrificulos. 3. Eadem fortunæ alea omnibus iacta est, sed non eadem expectatione, sperabant sacrificuli, nonnulla quidem, sed non optima se posse consequi, *Raleus* optima quædam, sed non omnia: at hi optima, omniumque optima, quibus florentissima hac Respub. Rex ipse, totaque Regis profapia cum supremo regni excidio in prædam cessissent. 4. Eodem omnes sacramento tenebantur, iisdemque votis sese deuouebant. 5. Eadem post perpetratam stragem edicta de malis quibusdam corrigendis procederentur. 6. Similis ad occupandam insulam classis accessita quæ ad portum *Milsfordium* vel littora Cantij excensionem faceret. 7. Eadem aureorum stipendia

dia promissa. 8, Eadē temporis opportunitas à coniu-
 ratis obseruata, nimirum ad aduentum Constabularij
 Hispaniæ, quum *Raleius* dixit, nihil Martis aut ferri nos
 ab illis vereri posse, qui olearum ramos secum ferebāt,
 classēque facilè sub eo velo in sinu *Groyne* latere pos-
 se, quasi cum citeriori Belgia res illa gerenda esset; seq;
 plures qui temerè dicta, quàm fortiter facta luerunt,
 cognouisse. In Hispania verò in omnium ore incre-
 buit *Don Raleigh*, & *Don Cobham*, Anglorum Regem
 ensibus suis iugulaturos. Non eò hæc a me dicta sunt,
 quasi Iesuitarum incendium *Raleso*, aut *Raleiana* con-
 spiratio Iesuitis nota esset, sed vt intelligamus (quod
 iam antehac de societate Iesuitica, sacerdotioque Ro-
 mano memorauī) eos in propositis sibi consilijs con-
 spirasse omnes, quasi illas a *Sampsonē* caudis connexas
 vulpeculas, vtcunque capita sua, consiliaque nunquam
 confociauerint.

Conclusio erit ab admiranda illa Regis clementia
 & plane diuina humanitate: quamuis proditores enim
 hi deploratissimi omnes superioris æui suis flagitijs
 longè superauerint, & iure quidem *crecente malitia*
crecere debuerit & pœna; Rex tamen mitissimus, aut a-
 liud ijs supplicium præter vsitatum destinare, aut noua
 aliqua & exquisitoria tormenta excogitare noluit, sed
 æquitate singulari, non modo se iure omnes defende-
 re, sed vulgare tantum supplicium tanto facinori haud
 æquiparandum, quod lex ipsa iubet, illis infligi voluit.
 Et sane dignissima est nostra animaduersione legum a-
 nimaduersio in crimen læsæ Maiestatis. Postquam e-
 nim in iudicium res vocata est, & proditor reus pera-
 ctus, damnatusque est; præcipit lex primò, e vinculis
 ad constitutum supplicij locum eum rapi in traha, vt
 qui

quæ Regem, per quem omnia fluunt, tollere voluerat,
 ipsius ortu & contactu indignus esset, ex qua viuunt om-
 nia & nascuntur. Deinde vt qui Rempublicam euer-
 tere, & naturæ ordinem violare conatus, ipse quasi in-
 uersus traheretur. Cumque à Deo caput in excelsis
 locis tanquam reliqui corporis princeps in cœlum e-
 rectum sit, *pronaque cum spectant animalia cætera ter-
 ram, os homini sublime dedit, lege prouisum est vt reclina-
 nato in humum capite tanquam qui cœlo vel aere fru-
 eretur indignus traheretur, postea strangularetur, pen-
 siliisque inter cœlum & terram fieret, vt nec aere com-
 muni omnium pabulo vesceretur, nec qui cœlo dig-
 nus, aut terra dignandus, atque vt omnes eum oculis
 intuerentur, animo auerfarentur.* Tum de paribulo
 viuis adhuc membrisque integris demittendus, ipsos
 que videtæ genitalia excinderentur, vt qui indignè
 prognatus, prolem post se parenti similem relinquere
 indignus esset: ad hæc euellerentur palam & in flama
 manū conijcerentur viscera illa quæ tantum nefas aut
 excogitare aut recondere ausa sunt, capite denique
 truncaretur, qui Rempublicam detruncaturus erat. Ad
 extremum securi corpus in quatuor partes dissectan-
 dum, quæ figendæ sunt in altiori aliquo & conspicuo
 loco, aibus depascendæ, hominibus execrandæ. At-
 que hæc præmia sunt quæ sibi suisque proditores refe-
 runt. Rempubliæ enim salus sepe in nero vel ab ipso
 comede corruptum sanguinem euacuant possidat. Verè
 tamen dicitur, *Penitentia vera nunquam serua, sed peni-
 tentia serua raro vera.* Quam tamen concedat illis oro
 nisi in cordibus patet, vt si minus tantis malis castigatio
 nando, saltem Conscientia anxiosa ad vitam piamq;
 371

torius facinoris confessionem, tum propter animarum suarum, tum Regis Reique Publicæ salutem adigat, atque impellat. Qui verò ex eorum numero nondum deprehensi sunt, Deum comprecor, vt aut conuertantur ne pereant, aut confundantur ne nocent.

Posthæc, singulæ eorum examinationes, & ea quæ ab illis tum confessa erant, suisque nominibus *subscriptis* iubente Regio Attornato iterum ostensa erant, atque ab illis recognita & pro veris habita; in quibus vnusquisque proditionem confessus erat. Postulabat itaque Regius ille Attornatus, quamuis abundè satis esset iustitiæ, audire ipsos de se confitentes reos, quò tamen plenius auditoribus satisfaceret, memoriaque tantæ proditionis audientium animis altius infingeretur, vt ipsorum Confessiones non vi expressæ, sed sponte ac voluntate factæ, alta distinctaque voce legerentur. Ex his inter reliqua constabat *Batesium* & a se satis paratum ad hanc subterraneam prouinciam suscipiendam, & a Iesuitis fuisse confirmatum. Illud quoque palam fuit Iesuitam *Hammondum*, postquam eos non modò deliberasse, sed de totius regni excidio statuisse rescuerit, post ipsam etiam proditionem detectam a peccato illos absoluisse. Atque hæc ab eo gesta die 7. Nouembris. Hic etiam ab Attornato Regio eorum mentio est facta, quæ a Seminarijs *Watsono* & Clerico de Iesuitarum conspiratione tum incepta, nunc etiam percepta dicebantur. 1. Nihil aliud velle crebras & fere assiduas in Hispaniam missiones quam exterorum copias in Angliam pertrahere.

2. Idem loqui pecuniarum vim magnam ab illis congestam ad domesticum militem conscribendum.

3. Iesuiticam turbam sæpe cum Catholicis egisse,

ne Principem vel eum primo in regnum veniret, vel postea constituto imperio pro suo Rege haberent, praesertim cum nulli heretico Principi (talem enim Regem esse asseruere) obsequium vllum esse à Catholicis praestandum, atque vti neminem nisi Catholicum sub poena excommunicationis pro Rege agnoscerent.

Postremo, omnia quae ad bellum necessaria, equos scilicet quam plurimos, sulphureum puluerem, reliquumque bellicum apparatus in amicorum aedibus habuisse; quos quiescere iubebant, & expectare, donec quid ultra audendum esset, vel faciendum intelligerent.

Postquam singulorum Examinationes, Confessiones & Declarationes, eam sui ipsorum quam mortuorum aliquor contrariorum publice perlecta fuissent; omnes Iuratorum sententia laesae Maiestatis rei sunt peracti. Tum rogati singuli quid pro se referre quisque poterat, quo minus mortis sententia in illos non pronuntiaretur, nemo omnium nisi *Rookwoodus* erat, qui longioris orationis filio, aut facti defensionem aut excusationem vllam contexere voluit. *Thomas Winterus* ut pro se & fratre suo suspenderetur tantum deprecabatur. *Guido Fawkes* cur non se reum agnosceret, rogatus, cum nihil aliud potuit, id tantum respondebat, fuisse quaedam in accusatione sua de colloquijs nonnullis quae ille plane se nescire affirmabat. *Reius* fortunas suas eo in loco positas esse querebatur, ut nunc potius quam alio tempore mori sibi in lyero deputanda esset, & maxime hac in causa. *Bates* veniam implorabat, similiter & *Robertus Winter*, *Ioannes Grant* diu continuit, tandem vero submissa voce, reum se proditionis intentae, at non peractae professus est. *Ambrosius Rookwood* eo solum animo accusationem suam se fecisse

negasse affirmabat, vivam per alios potius imitteret quam ipse proijceret. Iamque videre se Principis quidem, procerumque totiusque patriæ odium acerbissimum suo scelere meruisse: nec posse tamen, de Principis clementissimi & mitissimi clementia & misericordia penitus desperare, quantum enim peccatum tantum esset ut excusari non posset, in eo tamen extenuari posse, quod ipse nec Actor nec Actor huius tragediæ esset, sed tantum *Catesbey* consilij impulsus, quem supra mortales omnes amore complexus est, seq; hoc nec malitia erga Regis personam, aut Remp. nec ex privata ambitione celasse, sed ex syncreto, fido, ac intimo amoris affectu quo amicissimum *Catesbeium* coluit, quem ipse charum sibi affirmavit, ut omnia præ illius amicitia posthabuerit. Hanc igitur commiserationem non mortis formidine exoptavit, sed animi dolore, quod mors tam ignominiosa labem perpetuam, maculamque in omnia secula suo nomini ac familiæ in futura esset. Neque tamen hoc primum delictum fuerit submississime semet Regis misericordie prostravit, Regemque hac in re Deum emulari efflagitavit, qui corporaliter non mortaliter, pœnam nonnunquam infligit.

Tum relatum est quod *Robertus Winter* die Veneris ante hanc accusationem, opportunitatē propter vicinitatem cubiculorum nactus, cum *Guidone Fawkes* in arce collocatus, hæc *Gaideni Fawkes* (ex ipsorum confessione) digerer, se & *Catesbeium* filios habere, illos posse & adulescere, & ultores fore. Imò, quod Deus filios *Abraha* ex lapidibus suscitaret. Hoc quoque se agrè ferre neminem Apologiam Actionis quam susceperant, & didisse: actamen se in extremo supplicio causæ non defuturos.

Hoc

Hoc etiam in loco *Roberti Winteri* somnium ante pulveris sufflatum in *Littletoni* ædibus relatam est, quodque ille ipse confessus est, ac primus significavit, viz. Templorum pyramides incurvatas, inq; templis illis miros ignotosq; hominum vultus illi conspectos. Posteaque cum fulminalis ignis accensus postridie complures coniuratorum, *Grantique, Roockwoodi, &* aliorum facies deformasset, somnium sibi in mentem recurrit: quantumq; magnitudo facies sociorum suorum sic exstitit, illos quos per somnium vidisset representare. Atque hæc de priore accusatione.

His itaque gestis *Euerardus Digby* læsæ Maiestatis postulatus, scilicet non modo prodicionem incendiariam ab eo cognitam & celatam fuisse, sacramentodq; duplici, quorum alterum illi silentium ne proderet, alterum ne proposito desisteret iniunxit, ipsum inter primos coniuratorum habitum fuisse, idque palam in rebellionem ostendisse ubi comitem illis se præbuit. Que cum ab illo diligenter omnia audirentur, sine quod hæc ab eo liberè prius essent agnita, siue quod eum scelerum conscientia fauciret, agnoscere dixit quæ maximè contra se faciebant, & oratione expansari cepit. Reversus autem ut prius se fontem vel infontem diceret, se fontem professus est, vnoq; verbo se damnavit, deinde in latiorrem dicendi campum descendit; eiusq; oratio in duobus maximè versabatur, in *Impulsivis* scilicet siue *Matris, & Petitionibus*. Primum quidem in hunc scopulum non tam aliqua ambitionis aura; aut fortunarum suarum minus secundo statu impulsum se fuisse aiebat, quam nescio quibus affectuum fluctibus, qui eum tantoximæ periculis *Catesbæii* semper ferebant; ut eius causa; & sui ipsius, & suorum omnium navfragio paulatim

F 3

quam

quam recusaret. Deinde religionis causam, non suam agi, non potuit autem ea iubente, opes, vitam, famam, nominis memoriam, prolem, omnes denique huius sæculi titulos, & splendores non negligere, vel etiam contemnere, imo penitus res omnes, ipsamque spem abijcere, modò Catholica religio iterum in Angliam reduceretur, tum etiam addit fidem Catholicis datam non fuisse seruatam. Postremò veritum se fuisse ne asperius & inclementius his vltimis Comitibus Parliamentarijs quàm prioribus cum Catholicis Recusantibus ageretur, scilicet vt vxores ipsedem mulctis cum maritis suis subijcerentur: quinetiam vel Catholicum esse in *Præmunire* Catholicos præcipitaret.

Petebat autem vt vnde orta esset culpa, ibi poena consisteret, vtq; ipse lueret, qui tãtum nocens esset, non innocentes, vxor, liberi, & sorores & alij. Pro vxore, vt ius dotale concederetur, pro filio, vt beneficio transcriptiõnis factæ priusquam hoc scelus cogitatum vel proditum, frueretur; pro sororibus quoque, dotes suas, quæ penes se erant; pro creditoribus, vt æs quod contraxerat, dissolueretur, eandemque ob causam orabat, vt seruus eius (cui debita eius melius quam ipsi nota erant) ipsum accedere permetteretur. Tandem à Rege totoque Procenium choro vehementer contendebat, vt odium quod meritò concipere poterant, extinguerent, ac capite truncari efflagitabat. Denique singulos vt ignoscerent obtestabatur, vtq; supplicium crimen expiaret optabat.

Huic sermoni statim atq; breuiter pro temporis ratione (iam enim nox instabat) D. *Edwardus Cooke Regius Attornatus* respondebat. i. Amicitiam quam cum *Catesbeio* contraxerat, amentis potius quàm amantis fuisse,

fuisse. 2. Religionem quam præ se tulit eam esse superstitionem, errorem, & hæresim. 3. Nec Catholicis quos dicit fidem ullam fuisse datam aut dandam esse: quod si uxores à viris suis (bonis scilicet Protestantibus) ductas, ante nuptias Catholicas fuisse contaret, dignissimos viros esse, qui stultitiæ suæ pretium persolverent, ut qui tanti emerunt. *Volenti enim & scienti non fit iniuria.* Quod uxor quæ prius reformatam professâ religionem supersticiosa est facta, Romanis sacrificulis & Papistis in domum receptis, seducta & abducta, æquum est ut maritus ille siue sit Pontificius vel e Protestantibus, negligentiam suam hac in parte grauius lueret.

4. Quod ad petitiones pro uxore, filio, sororibus, mirari se satis non potuisse unde hæc tanta pietas tam subito pro domesticis, suisque rebus priuatis, & miseratio singularis oborta esset: in cruenta autem cæde Regi, Regina, tenellis Principibus, Proceribus, patriæque intentata quoniam illa abijisset? Nihil de humanitate, nihil de pietate, nihil de rebus diuinis humanisue vel per somnium ei in mentem antea venisse; atque hæc omnia ardore nescio quo in re religionis, studioque sceleris tam atrocis eleuandi tunc fieri.

Euerardus Digby ad hæc Attornatum interpellauit, seque tantum abesse aiebat, ut factum probaret, ut exquisitissimo potius supplicio se dignum censeret: se itaque iustitiam non tolli, sed molliorem fieri voluisse. Cui Regius Attornatus respondebat: non fuisse expectandum, ut Rex illum qui in Regem tam ferus, honore in morte afficeret. Quid enim honorem aut humanitatem in morte expectaret, qui dum viueret vtramque contemneret?

Contemneret? quin vehementer potius laudanda fore
 mirandamque sibi videri Principis in scelere tam inau-
 dito & singulari inauditam & singularem sine exem-
 plo clementiam. Quis enim huic tam atroci crudelitati
 supplicium si non æquale, quod fieri nunquam pote-
 rat, ac quantum poterat par aliquid saltem excogitaret?
 Vbi verò uxorem, liberos, posteros, sua denique om-
 nia omnino perire pro causa Catholica tantopere ex-
 optaret, nihil impedire quin opratum ferret, ut est in
 Psalmis: *Fiat uxor eius vidua, nutantes transferantur
 filij eius & mendicent, & eijciantur de habitationibus su-
 is. Fiant nati eius in interitum, generatione una deleat-
 ur nomen eius.* Pro creditoribus æquum fuisse quod
 postulabat, se verò non mediocriter vereri, plus Regi,
 cui tantum mali parabat deberi, quam omnia eius bo-
 na rependere potuissent; hæc tamen regis prudentiæ,
 Legibus, Iustitiæq; esse permittenda.

Iam Comes Northamptoniæ conuersus ad *Euc-
 rardum Digby*, in hæc fere verba locutus est.

Oratio

Oratio Comitis Northamptoniæ

Ex ipsius ore excepta.

Non est cur mireris *Euerarde Digby*, si ego hoc tempore pro officij, conscientiæ, & veritatis ratione quæ mihi intumbit, non permitram te sine contradictione in labyrintho vani tui ingenij liberiùs exspatiari, vt alios ex falsis fundamentis seducas, quemadmodum ipse seductus fueris, vel calumniandi fascino, errorum nebulis, aut *Equiuocationis* nuper natae versutijs, te ex angustijs illis euoluere, quibus res tuæ modo florentes sunt infelicissimè inuolutæ, sed tamen iam furore præcipitis ingenij tui non immeritò oppressæ. Si in hoc crimine (quod atrocius est quam dicendo explicari possit) cuiuscunque conditionem deplorarem, tuam certè cum maxima commiseratione ingemiscerem: sed tu tibi hoc acceptum feras, & prauis illis consultoribus qui te in hoc scelus deduxerunt, quod non minus omnes fideles & probos pro humanitatis ratione percellit, quam in temetipso omnem humanitatis sensum hebetauit.

Quod tu aliquando in gratia & laude apud *Reginam Elizabetham* fueris ego ipse testari possum, qui audiui ipsam de te honorificè loquentem; quod virum verè nobilem ad meliorem vitæ rationem incundam incitare poterat. Imò hoc superaddam, fuisse aliquando tempus quo singularis fuit animi tui erga *Regem* nostrum propensio, fortasse ex falsis illis rumoribus, illum vobis & vestræ cupiditati in Religionis causa satisfacturum. Verum semen quod in arido occidit (vt *Seruator* noster inquit) non altas radices egit, inflammatum illud studium quod nihil aliud sibi proponit, quam vt sibi perplaceat, cito extinguitur: & *Traianus* dignissimus & prudentissimus ille Imperator haud iniuriâ se nihil illis debere dixit, qui magis prævaricatione peccauerant, quam sua industria promereri poterant.

Benignitas illa gratiosa Regis nostri primis Regni auspicijs deferendo honorem quamplurimis vestrae Religionis cultoribus, & etiam (nisi me fallat) tibi ipsi, facilitas eius, cui *Tros Tyrisque* nullo discrimine in admittendo omnes qui ipsum iustus de causis accederent, integritas eius in aperiendo iustitiae portas ex æquo singulis subditis, & multa alia eius merita quae pace vigente subsequuta sunt, tam clare sunt manifesta & omnibus perspicua qui communis sensus non expertes, ut tu ipse & multi alij nuper adacti fueritis vestram execrandam ingratitude[m] excusare & obumbrare falsis & ementitis rumoribus Regem spernendi Religionem, vel conueniendi priusquam sceptro Angliae potitus erat, praebuisse, sed nihil plane praestitisse.

Non me fugit hunc seditiosum & falsum rumorem nonnullos tumultuoso ingenio excitasse ad praedictum rerum praesentium quibus alias sua securitate, ut antea, frui integrum erat. Hic rumor instar caerei scuti contra gladium potestatis adhibitus erat, ut machina ad excessus occultandos donec Troianus Equus non bellicosis Graecis ut olim, sed infernali puluere oppletus, intra parietes Parliamentariae Domus introduceretur. Quomocunque autem Deus oculos tibi & alijs in hoc facinore ut Aegypti Regi & eius ministris praestrinxit ad praepotentem eius gloriam magis illustrandam; qui iustitiam vel communi sensu praeditus, facile peruidere poterat Principem cuius iudicium tot annorum usu utroque coeli cardine defixum fuerat, non potuisse statim subsidere, nec iam inde sententiam mutare praeter timore deflagrationis illius quam *Carsibeus* Archiproditor, ut alter Phaeton in omnibus simul elementis molitus erat. Maiestas eius bona fortunae in negotijs minoris momenti quam sit religio, cum animi sui libertate nunquam adaequavit. Non consultius sibi videbatur (pro Religione quam amplexus est, & semper amplectetur) plures Caecodamones in circulum euocare, quam deuocare poterat, nouit ille quod *Omne Regnum in se diuisum desolabitur*. Philosophia docet quicquid in animi recessu latet, quod ubi alter *Cephalem*, alter *Apollinem* publice

publicè sectatur, dissensio aboriatur. *Quod insitum alieno solo est, in id quo alitur natura vertente degenerat, & singuli hoc semper apprehendent, quod Quorum est commune symbolum, facilis est eorum transitus.*

Quod ad promissum de toleranda Catholicorum Religione, rumor disseminatus erat à duobus filijs *Belial, Watsono & Percie*, eo consilio vt seditionem contra Regem nostrum charissimum & Regnum conflarent. Scotiae regnum in testem hic adhibeatur pro longo sanè temporis intervallo priusquam Angliam adierat, an assentatio aut timor (ne ex incepto quidem decimo septimo die Nouembris quod cuiuscunque Principis in Europa patientiam exercuisset) vel ad minimam propensionem tolerandi religionem Regem pertrahere potuerit. Quod tamen quia in votis erat, pronis animis fidem inuenit. Omnibus exploratè cognitum est quanta ars fuerit adhibita, quam versuta ingenia elaborarint, quot ministri subornati & corrupti multos annos & in Scotia & in externis regionibus, vt Regem blandis pollicitationibus auxiliorum ad consequendum ius eius in Angliam, exacerarent, quandocunque Sol occasurus vt splendidior in eodem Horizonte ad huius Insulæ & vniuersi orbis terrarum admirationem exoriretur. Sed hæc omnia ineassum ceciderunt, oleum & opera omnino perijt. *ialta erat enim alea.* Rex suum indicem iam antea constituerat & certo direxerat, atque illi qui hoc apud exterarum gentes gnauiter inprimis agitarunt, pleneque vt deploratæ spei ex Regis gratia exciderunt.

Cum ex Anglia Regiæ Maiestati innotuisset aliquot annos priusquam Regina Elizabetha diem obierat, quod multis de eius religione suspitio inijceretur ex rumoribus dispersis, quoniam nonnulli in exteris regionibus qui eius expectationi fauere videbantur, audacius eius nomine vsi erant, & de eius in Catholicos propensione liberius loquerentur, quam ipsius in Catholicos conscientia & confirmata sententia agnosceret autmitteret: vel vt Principum exterorum animos Regi conciliarent, aut suorum animos domi abalienarent. Ille non solum has insinuationes ex cæco & inconfi-

derato administrorum suorum studio profectas auersando damnauit, verumetiam curam & cautionem in posterum adhibuit, quantum potuit diligentissimè, vt illis qui hac in parte peccauerunt sua gratia exclusis animi Anglorum hac de re minus essent solliciti, & vn uerso orbi terrarum satisfaceret.

Nemo confidentius hac in causa loqui possit quam ego ipse, qui, Regina superstite, plures annos instructiones & admonitiones a Rege accepi, ne alia spes de futuro fauore Catholicis proponeretur, quam quod ille serio cogitauerat, scilicet vt singulos subditos in vno Regno vno legum vinculo quoad religionem stabilitam constringeret, quomodo-
cunque in ciuilibus rebus fauoris sui radios iustus de causis protendere poterat, nec se velle semina diffidentia à *Semi* & *Achitophelè* sparsa aliquem scrupulum de eius constantia animis Protestantium iniicere, quibus vel sanguine fuso fidem illam confirmaturus erat quam cum lacte matricis hauserat, à prima infancia edidicerat, & viribus quantum poterat maximis propugnauerat, ex quo legendo vel disputando rationem Religionis suae reddere poterat quam nunc digererat & familiarè sibi fecerat. Qui librum de iure Regni Angliae *Elizabetha* regnante scripserat, fuse explicat dum animum vertat, quem exterum Principem Regno Angliae inuestiret. *Elizabetha* defuncta, instar multorum testium esse possit, quam tenuis spes Catholicis illuxerit vt Rex cum illis in toleranda religione vel conscientiae libertate dispensaret. Hoc singulos inducat illorum spes omnino deploratissimas eum-
ille & alij eiusdem generis additi fuerunt portioni suae renuntiare in filio & hærede illustrissimè & spectatissimæ *Mariae* Reginae Scotorum & Romanae Ecclesiae filiae dilectæ, vt nonnulli in Dauidè, qui clamanturum *Nulla nobis pars in David nec hæreditas in filio Iesai*. Hoc enim ex literis interceptis quæ in Scotiam data, & claris iudicijs certo constat. Regia Maiestas quam diu illud expectauit quod Deo auspice & auctore hodie possidet, semper in Protestantium fide generatim tanquam in sacra anchora sibi firmamentum posuit.
Quamuis

Quantuis enim quamplurimos ex altera parte non minori fide & animi inclinatione in suam personam & ius hereditarium quam alios quoscunque propendere intelligeret, tam quod ex Regina eius matre dependerint, quam quod suauitatem motum ipsius degustauerint: attamen cum deprehendisset quanta ebullientis sanguinis efferuescentia multi superiori tempore abrepti fuissent, simulque obseruasset cuiusmodi censuris infidelitate & obsequio erga Principem se exposuissent, postremo omnem prouidisset quorsum eorum protestatio decideret cum illis non satisfaceret: subicitur ulterius in illud fretum penetrare quam quorsumque suum ipsius iudicium tanquam iudex nauticus se dirigere & clauum tenere posset.

Si vel vnum viride folium in spem Catholicorum à *Catholico, Wotero, Garnetto, Fawkesio, &c.* conspici potuisset, nec cum exteris Principibus priusquam *Elizabetha* e viuis excessisset, ad certissimum ius hereditarium interuertendum egissent; nec cum Regia eius Maiestas singulari omnium applausu exceptus fuerat hoc legationibus vtroque missis & conuentionibus domi forisque moliti fuissent.

Verissimum esse ex confessionibus liquido constat, falsissimum illum Sacerdotem *Watsonum* & Archiproditorum *Parcum* primos fuisse auctores & demulgatores iniquissimi huius rumoris ex quo tanquam solo maledicto in ipsorum bonum, conuentionis castra, vt existimatur, construerent.

Non alius est qui ad hanc rem certius & solidius, quam ego ipse loqui poterit, cum enim à Domino Rege ad *Watsonum* in carcere conclusum vt ipsum huius rumoris auctorem arguerem missus effem, vno & altero die ante eius supplicium, & illum per animæ salutem vrgerem vt confiteretur directe sicut nouissimo die responderet, an cum semel à rege iterum Regem Edenburgi accederet, Rex aliquod promissum, vt spera Catholicis fecisset de religione toleranda: *Watsonus* per animæ salutem protestans orat se nunquam vel tantillum spei in hac causa à Rege potuisse consequi, nec ulterius quam quod illos hoc scire voluerit, quod vt peregrinus erat

in rebus Anglicis, ita quousque certò intelligeret quomodo se res haberent nullo modo fauorem promittere voluit. Verum proestatus est omnia vniuersi mundi Regna & diademata illum ne inducere posse vel tantillum professionis suæ quæ sibi pabulum animæ & æternæ hæreditatis arra erat immutare. Agnouit certè *Wassonus* vt Catholicorum animos in amore & obsequio erga Regem contineret, se Regis verba molliori accentu, & mitiori loquendi formula impertijisse quam ex veritate debuerat, quoniam nouerat alios perinde ac remiges in hanc partem spectare, & in alteram remos impellere. Vt Rex hanc simulatam Hypocrisim & alia grauiora læsæ Maiestatis crimina sibi condonaret humillimè petijt, & tam horrendi criminis sui quam falsi rumoris disseminati poenitere visus est.

Quod verò *Percius* impoeritens quantum nos norimus, & tacitus in particularibus obierit, non impedit quo minus ille perditissimus in hac incendiariorum colluuiæ huius rumoris fuerit author. Quamuis enim minime nouum sit eiusmodi perduellem tam pernitiosam calumniam ex malignitate sua excogitare, qui omnes neruos vt Rex è medio tolleretur, & omnia obstacula contra fulmineam illam machinationem submouerentur, obnixè contendit. Quanto maius odium Regi apud Catholicos malè sanos constaret & quanto asperius Catholicos illos ad vindictam suscitaret tanto spes eius erat excitatior cum scelus peractum esset, vt laudaretur & comprobaretur. Sed vt quod res sit verè dicam, multorum testimonijs confirmetur hunc perduellem *Percium* post primum & secundum è Scotia reditum nullam spei vel solatij scintillulam Catholicis retulisse, cuius non alio opus est argumento quam quod *Guido Fawkes* & alij transmisi erant in Hispaniam & exterarum regiones ad renouandum interim facinus intermissum & occultatum post *Percij* reditum, quod vt verisimile est neuiquam factum fuisset, si ille cum Oliuæ fronde redisset, aut aliquod signum bene sperandi sustulisset.

Itaque necessarium duxi huc vsque progredi ad eluendas illas maculas quæ a perditissimis illis scelerum machinatoribus

bus

bis asperſæ erant. Nunc ſuperest vt apud Deum intercedam, vt verè in hac vita ad multorum ſatiſfactionem poeniteas, & remiſſionem peccatorum in alterâ vitâ ad animæ ſalutem conſequaris, cum ex ſingulari Regis gratia tantum temporis ad vitæ rationem ſubducendam conſeſſum fuerit priuſquam pro tribunali ſummi Iudicis ſiſtaris.

H. Northampton.

HAc oratione habita, Comes Salisburienſis verba fecit ad illud quod *Euerardus Digby* urgebat de promiſſo a Regia Maieſtate Recuſantibus factò, & violato, quaſi inde in ſocietatem tam horrendæ proditiõnis pertractus eſſet. Agnouit ille *Euerardum Digby* aſſinitate ſibi coniuñctum, & religioſè proteſtatur ſe nihil niſi candidè & verè dicturum eſſe, *Paucis* autem & perſpicuè Regio honori in hoc patrocinatus eſt, & Regem ab omni aſperſione & ſcandalo deſultoriæ leuitatis in religione liberanit, vti etiam quod ne per tenuem ſpem, multò minùs promiſſum de Religione toleranda feciſſet. Et hanc ad rem, declarauit tantum abeſſe vt Rex cuiusmodi promiſſi vel ſpem faceret priuſquam hoc Regnum adeptus erat, & iam inde, vt ſemper profeſſus fuerit ſe vel ne audire hoc à quocunq; æquo animo potuiſſe.

Postea explicauit quod factum erat ad Regiam Hamptonam cum de *Watſoni* proditiõne agebatur. Scilicet nonnullos è præcipuis Catholicis accerſitos fuiſſe, cumq; competenti eſſet illos proditiõni *Watſoni* ſe non immiſcuſſe cum laude demiſſos fuiſſe, ſimulque admonitos, vt Regi pro officij ratione obſecundarent, cum hoc pleno fauoris promiſſo, vt quicquid Re-

gi.

gi deberetur ex quo primùm Regnum adierit, nomine Recusationis, in causa religionis, Catholicis illis melioris notę demitteretur qui regi in primis Regni auspicijs fidem probauerant, & coniurationibus se minime intermiscuerant.

Deinde ad *Euerardum Digby* falsitatis conuincendum, dilucide probauit quicquid ille protestationibus adhibitis obfirmatè negauerat se minime conscium fuisse in machinatione pulueris fulminalis omnino falsum esse; idq; ex testimonio *Guidonis Fawkes* qui tunc præfatis aderat, confessusque fuerat quòd nonnullis mēsis antequam Comitia Parlamentaria haberentur, cum in ædibus *Digbey* ruri ageret, *Digbeyum* arbitris remotis *Guidani* illi significasse se subuereri ne ex nimio cœli humore (pluvia enim assidua iam terra perstraderat) puluis fulminalis in crypta humesceret, & ad ignem concipiendum adeo esset ineptus, vt necessario nouus fuerit comparandus.

Postremo Comes magnis & meritis laudibus prosequutus est Baronem de *Monte-Aquila* ob spectatam eius in Principem & Patriam fidem, quodque prudenter & fideliter tempestiuè literas ad se clandestino missas in lucem protulerat.

Digbeyus hinc agnouisse non loquutum fuisse de Regis promisso violato ex sui ipsius certa scientia, sed ex aliorum relatione quibus crediderat: & nominatim ex fide *D. Thomæ Tresham*.

Nunc duodecim-viri Iurati reuocatis sententiã protulerunt qua septem illos læsæ Maiestatis postulatos, reos peregerunt. *Phillips* Regius ad Legem Seruiens rogauit vt iudicium contra illos septem ex ipsorum

ipsorum conuictione, & contra *Euerardum Digby* ex ipsius confessione pronuntiaretur.

Capitalis Angliæ Iusticiarius cum grauitè & prudenter de legibus regnante Elizabetha, contra Recufantes Sacerdotes Romanè Catholicos & eorum susceptores sancitis vnà cum singularum legum caussis & rationibus egisset, & perspicuè demonstrasset illas esse necessarias, æquas, & temperatas, iudicium pronuntiauit.

Cum iam surrecturi *Euerardus Digby* conuersus ad Dominos Delegatos dixit, si vel audiuerò quempiam è vobis dicere se mihi ignoscere, alacrior ad patibulum accedam. Domini Delegati coniunctim responderunt, *Ignoscat tibi Deus, nos verò ignoscimus.*

Die Iouis insequente *Euerardus Digby, Rob. Winter, Ioannes Grant, & Thomas Bates* iuxta Occidentalem portam Cathedralis Ecclesiæ Sancti Pauli Londini, & postridiè *Tho. Winter, Ambrosius Rookwood, Robertus Keyes, & Guido Fawkes*, in area veteris Palatij Westmonasterij.

prope ædes Parliamentarias extremo supplicio fuerunt affecti.

HENRICVS

HENRICVS GARNET
 Superior Societatis Iesuiticæ in
Anglia, læsæ Maiestatis postulatus
 erat in Prætorio Ciuitatis Londini vulgò

Guildhall, Die 28. Martij 1606.

Quo tempore hi fuerunt Do-
mini Delegati:

---

*Leonardus Holiday Maior Ciuitatis
 Londini.*

Comes Nottinghamiæ.

Comes Suffolciæ.

Comes Wigornia.

Comes Northamptoniæ.

Comes Salisburia.

*Primarius siue Capitalis Iusticiarius
 Angliæ.*

*Primarius siue Capitalis Baro Scac-
 carij.*

*Christophertus Yeluerton Eques auratus
 Iusticiarius assessor in Banco Regio.*

Crimina

CRIMINA QVORVM

Henricus Garnet Superior Societatis Iesuiticæ in Anglia

in hanc ferè sententiam à

Ioanne Croke Equite

Aurato comme-

moraban-

tur.

ste, qui nunc iam huc pro tribunali sistitur, hic locus adeòq; totum quod in manibus est negotium, id tandem euincunt esse verissimum, quod & ab ore veritatis est, *Nihil esse occultum quod non manifestabitur, nihil esse secretum quod non ueniet, & in palam ueniet; nec non ipsum, qui Regibus dat regnare, Deum, prauorum dissipare consilium.*

Quòd uero dum in radicem putrem illam è qua proditi-
onis infœlix arbor pullularat, ageret, tremor sibi iam tum
artus occuparet, & comas propemodum horror erigeret,
voxque faucibus hæreret; id uero summopere exculatum
volebat: neque enim penes hominem esse, taha, nisi stu-
pentem, recolere.

Primum ostendit, *Henricum Garnet* professione Iesuitam,
aliàs *Walley*, aliàs *Darcy*, aliàs *Roberts*, aliàs *Farmer*, aliàs
Philips, (ea nempe omnia sibi nomina affinxerat) Proditio-
nis plusquam barbaræ, plusquam Diabolicæ, cuiusmodi
Iæculis prioribus inaudita prorsus, postulari: esse quidem
eundem, utcumque *multarum nominum*, nequaquam *boni*
nominis; à Deo, & meliore natura dotibus ornatum multis,
modò diuina accessisset gratia; quæ cum abesset, tanto ne-
quior, quanto erat *cætera ornatio*.

H 2

Istum

Istum porro *Garnetum* (Regia Maieſtate habendo Weſtmonaſterij Parlamento diem dicente Martij 19. Anno regni ſui primo, idemque varia prorogatione vſque ad Octobris tertium continuante) vnâ cum *Cateſbeio* qui in aperto dudum perduellione occiſus eſt, & *Oſwaldo* quodam *Tefmond* Ieſuita, alias *Oſwaldo Greenwell*, tanquam perfidum ſereniſſimi ac potentiſſimi Iacobi Regis noſtri Proditorem, Iunij Superioris 9. coniuraſſe atque conſilium iniſſe.

Regem de ſolio detrudendi, regnoque penitus exuendi.

Interficiendi tum ipſum Regem, tum Henricum Principem nobiliſſimum, filium ipſius natu maximum : Regem, & Principem, patrem & filium eiuſmodi, quorum ſane virtutes omnem laudem ſupergreſſas, ſilendo potiùs admirari, quàm dicendo explicare poſſimus.

Conſtandi atque concitandi per vniuerſum regnum ſeditionem & cædes perpetrandi.

Verum Dei cultum abolendi, cunctamque Regni adminiſtrationem euertendi.

Fundituſque vniuerſam Rempublicam ſubuerrendi.*

Quo autem modo exſequenda eſſent atrociffima hæc conſilia (dixit ille) *horreo dicere*, dicere quidem horrebant labia, verum exultabat cor intus, Deumque Liberatorem præpotentem prædicabat.

Facinus adeò inhumanum, adeò barbarum, nefandum, atque immane, vt illi par aut ſimile quidquam neque lectione vnquam, neque auditione acceptum, neque fictum, neque pictum fuerit, imò neque homini cuiquam nequiſſimo vnquam in mentem venerit, ne per ſomnium quidem.

Atq; hic, non poſſe ſe dixit non commemorare pium illud ſcitum Regis pientiffimi, quòd & aureis characteribus inſculpi ſubditorum cordibus optabat, *Quanta magis Diabolica machinatio illa, tanto hæc conſeruatio Diuinior*. Habuerant iſte *Garnet*, *Cateſby*, & *Tefmond* priuata inter ſe comitia, in queis actum eſt de his inſidijs ſtruendis, atque ita tandem perfidiſſimè, ac ſcleratiſſimè inter ipſos conuenit.

Vt idem *Garnet*, *Cateſby*, *Winter*, *Fawkes*, complureſq; alij
coniuratores,

coniuratores, perduellionis dudum postulati, fulminali puluere sufflarent, (vti loquuntur) & sublimes discerperent Regem, Principem, Præfules & Proceres; regni Iudices, Equites, Ciues, Municipis, aliosque subditos, Seruosque Regios, qui ad regni Comitia maximâ tum frequentîâ confluxerant; vt, inquam, vno quasi ictu, siue spiritu potiùs, eos ad vnum omnes perfidè, ac Diabolicè frustratim discerperent; nulla profus Maieffatis, Dignitatis, Gradus, Ætatis, aut Loci habita ratione.

Atq; in eum finem, fulminalis siue pyrij pulueris ingentem vim congregauerunt iidem isti Coniuratores, & subter ædibus ipsis Parlamentarijs absconderant.

Hæc summa Accusationis cum esset; *Garnets, se innocentem* dixit. Tum verò Iuratores electi, factâ tamen reo *vendicandi* potestate, in facti examinationem pro Tribunali iurabant.

Quos Seruiens monuit, non defutura quidem argumenta quibus reum peragerent luce clariora.

Præstò futura etiam *testimonia rerum, loquentia signa.*

Reum confitentem, seu potiùs reos confitentes, & accusantes inuicem.

Adeo vt eum sic alloqui possit quis, *Serne nequam, subdite nequam, ex ore tuo te indico, ex ore tuo te condemnno.*

Hæc verò ita perspicuè demonstrabit atque patefaciet is, qui id potest optime, vt, si quis fortè contradixerit, illi os protinùs obstruatur.

COMPENDIUM
 Orationis, quam *Edwardus Coke*
Eques Auratus, Attornatus Regi-
us in Accusatione *Henrici Gar-*
neti Iesuitarum in Anglia
 Superioris habuit.

Ominationibus vestris, ex Accusationis
 modò breuiter explicatis particulis vi-
 dere est, hoc esse atrocissimæ luētiosissi-
 mæque illius Tragœdiæ, quæ vulgò
 Coniuratio pyriopulueræ nuncupatur,
 quasi Actum posteriorem; in qua quidem nonnulli
 suas in Scenam producti sustinere personas, & sup-
 plicia mortemque scelerum suorum præmia tulere.
 Superest nunc, vt in istum, eiusdem proditiōnis dela-
 tum, nunc agamus: quam ob rem illud æqui & boni
 consulatur, saltem non ægrè feratur, si quorundam
 quæ sunt dicta priùs, necessariò repetam & retexam,
 quandoquidem *id nunquam nimis dicitur, quod nun-*
quam satis dicitur. Cum in iudicio proximè superiori
 ob incredibilem populi frequentiam, plurimi ea quæ
 tum dicta sunt exaudire nequiverint. Cæterùm cum
 intereà malè metuam, ne Dominis delegatis plerisque
 omnibus reliquoque honoratissimo huic maximoque
 cœtui, qui priori illi interfuere accusationi, prorsus
 rædio sim; cumque longe alterius farinæ & conditio-
 nis sit hoc hominis, quicum mihi impræsentiarum res
 est: priorè disquisitionem illam attingam duntaxat,
 idque

idque quàm possit paucissimis, ea tamen nouitare (quæ dignissima quidem erit auribus vestris, utpote momenti & ponderis maximi) condita & commixta erūt.

Priusquam verò causam tantam enarrare aggrediar, satisfacere atque obuiam ire apprimè necessarium duxi, hominibus duùm generum, iisdem variæ mentis, & studiorum; qui prout ipsi intus variè affecti, ita variè etiam hariolati sunt, vndenam tandem hæc procrastinatio & mora iudicij, atque animaduersionis, in istum, qui flagitiorum tam atrocium, tamque immanium scelerum accusatur? Hominum istorum primo generi, quidam erga Principem suum, ac Dominum serenissimum, & erga patriam charissimam, & erga hanc Rempublicam sincerus affectus, summaque fidelitas in causa fuere, quamobrem, quo hæc euaderet mora, prætimuerint: ne alij, videntes hoc modo diem ex die produci, tardoque pede iri in iudicium, animos pariter & consilium captant; scilicet, fœdicia flagitia designandi. Aiunt nempe (verissimumque profectò est) *Quia non profertur cito contra malos sententia, absque timore vllò filij hominum perpetrant mala. Et miserum sanè foret, si hisce viris bonis non foret satisfactum.* Genus alterum, eorum est, qui, quòd non ocys postulatus sit iste, protinus eum excusatum eunt; ista nimirum inde aut conijciunt; aut suspicantur. Primò, quòd, si vel is, vel Iesuitarum quis alius execrandæ proditiõis istius teneri iure, ac merito ponissent, sanè antehac in ius vocati fuissent.

Deinde, ista de proditiõne, deque isto seorsim proditore, exhibitum fuisse in Parlamento codicillum; verùm reiectum eundem, dilatumque obligitima; iustæque probationis inopiam. Imò verò,

vt addam insuper tertium, istius apologia quædam peculiaris in vulgum sparsa est, nec non alia Iesuitarum omnium & Presbyterorum generalis, cui illud etiam annexum est, Regicidium & Reginidium non à suâ quidem doctrinâ, placitisque promanare, sed figmentum atque technam solummodò esse Politicæ nostræ, vt sic Papismus contemptui, ac despiciatui foret.

Iam verò ad istos homunciones quod attinet, optem profecto summinopere, illuminari ipsis animorum oculos, vt eo pacto luculentis & claris conuicti demonstrationibus, cum Principe, ac patriâ suâ vltro in gratiam redirent. Primò itaque ad procrastinationem illam quòd spectat (etsi verum sit, *Flagellari eum in corde, qui laudatur in ore*) nequeo tamen isthic Dominorum Delegatorum, & Dominorum regiæ Maiestati à consilijs sanctioribus operam huic indagandæ rei nauatam, egregiam sane illam & singularem subijcere. Nimirum primò examinatus *Garnet*, proximè elapsi mensis die 13. ad examen post reuocatus est, atque interrogatus vicem singillatim vicibus, & pluries; quod inde vsq; factitatum est ad Martij 26. Codicillus verò ille Parlamentaris erat quidem exhibitus, nondam apprehenso *Garneto*. Verùm ita Regiæ Maiestati clementissimæ visum est, vt Coniuratorum istorum, vt cunq; sine exemplo prorsus ista conspiratio sit, cum eo tamen ex lege iustè & moderatè ageretur. De Apologijs autem illis, & commentis (vti appellitant) Politicis, vbi ad enarrandas Iesuitarum technas & machinationes deueniret, adhibebitur Deo volente, responsum; adeoque vniuerso huic amplissimo, frequentissimoque conuentui satis, opinor, fiet.

Prius tamen quàm vltra pergam, est quod humillimè

mè & summopere à Dominationibus vestris exorem, quandoquidem necesse habeo de magnis nominatim Principibus verba facere; ea tamen adhibita cautione vt promittam, ac recipiam persanctè, nihil me in animo sanè minùs habere, quàm illis labem inde vllam aspergere. *Legem in sermone tenendam esse*, in hoc genere præsertim, probè noui: nec non cum Regibus & Principibus viris, & cum terrarum Dominis non nisi summa cum reuerentia, honorificèque agi oportere. Quocirca, de mentione quam sum facturus Principum exterorum, ista cogitare apud vos, & recolere velitis, humillimè oro, atque obtestor; Primò, ea Regna tunc temporis apertis inimicijs, atque hostili odio discedisse; quare fieri potuisse, vt quod satis fortasse decorum eo tempore fuit, idem alio non item; ita vt ea tempestate, quantumuis hostilia facta suam habeant iustam defensionem. Deinde non hoc loquitur *Astor-natus* Regius, sed Iesuita ista *Garnet*; Hoc etiam dicteæ inexorabilis necessitas, eo quòd alioqui neque huius, neque aliorum Examinationes vel satis commodè explicari, vel satis opportunè contra eos vrgeri possint: adeo perdita istorum proditorum impudentia Magnatum nomina Confessionibus suis intertexuit, vt nullo modo scungi possint.

Et consolatione hâc fretus claudò tandem hoc pro-cemium, sperans vtique (fauente Numine) hodiernum opus, iudicio attenti & non iniqui auditoris, ad Dei Omnipotentis gloriam, Religionis nostræ honorem, ad Illustrissimæ Maiestatis, sobolisque Regiæ incolumitatem, toriusque reip. securitatem spectaturum.

In memoriæ subsidium, & vt ordine & ratione procedam; quicquid dicturus sum, ad hæc duo capita re-

ferri possunt : Primò crimina expendam , & quasdam circumstantias,

Præcedentes }
 Concomitantes } crimen.
 Subsequentes. }

Quædam deinceps notatu digniora, ab hoc negotio non aliena ab oculos proponam.

Vt proprio nomine hanc proditionem (quoniam de pluribus verba facturus sum) insigniam ; quo eam clariùs & distinctiùs ab alijs secernam , Iesuiticam appellabo , vt ad Iesuitas *ex Congruo & Condigno* spectantem ; hi enim architecti & machinatores extiterunt. Et verò in huiusmodi criminibus *plus peccat Author, quam Actor* , quod liquet vel è diuinâ sententiâ de primo peccato in Paradiso ; vbi triplex poena Serpenti, vt primario authori irrogatur , duplex mulieri, vt instrumento, simplex Adamo, vt qui in fraudem illectus sit.

Circumstantiæ, quas hic præcedentes & subsequentes voco, reuera in se consideratæ, læsæ Maiestatis nomen sibi vendicant ; ad hanc tamen immanem, & plusquam prodigiosam proditionem collatæ, facillè se sine dignitatis suæ dispendio, ad circumstantiarum nomen demittere non erubescant. Et quoniam mihi cum primario Iesuita res est, castantum prodiones attingam, quas machinati & moliti sunt Iesuitæ, quorum hic Superior & antesignanus, nec non eas, quæ post huius *Garnet* in Angliam aduentum emerferunt, de quibus illud Poëtæ verè vsurpet, *Et quorum pars magna fui.*

Garnet istius in Angliam accessus (qui quidem nihil à proditione distat) ante vicesimum annum contigit, Mense Julio 1586. 28. regni Reginæ *Elizabetha* beatæ

beatæ memoriæ: cum superiore anno, viz. 27. *Elizabeth.* lex promulgata fuerat, quâ læsæ Maiestatis tenebatur quicumque autoritate sedis Apostolicæ sacerdotalem ordinem suscepisset post primum regni illius annum, intra regni eius limites vestigium fixerit. Quam legem Romanè Catholici vt sanguinariam, crudelem, iniustam, nouitiam, helternam calumniantur, & huc detorqueunt illud Saluatoris nostri, *O Ierusalem, Ierusalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui missi sunt ad te,* &c. id genus. Re tamen vera, plena est clementiæ, misericordiæ, iustitiæ, & antiquis, primisque Angliæ legibus nixa & fundata. Etenim (quod in Accusationibus prioribus cursim perstrinxi) ante Bullam impij Fij v. primo R. *Elizabethæ* anno, qua Maiestas eius ex Ecclesiæ gremio eliminata, regno exuta fuit, omnesque qui ei debitam præstiterint obedientiam, diris deuoti &c. nulli fuerunt in Anglia qui obfirmato animo à precibus diuinis publicè celebratis abstinerent, omnes templa frequentabant (quamuis in Papam fortasse propensiores, & prauis opinionibus magna ex parte imbuti) aderantq; precibus, quibus adhuc Ecclesia nostra vititur: verùm simulac euolârat hæc Bulla, illico ad templa conuenire, & nobiscum precibus interesse penitus recusarunt: non quòd hinc scrupuli quicquam conscientijs eorum iniectum fuerit, quòd verbo diuino refragari videremur, sed quòd Papa Reginam ex Ecclesia exterminâisset, regno deturbâisset, omnesque qui ei audientes essent, diris obruisset. Vnde ex hac Bullâ exarsit in Boreali Angliæ parte rebellio, ingensque tumultus concitatus est. Cæterùm exitum spectemus. Miserrima iam fuit Romanorum Recusantium conditio, quibus aut suspendium læsæ Maiestatis no-

mine imminēbat, quòd legitimæ Principis detrectarent imperium; aut Papalis imprecatio, propter debitum obsequium Regiæ Maiestati exhibitum. Quamobrem de Papa hoc dictum fuit à quibusdam, etiam quiei studebant, esse hominem pium & doctum, sed nimis credulum, eò quòd temerè fidem habuerit eis qui dicerent, Catholicorum in Anglia vires tanti esse, ut possent se turò Regiæ opponere. Cùm autem calamitatem hanc viderent sibi à Bulla constaram, hanc indultà venià demulserunt eos Pius Quintus, & Gregorius xiiii. licere omnibus Catholicis externam erga Reginam præ se ferre obedientiam; *ad redimendam vexationem, & ad ostendendam externam obedientiam;* his tamen cautelis & cancellis circumscriptam, 1. *Rebus sic stantibus,* 2. *Donec publica Bulla executio fieri posset.* Omnia hæc scripto testatus est Garnet, & nunc etiam palam pro tribunali confessus est.

Vicesimo anno Regiæ Elizabethæ venit *Campionus* Iesuita, magnà comitante cateruâ eius farinæ hominum, hoc consilio, ut ignaram plebeculam Catholicis adiungeret, & hoc modo Bullæ Pij Quinti executio fieret. Interea licèt hæc eorum contumacia in abstinendo à precibus diuinis, nixa leui satis & illegitimâ causâ, admodum periculosa fuerit, multumque Regiæ Maiestati derogauerit; nulla tamen eo nomine lex sancita fuit, vsque ad 23. regni annum, & ea multâ tantùm pecuniariam irrogabar, dum se ad legis amissum componerent, & ad morem pristinum accommodarent. Anno 26. Elizabethæ venit *Parry* à Cardinali *de Como* persuasus Reginam occidere, scz. ex Ecclesia eiectam, & hoc iure optimo licere.

Quamobrem Regina secum perpendens, quomodo
(vnâ

(vnà cum salute & tutela subditorum) hæc suo capiti impendentia à Iesuitis & sacrificis pericula declinaret, ingressa est hanc rationem omnium mirissimam & optimam, prohibendi eos finibus suis. Cum nullus vnquam Princeps extiterit qui tolerauit, & non summo potius supplicio affecit, siquis intra ditionem suam legitimum Regem esse abnegaret, aut subditos ab imperio eius abstrahere conaretur, aut ad arma aduersus eum induenda excitaret. Quinetiam cum subditus contra subditum Bullam inferret sub regno Edwardi Primi, prodicionis instar obtinuit. Verum obiter, quoniam *Garnet* vociferatur in hæc verba, Ostendite vbi fuerit Ecclesia vestra ante *Lutherum*, designate locum, nominatim personas innuite, &c. respondemus collatione ad massam auri puri puri, quæ cum in impostorum manus deuenit, eorum præstigijs artibus varijs mixturis temperata & contaminata, lucelli scilicet gratia, in immensam molem excrefcit, & tamen nihilominus auri speciem ementita oculis lenocinatur. Vbi nunc purum purum aurum? dixerit quispiam, digitum intende in locum: respondeo, in ipsa massa: vt tamen sincerum, defœcatum, & à scoria repurgatum niteat, aurificis & Lydij lapidis aduocanda est opera. Sic prorsus vera religio, & omnipotentis Dei cultus, quamuis vt magnifica specie spectantibus augustior videretur; adulterata fuerit, imo prorsus obruta superstitiosis cæremonijs & humanis commentis; habuit tamen semper Deus Ecclesiam suam incorruptæ veritatis tenacem, quæ à peritis artificibus ad examen Lydij lapidis (verbi diuini) purgata, ab omni scoriæ contagio, quam humanum affixit ingenium, liberata est. Verum vt pergamus. An. Elizabethæ 28. An.

Domini 1586. mense Iunio in Angliam traiecit *Henricus Garnet*, quod sine læsæ Maiestatis notâ fieri non potuit, cùm reuera totus fuerit exproditione compositus. Atque hoc eodem tempore contigit, cùm ingens ille ex Hispania exercitus, quem benedictione sua dignatus est Papa, & *Inuicta Classis* nomine insigniuit, contractis vndiquaque militibus mercenarijs, & nauigijs, vnde *Composita Classis* vocari poterit, quæ nauibus constabat 158. Huius classis præuij & prænuntij Iesuitæ fuere, inter quos & *Garnet*, primo in terram ingressu læsæ Maiestatis reus. At Regina classem hanc subditorum suorum virtute disiecit, ipso numine (in cuius caussa pugnauimus) nobis auxiliante, famulantibus eius imperio igni, mari, scopulis, ventis, procellis, donec omnibus dissipatis, & in diuersa disiectis, plurimi periissent. *Siquidem offenso Creatore, offendiur omnis creatura*, & armata in procinctu stat ad Dominum vindicandum; qua de caussa etiam *Rex Exercituum* nuncupatur. Itãdemum è 158. nauibus, vix quadraginta in portum peruenerunt, & quemadmodum multi perhibent, pars maior perijt, adeò vt eo sensu ad Elizabetham accomodemus id quod de Christiano Imperatore cecinit Poëra,

*O nimium dilecta Deo, cui militat ather,
Et coniurati veniunt ad classica venti.*

Illud etiam hoc in loco non negligendum, sub id tempus expeditionis, cùm in vnum locum conuenissent de hac ipsa re deliberaturi Cardinalis Austriae, Dux Medinæ, Comes Fuentes, duo Episcopi ex Hibernia, & complures rei militaris studiosi, inter quos *Winslade* natione Anglus. Cùm animaduertissent Hiberni Episcopi, expectare eos Catholicorum in
Anglia

Anglia factionem; pronuntiârunt fieri non posse, ut quicquam in Angliâ proficerent, nisi excitata prius Catholicorum in Angliâ factione, partes suas præmunirent. Eam tamen esse aiebant Anglorum in periculis longè prospiciendis solertia, ut hæc effici non possint; siqua enim suspicio sollicitarit, siquis timor increpuerit, Catholicos propediem vel firmæ satis custodiæ mancipari, aut è medio tolli: O Euge exclamat illico veteranus, *hoc pro nobis facit*: hac enim ratione animæ eorum in religionis pretium, in cælum migrabunt, corpora ad terram in mercedem prodicionis concident, agri & prædia ad nos victoriæ nomine pertinebunt, & hic reuera scopus fuit ad quem collimarunt. Hic interim animadvertere est, à primo Iesuitarum in insulam hanc ingressu, ad hunc vsque diem, nunquam integrum quadriennium effluxisse, in quo non exitialem aliquam prodicionem in totius reipublicæ perniciem machinati sunt. Postquam aperto Marte debellatum fuit Anno Domini 88. iterum cæcis prodicionis cuniculis, oppugnare nos aggressi sunt Iesuitæ: paulo enim post, Anno 1592. huc traiecit *Patricius Cullen* instigantibus eum *Guilhelmo Stanley* Equite Antaro, *Hugone Owen*, *Jacobo Frauncis*, & *Iesuita Holte*, ut cuius consilio in Reginæ cædem armatus, in eum furis peccatorum remissionem & illum Sacramenti calicem ab eodem accepit. Quem hoc etiam consilio prosequitur, parricidium hoc non tam per leges licere, quàm diuinum fauorem demereri: subiectæ hic *Jacobus viti* ille *lorricis filius* (qui semper una cum *Cullen* & alijs Reginæ exitium machinatus est) respublica Anglicana sic fundata constat, & constabit, ut nisi tollatur *Domicella* illa *Elizabetha*, totius Acherontis

Acherontis furiaẽ eam conuellere, & labefactare nequaquam potuerint.

Proditionem istius *Cullen* comitatus est liber, cui nomen *Philopater*, in huiusmodi facinorum atrocitatum, à *Creswell* Iesuita, qui tum in Hispania agebat, conscriptus, *Philopatris* nomine adumbratus. Anno 1594. huc appulerunt *Williams* & *Torke* in idem negotium accincti, scilicet Reginae caedem, ad hoc tam impium & detestabile facinus in se suscipiendum adducti suafu Iesuitae *Holte*, & aliorum eiusdem gregis: quod ut alacrius perpetrarent, praedicti *Williams*, & *Torke*, alijque Iesuitae, mysticum illum coenae Domini panem ab *Holte* acceperunt. Huic etiam proditioni librum adiunxerunt, à Iesuita *Parsons*, qui Romae Rectoris munere fungitur, compositum, de Titulis scz. sub *Dalcmani* nomine dissimulatum, improbum, vanumque librum, & ex mendacijs, figmentis, & contumelijs totum confutum & confarcinatum. An. 1597. *Squire* ex Hispania huc transmisit, ut rem ferro dolisque toties tentatam veneno transfigeret, hortatu & consilio *Walpole* Iesuitae, id temporis in Anglia dilitescentis, à quo post veniam peccatis concessam sacramento adactus est negotium exequi, & id suppressere silentio. Omnes has proditiones auctores ipsi sponte & libere confessi sunt, propria vniuscuiusque manu exaratas, ut hac in re tabulis (quod aiunt) obsignatis agere possimus.

Anno 1601. cum artes eos defecerant, viribus iterum rem aggrediuntur: tum enim (ut priori actione manifestum fuit) *Thomas Winter* una cum *Tesmonde* Iesuita missus est ad Regem Hispaniae ab isto *Garnet*, qui literas dedit ad *Arthurum*, alias *Iosephum Creswell* (qui

(qui peritissimus omnium artifex, ad sacri fontis laua-
 ero susceptum prænomen primus quod sciam, depo-
 suit) in Hispania agentem Iesuitam, vt negotium hoc
 promoueret, nimirum (quod prius dictum fuit) vt Ca-
 tholicorum in Anglia operas Regi offerret, & insuper
 de noua expeditione tractaret, promissis Catholico-
 rum nixus qui expeditas peditum equitumque copias
 præsto ei fore in se recipiebant. Negotium hoc dili-
 gentia *Creswelli* ad quem *Garnet* literas dedit, tam for-
 liciter successit, vt cum duo illa regna bello dissiderent,
 Catholicorum tamen Anglicanorum conditionem
 auidè amplexarentur, exercitum (quod priori accu-
 satione retuli) qui Angliam inuaderet, promitte-
 rent, centum coronatorum millia inter Papistas & se-
 ditiosos, qui in hanc rem factionem in Anglia conla-
 rent, diuidenda concederent. Interim Rex magnope-
 re efflagitabat, vt si forè fortuna Regina diem suum
 obiret, illud quamprimum & quam certissime signifi-
 carent.

Hanc proditionem scripto suo ipse Papa profecutus
 est, nunc enim Sanctissimus pater eadem duo seu *Bullas*
 isti *Garneto* mittendas curauit, vnam ad Clerum, ad
 populum alteram, in quibus Titulum, Rem, Tempus
 perpendamus obsecro: Titulus vni præfigitur, *Dile-
 ctis filijs Principibus, & Nobilibus Catholicis salutem,
 & Apostolicam benedictionem:* alteri in hæc verba
 inscribitur titulus, *Dilectis filijs Archiepiscopo, Episcopo,
 & reliquis Clero Anglicano.* Res ipsa huiusmodi fuit,
 post obitum *Elizabethæ* sue noueracæ, sine violen-
 tum, quicumque eius regni sibi arrogarent, *Quæritu-
 rumque propinquitate sanguinis miserentur, nisi etia-
 modi essent, qui fidem Catholicam nouo modo tolerarent,*

sed omni ope & studio promouerent, & more maiorum iureiurando se id prastituros susciperent, ad Angliæ sceptrum tenendum non reciperentur.

De Rege Iacobo quod attinet (quem innuebat Papa) ad ius regni vendicandum, & *propinquitate & antiquitate* regalis *sanguinis* nritur: si accuratæ huius rei explicationi immorarer, & tot sæculorum & Itemmatum seriem euoluero, tum pro temporis ratione protinus nimius forem, tum (ve se habet vernaculum adagium) aurum viderer inaurare: verbo rem expediam. Regium Itemma rectâ lineâ a Sancta illa *Margareta* filia Edwardi, cui pater Edmundus nepos magni illius Edgari Britannicæ monarchiæ: quæ *Margareta* vnica Regum Anglo-Saxonum hæres, in matrimonium data est Malcolmio Scotorum Regi, qui ex ea filium suscepit *Davidem Sanctum* Scotorum Regem: ad quem hodierno die stirps Regia Itemma suum refert, & *Martildem Bonam* coniugem primi & eruditi Henrici Anglorum Regis, à qua rectâ lineâ originem deducit, de qua illius sæculi Poeta:

*Neodecor effecit fragilem, nec scepra superbam,
Sola potens humilis, sola pudica decens.*

Denique ex *Margareta* oriundus est filia Henrici Septimi nati maxima, quæ ex celebri illa duarum rotarum albæ & rubræ Lancastrensis, & Eboracensis vnione nata est, cuius vnionis nodus Angliæ multo sanguine constitit, præter octoginta plus minus stirpis regiæ. Insignior tamen vnio singulari numinis indulgentia, in Rege nostro coaluit. Lebnum scilicet, cum duo regna tum antiquitate, tum nominis celebritate illustrissima non tantum sine cæde & sanguine, sed etiam concordia omnium consensu, & applausu omnium cuiuscunque

omniscunq̄ ordinis & conditionis vna voce approbantium coierunt, quale nunquam fuit aut fando auditum, aut literarum monumentis proditum : idcirco illustrissime Rex (ad illum enim iam nostra se conuertit oratio)

Cum triplici fuluum coniunge Leone Leonem,

Vt varias Atanus iunxerat ante Rosas.

Maius opus varios sine pugna vnire Leones,

Sanguine quam varias consociasse Rosas.

Quatuor hi nobiles & magnanimi Leones, tam certo & indissolubili nexu constricti, facile & nullo negotio omnes Bullas discerpent & dilaniabunt, quæ aut iam missæ sunt, aut mittentur dehinc in Angliam.

Quod ad tempus attinet, meminimus Bullas has statim insecutas *Wintersi* in Hispaniam traiectum, quo tempore aut paulò post traiciendus fuit in Angliam exercitus, qui eam expugnet, & omnia hæc tum fieri oportuit, quandocunq̄ contingeret miseram illam feminam (sic Romano sacerdoti placuit Reginam Elizabetham nominare) ex hac vita excedere. Ergone misera Regina Elizabetha ? Miseriam constare aiunt ex duobus contrarijs, copia & inopia. Ex copia tribulationis, & inopia consolationis. Illane inquam misera, quam præpotens Deus & à sagitta interdum volante, hoc est ab ingenti illo exercitu, & a peste in caligine grassante, hoc est, ab occultis eorundem subdolisque insidijs, toties idque non sine miraculo propugnauit ? quæ suum debellatit potentissimum hostem, quæ in Regno suo Regem adorta est, quæ nationibus quasi Dea tutelaris fuit, miserisque ac iam tum perituris populis opem & suppetias tulit, quæ subditos suos Halcyonia pace, & rerum copia beauit, atq̄ subditorum

suorum omnium, saltem optimorum animos & voluntates sibi deuinxerat? Cui regnanti *Pietas & Gloria* supremum diem claudenti *Christianismus & Pax* indiuiduæ comites vsque & vsque exiterunt? O terque quaterque beata Regina, nostra non ita pridem Domina charissima.

Verum enimuero beatæ memoriæ Regina *Elizabetha* (*memoria namque eius semper erit in benedictione*) instar Phosphori splendens, in plenitudine temporis, naturalem suam tunc amisit locum, cum Sol magnus ille & gloriosus in Horizontem nostro exortus est. Atque iam inde ab aduentu potentissimi Iacobi Regis, non quatuor, non dicam, anni, sed nec quatuor, ne bini quidem menses effluxerunt, in quibus non aliqua fabricata est proditio. Mense Martio: 1603. mox inde ab obitu Regine, priusquam illis Regia Maiestas de facie nota, a *Garneto, Catesbeia & Tresbanno*, in Hispaniam amandatus est *Christophorus Wright*, ut mortem oppetisse Reginam significaret, *Thomas Winter* nimirum in eo negotio susceptus. Atque etiam ad *Creswell* lecturam literas dat *Garnetus* quibus & dilaudat ista, quæ tum moliebatur negotia, nec non auxilium subsidiumque desposcit, queis eadem conficeret.

Quemadmodum etiam a 2. sequentis Iunij *Guido Fawkes* è Flandria missus a *Baldwino* Iesuita, *Guilielmo Stanley*, & *Hugone Owen* eadem de prodicione acturus, literis insuper a *Baldwino*, *Creswell* Iesuitæ in Hispania tum legato commendatus, negotij sui ceteris expediendi ergo, veluti in priorè accusatione iam dictum. Eodem Iunio *Garnetus* Superior, vnâ cum *Gerardo* aliisque Iesuitis, & Catholicis Iesuitarum, operam locat, non modo equitatum conquirendo quem per

Thomam

Thomas Winter, & *Christophorum Wright*, cum illi seorsim resistas ibi agebant) omnium in Anglia Catholicorum nomine Hispano Regi in auxilium polliciti fuerant, quo tempore copias suas huc idem Rex transmitteret, vel ad Milfordium portum, vel in Cantium (vtri etiam iam prius dictum) Verùm etiam supra-dictarum Bullarum vi & virrute freti, Catholicos a debita Regiæ Maieſtati obedientia præſtanda, quòd Romanã religionem non erat amplexus planè dehortabantur, contra quidam quàm verè Eccleſiæ eiusque alumnis in more poſitum eſt, qui *ferendo*, non *feriendo* bella gerunt, utpote quibus arma potiſſima ſunt *orationes* & *lachrymæ*.

Eiusdem Iunij die 9. 1603. Iacobi anno primo in Ricem emerſit conſpiratio illa presbyterorum Romanenſium *Wuſſoni* & *Clarki*, quemadmodum & illa altera *Gualteri Raleigh*, & aliorum. Cæterùm Ieſuitæ cum iſtis compertum erat, pacem iam innox (quantum conijcere erat) ineundam, præterea quæ & Hispaniæ Regi proponerent, minùs iam aridere; adeo ut vi & armis nihil iam ultrà poſſent; ad occulta molimina ſe protinus receperunt. Ballæ autem quarum prius memini, cum ex *Cateſbio* intellexerat *Garnetus* Iacobum publice Regem iam declaratum; adeoque rempub. conſtabilitam, illico ſunt, ut ipſe affirmat *Garnetus* in ignem coniecitæ. Verùm ut pergamus.

Menſe Martio 1603. colloquuntur *Garnet* & *Cateſby* nefarius ille proditor. Cui tum *Cateſby* generatim narrat, (ea in re certè variſſimus, & mendaciſſimus) Regem Catholicis datam fidem ſefelliſſe, quapropter proculdubio fore propediem ut aliquid turbarum in Anglia daretur. Conveniunt Septembri proximo:

Catesby, & *Thomas Percy*, vbi post iniustam & pergrauem a *Catesbio* effusam de Regijs consilijs quærimoniam, Eum nempe contra quam sperabant ipsi, & iam nunc insiltere, & quantum ariolari erat, vsque institurum esse iisdem cum Regina *Elizabetha* vestigijs. In hæc nefaria verba derepentè erumpit *Percy*, nihil iam remedij reliquum esse, nisi vt interficerent Regem, quod etiam se facturum vltro pollicetur. At verò *Catesby* vtpote *versutò ingenio, & profundâ perfidiâ*, igneum istum præferocis ingenij æstum, ratus ad maiores machinationes vsui futurum, ei ob summam alacritatem quasi demulcet caput, sagacia tamen & salubria interim instillans consilia: Minimè verò, inquit, mi *Thoma*; næ tu ob rem tantillam, si me audies, non periclitabere: siquidem tibi cordi est proditio, hæc technam emolumento futuram longe maioti, cuiusmodi etiam quæ detegi, & palam fieri nullo modo poterit, proditionem innuens per pyrium siue puluerem fulminalem.

Mense Ianuario anno primo Iacobi *Garnetus* sibi diploma gratiæ ex vniuersali illa indulgentia quam Rex primis regni auspicijs concesserat, sub nomine *Henrici Garneti de London Generosi*, ementitis illis nominibus *Farmer, Walley*, & cæteris omissis, sub magno Angliæ sigillo sibi comparauit.

At veritus *Catesby* nequis eorum, quos in coniurationis huius foedus aut iam adsciuerat, aut posthæc adsciturus esset, tam atrocis flagitij horrore territus forte ab incepto desisteret, & rem totam indicaret, ad *Garnetum* illico se confert (vtpote, qui Iesuitarum Superior, atque eo nomine summæ tum fidei tum authoritatis apud Ecclesiæ Romanæ alumnos fuit) vt ipsius iudicio ad

ad conscientiam informandam, de hoc facinore an licitum esset nec ne, vteretur, utque inde posset siqui in pertexenda ista prodicione hæsitare, ijs satisfacere, atque omnem ex animo scrupulum euellere. Veniens itaque *Catesby* ad *Garnetum*, hoc ei expediendum proponit, & querit, an ad Catholicorum causam aduersus Hæreticos promouendam (ita exigente & temporis & occasionis necessitate) fas sit inter multos fontes, infontes etiam nonnullos vnà perdere, & è medio tollere. Deliberatè, atque confidenter ad quæstionem hanc respondit *Garnetus*. Omnino fas & licitum esse (modò si infontes aliquot, vnà cum fontibus multis tollendò, factioni Catholicorum bono cederet) pariter omnes vnà tollere. Sed & petitam ab vrbe qua hostis potiretur, similitudinem ad hoc illustrandum adhibuit. Si eo tempore scilicet, quo vrbs illa denuò caperetur, & ab hostium potestate vendicaretur, inibi forsàn amici aliquor forent, debere omnes in illa, hostium communi exitio belli aleam subire. Atque ita *Garneti* Iesuitarum Superioris sententia firmissimum, idemque vnicum erat vinculum, quo *Catesby* omnes postea proditores in coniuratione tam execrabili & nefaria sibi constrictos tenuit. Mense Martio enim insequente *Catesby*, *Thomas Winter*, alijque de fulminali hoc stragemate concludunt. Et *Guido Fawkes* utpote ignotus, nebulo perditus, & ad quiduis audendum veteranus proiectus, ad hanc rem idoneus ab omnibus iudicatus est; vnde ille Aprili proximo a *Thomas Winter* inuestigatus, & ex Flandria tandem in Angliam adductus est. Mense Maio, regni Iacobi secundo, conueniunt *Catesby*, *Percy*, *Iohannes Wright*, *Thomas Winter*, & *Fawkes*; & tactis sacrosanctis E-

uangelij, in taciturnitatem & constantiam, hac aut simili formula iurati.

Iurabis per sanctam Trinitatem, perque Sacramentum quod iam sumpseris, nunquam directè aut indirectè, verbis aut circumstantijs istam rem reuelare qua tua fidei mandanda, neque ab executione istius desistere, donec reliqui tibi veniam concedant.

Præmissis Confessione, & Absolutione Sacramentum a Iesuita *Gerardo*, qui tum aderat administratum sumpserunt. Iunio subsequente *Catesby* & *Greenwell* Iesuita de prodicione pyriopulvorea sermonem habent. Circa Festum etiam Ioannis Baptistæ *Catesby* & *Garnet*, cum in sermonem eadem de re incidissent, aded certam esse pronuntiabant, vt perfici eam necesse foret, antequam palam fieret. Tum verò *Garnet* Papam consulendum censuit: at respondit *Catesby* se hoc a Papa concessum in duabus antea Bullis arbitrari. Etenim si eum non excipere, si etiam repellere fas esset; (quod illæ innuebant Bullæ) reijcere proculdubio eundem, atque expellere non nefas esse. Die Iulij 7. 1604. prorogantur Comitia, vsq; ad septimum Februarij. Et Nouembri sequente *Thomas Bates*, qui (vt in accusatione priore pluribus narratum est) à *Catesby* hero suo introductus est, & in conscientiam & societatem prodicionis assumptus. Vtq; fidelius retineret, & alacrius prosequeretur coeptum negotium, *Greenwell* Iesuita illum adigit ad Confessionem; omnibus modis addit animos, hortatur & suadet dehiq; eum tam iusta causa fretum, & iure omninò posse, & debere illud non modò subicere, quod herus impertierat, verum etiam adijcit

adiicit insuper omni culpa vacare, iustumque & præclarum facinus quod moliebantur esse. Eodem ferè tempore in coniurationem ascitus est *Robertus Keyes*, atque à *Catesby* eam esse iustam ex Iesuitarum opinione persuasus est. Decemb. die vñdecimo itum est in viscera terræ, & subterranea molitio inchoata, Martioque proximo Anno 1605. *Guido Fawkes* ad *Guillelmum Stanley* Equitem Auratum in Belgium transfusus, vnà cum literis à *Garneto* ad *Baldwinum* Iesuitam ibi legatum, vti is procuraret scilicet, vt ad tempus quo fulminalis ille puluis incenderetur, copiarum ad loca maritima perducerentur, quo scilicet ocyùs in Angliam trajicerent. Atq; ibi *Fawkes* etiam coniuratorum consensu *Owens* taciturnitatis, & constantiæ iusturandum proponit, nec non eum totius coniurationis gnarum fecit. Qui nequissimus vtique & veteranus iam olim proditor, eam & mirè dilaudat, & calculo suo atque consilio iuuat. Mense Maio 1605. à Catholicis Romanensibus excitatur in Wallia nonnihil turbarum, quo etiam tempore *Rookewood* proditiōnem hanc pyriopulueream ex *Catesby* intelligit: itidem & omninò legitimam eandem esse, ex eodem tanquam ab ore Iesuitarum ediscit. Quin iam *Garnetus* etiam cum Papa per literas egit vt vel à Sanctitate eius, vel ab *Aqua vina* Iesuitarum Generali mandatoriarum quamprimum huc litteræ mittantur, quibus vnuerſi Catholicorum in Anglia tumultus inhibeantur. Statuerant nempe technis hisce pyriopuluereis; de re Romana quasi aleam iacere, ac de suprèma Catholicorum salute decernere, vitæque ad nostrum exemplum compositâ, securitate & otio delimitare, ne Papiſtæ tumultuando in suspicionem venirent, aut de tur-

bellis eorum quaestio fieret, inde remora fortè obijceretur technæ suæ. Cùm verò ultra postularent, vt sub Censura hac inhiherentur, ne proditioni pyriopulueræ reuera præpedimento foret, non est concessum.

Insequenti Iunio Iesuita *Greenwell* cum *Superiore suo Garnet* de tota ratione huius pyriopulueræ proditionis multum diuque deliberat, & attendere quàm astute, quàm versute egerit. Primò nolle se dixit vlli Laico rem hanc impertire (nisi soli *Catesbio*, cuius fidei tantum tribuebat) Quam autem ob causam? scilicet ne ordinis sui dignitati derogaret, quòd Iesuita idemq; *Superior* inter Iesuitas in negotio fundendi sanguinis Laicum sibi socium palam ascisceret: & ideo secundo loco, vt cum sacerdote & Iesuita eiusdem ordinis homine & sibi subdito consilium caperet, & quomatius ageret, cum *Greenwello* Iesuitæ simulata cōfessione rem communicaret. Verùm edoctus, prolixam nimis hac de re orationem fore, quam vt à genibus nixo haberi possit, respondit velle se cum eo deliberare in Confessione ambulatoria, & sic ambulantes sub specie confitendi, de toto huius pyriopulueræ proditionis consilio vberimè disseruit, & quomodo post fatalem plagam illatam, vni è proceribus præmonito & conferendo regni cura esset demandanda.

Præterea hoc Mense magna consultatio inter *Garnetum*, *Catesby*, & *Franciscum Tresham* de viribus Catholicorum in Anglia agitata est, in eum finem vt *Garnetus* ea de re Papam certiolem faceret, eò quòd Sanctitas eius nullo modo adduci potuit, vt se vlla ex parte Catholicorum rebellionem fauere declararet, donec certò audiret eos ita ab exercitu paratos esse, vt superiores possent euadere. Augusto Mense patèdè post

Garnetus

Garnetus in consultatione habita de pyriopuluereâ proditione Papæ aperienda, *Edmundum Bainham* Equitem auratum elegit, qui ad Papam hac de re nuntius proficisceretur, non tamen ut ad Papam, sed ut ad Principem secularem, & in eam rem per eundem *Garnetus* literas mittit, & etiam ad seditionis comprimendas sub poena censuræ: hoc interim exploratum habens, priusquam eorum literis responderi posset, domum Parliamentariam (sicut inter eos conuenerat) vi illius pulueris conuellendam esse, primariosque regni viros esse delendos. Sed hanc artem adhibuit more aucupis qui furtim cum cane sedentario captaturus per dices, canem subinde increpat, quasi auibus nimis appropinquet, donec extensis plagis eas priusquam euolarent, incluserit. Eodem etiam mense *Garnetus* Iesuita literas dedit ad *Baldwinum* Iesuitarum in Belgio legatum, in gratiam *Catesbÿj*, ut *Oweno* apud Marchionem intercedente, equitum turmæ *Catesbÿus* præficeretur, non eo animo (sicut inter eos constitutum fuit) ut huiusmodi curam *Catesbio* demandaret, sed ut hoc prætextu equos & alia necessariâ in promptu haberent, quibus sine vlla suspitione proditores instruerent.

Septembri proximo *Parsonus* Iesuita per literas a *Garneto* petit, ut distinctè singula describeret, de itinere ad Sanctæ *Winifride* fontem, quod sibi destinauerat hoc mense suscipiendum; sed hæc omninò fraus pura putata, ut hoc obrentu occasionem captarent, in illas oras se recipiendi. Mense Octobri reliquos proditores conuenit *Garnetus* apud *Coughton* in Com. Warwicensi, hoc commune illis hospitium erat, in quod ex omnibus terræ angulis se subducerent. Die primo Nouem-

bris palam orat *Garnetus* pro felici successu in grauissima Catholicorum caussa, sub initio Parlamenti : Oratio autem plus est quam assensio, Nemo enim orat, nisi qui sperat, & credit ; Ille orationi inseruit versus duos. ex Hymno, *Gentem aufero perfidam, Credentium de sinibus, ut Christo laudes debitas, Persoluamus alacriter.*

Interea hæ literæ ad Dominum de *Monte Aquila*, siue *Monteagle*, peruenerant, cuius memoria Die 4. Nouembris celebrabitur : & omnipotentis Dei prouidentia, paucis ante destinatum agendi tempus horis planè pleneq; integumentis suis euoluta apparuit proditio. Die quinto Nouembris ipso temporis articulo, quo expectabant proditores infandum hoc scelus perpetratum iri, conuenerunt in opido cui nomen *Dunehúich*, quasi venatum profecturi, in gratiam *Euerardi Digby*, vir magnæ eo loco existimationis & autoritatis, opinantes hoc modo copijs contractis, vires suas ad arma contra Regem sumenda confirmare: confluente enim vndique multitudine, tumultu subito excitato, omnes aut saltem plerosque meliorem fortunam amplecti velle, at nullo negotio adduci ut a se starent ; præterea Dominam *Elizabetham* Regis filiolam in eorum potestatem facile posse redigi, cum in vicinia ageret in ædibus Baronis *Harrington*.

Die sexto Nouembris, *Catesby*, alijque coniurati *Thomam Bates* properè miserunt ad *Garnetum*, qui (quod probè norant) præstò fuit, in vico *Coughtan*, non longè ab ijs distito, eius opem & operam obnixè implorantes ad Walliam concitandam, & quamplurimos ad arma contra Regem palam capienda instigandos. Quo tempore *Garnetus* & *Greenwellus* (qui tum

ex

ex composito apud *Garnetum* commorabatur) cùm compertum haberent artes suas patere, cùmq; sibi conscij essent se authores & antesignanos huius proditionis esse, certum exitium toti Iesuitarum ordini imminere trepidi denuntiabant; timere se confitentes ne huius horrendi sceleris infœlix successus, totam Iesuitarum societatem dissolueret prorsus & euerteret. Verùm *Greenwell* Iesuita animo magis inflammato exestuans, huc & illuc quanta potuit celeritate circumcurſitabat, quoscunque potuit ad arma induenda concitaturus. Et in domo *Abingtoni, Hallum* alterum Iesuitam conueniens, suadet vt sine morâ quamplurimos ad seditionem incitaret; Dum *Hallus* hæſitabat & secum rem diutius perpendere videbatur, siue infœlicem expectans tam temerariæ rebellionis exitum, siue timens ne ipse simul comprehenderetur: *Tesmandus Hallum* improperando phlegmaticum vocitat & addit hinc planè perspici, homo homini quid intersit, sc. inter phlegmaticum (qualem *Hallum* purabat) & cholericum, qualem se affirmabat; quinetiam ait se secum decreuisse olim operam quantum posset maximam ad conflandam seditionem nauaturum sub hoc prætextu, quasi iam exploratum esset omnes in Anglia Catholicos iugulandos: spe certa se hinc complures concitaturum ad bellum, pro salute suscipiendum; & blandiente hac opinione tumidus in Comitatum Lancastrensem se proripuit. Postea *Hallus* aliàs *Oldcorne* Iesuita, cùm *Humfredus Littleton*, ex infausto successu horrendæ istius proditionis, Numen ipsum iratum ijs esse diceret, & tam cruentis & plusquam barbaris conatibus non obscure aduersari; cùm iam oportuit eum summa cum animi deiectione iustitiam Dei agnoscere, ar-

guitis huiusmodi rationibus ruinam suam suffulcire nititur. Non debetis ex euentu causam nostram æstimare, vñdecim enim tribus Israeliticæ licet ab ipso Deo iussæ Beniaminitas bello aggredi, bis cladem acceperunt: Sancti etiam *Ludouici* Gallorum Regis exercitus in Saracenos ductus, dissipatus est, & ipse ex peste interiit. Deniq; Christiani Rhodū propugnantes superati sunt à Turca. Et facta horum exemplorum ad rem præsentem applicatione, fidē fecit *Littletono* non impiam eam aut illicitam esse, quamuis successu caruerit. Aduertamus hinc duo proditionem hanc consequentia; primùm apertam rebellionē, quod modò declaratum est, & fufius priore Actione explicatum, & post hanc proditionem, blasphemiam in *Garneto* Iesuitarum Superiore. Cùm enim illi in arce Londinensi scribendi copia facta, atq; literas (quæ quidem coram producebantur) ad amicum quendam (in alio careere qui vulgo *Gatehouse* dicitur) misisset, nihil in illis apparuit, nisi familiaria, de rebus quibusdam ad vsum necessarijs. In margine verò, quam admodum amplam & spatiosam reliquerat, & parte inferiori, vbi charta pura, succo chrysomeli in hunc sensum veteratorie subscripsit. Innocentiam suam publicandam rogar. Quodainmodò tractabatur docet; ibidemque illa ipsa negat, quæ non multò ante liberè & sua spòte factus erat. Addidit se de coniuratione Hispanica ex Regio Gratia diplomate absolutum iri. Quod ad fulminalem illam proditionem, legitima probatione deficiente satis commodè sese euasurum sperauit. Verùm epiphonema plenum blasphemiam, dignum anathemate enictauit, & verba de nostro Seruatore prolata, iste de se in tam horrenda coniuratione vsurpauit, *Necessse est vt vnus homo mori-*

atur pro populo: quæ vox Caiphæ fuit de Iesu Christo Seruatore.

Quibus in rebus ipsius præuaricationem & Æqui- uocationem quæso aduertite. Coram Dominis Dele- gatis, verè liberèque coniurationes suas agnouerat, eò quòd (vt ipse manu propria confirmauit) *tanta nube testium* obrueretur; & ramen *ad faciendum populum*, in illis literis quas ipse diulgauit, sese coniurationis sus- pitione liberari cupit. Atque hæc de duabus subse- quentibus circumstantijs, nimirum Rebellionem & Blas- phemia dicta sunt.

Circumstantiæ concomitantes duæ sunt, Personæ delinquentes, & Personæ læsæ. Qui primus & præci- pius è delinquentibus pro tribunali præfens sistitur, homo est, vt audiuistis, nominum plurimorum, *Garnet, Wallie, Darcie, Roberts, Farmer, Philips*, virum sanè pro- bum & fidelem tam multiplici falsorum nominum va- rietate salutatam rarissimè inueniamus. Patria Anglus, genere clarus, educatione scholaris; postea sub *Tottelo* Typographo, iuris Municipalis prælo Corrector præ- fuit, ipse iure iam corrigendus. Non infimis naturæ dotibus excultus est, arte eruditus, linguarum vsu perit- us, professione *Iesuita*, & in Anglia Iesuiticæ Societa- tis *Superior*, idq; iure optimo. Omnes enim quotquot ante ipsum fuerunt coniuratione diabolica multis quod aiunt parasangis superat. Iesuitarum Doctor, id est, in quinque: *De magister præcellentissimus, Dissimu- lando, Reges Deponendo, regna Disponendo, subditos ab officio Deterrendo, omnia demum Destruendo.* Eorum Dissimulatio è doctrina de Æqui uocatione luctlenter constat. Qua de re visum est cursim quædam quasi perstringere, quæ copiosè satis in superiori iudicio tra- ctata.

Etata.

ctata, & in gratiam quidem *Garneti* Iesuitarum per vniuersam Angliam *Superioris*. Ea verò erant de *Æquiucationis* Tractatu, cum a *Garneto* tum a *Blackwello*, Archipresbytero lecto, & approbato, in quo, sub prætextu Propositionis Mixtæ, partim hominis animum articulatè exprimentis, partim animi sensa intus tacitèque implicantis, non solum mera mendacia, verùm etiam execrandæ & ab ipsis Ethnicis amandandæ blasphemix populo discendæ propinantur. Sciscitantibus itaque Iesuitis, cur ipsos hæreseos non conuincimus, conuictos de eodem crimine non condemnamus; facilis est responsio, ipsos *Æquiucare* velle, neque ex ipsorum verbis & responsis examinari posse aut iudicari.

Quod ad *Æquiucationis* antiquitatem spectat, peruetusta quidem est, paulo minùs ccc. annos post Christum enata, ab Arrio hæretico vsurpata, qui cum à Nicæno Concilio condemnatus, & ab Imperatore Constantino in exilium eiectus fuerat, ad humillimam ipsius petitionem (fide priùs data se fidei Nicænzæ subscripturum) ab eodem Imperatore reuocatus fuit. Ille verò domum reuersus, suam ipsius opinionem in charta clam conscripsit, eamque in sinu gestauit. Cum in conspectu Imperat. Nicenam fidem sibi propositam videret, interrogatus vtrum Concilij Nicæni decretis verè consentiat, & in futurum constanter adhereret? Ille (manu ad sinum admota vbi charta occultabatur) sine mora, alacri promptoque animo coram Imperatore subscripsit; cum tamen ea quæ in Concilio de Fide decisa erant, astutè & æquiucè eluderet. Cogitauit enim tacitè æquiucèque se subscripturum illi fidei quam in sinu gestauit. Isti Iesuitæ verba veritatis loqui

qui nequaquam vouent, & tamen huiusmodi Æqui-
uocatio & mendacium in illam ipsam castitatem quam
vouent peccat; Prouerbij enim locum obtinuit.

Cor lingua fœderat natura Sanctio,

Veluti in quodam certò Connubio :

Ergo cum differunt cor & locutio,

Sermo concipitur in Adulterio.

Quique istiusmodi spurios & degeneres animi sui
sensus in lucem profert, is certè contra castitatem
turpissimè delinquit. Ecce verò miseros & miserandos
doctrinæ de Æquiuatione fructus. *Francisco Tres-*
hamo in Arce Lond. morti suæ naturali iam proximo
vt vxor ipsum in solatium inuiseret permissum est.
Illa verò haud ignara maritum suum coniurationis
Hispanicæ directè & verè *Garnetum* insimulasse, & ve-
rita credo, ne maritus sine morsu conscientie, aliquid
de Iesuitarum *Superiori* detexisset, cum extremum
iam spiritum exhalaret, eò adegit, vt cum ipse præ
manu tremula & moribunda scribere non posset, fa-
mulum scribere iusserit, quæ ipse dictaret. Quo in
scripto seipsum iureiurando obstrinxit, atq; in animæ
suæ salutem testatus est se sedecim totis annis iam
transactis *Garnettum* ne vidisse quidem, eamque ob
causam, priorem suam confessionem irritam haberi
obtestatur. Perit denique vt præsens ista retractatio,
hominis infirmi & iam statim morituri manu consign-
ata, post ipsius obitum ad Comitum Sarisburiensem
deferretur. Cum tamen *Garnetus* ipse sese Hispanicæ
coniurationis reum palam ac apertè agnouisset, idem-
que pro tribunali in medio fateatur. Nec non ipse
Vaulx matrona, aliq; directè fateantur *Garnetam* &
Treshamum biennio superiori multoties, & ante illud

tempus non rarò conuenisse. Verùm *Qualis vita, finis ita.* Et quidem cùm ab ipso *Garneto* pro tribunali quæsitum esset, quid de tali *Francisci Treshami* è vita demigratione existimaret? hoc vnicum respondit, Ipsum æquiuocare voluisse credo. *Ita inquinati sunt in operibus suis, fornicatique sunt in factis suis.* Reuera igitur Gens ista perfida est, & proinde

Iurat? crede minus: non iurat? credere noli.

Iurat, non iurat hostis, ab hoste caue.

Quod ad doctrinam atinet de Regibus deponendis, *Simonba* & *Philopater* dilucidè enuntiant (vt & in priori iudicio fusiùs declaratum est, & nunc etiam copiosè satis præsentè *Garneto* repetitum) Si Princeps sit hæreticus, *tum quidem excommunicatur; anathemati datur, & deponitur, illius liberi omni successionis iure priuantur, ipse ad dignitatem secularem (imò vel si resipiscat) minimè restituendus.* Hominem verò Hæreticum illum nominatim & ex professo intelligunt, qui Ecclesiæ Romanæ religionem non colit. Imò hisce omnibus & facilior multò & expeditior via Christianum Principem quemcunque diademate spoliandi excogitatur, videlicet, *Princeps indulgendo hæreticis amittit Regnum.* Imò vbi *Garnetus* in defendenda Romani Pontificis authoritate nequitier vsurpata, è *Decretalibus Nos SANCTORVM* allegauerit, Titulo proximè superiori, aliud est Decretum quod omnia quæcunque demum recitauimus longissimè superat. Quo ostenditur Pontificem Zachariam nullam aliam ob causam ibidem expressam *Childericum* Gallorum Regem deposuisse, nisi quòd ad Regnum inutilis haberetur.

Quod ad subditos ab officio & fide sua deterrendos atinet,

attinet, (quod quidem Professionis Iesuiticæ est inter articulos) optandum quidem vt in memoriam reuocare velint, illustrissimos nobilissimosque Angliæ Reges Pontificum Romanorum Bullas (ne quidem in cæcissima Papatus caligine) minimè formidâsse, nempe Edwardum *Confessorem*, Henricum Primum, Edwardum Secundum, Richardum Secundum, Henricum Quartum, Henricum Quintum, &c. Quodque ad nos nostraque tempora propiùs accedit, Henrico VII. regnante, vt omnibus etiam sæculis retrò-actis, Ro. Pontificis Legatus Calexum nunquam pertransijt; verùm ibi hæsit, nec in Anglia pedem fixit, vsque dum se nihil ad Regni & reipublicæ detrimentum machinari velle, Sacramento obligâret.

Quod ad personas læsas attinet, hæc sunt. Primò, Rex, de quo sæpe sed nunquam satis dixi, Rex antiquis illustrissimisque regibus oriundus, virtutibus imperio dignissimis, vtpote religione, iustitia, clementia, doctrina, prudentia, memoria, humanitate & cæteris plenissimè excultus. Secundò Regina, & illa foelici sua fecunditate grande huius regni solatium, adeo vt illo Elogio dignissimè celebretur,

Ortu magna, viro maior, sed maxima Prole.

Vtpote quæ Principem renixa est, eorum quos vnquam vidit Anglia, longè maximum. 3. Princeps Nobilissimus, de quo vnà cum poeta concinamus,

Qua te tam lata tulere

Secula, qui tanti talem gennere Parentes?

Neque vnquam Princeps certus Imperij hæres talem patrem, neque Rex vnquam talem filium habuit. Deinde tota Regia proles, Domini à consilijs sanctioribus Nobilitas, Clerus, imò ipsa hæc quam profitemur re-

ligio; præsertim verò Ciuitas hæc LONDINVM, diuitiarum affluentia celebris, populi multitudine celebrior (vt quæ supra 500000. Capicum millia, intra moenia pomæriaque numeret) immotâ erga Principem fide longè celeberrima; quodque ad laudis cumulum eminentissimè accedit, ob religionis veritatem, cultusq; diuini sinceritatem, præ cunctis ciuitatibus in vniuerso orbis terrarum theatro, supra quàm a medici potest, nobilitata; Caput tuum attolle (Ciuitas clariss.) & teipsam erige, cuius fronti ne minima quidem labeula, aut suspicio perfidiæ vnquam fuit aspersa: verè tu illud Prophætæ vsurpare potes; *Non ponam ante oculos meos rem impiam quam faciam, odi prauaricationes neq; adherabit mihi tale quid.* Ideoque in fidelitatis tuæ præmium, amplissimo *Camera Regia* titulo, quasi firmissimum Regum præsidium meritò insignita es. Atque vt habeas in quo teipsam soleris, in quo læteris hodie, Magnus Britannia Monarcha, celebri hoc magnoque iudicio honoratam te esse voluit. Post tristes illos & luctifonos rumores non ita pridem disseminatos, cum pro certo Regem esse incolumen cognosceretur, tum certè quidem integerrima huius ciuitatis fides clarè emicuit (cuius & ipse testis oculus fui) *Vna voce conclamauerunt omnes, salua Ciuitas Londinum, salua Patria, salua Religio, Iacobus Rex nosker saluus.*

Obseruanda hic sunt multa, summatim tamen & vno verbo perstringenda. Primum est: In Hispanica illa coniuratione (de qua superius dictum est) & hac nupperrima, ordinem, causam, finem prorsus eundem fuisse. Ordo erat, primò machinis clandestinis & proditione, deinde vi & armis rem agere. Causa quam obtenderunt, Romana Catholica Religio fuit; Finis verò,

verò, Regiam sobolem radicitus extirpare, imò ipsum *Regnum occidere*, vt Regis regnique memoria vnà excinderetur.

2. Notandum, ipsos etiam hostes hanc Remp. ita firmatam & stabilitam agnouisse, vt neque vis, neque stratagemata aduersus ipsam tantillum valere possint, nisi suarum partium fautores in Anglia comparentur.

3. Futurum esse, vt Romà in Angliam *Bulle* Pontificiæ posthæc non transmittantur, quia verisimile est partes suas debiliores fore, quam vt cum tot Leonibus congregari valeant, aut audeant.

4. Omnes ipsorum *Canones*, *Decreta*, nouæ dogmata hæc duo spectare; nimirum secularem pompam, aut fraudem secleratam; vt Pontificis Rom. autoritas propagetur, & Iesuitarum, sacerdotum, & c. salus procuretur.

5. Notandum, *Bainhamum* hominem secularem, ex cohorte execranda (hoc enim nomen sibi ipse imposuit) ad Papam tanquam ad Principem *Secularem* fuisse missum, vt ipsum de hisce rebus temporem faceret.

6. Ipsorum ruinam & ex Theologiæ & Philosophiæ placitis imminere iam, imò instare video. Circa 400. sacrificuli sacerdotes hoc tempore in Anglia delicti sunt. In *israele* diebus *Achab* totidem fuisse, *Quis* (inquit Deus) *decipiet Achab vt descendens cadat*? Spiritus mendax in ore 400. Prophetarum hoc suscepit, hoc perfecit. Instabat eorum ruina cum primus spiritus mendax sacerdotes occupauerat (secundum Micheam visionem) sicut nunc possedit Iesuitas.

2. Imitatio boni prototypum per quam ægre & difficulter exprimit; mali verò imitatio exem-

plur superat. Hoc verò facinus tale est vt tot sæculis iam antea actis, imò & futuris non inuenerit exemplum proinde *Ipsorum dies numerantur.*

7. Multos hoc facinus nunc vitio vertere, qui tamen peractum laudaturi essent, aiunt enim hoc esse *è numero eorum que non laudantur nisi peracta.*

8. Ipsos, ipsorumque affectas falsos rumores disseminare, Regem scilicet de toleranda Religione fidem datam violasse, quam diuini cultus confusione priusquam regno suo ille tolerare velit; liberos, imperium, vitam, omnia libentissimè amitteret. Imò vel inde facile perspiciant spei nihil hac de re superesse, quòd serenissima Maiestas Regiam sobolem in vera Religione, veroque Dei cultu educandam sedulo curet.

Denique mirandam Dei prouidentiam obseruare debemus in stupenda detectione, istum Iesuitarum *Superiorem*, huiusce coniurationis consciuum esse, idque duplici ratione.

Primò, quoad celebrandi rationem, cum solo *Catesby* homine *Laico* consilia sua impertijt.

Secundò, vtrique, vt occultè rem peragerent, constanterque perseverarent firmissimo iuramento obstricti tenebantur.

Tertiò, Iurati Sacramentum corporis Christi sumptèrunt.

Quartò, Permissi edoctique erant à Iesuitis fidem datam animarum salutè &c. Equiuocatione eludere. Quo igitur pacto facinus istud dilucere poterat?

Quintò, adeò secretò & latenter egerunt, vt humani ingenij adminiculo inuestigari non potuerint: atq; ideò animaduertendum est, quomodo diuina prouidentia

dentia effectum sit vt coniuratio ista diu abhinc excogitata, frustraretur, dum saepe & inexpectatò Parliamentum differebatur. Incepit enim Parliamentum die Martij xix. anno primo serenissimi R. Iacobi, atq; ad vii. vsque diem Iulij subsequens continuatum est, ante quod tempus coniuratores isti parati esse nullo modo poterant. Ab illo die ad Februarij septimum, prorogatum est, in quod tempus suffodere non valebant, neq; enim in illo loco quoniam pro *Unione delegati* propè locum illum conuenirent; accedebat ipsius muri crassities non faciliè penetranda. Quà de causa antè septimum Februarij omnia in promptu haberi non possent. Die verò septimo Februarij vsque ad Octobris quintum Parliamentum prorogatum est. Post eà cum hãc non successerint, cuniculos agere cessantes, aliam excogitarunt viam, nempe à cuniculis in cryptam se contulerunt. O beatam operis tam nefarij mutationem! et isti fatales Cunicularij nondum detecti sunt, & tamen omnia ad manum adsunt paratissima. Semel iterum prorogatur, atque ita sanè Deus disposuit cor Regis (ne tantillum quidem hac de re suspicantis) vt prorogationem Parlamenti iteraret. Intellectum porrò Regis ita illuminauit Deus, vt ex subobscura epistola, ille instar Angeli lucis, ad Cryptam quasi dignum intenderet, in illam accurate inquirendum iuberet, ad eò vt facinus istud diuina opportunitate, huius (ante tempus destinatum) non nisi paucissimis detegeretur.

Hæc itaque erit sermonis nostri conclusio, *Qui cum Iesu itis, non itis cum Iesuitis.* Etenim corroborant Psal. 64. 5.
se in rem mala, narrant quomodo abscondant laqueos, dicunt quòd nemo videat eos. Sed Deus sagittabit eos sagitta
7

gitta repentina, sicut que in eis plaga repente. Videbunt ad omnes homines, & annuntiabunt opus Dei, atque factum eius prudenter considerabunt.

Deinde repetita fuit particularis cuiusque accusationis probatio, cum ex spontanea Garneti & Coniuratorum confessione, tum ex testimonio duorum spectatae fidei, pro tribunali iuratorum, quos Garnetus *vina voce* loquentes audiuit, neque quicquam esse quod contra illos exciperet, libentissimè agnouit.

Hic Garnetus impetratâ licentia, ut pro seipso responderet, orationem habuit, & omnia (quantum meminuit) obiecta, in quatuor partes ita distribuit.

De	}	1. Doctrina.
		2. Recusantibus.
		3. Iesuitis generatim.
		4. Seipso seorsim.

De Doctrina duo prosequutus est.

1. De AEquivocatione respondit, ipsorum Ecclesiam mendacium quodcumque improbare, praesertim verè in causis fidei & Religionis, cum sit illud genus mendacij omnium perniciosissimum: & à Diuo Augustino in Priscilianistis condemnatum. Imò verò quacunque in causa mentiri, & malum & peccatum esse, utcunque inter octo gradus quos Augustinus facit, ille reuera gradus infimus habeatur, ita mentiri, ut uni in commodum cedat, quod sine cuiusvis sit incommodo. Illa igitur

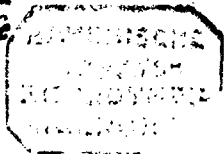
tur quam nos defendimus AEquinocatio, legitimam
 quarundam propositionum usum defendit, mendacis
 nevtiquam patrocinatur. Fieri enim potest, ut quis ab
 homine, penes quem nulla sit inquirendi auctoritas, in-
 terrogetur, aut de realiqua examinetur, cuius cog-
 nitio ad interrogantem minime pertineat: verbi causa.
 Quid quisquam cogitat? Quo tempore igitur oportet
 veritatem dicere, equinocare non licet, quod si secus
 sit, licet. Atque ita Augustinus in Iohannem. Christus
 negavit se scire diem iudicij, eo scilicet animo ut disci-
 pulis suis reuelaret: atque ita S. Thomas & alij qui hanc
 rem tractant, praesertim vero sub titulo Confessionis.

2. De Romani Pontificis in regibus deponendis au-
 thoritate, triplicem adhibuit responsionem. Primo quod
 generalem Ecclesia doctrinam hac de re tantummodo
 proponeret & sequeretur. 2. Doctrinam hanc de Pa-
 pa auctoritate à ceteris omnibus Catholicis Principibus
 sine grauatione esse toleratam. 3. Quod tamen ad
 seipsum spectaret, in excommunicatione & depositione
 Principum, inter statum & conditionem nostri Regis &
 aliorum, qui cum aliquando Catholici fuerint, ab eadem
 Religione iam pridem defecerint, aut postea defecturi
 sint, semper se discrimen posuisse. Quod vero ad Si-
 mancham atque scriptores attinet, quicquid illi de
 depositione Haereticorum definiunt, de illis intelligendum
 est Principibus, qui Rom. Ecclesiae fidem professi ab illa
 postea defecerunt.

2. De Recusantibus. Primum ab illis peto ne poenitentiam
 vel aliquod delictum in crimine meum Religionis causa
 quoquo modo praeiudicet. Deinde vero quod ad illorum
 ab Ecclesijs absentiam spectat, ubi urgebat Antonomus
 Excommunicationem & Bullam Pij Quinti praecipuam

N

fuisse

fuisse causam & fundamentum istiusmodi absentia, & propterea nunc liberum esse Catholicis Ecclesias adire, eo quod Iacobus Rex non denunciatur excommunicatus. Id verò minimè sequi, facilis est responsio. Arriani enim & Catholici eandem in Ecclesijs precandi formam habuerunt, unà tamen non conuenerunt. Ipse etiam nonnullos noui qui ante Bullam istam ab initio Regni Elizabethæ usque ad illum diem communibus Ecclesia precibus interesse recusarunt; tametsi fortè Catholicorum plurimos ante Concilij Tridentini conclusionem (ubi hoc à xlii. viris doctissimis disputatum, & minimè licere definitum fuit) seruo Ecclesias adirent. Atque huic rei occasionem præbuit Calvinus ipse, qui Protestantem non modò dixit nostram (in qua idololatriam esse fuisse dicent) sed nos præcebus nostris vespertinis interesse, (qua quidam cum ipsorum precibus prorsus eadem sint) nequaquam licere præiunxit.

3. De Iesuitis generatim respondit, si qui illorum nam detestanda Coniurationis conscij esse euincerentur, id quidem esse inhumanius, am sacræ professionis abominandum. Ipse autem inquit, cum Iesuitarum nonnullis ea de re egi, qui unanimes pernegarunt.

4. Quod ad me ipsum spectat, Tractatio cum Hispano quidam proponebatur. Illa etiam pro pecunia petitio mihi non ignota, quam tamen animo meo is vsibus semper destinaui, ut ager Catholicis subleuarentur. Cum autem in Hispania essent, de paranda exercitu consilium ceperunt, quam rem cum mihi communicarint improbant certe, addidique, id etiam Romæ summopere improbatum iri. Fatendum quidem est, me ista celsæ exemplo Christi, qui iuberet si frater deliquerit, corripere, si enim ad se redierit, hominem lucrati sumus.

Et

Et tamen ultro fateor leges que eiusmodi celare prohibent apprimè esse iustas & salutas, neque enim Principis salus ab alterius conscientia pendere debet. Ita persuasum habeo, si mihi auscultassent, melius celsisse. Quæ verò ipsorum sententia, qui sensus fuit in exercitu comparando, prorsus nescio. Præterea in mandatis habui a negotio illo abstinere, imo ab illa ipsa pecunia pro pensionibus missa, tametsi ad titulum ipsius Regis defendendum fuerat.

Hic sciscitabatur Comes Salisburiensis, ad cuius Titulum defendendum?

Respondit Garnetus, scilicet Regis Hispania Titulum. Garnet. Quæsiuit ab eo Comes Northamptonæ, cur scriptum huic negotio non opposuit, cur non prohibuit, quandoquidem penes ipsum erat? Etenim, Qui cum possit non prohibet, iubet.

Respondit Garnetus, sibi id facere non licere; Quod verò ad literas missa & in illis quosdam commendatos attinet, se illud crebra fecisse fatetur, prout ipsi commendabantur, neque tamen eorum consilia, aliquando ne personas quidem ipsi esse cognita. Etenim Wrightum in cuius gratiam scripserat omnino ne de facie quidem nouisse.

Hic Comes Salisburiensis. Iam tandem (inquit) necesse habeo in mentem tibi reuocare, quàm parum ad institutum tuum tua responsa faciant, eò quod machinationes tuas cum Baynhamo eo tegeres velo, ut videri velis te Romam eum misisse, ad inhibitionem contra coniurationes procurandam; & tamen tute ipse scis, plagam infligendam esse necessario, antequam ad conspectum Papæ venire posset (talis erat ad præuertenda mala & zelus tuus & illius festinatio) erat enim circiter

xx. Octobris stylo nostro cum Florentiam, Romam
verfus, pertransiret.

Garnet.

Ad hac leam adhibuit Garnetus *responsionem*. Per-
git autem in purgatione sui ipsius, eo quod literas missis-
set in quibus illorum quamplurimos commendat, de
quibus prius accusatus fuerat; itaque fassus est se per lite-
ras suas Guidonem Fawkes commendasse, scilicet ut in
Belgio stipendia faceret; aliud vero quicquam ipsum co-
nari non praesensit. Qua vero aut Edmundus Bainham,
aut Catesbeius proponebant, sigillatim non cognovit. V-
nicum meminit quod superius contra ipsam prolatum, ni-
mirum, Catesbeium ab ipso in genere quaesivisse, utrum
infantes una cum fontibus trucidare liceret. Quam ego
quaestionem (inquit Garnetus) primo putavi otiosam,
quamquam postea ipsum aliquod monstri alere reuera sus-
picarer. Atque hinc paucis post diebus Garnetus literas
Roma accepit ad seditiones quascunque, a Catholicis con-
sultas, quae pacem publicam violare possint, mature pro-
hibendas. Literas hasce Garnetus Catesbeio commu-
nicavit, addiditque ipsum, si valente Papa procederet, om-
nino nihil effecturum; Catesbeius vero abnuvit, inquit
se Papa voluntatem ab ipso audire nolle. Et tamen illas
ipsas literas generales quas Roma acceperat Catesbeio
ostendit. His vero respondit quod & Papa & Garneto
ipsi (modo auscultare vellet) particularem machinationis
sua narrationem faceret; quam quidem postea fecit, ve-
rum Garnetus audire renuit, & senectusque iterum ut
de incepto suo Papam certiores faceret, effugitavit.

Cumque Edmundus Baynham (vixi praese tulit) in
Flandriam stipendium meriturus proficisceretur, visum
est Garneto ipsum ad Papa ibidem Nuntium mittere, a-
liisque amicis suis commendare; ut ipsum scilicet trans-
mitterent

mitterent ad Papam de Catholicorum in Angliâ statum deplorato informandum; eoque magis ut Papa ab homine laico rerum omnium conditionem intelligeret; atque ut ex altera parte Baynhamus Papam consuleret, quam viam Catholicis in Angliâ inuendam censeret, quo sibi suisque commodis prouiderent; hos vero semper Baynhamo inculcavit Garnetus ut ad Papam Nuntium, ea de re, nominis sui mentionem omnino faceret nullam.

Tum vero citabantur duo testes fidei uterque cum primis spectata, qui colloquium Garneti & Halli Iesuitæ clancularium audierant; nimirum Fawfett vir doctus & Eirenarcha, & Lockerfon. Fawfett nondum comparens accersebatur, interea Lockerfon secundum formam, coram Garneto iuratus, fide sua data asseruit se Garnetum Hallo hæc verba loquentem audiuisset. Precationem meam de fortunato successu actionis magnæ in initio Parlamenti mihi obijcient, nec-non versus illos in fine precationis additos.

Gentem auferre perfidam
Credentium de finibus,
Ut Christo laudes debitas
Persoluamus alacriter.

Venim quidem est (inquit Garnetus) me de prospero magnæ illius actionis euentu preces obtulisse; dicam tamen eo animo sensuque illud me fecisse, quod feueriores quasdam leges contra Catholicos eo tempore promulgandas subuerer. Atque hæc responsio commodissime satisfaciet.

Garnetus retulit; nolite se duos illos viros claros qui colloquium sub-audierant, periurij insimulare, quia viros probos esse agnosceret; existimauit tamen nonnulla aliter ac pralata fuerint auditu accepisse, tametsi quædam eorum ip-

Sam vltro citraque ipsorum relationem veram fatetur. Agnouit præterea se de summa machinatione, a Greenwello omnia speciatim audiuisse; Greenwellus enim animo perturbato auidoque aliquid detegendi, quod Catesbeius vnà cum alijs moliretur, ad ipsum venerat. Huic respondit Garnetus, se quidem ab illo quid rei esset libenter accepturum; verum ea lege, vt neque Catesbeius, neque quisquam alius se consiliorum participem esse factum cognosceret. Placuit conditio, atq; Pater Greenwellus machinationem integram in particulari ei aperuit, quam cum audiuerat, se ipsum grauissimè fuisse discruciatum, noctes insomnes duxisse, vt successu careret, subinde precibus apud Deum egisse constantissimè affirmauit.

Comes Sal. Ad hoc Comes Salisburiensis, operæ prætium, inquit, futurum est si Garnetus deuotionem eà in re perspicue dilucideque demonstraret suam; quod si secus fecerit, illud in mentem ipsius necessariò redigendum esse, ipsum coram Dominis Delegatis confessum fuisse se de machinatione illa impedienda sacrificia Deo obtulisse, cum hac tamen cautione (nisi ad Catholicorum causam valde faceret.) Neque hercle alio nomine (inquit Comes) hæc Respub. tibi *Missas & oblationes* tuas acceptas debuit. Addidit porro; se mirari cur ad ipsius Generalem *Aquasuiam*, tam de ista coniuratione in particulari, quam de rerum leuiorum prohibitione non scripserat.

Garnet: Garnetus languide respondit, sibi non licere ista alicui reuelare, Arcanum enim erat Confessionis, & quam plurimos in extremum capitis discrimen adduceret.

Comes North. Ad hoc Comes Northamptoniæ, illam ipsam, inquit, Confessionis materiam quam non ita pridem ad aliorum vitam seruandam reuelare noluit, nunc denuo reuelat

reuelat vt in periculum præcipitet suam, & proinde priorem ipsius responfionem futilem fuisse & friuolam.

Tum verò Garnetus Dominis Delegatis affirmauit Garnet. se quidem Greenwello in mandatis dedisse vt Catesbeium ab incepto dissuaderet, quod & factum esse arbitratus est. Quod si die festo omnium Sanctorum Catesbeius ad ipsum venisset, se tantum apud illum auctoritate valere putauit, vt persuasus ab incepto destitisset.

Qui fit, inquit Comes Salisburiensis, vt Catesbeium Com. Sal. singulas Coniurationis particulas narrare cupientem audire nolueris, si illam præuertere volueris?

Ad hæc Garnetus, postquam Greenwellusei narrauerat quid esset quod Catesbeius moliretur, simulque in memoriam reuocarat quid ipsi Catesbeius dixerat, cum primò verbis in generatim conceptis ea de re egisset, se animo quasi attonitum fuisse, sibi que tantopere displicuisse facinus, vt agrè in posterum vel nominari tulerit. Garnet.

Euge, inquit Comes Salisburiensis, animum hominis intus iam perspicitis, atq; ad Dom. Delegatos conuersus, veniam sibi dari postulauit, vt paucula interfereret de procedendi ratione, qua in caussa hac grauissimà à principio vsque ad illam ipsam horam semper vsi erant, quibus præmissis ita incepit: Com. Sal. Quamquam ab *Attornato* argumenta & probationes tam accuratè distributa, tamque perspicue enucleata fuerint, vt tantam materiæ congeriem aut succinctius contractam, aut iuratis (quos alloqui non existimauit esse suum) luculentius demonstratam nunquam audiisset; neq; in animo habuerit cum *Garneto* in Theologia, aut in doctrina de *Æquiuocatione* agere, in quarum posteriori quam strenuum athletam se gesserat, libens agnouerit.

nouerit. Cùm tamen ipse ad hanc causam vnà cum cæteris delegatus fuerit, quibus post Dei Optimi Maximi gloriam nihil est antiquius, quàm omnibus & singulis, quanta & integritate & moderatione vsa erat per omnia Regia Maiestas demonstrare; ausurum se aiebat de modo & loco constituto illius iudicij nonnulla commemorare. Quod ad primum. Cùm, inquit, nihil sit cui hæc nostra Respublica infinita, quibus ipsam diuinum Numen cumulauit, beneficia, potiùs accepta ferret, quàm protectioni synceræ illius religionis quæ tamdiu sub acerbissimis hominum Iesuirizantium tormentis ingemuerat, maximo sibi honori esse libens fateretur se vnà cum tot proceribus honoratissimis pro Iustitiæ tribunali assidere, vbi ad Dei causam tantus honos ex infamia *Garneti* redundaret, in quem publicus hostis vsurpationem tam eminentis Iurisdictionis conferre destinarat. Alioquin quis ignorat *Henrici Garneti* miselli hominis conditionem, ordinariam iudicij formam, alioque in loco inferioris notæ & nominis subire potuisse. Atque hinc arrepta occasione Comes pios Principis affectus erga Ciuitatem Londinum explicandi. Eam Regiæ Maiestati tam charam esse, Regemque de ipsius honore & solatio adeo sollicitum esse demonstrauit, vt oblata hac opportunitate, qua conspicua quædam Papismi Anatomia fieret, e cuius fonte coniurationes istæ scaturiunt; commodissimum theatrum putaret Ciuitatem Londinum, quæ non solum rectissimè *Camera Regia* nominatur, verùm à Rege maximum tutissimumque ipsius Gazophylacium habetur, qui quidem nullas diuitiarum copias Subditorum amori conferendas putat, libentissimeque agnoscit, tam ingentem fideli-
Subditorum

Subditorum numerum pari mœnium ambitu nusquam gentium contineri. Cuius & ipse inter reliquos testis oculatus fuerat post obitum Elizab. foelicissimæ memoriæ Principis, cum ille ipse quamplurimos huius Regni proceres, & Dominos à consilijs sanctioribus (qui quidem non exiguo Nobilium & Generosorum numero stipati erant) comitatus, omnes illos introitu intra Ciuitatis portas eousque prohibitos viderat, donec publice & vna voce se cum Rege nostro Serenissimo victuros & morituros declararent. Ad te igitur *Garnete*, inquit, mea se conuertet oratio, in te enim luculentissime constat, quàm horrendæ coniurationes sub Religionis integumento nefarię delituerint, quod ante hoc tempus, vel nude affirmasse, Protestanti, profecto fuisset crimen læsæ Maiestatis. Ea calumniantium linguarum iniquitas fuit, qui veritatem mendacij arguere, semper improbè saregerunt. A quibus calumnijs mendacio impudentiaq; plenis adeò sollicitè cauet hæc Respub. vt tute ipse *Garnete* testimonium perhibere possis, te ab illo tempore quo primùm apprehensus es, ad hunc vsque diem tam Christiane tam benignè, tam lautè & liberaliter acceptum fuisse, vt nemo cuiuscunque demum conditionis & professionis fuerit, aliquid amplius desiderare possit. Imo vera fronte affirmari potest pendentem à nutricis vberibus infantulo; neque de salute, neque de cæteris rebus necessarijs melius vnquam prospectum fuisse. Verum ne hoc, inquit Comes, quod assero, annon ipse dixeris.

Verissimum (honoratissime Comes) inquit Garnetus, & agnosco.

Age igitur, inquit Comes, si miranda tua de Æquiuocatione doctrina, & obfirmata tua peruicacia in sin-

gulis obstinatè negandis perpèndatur, ininimè obliuiscendum est in eo *Dei digitum* apparuisse, quod tuum cum *Hallo* colloquium subauditum fuerit; hinc enim Dominis Delegatis lucis & probationis aliquid contra te ultro oblatum est, quod alioquin exquisitis tormentis necessariò erat eliciendum. Atq; hoc quidè in alijs regnis esse receptissimū, hinc vero in te præsentim minimè factum. Verùm ita initam esse rationem in honorem huius Reip. optimè cedit, ita enim ipse loquebaris, tibi que visum est ad extremum vera dicere, cum *tanta nube testium* te ipsum obrutum videres. Quare mihi ad veritatem persuasissimum est eadem opera fateri voluisse te actionis totius fuisse architectum ac Occultatorem, nisi Regiæ Maiestati & Delegatis placuisset spontaneam tuam confessionem potius admittere, quàm membrorum distensione aut istiusmodi in eculeo quæstionibus aliquid extorquere. Iamque *Garnetum* compellans, inquit: Quid quæso *Garnete* animum addidit *Catesbeio* vt in incepto pergeret, nisi tua primæ propositionis confirmatio? Quid *Fawkesum* confirmauit nisi argumentorum *Garnetti* explicatio per *Catesbeium* facta? Etenim demonstrari potest cum ex *Winteri* tum ex *Fawkesi* confessio ne articulum illum autoritate optima *Catesbeio* fuisse confirmatum.

Ad hæc respondit Garnetus perperam egisse Catesbeium, quòd ex ipsius verbis eiusmodi sensum eliciisset.

Comes Sal. Ad hæc Comes Salisb. Necessè habeo illam qua fretus est confidentiam, quaque (negando omnia) auditoribus satisfacere videre voluit, excutere, in mentem illi reuocando, quod post ipsius *Halli* colloquium,

um, coram Dominis Delegatis & ab eo non quid dixerat, sed vtrum nec non *Hallum* conuenerat, quæreretur, rogatus sine æquiocatione respondere, quàm pertinaciter (animæ salutem testatus) negauit, idque tantis & tam horrendis execrationibus repetijt (inquit Comes) vt audientium animis grauissimum infixisse vulnus videretur. Et tamen quamprimùm *Hallus* ipse fassus fuerat, erubuit *Garnetus*, misericordiam implo-
rauit, se deliquisse agnouit, nisi ipsum *Aequiuocatio* tueretur.

Ad hac respondit Garnetus: Cum quispiam a magistratu interrogetur, magistratui respondere antequam testes producantur, minime tenetur. Quia nemo tenerur prodere seipsum. Atq; in protestationem beneuolentia sua erga Maiestatem regiam incidens, & admonitus illius responsionis quam de Regum excommunicatione fecerat, in qua ad Canonem Nos Sanctorum seipsum retulit; Iacobum Regem nondum excommunicatum esse succinctè respondit.

Rogauit Comes Salisb. vt aperte & sine furo ageret, (id enim in præsentis maxime opportunum) hoc posito, quod Papa per sententiam Orthodoxam Magnæ Britannia Regem excommunicaret, putaret ne subditos ad obedientiam præstandam obligatos?

Ad quod obmutuit *Garnetus*, vnde quid in hominis mente delitesceret, auditores facile perspicerent.

Ab hac re transitione vsus, obsecrare coepit quandoquidem fassus fuerat, se duo *Breuias*, aut *Bullas* a Papa regnante *Elizabetha* accepisse, quorum autoritate Catholici successori alicui (qui morem Romanæ Ecclesiæ non gessit) adhærere prohiberentur; vt Regia Maiestas illud benigne candideque interpretari vellet:

perpaucis enim Catholicis Reginae tempore illa *Brenia* ostenderat, cumque Papae sententiam mutatam esse intellexerat, illa in ignem coniecit.

Ad hoc responsum est, verisimile esse Papam tum demum sententiam suam mutasse, cum Rex securè in suo solio sederet, & *Garnetus* cum sui similibus propriae impietatis stimulus vrgeretur. Atque hinc, vt *Catesby Percio* praedixerat, consilium ineunt de coniuratione ista quae vno temporis momento omnia consummaret.

Nonnulla hinc interseruit *Garnetus*, se coniurationi per pulverem fulminalem haud-quaquam assensum praebuisse.

Comes Sal. Cui respondens Comes Salisb. inquit, *Garnete*, Te coniurationi isti minime consensisse vel ex vnico praeter simplicem negationem tuam argumento, quod cuiuspiam quoquo modo affecti mereatur fidem, velim vt expedias. *Garnetus* autem ne verbum quidem.

Attornatus Generalis, vt sigillatim *Garneto* responderetur hunc in modum verba fecit. 1. Quod ad Aequiuocationem; verum quidem est, specie tenus mendacium & periurium condemnare videntur, quod si secus fecerint, ipsorum scelera essent in medio posita, omnibusque essent exosi. Verum quae condemnant mendacia periuriaque aperta sunt & hiantia; mendacia autem secreta, periuria clancularia, falsa testimonia, (quae maxime detestanda) quaeque neque defensionem neque exemplum habent, approbare videntur. Quod si in alijs vt plurimum non probent, at in semet-ipsis & sui similibus atque secum coniuratis & probare volunt & defendere; praesertim vero cum ad conatus suos perficiendos illis vsui & adminiculo esse possit. 2. Quod attinet ad

ad importunam & violentâ tyrannide sibi arreptam, in Regibus suo folio deturbandis Papæ potestatem, neque est vniuersale Ecclesiæ iudicium ab omnibus receptum, vt ipse asserit; neque omnes Principes, alioquin Romanæ fidei acerrimi patroni, æquo animo pertulerunt, vt loquenti facilè apparebit ex Tractatu Gallico Gallorum Regi dicato, de Iesuitica societate, intra regni Gallici terminos non re-admittenda. Quod autem Iacobum Serenissimum Regem nostrum ex hoc numero insinuando eximere videri velit; nunquam poterit iniectos illius Distinctionis Pontificiæ laqueos declinare, quin *De iure*, et si *non de facto*, Communionem Ecclesiæ abscindatur; quanquam & ipsi penitus habeamus cognitum, Papam quotannis solere semel omnes omnium gentium hæreticos *de facto* Anathematis sui fulmine ferire. Vbi verò illorum factum, qui publicos Ecclesiæ nostræ congressus auersantur, longè petitis Catholicorum exemplis tueri conatur, vt qui Arrianorum Liturgiæ, ac officijs in templo sacris se noluerint immiscere, præcipuum (si quis alius) Christianæ religionis articulum funditus obruentium; ad rem haud quaquam facit. Nec quidquam ijs nobiscum obtingit simile, quibus nullam, vel ipsi aduersarij tam horrendæ impietatis blasphemiam aspergere possunt, nec vel comminisci quidem. Quod ait *Garnetus* se probe nosse quosdam, qui Pontificis Bulla nondum audita, templa nostra adire noluerint, suam fortasse obtinet veritatem in vno & altero, ijsdem quibus ipse, Pontificijs artibus auocato. Cæterum in eo quod Synodus Tridentinæ proferat sententiam, ac si per illam tota controuersa esset definita, atque inde concludat, vt primum Concilium est ad exitum perductum; singu-

los Romanè Catholicos, Anglicanæ Ecclesiæ precipuis pro more interesse protinùs recusasse, perperam hallucinatur; Vltima enim illius Concilij Sessio, Anno Salutis 1563. habita est, qui *Elizabetha* Principis numeratur quintus, cum & ipse antè demonstrauerim, & firmissimis argumentis probaturum in ræ recipio, Nostrates Catholicos, rei diuinæ celebrandę, in templis frequentes interfuisse, vsque ad Annum Reginæ *Elizab.* decimum nonum, qui illo Concilio annis aliquot erat posterior.

Ipsius *Garnesi* personam quod spectat, vbi primùm respondet, coniurationem illam de sulphureo siue fulminali puluere, auriculari Confessione sibi fuisse cognitam, in eiusmodi negotijs locum habet, *Que non laudantur nisi peracta*: aliter enim (vt primò occurram) *Greenewelli* Confessio non erat Sacramentalis, quia Confitentem non pœnituit; imò ipsius suo chirographo apertè significauit, hanc machinationem sibi communicatam non vt aliquod crimen, quod reprehenderet; sed de exequendi ratione suum consilium adhiberet. 2. Res erat inter deliberandum diu & variè agitata, nec dum peracta. 3. *Greenwellus* nihil aperuit de seipso tanquam auctore, sed de *Guidone Fawkes*, *Percio*, *Catesbeio*, *Wintero*, & reliquis, qui cùm non essent Confitentes, eos saltem palam detegere ac proferre debuisset. 4. Ad statum Reip. incolumem seruandum, vt potuit, ita cum oportuit, ipsum facinus indicare, etsi nomina silentio præterijisset. 5. *Catesbeius* rem ei vniuersam exposuit extra Confessionem, cùm diceret. Sibi pariter licere Regem regno iam eijcere, atque ante exclusisse. Vtcunque demum se res habuit, *Crimen* cùm esset *læsæ Maiestatis* iure municipali debuit

debut in lucem proferre. Vbi vero negare non erubescat *Garnetus* se primum istius Coniurationis exitisse authorem & architectum, tantumque tale quidpiam fando accepisse: contrarium profus meridiano sole clarius est, cum ex sua ipsius confessione, quam præ manibus habemus, agnita, tum ex eo confirmatur quod *Catesbeio* animum induxerit, & licitum & meritum esse, & pro fausto successu apud Deum frequenti voto egerit. Quod profecto aliud & multo est atrocius, quam sinefarium istud tantummodo iniisset consilium aut assensum præbuisset. Velim præterea ut illud in mentem reuocet: *Qui non prohibet quod prohibere potest, consentire videtur.* Potuit *Garnetus* (quod minime præstitit) *Greenwellum* de sulphureo puluere colloquentem autoritate sua ab incepto opere abducere: quod tamen *Greenwellus* ad quandam indies maturitatem perducere est molitus, eoque tandem patefacto rus proficiscitur, ut seditionis faces accenderet, populumque ad arma in Regem excitaret; quod sine dubio nunquam fecisset, si *Garnetus* prohibuisset. Adeo (inquit) Oratoris illud commodè possum vsurpare: *Cui adsunt testimonia rerum, quid opus est verbis?*

Addidit præterea *Attornatus Regius Garnetum* primo literas suas transmisisse in gratiam *Thoma Winter*; deinde pro *Christophero Wright*, tertio pro *Guidone Fawkes*, tum pro *Edmundo Baynham*, demum verò pro *Catesbeio*, ut Equestri turmæ præficeretur: *Garnetum* porro *Infanta* deuotum suis *Brenibus* in vulgus sparsim disseminandis, secum animo versari, quo pacto Regi aditum intercluderet, nisi prius intra sui imperij fines, Romanam fidem tolerando admissurum se ac defensurum

defensurum iuramento solenni obstringeret.

Attornatus de clandestino *Garneti* & *Halli* colloquio dicere aggressus, asseruit illos tot verbis vltro citroque habitis, ne quidem Deum nominâsse; sed vterprimùm conuenere, priùs *Hallum* verba facere exorsum, quem deinde *Garnetus* ita excepit. Quendam sibi in suspicionem venire (cuius nomen commodè audire non poterant qui huic excipiendo sermoni clam erant constituti) per quem contra ipsos aliquid in publicum emanârît; aliter tamen fieri posse dixit, Agnouit enim se suspicionibus plus nimio indulgere. Schedulam quandam à *Rookwoodo* ad se datam fuisse refert, qua certiore eum fecit, *Greenwellum* mare transmisisse, & alteram vnde sciret *Gerardum* ad Iesuitam *Parsonum* muratò solo commigrâsse, Dominam *Annam* (scilicet *Annam Vaulx*) in vrbe etiam adhuc morari. Multa etiam alia eodem colloquio inter se contulerunt.

Aderat iam *Forsettus* qui iuratus asseruit vniuersam Examinationem modò exhibitam, resq; in ea memoratas esse veras; adiecit præterea & ipsum & *Lockerum*, quanta fieri potuit diligentia, ac bona fide, quæ ex *Garneto* & *Hallo* audiuerant, adnotâsse, in examinationibus nihil mandâsse scripto, quàm illa solùm de quibus vtriusque codicis consensus & tenacissimæ memoriæ in vnum conspirarunt, nonnulla autem maioris momenti in Examinationibus fuisse ommissa in quibus ipsorum notæ non vndique conuenirent.

Altera literarum quæ vino Hispanico conscripta in medium fuit prolata, vnde constabat manifesto *Garnetum* & *Hallum* ad occultum hoc colloquium furtim conuenisse. Cùm *Attornatus* Regius diceret necessarium

rium hunc esse legum ferendarum & Iustitiæ finem, ut pœna ad paucos, metus ad omnes perveniat: atque vrgeret simul Æquiocationem Garneti, qui apertè est professus cum Tesmondus, aliàs Greenwellus, ei retulisset de horribili infernalis illius pulveris fragore, quis *Protektoris* officio fungeretur, addidisse etiam, Proceribus regni tunc superstitionibus fore liberam eligendi optionem. *Attornatus* deinde alias vjno scriptas Hispanico indicavit, ad *Sayerum* missas (aliò nomine *Rookwood*) Presbyterum tum custodiã apud *Gatehouse* detentum. Sed de hoc ante vberius est dictum.

Hic *Attornatus* seriem orationis suæ amputavit, cum Comes Northamptoniæ *Garnetum* hunc in modum affatus est.

ET si mortalium reperitur nemo, qui quàm ipse, minus Comes North. libenter, cuius sub imposta grauiusimæ calamitatis mole ingemiscenti, in tam immenso malorum cumulo, vel tantillum oneris adijceret, & *Granatis*, (quod aiunt) *adderet granamina*, cuius meæ innatæ mansuetudinis testes oculati adsunt plurimi: ut tamen *Garnete* hodie agitur inter Regem mihi religiosissimè obseruandum, ex cuius spiritu (ut ille scitè refert de Alexandro) *nos omnes spiritum ducimus*; & te, qui animo tam sedato & alacri, coniurationi huic latius in dies per incrementa quædam gasstanti viam aperueris, ut idem ille intercluderetur spiritus ante illum diem, quem Deus, Naturæ ordine, cælitus præfinit, inter ipsius Maiestatem & tuum errorem, æquabilem illius in administrando moderationem, & eminentos tuos colores, illius integritatem, tuamque umbratilem illam sanctitatis speciem. Cupe-rem sanè ut ex ore cuiuspiam alterius conditionis & ordinis, elumbia tua responsa denuò resonantia posses audire. ut re-ctius & æquabilius de te & tui sceleris atrocitate statueres,

P

quam

quam habebis statueris aut metu distractus, aut præiudicio abreptus, aut (vt tecum loquar, qui verbis ad causam aptioribus vti nequeo) *tanta nube testium es oppressus*, qui vno ore, vno animo te audaciae conuincunt proiectissimæ.

Libens agnosco, neminem vnquam tanti reum sceleris, sibi consultius prospexisse, ne quam vel minimam enucleatè probandi materiam & quasi ansam nobis ad hoc Delegatis præberes, nunc peierando, primum cum de confessione Hælli tui esses interrogatus, tum nugatorie dissimulando cum quæreremus de loco congressus vestri (in morem vanelli qui longissime à nido lugubrius vocem edit) hic acriter exposulando, illic solertissime æquiuocando, artificiosèq; omnia conuoluendo; Nihilominus ad manum *suscepisti*, quo consulas tuas technas facile excludamus, & Regiam Maiestatem suæ dignitati sartam tectam conferuemus; *Quia magna est veritas, & praualet.*

Illæ dotes tuæ præstantiores, si in naturâ seorsim suâ expenderentur, misericordiam potius commouerent, quam humanitatem exacerbarent. Quotum enim quemq; non ad placabilem quandam animi facilitatem redderet propensum tanti viri interitus, si vultum intueamini & gestum, summâ cum moderatione, & solido iudicio? Quibus tamen singulis hoc in tempore postpositis, in id vnum cum Decio illo Liuzano toti incumbimus, vt *quem vos obrutus reliquistis ignem*, qui velut ex apparato, *nonnum aliquando daret incendium*, opportunè extinguamus. Quapropter ne ego videar inani verborum strepitu *aerem turbare*, tuas ad illa, quæ solidissimè obijciuntur, solutiones, excussâ Sophisticæ captionis larvâ, vt præiudicijs ora obstruantur, & rumores qui emanarunt in vulgus, confopiantur, enitar quantum poterò, ad veritatis & rationis trutinam examinare. Quid enim aliud sunt omnia responfionum tuarum diuerticula, & elabendi artes adeo affabrè confictæ, quam vt ille olim Caupo de suis, quæ parauerat, esculentis, coram hospitiibus liberè est confessus, tantam ferculorum diuersitatem mirantibus, *(Ex suilla quidem carne constare omnia, sed ad speciem varie*

riè interpolata ;) vt cuiusq; artificio velut culinario eadem ac-
curatissimè concinnaueris.

.. Binae illae Papales Bullae (quo nomine Tauros nostra lin-
gua vocamus) regnante dudum Elizabetha, in hanc Insulam
transmigrabant, vt mugitu suo vitulos ad vnum omnes con-
uocarent, qui Regina ad suam senectutis vesperam appro-
pinquante, iunctis viribus agmen instruerent, cuius Garnete
palcuis sunt faginati, vel (quod dicam verius) quia in pub-
licum prodire, nec lucem conspiciere audent; etiam te fa-
tente, ad praesepe tuum vescebantur. Igitur *seruo ne-
quam, ex ore tuo te iudico*. Et qualem (quæso) iam meditaris
responsonem? scilicet consilium cum paucissimis fuisse
communicatum; At tanto sanè perniciosius, quo enim plus
res sunt consilij participes, eo latius subinde serpit & patet;
Tertis tamen Experientia fati sit ipsa locuples, quos haberi
tu cupis perpaucissimos, sedicioforum omnium fuisse prin-
cipales, qui si tranquillius paulò & moderatius tempus expe-
ctassent, & homines nimium efferati se ipsos aliquantò diu-
tius cohibuissent, in nupera hac fuliginosæ Tragediæ Ca-
tastrophe, partes sibi palmarias vindicassent. Bullas siue
Tauros illos ais te authore, vt victimas ad ignem esse immo-
latos: non prius tamen quam bonus ille Regis Iacobi Ge-
nius illis iugula præcidisset, & vis propè maxima earum
& mortua iam tandem in fumos abijisset, & præclusa probabi-
lis de futuro subsidio expectatio spem omnem penitus præ-
cidisset. Cui enim vsui elingues istæ bellæ vobis esse po-
terant, vt certissimum & exploratissimum Regi titulum in-
tercluderent, quem coelum multo ante designauerat, orbisq;
terrarum confirmauerat? At quid istis immoror, qui causam
ipsam & fundamenta intueor? Ego valde miror quis te in-
stituet Apostolus, moliri iniquissima, vt inde bonum eueni-
at; interea nihili facientem quid omnia omnium gentium
iura & supra omnia, ea potissimum quæ domi nostræ sint
sancita, quid demum vniuersi populi & Respublicæ de il-
lorum scelerate perfidia, qui veteratorijs hinc instructi arti-
bus, id vnum meditentur, vt futuras Imperiorum successio-

nes, hæreditario iure debitas intercedant.

Cum literis illis vrgeris, propria conscriptis manu, & per *Thomam Winter*, ad *Patrem Cresnel* datis, qui ad expugnandum hanc Insulam tum temporis omnem nauabat operam instruendo exercitui, & pecuniaz in comæatum & militum stipendia comparandæ, quo magis expedita & facilis nostro tinta sanguine triumpharet laniena, refers tu fuisse quidam viros commendatam, non tamen coniurationem.

Spechtam admissi resumo tenentis amici?

Quasi verò aliud internuncius, præter ipsam coniurationem, in isto legationis officio, sibi habuerit demandatum! ac si tu Gamete tum *Magister in Israel & Rector chori*, aut voluisses profecto, aut quid illi moliretur, potuisses non intelligere; ac si probabile cuiquam esset virum eâ autoritate & merito (quali inter ipsos haberis) schedulis omnino puris tam pueriliter chirographum affigeres, quodque supersit reliquum; hominis tam furiosi animo inflammato, & arbitrio committere: Quasi in ista (quam mine premo) accusationis particulâ, peculiare aliorum confessiones (vt tuam tacitus præteream) vestigia haud leuiter impressa, sed ob oculos illustria, non posuerint, quæ tuam (ne fraudi nobis esse possit) futilem committendo vanitatem, vel sibi ipsi variè repugnantem, apertissime loquantur. Coniurationem fuisse iuram, eamq; te non latuisse fateris libere, sed non ad conscribendum exercitum: tibi dicis compertum, quod pecunia sit eroganda, sed quæ (vt tu scilicet opinando es assequutus) subleuandis Catholicis tota insumeretur. Ita *Catebino*, *Winterus*, cæterique eodem coniurationis fœdere demeriti, istam necesse est suæ reticentiæ obediens rationem, quia tui erga Principem Elizabetham studij & fidelitatis eos peruulerat coniectura; Aliter enim cerò sum persuasus, vt exequendi modum, ita quem potissimum spectare finem, tam spei firmamenta, quam lociorum nomina etiam voluisse in perspecta toties integritate tua non hæsitanter deponere: cum præsertim animis secum ipsi recolent, quam fuerit arduum & difficile, adeo vultu suæ cupiditatis conpotes

potes euadere, nisi tu & autoritate & industria tua promouiffes.

Aliquanto post *Wrightum* eodem profus modo, & pari celeritate, tuis literis in ipsius gratiam conscriptis, in exteras ablegatur ditiones, qui susceptum prius à *Winstero* negotium strenue sustineret, quod nunc humi iacere & animam quasi trahere inceperat, (ex quo languidius & remissius Hispanorum ingenium, constitutiones pacis contrahendæ obtulit) ut nullam temporis iacturam pareretur, nullum non moueret lapidem, qui actu suo collisam florentissimam huius politiz concordiam violaret. Quæ fuerint huc delata fanciendi fœderis postulata singula ad tui cerebri calculos sunt reuocata, literæ tuæ omnes peruagatæ regiones terrebantur manibus, tu molitionibus perditiorum cumque quibuscumque facem prætulisti; & tunc demum quem hauris spiritus ad seditionum omnium gubernacula sedit & quasi animam infudit. Quod si obtestationibus tuis frequenter Equiuocationum admiuiculo fuitis summa pondus & momentum adlit; per longissima temporum intersualla ad hunc usque diem, animus tuus (qualis bonorum Pastorum esse debet) sua se patientiâ est consolatus ad absorbenda quæuis asperitina paratissimus; tui affectus admodum sedati & ad obsequium præstandum exquisitè compolati; tua consilia integra, & quædam innocentiz more conuicta. Carcerum ut impedirentur tuas; ad viuum refeceram, animaduertendum, quod cum Angliam inuadendi expectatio frigidescere sensim, & ex oblatâ pace collabi iam inceperat, vehementissimaque auxiliorum petitioni facta in Hispania responsio, ex animi votis non successerat; si qui nouo fœderi hæcenus inuentæ domi manum admoueras, sine omnibus exteris auxilio, aut consilio perfici debuisset. Eum ipsa malitiosorum inuidia ab omni spe derelicta, extremum ita spiritum duxerat anhelantem, ut nec *Rosafalia* iam tum Hispania deferente; neque *Ischali*, Cornite Tiro nio potius humillimè deprecante, neque intra proprios regni fines, subditorum dissidia (extinctis facile contentionum facibus) operi tum ego & emorienti vigorem aliquem & ani-

mum afferre poterant, cum tu (Garnete) perduellis, abster-
 sa omni leprosa coniurationis anteaetæ macula, lenitatis Re-
 giæ Gratiæ lauacro regeneritus, aliud derēpente facinus men-
 te contrectaueras; ita (quod celsit in prouerbiū) canis ad
 vomitum es reuersus, & quodnam quæto lauacrum poterat
 illius hominis sordes eluere, qui (vti recte monet ecclesiastes)
iterum tangit mortuum & Cæsebeus enim opinione fluctu-
 ans, te excuius ore pendeat, adijt (ac si Mahometes suū
 Sergium (neq; enim personas sed rem ipsam nunc perstrin-
 go) a quo edoceret utrum vrgentē temporum iniuria, fas
 sit saluā conscientia, aliquod egregium in se suscipere quod
 Religioni Romanæ in rem esset, vtcunq; fuerit verisimile,
 in pluribus qui sunt nocentes, nonnulli simul rapiantur ad
 interitum innocentes. Vir quouis modo religionis cultor,
 siue in suo ordine moribus integer existimaret saltem Pres-
 byterum, & Iesuitam (qui titulus non perniciem, sed salu-
 tem præ se fert) imo Iesuitarum apud Anglos Superiorem
 de tam inhumani scelere interrogatum, quā primum volu-
 isse ab vnico sacrosancto Dei oraculo, quid agendum esset,
 salutariter erudiri; vbi facile occurreret intuenti, Deum pro
 suā misericordiā statuisse iracundam Sodonis manum in
 suum suū subducere, idq; in gratiam *decem iustorum* face-
 re, si in tanta reproborum colluue vel totidem reperirentur
 Prudentem in Euangelio oconomum, secum animo reput-
 tantem, quā esset laboriosum tritico ad maturitatem suc-
 crescente, à zizanijs seorsim separare, famulis dedisse in
 mandato, vt colligendis zizanijs abstinerent *ne simul triti-
 cum eradicaent*. Veteres Ecclesiæ annales euolenti constab-
 bit; pios Episcopos sub ipsis Religionis primordijs, suppli-
 cia rescindendæ Priscillianorum hæresi decreta per aliquod
 temporis spatium, consulto protraxisse, *ne Catholicis cum
 illis vnâ perirent*: Etiam didicisses Mediolanensem olim Ec-
 clesiam Theodosio Imperatori vertisse crimini, *quod infantes
 simul cum fontibus trucidasset*. Tu verò Garnete proculcatā
 diuini Canonis cum authoritate, tum Ecclesiæ primæ ex-
 exemplis, illam nobis excudisti responsionem (de quā non

sine aliquo honore cogito & etiamnum dicere contemisco) si quid hinc Ecclesia non mediocri perceperit emolumentis, licitum fore & æquum, tollere e medio vniuersos.

Tantæ animis celestibus ira?

Garnete, nolo mihi succenseas, si iisdem verbis te percontor quibus clarissimus ille olim Imperator perduellens est affatus in causa si huius conferatur atrocitati, longè inferiori. *Quid facit in pectore humano lapsi feritæ, cunctæ rabies, serpenis venenum?* Quod autem animum tuum, suæ recordationis aculeo lacerat iam tandem & cruectat (si cupias in illius filij percenseri, cuius insignibus & nomine gloriaris) istud est, institutionem hanc tuam & disciplinam fuisse adeo confidenter traditam, & tantâ digestam celeritate, & in succum & sanguinem conuersam, quia ex tui præsertim pectoris feritæ & ore exciderat, (*Scitum enim, ut meminit Propheeta, a labijs pendet Sacerdotis*) ut *Rookwoodus*, *Batofianus* & alij, qui vel ad ipsum operis tam atrociis nomen, totis cohorrullent artibus, cum prima iacerentur fundamenta; per vniuersam tuam assensionem, utiq; hominis grauissimi & literatissimi velo obtentam, omnem vacillandi materiam, mentibus suis illico ereptam agnoscerent. Et *Catesbeinus* qui in rebus ad animæ salutem, lubrica & huc illuc tortuosa quorundam ingenia probe intellexit, tuæ assensionis vsus est argumento, veluti quodam incantamento quod *Cacodæmones* tum excitatos, intra circumscriptum conspirationis gyrum retineret. Tuum solius diploma, (quod vtinam dum communi istius lucis fruare beneficio, sæpe & seriò contemplando, ob oculos proponeres) nonnulli ut *basin* solide fundatam collocarunt, in qua de reliquo extrahendæ coniurationis ædificio conscientiam miserè occæcatam defigerent, non dico, ad præproperam corporis aliquando interiuri perniciem, sed animarum quoque & salutis æternæ dispendium, nisi religiosè veram egerint poenitentiam, quæ per oblatam in cruce Christi promeritis hostiam oppignerabit certam cordibus fiduciam in *quacunque hora peccator impauerit*. Licet enim Christus summâ perfunderetur lætitiâ, se ex illis vultibus, quas

quas in suam curam tradiderat pater, ne unam amisisset, & in mundum venisset ut saluum faceret, non ut perderet, tu æquum censebas, omnes eodem fatalis exitij sepulchro confundendos: Hic scilicet illesus est Charitatis ardor inflammatus.

Quispiam fortasse quaestione aliquâ ex inopinato & subdole proposito, subilem & acutiorẽ aliquando (faror) accommodaret responsionem, qui interim nihil profus malè secum mente agitare ne quidem vel per infortunium: sed tu Gamete, alter ab illo, qui teste tuo ipsius chirographo, absq; hæsitatione palam confiteris, ex hac illius interrogatione de repente factâ *De Nostribus & Innocentibus*, graue aliquod facinus illos aggressuros, te plurimum subuenerit; *Quod ergo dubitas, ne feceris.* *Catefroy* animum, ægelus luxuriose admodum fecundum fuisse videtur ut herbas male olentes & noxias vbertim & subito profunderet, qui obfirmatæ securitatis & confidentiæ semina à te insperata cito receperit. Enimverò fulminalis illa coniuratio, quæ mense Ianuario, vix aut ne vix *ambryo* visa est, Martio protinus subsequente *formati facti* naturam induit; imminente tum Decembri, spiritum accepit vitalem, cum subterranei illi Fossiles per murum firmissimum agere cuniculos inceperant. Non multo postec certiorẽ facit clanculum *Catefroy* quid moliretur, quos hætenus fecerit progressus, quàm tum probabilis spes sibi affulserit de foelicis partu & exitu laborum ad voluntatẽ affluente. Atq; hac potissimum de causâ te sciente & curante *Guido Fanky* mare traiecit, ut *Gulielmus Stanleium* virum ordinis Equestris opportunè conueniret, de copijs belli subsidiarijs propius maritimas partes quàm primum deducendis, quæ si opus fuerit, fuerit huic celebritatẽ adas præferant. Et quo tandem quaesito facto, hæc muneris *Guidoni Fanky* delegatã culpã te expedis: Hanc nimirum in te solummodo suscipille prouinciam, ut tuis literis non aliquem proditorem sed virum militarem commendatione tua honestares. Sed inauspicatam coniurationem, quæ sortis tam deploratæ sibi accersat aduocatum!

uocatum ! cùm ipse *Guido* nihil minùs quàm dare militiæ nomen cogitasset, vt qui fulminalis pulueris iam statim accendendi partes sibi susceperat. Hac autem voluit vti secessione, vt sua absentia sceleri diem ex die expectanti, vclum obtenderet : & oculos perspicacissimè intentos, facilius declinaret, qui non ita disiuncti, illius cùm aditus tùm exitus accuratiùs obseruassent : Vel me silente res ipsa loquitur, Confessiones sunt directæ & scelus inrentatum meridiana luce clariùs extat. Omnes tuæ deliberationis lineæ ad Fodine centrum ducuntur. Omnes literæ, vel conscriptæ, vel (vt Hieronymi vtar verbo) *scorpionis manu* sunt interlitæ ; Sub poena tamen Anathematis credere necesse est per integrum hoc temporis decursi spatium, te Charitate fuisse, quia toto hoc tempore (quod animus horret meminisse) sacræ corporis & sanguinis Christi synaxis particeps esse non extimueris.

Atque vt responsiones enucleatiùs paulò excutiamus eas quæ ad fulminalem spectant molitionem, omnium quas terrarum orbis sustinuit hæctenus aut sustinebit, & *longitudine*, & *latitudine* extensissimam. Negare quidem *Garnete* nullo modo potes, quin facinoris obeundi ratio, ex ore *Greenwelli* (inter confitendum, vt ais) sit tibi denuò renunciata, quæ in *Catesbei* de *Innocentibus* quæstione erat antè propòsita, tuæ fuerit institutionis & disciplinæ fructus, & Axioma quoddam singulare è tuis deductum fundamentis. Cùm te tandem percontemur, Quid causæ impulerit, stratagema istud & Maiestati Regiæ, & Reip. adeo permatiosum alto silentio sepelire, vt nec Regi significaueris *tanquam Præcellenti* (vt loquitur cum Apostolo) nec cuius Magistratui potestatem sub eo vicariam exercenti, protinùs te confers ad inanes *Confessionis* latebras, refugij portum, ad speciem solertissimè (vt putas) apparatus, ad quem tamen aliquanto tardius es prouectus, quàm vt notitiam quæ prima tibi per *Catesbeium* est delata, excusare valeat; cùm & ipse nobis prius feceris testatissimum.

Non est mihi animus prolixius differere, quo pacto su-

um rectè gesserit officium *Confessor*, aut quam relegendi libertatem iure sibi possit assumere, vt sua Principibus vita seruetur incolumis & dignitas illibata, quæ alioquin tenebrionis spurcissimi furore ad audendum quidlibet proiecto & ignorantia plusquam stupidâ certo exitio destinetur. Hoc autem mihi constat exploratissimè, ob longè minoris momenti negotium, imò ob crimen non ita atrociter immane & nefarium; quam est istud in Regem simul & Rempub. in Constantinopolitana Ecclesia annis multo retroactis *Confessionem* vulnus sibi grauissimè inflictum, per aliquot sæcula indoluisse. Absit enim vt tanti ponderis machinationes filo tam tenui & ancipiti appenderentur. Sed ego excusationem hanc de tenera ac molli in hoc Confessionis opere tuâ sententiâ facile possem diluere si in controuersiam vocarem, vtrum istud colloqui genus omnino fuerit Confessionis nomine honestandum; contra defensionem enim tuam disertè & quoad verba categoricè prolatam, sed *Æquiocationis* adminiculo bellè sustentatam, argumento vti videor verisimili: Quòd cum genibus aliquando flexis in humum inclinares, mox hinc inde obambulares, cum coniuratio sine discrimine *Confessioni* admisceretur, non vt conscientia sollicitæ & afflictae quicquam afferret alleuamenti, sed ille ad opus strenuè & alacriter peragendum instrueretur; cum *Greenwellus* nullâ morâ interpositâ Absolutionem receperit, quæ omne dilationis periculum excludit, etiam *Greenwellus*, vera si hæc statuatur Confessio, impudentissimi in Spiritum S. mendacij argueretur, qui (quod nobis *Garnetorum* ium cupis persuaderi) sponsione factâ est pollicetur, (quantum in sua situm potestate) reliquos consilij participes ab incepto deflectere, quod nihilo secius (vt liquido apparet) intentis industriæ neruis vsque promouit: imò etiam tum, cum coniurati factellites vasa coclamarent: Ita infero, quòd licet hæc *Greenwelli* narratio inter confitendum fuerit exprompta, nequicquam tuis fauere partibus, qui eam ipsam a *Catesbeio* quem fidelissimum amicum in oculis vnice ferebas, prius intellexeras: Si verò *Confessio* non sit censenda, violatae fidei, an quicquam

quicquam poterit adiumenti afferre aut præfidij ? Sed quid opus est per aranearum telas leuiter contextas lucem intueri ? tuæ machinationis vniuersa fabrica, (qui reticendo, istum latere voluisti, quod ab altero didiceras, & astute singulis occultari, quod tacito suffragio effectum peroptâras) nobis clarissime loquitur, tua consilia tam æquabili taciturnitatis cursu circumferri, vt si quando in publicum emanarent, homines potius cautâ solertiam demirarentur quàm fidem collaudarent.

In eo, quod argumentis vel ipsâ luce clarioribus tam futiles obrudis responsiones, aut Gygis anulum in opem implores necesse est, vt oculorum nostrorum aciem fugiant facinorosa tua temeritas & perfidia ; aut aliquam captu nostro nimis obtuso & intelligentia imbibas opinionem, qui adeo exiliter contextis sophismatum inuolucris, posse perstringi & illudi speras, Etsi enim præ te tuleris, ipsam Coniurationem (vt primum est in tuum sinum deposita) excruciatum diu & luctantem animum valde pupugisse, frequentem ipsius memoriam, spiritu intus contorto, soporem excussisse, effulsit coram Deo precibus & lamentis gratiam cælicis præuenientem deuocasse, *Greenwelli* operam ad designatum facinus frangendum protinus efflagitasse : tu tamen per integros tot dies, idem malum altiores agere radices lubentissime passus es, tu laborem hoc in scelere subeuntibus præstò aderas, tu literas serio vehementes ad *Baldwinum* simul & *Creswellum* misisti, vt suppetijs, quibus possent, maximis opportunè succurrerent : Tu solennem precationis formulam Catholicis pro auspiciatissimo suscepti negotij euentu præscripisti, tu quasi in specula constitutus, cum duabus primis dimensionibus Capitis ænei, a Fraterculo *Rog. Bacone* olim fabricati, *Tempus est ; Tempus erat ;* anxie horas obseruasti, vsque dum *Tempus* (quod omen auertit, cui gratias, Deus) tertium præterisset. Alteram tu semper aurem arrectissime patentem & disputationi intentam præbuisi, pari certè vsus insimulationis vastitie ad negotium hoc pulueris fulminalis conficiendum, quâ *Carolus Quintus* ad Papam custodiâ detinendum, quadam sanctione per omnes Imperij sui fines editâ,

ditâ, vt vota haberentur publica pro eodem rursus in libertatem afferendo, quem ipse in carcerem detruserat & detinuit. Quis tui calami ductus vel minutissima (si quid minus) oris tui vocula Regis & reip. salutem tueri potuit intemeratam, (dum te & conscientia discerptum & in somnis noctu exagitatum falso conquereris) & multo causæ tuæ vberiore cum fructu quam obnixè prouehere contenderis; quam istæ vnquam infidæ perduellionum afferre poterant. Verùm & illa mollities tua, & meticulosa ad prodendum tarditas, est isti non dissimile studium officiose pium *Catesbeinum* a suo proposito dimouendi, cùm in Warwicensem Comitatum se reciperet, quò nunquam proficisci prius statuit, quàm Domo Parliamentaria fragore fulminis infernalis subruta, procella diffugisset. Credibile est obiectum alicuius inexpectati euentus cogitationem acrius solito & vehementius mentem tuam exercuisse, quod idem *Caino*, *Achisopholi* & *Iude* Domini sui Traditori multo ante contigit, & ex ipso diei verbo ratio depromitur luculenta. Quòd, cum sit *simida Nequitia*, *condemnationi suæ dat testimonium; & semper præsens senu perturbata conscientia*. Reportante tamen Satanâ victoriam, illius etiam Angeli suo muneri non desunt.

Vt eò tandem reuocetur vnde est exorsa, orationem ad te *Garnese* nunc conuertam, sigillatim nonnulla per censendo, quibus Satanus stupendum in modum & præpostere in ultimo hoc pulueris fulminis opere, conditionem pristina naturæ propriam permutauit.

Post primi Parentis lapsus hæc est a Deo Serpenti inflata maledictio, vt *super pectus suum gradiretur*, nunc autem instat falconis expansis alis ad supremam vsque aeris regionem, & inter ignita meteora conspicimus euectum. Altera supplicij pars fuit, vt *puluerem* de terra lingeret; ex quo tamen Sodoma vsque in cineres *Sulphure* redacta sunt, & vxor *Loa* in falis statuam conuersa (materia affabrè coagmentata, qua Satanus in hac igniaria officina vteretur) non obfcure constat Serpentem ab esu pulueris (quod opus & parum est insidiosum, & in omnium oculis quasi verfaturn) ad nefarium

nefarium aliquod scelus multo solertius cōmoliendum, sc. ad puluerem fulminalem imbibendum & exhalandum se contulisse. Serpens tum calcaneo struxit insidias, nunc Capiti a quo reliquæ corporis partes spiritum sibi attrahunt. Quæstione tum ad speciem modestâ Euam est aggressus, *Cur præcepit Deus?* nunc obfirmatâ peruicaciâ in assensum pertrahit, *Præcepit Deus.* Illius tum verba, quædam præludia fœlicitatis & solatij splendida præ se ferebant, *Nec quicquam moriemini;* incussere simul nunc omnibus terrorem, *Morie mini.* Tunc temporis Satanas; sacræ paginæ contextum rolando tantum vellicauit vt *Mus Ponticus,* sic Martionem Tertullianus dixit. Nunc verò de tollendis è medio principibus *Æquiucandi* rationes & firmamenta è sacris Scripturarum fontibus, Scholasticorum auctoritate egregie stabilita, nobis vel nolentibus propinat. Satanas tum Christum in summo Montis fastigio, magnificis *omnia dandi* præmijs perterritauit; atque nunc magnum omnipotentis Dei, cuius vires obtinet, legatum importunè sic adoritur: *Auferam tibi omnia,* vitam scilicet & dignitatem, *sed ex penetralibus vbi Christus non est,* vt Euangelista nos edocet. Draconis (in Apocalypsi) non vltèrius excreuit ambitio, quam vt tertiam stellarum partem caudâ suâ pertractam, e cœlo in terras deturbaret; illius verò & sui asseclarum conatus, eo nunc colimârunt, vt Solem, Lunam & Stellas, cum e Camera Stellata, tum Parlamento funditus tollerent, vt nullus in posterum lucis radius bene merentium studijs affulgetet. Regnante Saule; adeo se modestè gessit Satanas, vt illusionum & oraculorum præstigias aliquandiu tenebris obuolutas cohiberent, donec ipsæ Prophetarum visiones & ostenta, ad exitum suum perducta senescere viderentur; nunc autem Mosem etfi habeamus & Prophetas & *firmiorem prophetico sermone,* inter purpuratos tamen nequissimè perbacchatur, & *inanda ta fundit oracula.* In Ecclesiæ Christianæ primordijs, vel ipsum Christi nomen ad Satanam propulsandum inualuit, & homines dæmoniorum incurfibus miserè obsessos, insanitatis libertatem vindicandos, si posteriora verò hæc & deterri-

ora mundi sæcula libremus, in quæ nos prolapsi sumus, eum veterarijs suis fraudibus, aliam recens artem multo sagacius excogitasse reperiemus, qua, sub ipsius Christi vexillo, contra delegatos Imperialis Christi maiestatis Præsides depugnet. In hac saltem re vnicâ nullam hæctenus video fieri in Serpente discrepantiam, dum omnes nervos intendat, ut in rebus ordine administrandis, Numinis diuini Providentiæ parum confidenter homines adhærescant, in suis ipsorum viribus spem defigant, & umbratili quadam boni & mali scientiâ fastidiose glorientur. Ut ille autem error in causa erat cur Adamus Paradiso exterminatus, (qui *hæc eras conclusus*) in exilium proscriberetur; ita etiã alia huic non multum dissimilis nos & hæredes nostros, vitâ simul & fortunis excluderat, & *penitus toto demissis orbe Britannia*.

Hæc pluribus sum prosequutus, ut perspiceres quàm futiliter & pertinaciter, contra Dei providentiam, & (*quæ solo ino singulari gladio*) exquisitè descripta patriæ iura dimicaueris. Quanto contendis operosius, istis quibus oberras inextricabilis labyrinthi recessibus te explicare, cum a regiâ & rectâ via iam discesseris, eo difficilius extricandi ratio inuenitur: *Sapientia enim mundi, coram Deo est stultitia*, neq; fieri vilo modo potest, ut eorum molitiones & consilia si ad sanioris iudicij stateram expendantur, aut huius sæculi probentur calculo, aut futuri præmij donentur, quæ plurimorum excidio cruentata, tyrannide plusquam barbarâ conficiuntur. Quod si non alius quàm per Maiestatem Regiam ab ipso Deo iniunctam, & sobolem eius radicis extirpandam in coelum patet aditus; ipsdem te *Garnete* verbis alloquar, quibus Alceiuth olim Constantius, *Erigito tibi scalam et in celum solus ascende*. Qui enim ad obsequium præstantiam probe compositi sunt, tam perdisco nesciorum cuium confortiõ sentiant quam aggregabunt.

Quod ad te attinet pro tribunali iam reum peragendum, haud asperius quicquam velim, quàm ut ad salutem animæ consequendam, seriani ex animo agas penitentiam. Quod speres; *Fiat Infamia; omnes Lex; Abiit ad Infamiam*

Ad hac Garnetus, se plura admisisse quàm quibus dilucndis iustam aliquam posset excusationem affingere: se simpliciter & aperte criminibus respondisse: verùm iureiurando adstrictum teneri Confessionis secreta silentio recondere, nihil in publicum effundere quod inter sacramentaliter confitendum audierat.

Hinc querit Comes Nottinghamiæ si quis in illius aurem manè confiteretur, se die sequenti Regem pugione transfixurum, vtrùm occultare teneretur?

Affirmauit Garnetus.

Tum Comes Salisburienfis potestatem sibi concedi postulat, vt de Confessione paucula percontaretur.

Adnuit Garnetus, & se pro facultate responsurum dixit.

Ammonigitur (inquit ille) priusquam fiat Absolutio, præcedere Confessio solet & Contritio?

Vel maximè inquit Garnetus.

Ab eo deinde doceri voluit, num ab eo Greenwellus Absolutionem acceperit.

Accepisse respondit Garnetus.

Quid fecerit, inquit Comes, Greenwellus, vnde constaret de scelere dolorem concepisse? an promiserit ab incepto desistere?

Respondit Garnetus, illum dixisse omnem (quantum emitti posset) operam in eo positurum.

Quem ita Comes intercepit. Id verisimile non esse, nam vbi primùm Catesbeius & Percius ad arma confugissent, Garneti nunciis Greenwellus eos accedit, inde ad Hallum in Abingtoni ædibus se confert, ardentissimisq; precibus efflagitavit, vt periclitantibus socijs opportune adessent. Hinc inquit, mihi illustre suppetit argumentum, Greenwellum tibi extra Confessionem

rem

rem indicasse vbi nulla reticendi necessitas, aut si inter *Confitendum* pœnitentiam non erat ille professus, illum itaque absoluere non potueras. Quibus adiecit Comes, vnum hoc causæ caput esse, & sæpe in mentem reuocandum, nec vllò obtegi posse quæsito verborum fūco. Quod cūm *Greenwellus* tibi particulatim differuisset, quid *Catesbeius* animo secum agitaret, tibi que etiam venisset in mentem quid ante *Catesbeius* paulò obscuriùs declarauerat, nisi opratissimus tibi fuisset Coniurationis exitus, ex iisdem quæ te docuit *Catesbeius* in lucem proferre potuisses. Verùm enim uerò cūm vellet *Catesbeius* illa tibi esse penitus perspecta, quæ ante *Greenwello* exposuerat, ex eo audire abnuisti, ne verbis mentem temerè proderes.

Admodum ieiunè respondit *Garnetus*, se scilicet in id vnum totis incubuisse viribus, ut ab incepto dissuaderet, & in Comitatum *Warwicensem* iter fecisse, ut *Catesbeium* illuc peruenturum à proposito reuocaret. Quod *Greenwellus* Patrem *Hallum* ad arma excitauerit, grauissimè in eo peccasse.

Interpellabat Comes, primam responsionis partem esse per-ridiculè absurdam, cūm ipsi explanatum esset, *Catesbeium* non ante sextum diem Nouembris, postridie scilicet post cladem inflictam in Comitatum *Warwicensem* non profecturum, *Garnetus* autem relicta vrbe, ante diem decimum rus profectus est. Ex altera parte aiebat selætari quòd Orbi Christiano iam planissimè constaret perduellionem & perduelles ab ipsis perduellibus è suis quasi vmbraulis in apertum solem eductos, Iesuitas ab ipsis Iesuitis esse damnatos, imò Iesuitas ab eo Iesuita qui Iesuitas in hoc regno omnes sua coercet potestate, cuius vnus nutum singu-

li in Anglia Iesuitarum obseruarunt.

Hic Garnetus (quod verisimile) atrocitate sceleris Garnetus. ob oculos proposita, laesa conscientia perfoſſus ſtimulo Deum & Regem ſupplex orauit, ne cum Catholicorum reliquis ſuam vnus ob noxam aſperius ageretur.

Eum deinde Comes ſic affatur : an non vehementer deplorandum eſt, ſi Papa vel *Claudius Aquauina*, aut ipſe tu *Garnete*, Catholicis veſtro iugo miſerè ſubactis, quiequam in mandatis dederitis, cum corporis imò & animarum diſpendio, nihilo ſecius teneri conſeſtim aſſurgere obſequentiſſimos ? Quod ſi vos huiusmodi doctrinæ patronos haberi non erubescitis, quo tamen pacto ſua Maieſtati Regiæ vita à periculis conſeruetur ? Nonne Regi igitur & reipublicæ à vobis maturè eſt cauendum, qui in hoc regno bonas horas ita malè collocatis ?

Garnetus vehementius hic commotus ait : vltimam Garnetus. (honoratiſſime Domine) coniuurationis illius fulminalis negotium mihi nunquam innotuiſſet.

● Hinc Primarius Angliæ *Iuſticiarius* : Tu *Garnete* (inquit) Ieſuitarum *Superior* es designatus ; ſi quid vetas, nonne cæteri dicto audientes eſſe debent ? An non comperta molitione veſtra, in ædes *Euerardi Digbæi* per ſemihorariæ ſpatium diuerſit *Greenwelbus* ? Nonne quid conſilij eſſet capiendum multo vtrinque ſermone eſt controuerſum ? Nonne tu illum ad *Hallum* in *Abingtoni* domo commorantem miſiſti, vt coniuurationis ocyus ſubueniret, & ad arma capiendâ animos exaceret ? Quorſum ergo iſtis ad eò per ſe perſpicue manifeſtis nebulas effundere conaris ? Quid fruſtra quæris diuerticula ? Eſſi enim in promptu ſunt & nobis reſtatiffima, tu tamen dicere audes præter vnum in viuis

uis esse neminem, qui te tanti scelesis consciùm possit arguere: probabile demum est, ex ijs qui morte sublatti, aliquos potuisse. A tuo latere nunquam discessit *Catesbeius* (vti palam confitetur Matrona illa quacum iisdem receptus parietibus victitabas) Multis ad hæc dilucidis probatur argumentis, te paribus istius Coniurationis speciatim singulis adhæsisse, & Actoribus ad sua munia ordine & strenuè obeunda affuisse consilio; Etiam (ego facile adducor vt credam) te prima iecisse fundamenta.

Garnet.

Minimè (inquit Garnetus) *Honoratissime Domine,*
Author haudquaquam fui.

D. Iust pri.

Peropportunè tum premebat *Primarius* ille Angliæ *Insiciarius*, literas ab eo fuisse conscriptas in gratiam *Winteri, Wrighti, Fawkes, Bainham, & Catesby*, qui perduellionis antesignani extitere. Illum præterea meminisse voluit, quàm perfidiose *Bullas* duas Pontificias, ad ius Maiestatis Regiæ intercipiendum & graue aliquod reipub. vulnus infligendum, priuata custodia retinuisset; quas cum regnum hæreditario iure debitum Rex omnium applausu nullo tumultuante esset consequutus, omni præclusa spe, in ignem protinus coniecit.

Deiinde *Attornatus Regius* Confessionem *Halli*, (alias *Oldcorne*) Iesuitæ, contra ipsum propria exarata manu (quam omni exceptione maiorem esse asseruit) curauit palam recitari, in qua diserte testatur *Humfridum Littleton*, ei renunciaisse *Catesbeium* & alios puluere tormentario ex improviso accenso, fuisse miserè fauciatos: seque grauius & acerbè ferre, insumptam tot dierum operã iam in fumos euauisse & ad exitum adeo deplorandum abiisse. Quem *Hallus* alacriori ani-

mo

mo esse iussit, neque causam æquitatem ex euentu iudicare. Et si enim vñdecim tribus Israeliticæ, peculiari etiam præcipientis Dei voce concitata, semel atque iterum cum fratribus e tribu Benjamin manus confererint, vtroque tamen commisso prælio fractæ redierunt. Sic S. *Ludovicus* Rex Gallorum numerosum conflauit exercitum, & in bellum Sacrum peregre profectus contra Saracenos, licet causa fretus optima, profligato tamen exercitu deuictus erat. Christiani itidem Rhodum, contra Turcarum insidus viriliter & animose propugnantes, nihilo minus urbem hostibus expugnatam reliquere. Hæc omnia palam est professus, ad recentem *Catesbei* & aliorum coniurationem fuisse applicata; adiecisse etiam si semel peractum fuisset, etiam laudandum fuisse.

Declarauit etiam *Attornatus*, *Franciscum Tresbamum* Papicolam proditorem in ipso *mortis Articulo* (quod vel meminisse horruit) in animæ suæ salutæ protestatum esse totis sedecim annis transactis *Garnetum* sibi ne conspectum fuisse: cum contra idem *Garnetus* libere sit confessus, hoc temporis spatio, illum sæpius conspexisse. Similiter iurasse, neque *Garneto* consilium inuasionis ex Hispania fuisse compertum; quod tamen ipse *Garnetus* non inficiatur; quæ etiam vtraq; *Tresbamus* coram Honoratissimis Dominis prius fateri non recusauerat. Vt verò animum editurus se morti vicinum sensit, a famulo suo *Vanasor*, quem ego (inquit *Attornatus*) coniurationis istius in præcipuis reum arbitror) literas ad Salisburiensem Comitem scribi curauit, in quibus illa duo criminæ conatus est eluere homo desperatissimè leuis, quæ *Garneto* eidem ante imputare non dubitaret; vt autem Reuocationis tam

execrandæ formula luculentius pateret, literæ quæ publicè legerentur sunt prolatae.

Com. Sal.

Priusquam recitarentur, Comes Salisburiensis interpellandi occasionem sibi oblatam esse dixit, quoniam in literis occurrerent nonnulla quæ suâ intererant. Quapropter sibi in votis esse dixit ut omnibus palam faceret, nullam subesse causam, cur fidem habeant obtestationum fraudibus ad eò perfidè connexis, quandoquidem, ut suæ ipsorum nequisiæ facilius umbram inducant, & regiam æquitatem malitiosius infecerent, Iesuitas omnes læsæ Majestatis culpa vicamque gravissimam contentur liberare, idque in laude aliqua etiam & merito ponendum rati, in illis præsertim temporis deploratissimi angustijs, cum omnem bene de seipsis sperandi animum despondissent. Qualem credibile est, & *Euerardi Digbey* obtestationem pro Tribunali habendam esse, qui a Iesuitis omnibus ea removere crimina sibi minime verendum censuit, quæ tamen ipsi ex ore proprio prius confesserant. Neque his dissimule *Fresham* factum, ad quem gravissimo afflictum morbo, dum ex misericordia ipsius uxori ad eundem copia in solatium data esset, istiusmodi efformantur literæ, aliquot ante mortem horis, suo chirographo consignate, in quibus, sub implorata beatitudinis æternæ fiducia quod ab ipso nunc *Garneto* resellendum, asserere non formidabat.

Literæ in hunc sensum conscriptæ leguntur. Quod cum primis regni Regis Iacobi auspicijs criminum superiorum gratiam diplomate consequutus esset, ut delegatis satisfacere, *Garnetum* in crimen vocasset, infirma nunc valetudine admodum efflagitare a consationem illam omnem, utique emeritam, renocari: nam
per

per animæ suæ salutem asseruit se intra sedecim annorum spatium *Garnetum* ne conspexisse quidem.

Addidit Comes, tanto dolentius hoc ingemiscendum, quia tribus tantummodo decursis horis postquam hoc se scelere constrinxisset, extremum vitæ spiritum efflauit. *Garnetum* simul rogauit quidnam ille de hac suprema protestatione sentiret?

Respondit Garnetus verisimile est eum Equiuocationis beneficio uti voluisse. Examinatio & Confessio Anwayæ ad peritrium Treshami olarius euocandam, publicè recitatur. Qua non inuisa fatetur se Treshamum unâ cum Garneto frequentem domi suæ, & ex quo serenissimus Iacobus regnum obtinuerat, ter aut quater eidem mensa unâ accubantes conspexisse; Garnetum ei salutare semper dedisse consilium, eiusque nec non aliorum eiusdem farina nimis importunam his verbis infregisse audaciam. Amici bono estote animo, sed tranquillo. Quæ velitis non alio quouis quàm precum ad Deum vitaculatione extorquetur. Nec illa dissimulabat, estate superiori utrosque ad Erith conuenisse.

A Garneto quæsitum est, an Examinationes eiusmodi pro veris agnosceret? Quas ita se habere non pernegauit; ipsius deinde Examinationes in medium proferuntur, quibus & agnoui palam inter ipsum & *Treshamum* veterem intercessisse consuetudinem, & literas de regno innadendo conscriptas in Hispaniam se transmisisse.

Comes Salisburienfis auditores hæc admonuit. Quæ hæcenus de *Treshamo* & cæteris abundè sunt disciprata, non vt defunctum læcesseret & inuidiosus exaggeraret, sed impotuita multorum loquacitate se coactos, eadem clara voce repetendo, oculatis testibus

probare, quæ malè feriatas contradicentium præiudicijs ora possent obstruere. Dicebat enim vel etiam tum sparsam per urbem vagari famam de *Batesij* retractatione, quæ propria manu contexta primam *Greenwells* accusationem penitus eneruasset: admirandæ hæ sunt perditorum hominum imposturæ, & in republica libera non perferendæ! Cæterùm dies, iste dies quàm illa sint mendacia perperam conficta orbi enunciabit, & ipsum te non alijs quàm tuis ipsius confessionibus & factis conuictum teneri. Ah *Garnete*, quorsum per diem integrum, tantum operis in isto capitis tui negotio poneremus, nisi ut caussa suis coloribus proposita clarissimè dilucescat. Faxit Deus ita sis exemplo ut in huiusmodi Coniurationibus Actor vltimus reperiaris.

Dominus
Admiral.
Anglicæ.

Garnetum deinde alloquutus summus Angliæ Tharsiffarcha, affirmabat illum eodem vno die Reipublicæ plus commodi attulisse ex illo suggesto (collocatus enim erat eminentius quasi in suggesto) quàm ex vlllo alio suggesto, per vniuersum antea vitæ curriculum.

Examinatio deinceps alia *Anna Vaulx* recitatur, in qua confessa erat ipsam & *Garnetum* in *Treshami* ædibus in Comitatu Northantonienfi aliquandiu egisse.

Comes Sal. Jam Comes Salisburiensis *Garnetum* ita est affatus, *Garnete*, si ad defensionis tuæ extrema nondum peruenieris, certiozem te fieri velim, Maiestatem Regiam dedisse in mandatis, ut quicquid vel contra te, vel pro te faceret, pro Tribunali recitaretur: quod vtrinque perinde factum est. Generosam istam foeminam, quæ sua Confessione tuam quasi caussam agit, facillè adducor ut credam, si quid adiumenti fortunæ tuæ ad eò periclitanti afferre posset, seipsam voluisse flammis victimam

mam immolari, cui in eadem sorte constitutæ & tu partem gratiam rependere conareris. Quod ergo reliquum est *Garnete* per nos liceat ad extrema usque persequare.

Deinde Iuratos appellat Garnetus, & obtestatur, ut Garnet. qua vel affirmasset vel negasset, veraciter affirmari & negari secum reputarent, quorum autem nulla satis dilucida & ob oculos posita constaret ratio, ijs haud temerè fidem adhiberent, neue ex coniecturis aliunde & leuiter peritis eum condemnarent.

Percontatur Comes, an ista sint omnia quæ velit, Comes Sal. si minus, interpellabit nemo, concessa tibi est liberè verba faciendi potestas.

Ad quem respondit Garnetus se dixisse omnia. Garnet.

Tum *Attornatus Regius* ab honoratissimis Dominis Attorn. Delegatis obtinè petijt, vt in hoc latissimo dicèdi campo, si quid præferi negotio necessarium, e memoria excidisset, in memoriam sibi reuocare non dedignentur. Què hoc præconio dimisit Comes Salisburiensis, munus suum multa cum laude diligenter & eruditè obijisse.

Tandem *Attornatus*, duodecim Iuratos, in vnum locum seorsim iussit secedere, qui dicto audientes, colloquium priuatim iniere, paulòque post reuersi *Henricum Garnetum* vna voce reum declararunt.

His peractis, *Crokus Regi ad Legem Seruiens*, vt sententia pronuntiaretur, postulauit. Ser. Crook.

Waterhouse Clericus Coronæ Garnetum interrogauit, si quid superesset quod diceret, quò minus sententia pronuntiaretur.

Garnetus respondit, nihil sibi superesse, Dei autem & Regis misericordiæ se commendatum habuit.

Comes Northamptoniæ deinde hanc habuit orationem

tionem quæ consultò multò auctior ædita quòd à nea de autoritate quam Pontifices Romani sibi in Regibus abdicandis arrogant, fusiùs agitur ; & Canon ille *Nos Sanctorum* huius Coniurationis basis, neruòse excutitur.

Comes
Nor.

ET si Platonici nonnulli, nec illi quidem ex infimo subse-lio, potiùs cogitatione conceperunt, quàm recto linearum ductu demonstrarunt *Nihil esse quod non antea fuerit*, si modo fieri possit vt veræ obseruationes ex veris monumentis desumerentur ; omniaque consilia & conatus perinde ac cælorum situs & aspectus ex conuersione ad idem vnde semel profecta sunt, quasi ex postliminio reuolui : nisi tamen meæ me fallant Ephemerides in cælesti schemate, de hoc facinore nuperrimè suscepto, confirmando, confidenter cum graui illo Senatore effari licet, *Repertum esse hodierno die facinus, quod nec Poeta fingere, nec Histrio sonare, nec Minus imitari poterit.* Tam desperatè malignum, tam præter naturam & intempestiuè in producendis Monstris foecundum est hoc nostrum æuum, in quo charitatis ardor deferuescit, & Caco-dæmones ex fæneste Satañæ satellitio, nunc priusquam postremus rerum terrestrium glomus conuoluatur, tam furenter sunt violenti in subtilioribus scelerum, & conspirationum filis sub pietatis & zeli integumento contexendis, quod Veritatis spiritus *spiritualem nequitiã in Cælestibus* appositè nominauit.

Hinc ego, *Garnete*, inducor ad te orationem conuerrere meam, non tamen aliqua tui dignatione, *aut quia te nostra sperem prece posse moueri* (etsi naufragij obedientiæ & conscientiz tuæ in tam fallaci Syree ex animo misereor) verum in eorum gratiam qui nondum in Seruatore nostro didicerunt, hominem in vno elemento *duobus Dominis seruire* non posse, & simul Regis nostri Serenissimi nomine à te (qui tot sectatorum tuorum animos quasi stipulatione ad vitam facta tenas) rationem accuratam de vitis eorum perditorum exigere,

gere, quos vel apud te perditos inuenit, vel per te perdidit. Ita enim vel tu in quem tot vigilantes oculi coniiciuntur, diuina gratia cum pijsissimis meis votis cooperante, ad deplorandum non aduersum successum (hoc enim desperati factitant) sed nefarium inceptum huius *clamantis peccati* (quod verè est peccitantis) perducaris, vel saltem ex nigrantibus indurationis vorticibus eousque extraharis, vt cum *Petri Lombardi* matre te non posse dolere verè indoleas.

Temporis angustia, actionis prolixitas, auditorum lassitudo & esse possunt, & sane sunt magna auocamenta ab eiusmodi oratione habenda quæ tempus requirit, quamque consultius esset non inchoare, quam non perorare. Veruntamen cum Lex & Prophetæ in causa quæ nunc agitur, vt fundamenta substernuntur ad Reges abdicandos, & subditos ab obsequio quod legitimis Principibus iure diuino & humano debent absoluendos: eò officij ratione adigor, vt ab attentis his auditoribus tantum temporis nunc mutuo accipiam, quantum illico Reipub. bono rependatur: aliter enim *va mihi* vt Prophetæ minatur *quiatacni*, quanquam cum alio tamen eiusdem ordinis concludam, *etiamsi ego tacuero clamabunt lapides.*

Primum autem per me & tibi & vniuerso terrarum orbi innotescat, te non hodie pro aliqua conscientia tuae causa, pro tribunali sisti, vt nonnulli forsitan ex odio, vel animi peruersitate diuulgent, vt magis speciosum professioni vestrae superinducant colorem. Cum ex quo in Consiliariorum regionum confesso primum sitereris, ne interrogatus quidem fueris in quæ loca tereceperis, aut quibus amicis, adiutoribus, aut rationibus in munere tuo fungendo vsus fueris, priusquam consilium de puluere fulminali (quod a religione alienissimum, cum furore & immanitate coniunctissimum) a nefaria incendiariorum colluue fuerat ininitum. Quamuis te minimè latere potest quid Parliamentaria autoritas decreuerat, & quod nonnulli è vestra societate extremo supplicio affecti, eo quod iurisdictionem quandam exercere ausi fuerint, quam nec Respub. admittere, nec obsequij ratio approbare

bare poterit. Ego aliquid amplius & ad Regis clementiam adaugendam & vestram ingratitude iustius suggillandam superaddam. Nullum vobis vitæ periculum ex Bullis illis Pontificijs comparatum esse, quibus Regina regnante, nec alius erat (vt ex confessione liquet) nec esse poterat scopus, quàm ad certissimum ius Regis præcludendum, quandocunque bacca matura ex arbore deflueret, & Sol declinior cuius radij nunc erant obscuriores & dilutiores, necessario in nostro Fimente occasum erat subiturus.

Gratuita illa criminum gratia à Rege tunc facta (quæ vt tempora ferebant *Melius inquirendum* postularent, priusquam sine impedimento vitam inuenissent) à te & alijs spiritualiter tibi coniuratis, multis inueteratis & purulentis huius generis vlcibus fuit adhibita. Ex hac criminum gratia tu *Garnote* (si non iam inde in peiora fuisses prolapsus) *Relius in Curia* sifteris: in qua quamuis minimè me decet de dimensionibus & proportionibus Regiæ gratiæ accuratius disserere, te tamen increpare possim quod tam malam gratiam pro tanto beneficio reposueris, & aduersam in hoc Regis fortunam dolentius deplorare, qui perinde ac Aquila clementiæ suæ pennis propemodum ad mortem sauciendus erat. Hæc non sunt veræ rationes, nec causæ cur hæc pro Tribunali sifteris, sed fraus tua in fouendo, malignitas tua in promouendo, impietas tua in confirmando scelere ante hæc tempora inaudito, nec quidem cogitato, in vitam Regis benignissimi omnium qui citra vel vltra *Trentans* scepra gesserunt, in vitam Regiæ & ex suis virtutibus & beatissimo partu celeberrimæ, in vitam Principis, quem sine assentationis suspitione suauissimum & venustissimum flosculum qui vel ex Albo, vel Rubeo Angliæ Roseto vnquam progerminauit, ausim nominare. Lex diuina hominem qui multos & hilarès dies videre velit, *matrem cum filijs* etiam in illis creaturis quæ diuinitatis non sunt typi tollere vetat. At tu *Garnote* ex inuncta superabundantis gratiæ influencia viribus quàm poteras maximis requietum huius Regij & sublimè volantis generis ouum si fieri poterat, conatus es conterere. Proceres, Præfules,

Iules, Equites, Ciues, Iudices, Aduocati, & Adminiftri om-
 nis generis refcripto illo *Corpus cum cauffa* ad feftiuum hoc
 incendium vt luculentius exarderet allecti erant. *Crucifixus*
 quem figno *Tau* comparatis, non amuletum fuiffet veftre
 religionis professoribus, fi qui adfuiffent, quamuis & illud
 Romæ confecratum. Nullæ reliquiæ (in loco funiculi cocci-
 nei qui *Rahab* & familiæ in fignum erat protectionis) Prote-
 ftantem à Catholico diftinguere potuiffent, cum *G. Fawkes*
 fomitem igniarium in manu teneret, non benedicta grana
 vel ponderi fcrupulum addidiffent in cuiusquam Romanen-
 fis bonum poftquàm *Greenwelli* dextra fententiam Hebraicę
 vocis *Thecell* fcripiffet id eft, *appens in ftatera inuenti funt*
minus habentes. Vobis propofitum erat vt opinor, quòd
 Stoici olim funt minati, hunc mundum igne purgare, vel
 cum Democrito nouum mundum quouis modo ex atomis
 creare: vel quia *Catebeio* quod *Thomas Percius* vtrò obtu-
 lit minimi erat momenti *tollere vnum*, vobis in votis erat fe-
 mel fimulque non hominem, fed humanitatem, non *vnum*,
 fed vnitatem tollere. Quod *Liuius* prodidit de Senatu Ro-
 mano vno momento tollendo, quod *Carthagini* cogitatum
 fuit vniuerfam factionem vno impetu excindere; coniuratio
Bruti & Cafiy de Cæfare in Senatu trucidando; confilium
 maximam Cardinalium partē vno in Conclauis extinguen-
 do, Siculæ vespertinæ, & Parifienfes Matutinæ, imò quod
 Nero oprauit vt populus Romanus vnum tantum caput ha-
 beret, quod vno ictu præcideret, nefariæ huic molitioni
 quæ nec ætati, nec fexui, nec ordini pepercerat, longo in-
 teruallo funt poftponenda. Agnofco itaque fi *Catebeius* è
 tua fchola difcipulus fuiffet, in hoc, & fine vlla excepti-
 one gloriaretur, quòd *Catelinam* in fccleris fui machinatio-
 ne longè fuiffet. Sed hoc ex *Tertulliano* edocti fumus
 quòd fauos etiam vefpæ non minus quàm apes faciunt, etfi
 nos in loco mellis puluerem inuenimus fulminalem.

Verumenimurò hic non ille ignis erat, qui *Moyfi* de me-
 dio rubi ardentis apparuit, non ille ignis erat qui *Leui* filios
 purgaret, quamuis *Leuitę* veftri ita eiffe voluerunt, non ille

ignis erat quem Christus in mundum vt combureret, iniecit, non ille ignis erat per quem illi seruabuntur, qui vero fidei fundamento minimè superstruunt: ad fallacem autè illum ignem proximè accedit qui scintillare incepit *post commotionem, quando in commotione non erat Dominus*. Illi igni alieno perfimilis est quem *Nadab & Abihu* coram Domino zelo præpostero erant oblaturi. Qualitatem illam vastatricem habet ignis illius qui ex *Rhamno* erumpens celsas Libani Cedros erat vastaturus. Imò vt magis appositè loquar, & ad naturam consumentis & voracis huius ignis propius accedam, quem tu *Garnese* tuique discipuli omni spe ignem de coelo deducendi deposita (quia vos non præterit eiusmodi petitionem repulsam tulisse dum Christus inter vobis multo potiores in terris ageret) à Satana qui Archipyrobole subdole impetrare contendistis, & vt poëta canit

Flectere cum nequeas Superos, Acharonta mouebas.

Verum auspice Deo per hunc ignem proborum subditorum fides clarius collucet, & Reipublicæ honor accedit. Ne expectetis matronas Israelis cum Tympanis & Cymbalis in honorem huius facinoris vos excepturas: actiones enim omnes quas nonnulli ex vestra professione sanctitatis furo illinunt, haudquaquam sunt laude dignæ. Dum Telemachum cogitamus de Astynacte minime curamus. Affectiones facile oberrent vbi conscientiæ amissis variatur, & deprehendimus quòd umbra non sit semper *eò maior quo serior*. Sin autem sanguinolenti animorum impetus tantum in arido valeant, quænam melior spes est in *viridis*? quod perinde est ac *limum fumigans*. Gloriam vestram ex peccatis vestris aucupamini. At quæ est gratia secundum Apostolum si promale meritis plagas patiamini? Quod enim Iudei Christo quamuis impudenter obiectârunt, nos verè & confidenter lingulis qui huius sceleris vobiscum affines dicamus; *Non de bono opere lapidantur, sed de blasphemiâ*. B. Augustinus de eiusmodi feruidis, cerebrosis, & male-sanis suo tempore loquitur, quòd quamuis vitam in terris more latronum egerint, in morte tamen cultum & honorem Martyrum affectauerint,

affectauerint, in quorum numerum iure optimo hos sulphurarios & fulmineos incendiarios semper referam. Sin vt S. Petrus habet, *Benefacientes patienter sustinetis* (quod procul à furore vestrorum æstuantium animorum) hæc est apud Deum gratia quam vestra facinora minimè promerentur. Hi fortasse sunt illi dies quos *Nabal* querulus innuit, hodie *increbuisse seruos qui fugiunt, imò, quod deterius, qui persequuntur Dominos*. Itaque si ex Balaam ediscere nolitis, cauere ne plura quam Deus suggerit, loquamini: quomocunque tamen affectus vestri vos arripiant, ex Balaam asino ediscite pedem referre, cum diuinæ iræ Angelum obiectum videatis, ne vt Abigael religiosè & consideratè Dauidem Regem affata, *cum mors aduenerit, quæ iam in limine, & cordis tui ostium iam pulsare incipit, sit tibi in singultum non quòd innocentissimorum sanguinem effuderis, sed quòd effundere uoueris*.

Quàm malè consilium subuertenti Reges, & subruendi regna cum Iesuitæ titulo, vel Sacerdotis officio conueniat, qui potius animi affectionibus temperamentum adhibere, quam charitati nuntium remittere debent, ipsi Pharisei demonstrant, qui docuerunt *non licere quemuis occidere*, multò minus, vt rationi magis consentaneum, in ætatis flexu cum iam crines instar niuis canescerent, pro oculis vltoria specula capiti ad igniarium fomitem inflammandum inseruisse. Veritas tamen ipsa dixit (cui vtrinq; credendum) *nisi abundauerit iustitia nostra plusquam Phariseorum, in regnum Cælorum non intrabimus*. Perdiu erit priusquam nonnulli ex vobis cum Paulo protestari possint, vos esse *mundos* & à cæde & sanguine innocuos, vel cum Gregorio ad Mauritium Imperatorem, nunquam se velle *miscere in cuiusquam mortem*, vel in mentem reuocare Sancti illius Episcopi pietatem meliori quo qui noluit illas manus suo capiti in ordinatione imponi quæ *resperse sanguine*, vel aduersum Dauidis casum, cui quòd manus sanguine imbuisset, templum erigere non licuerat. Ad ipsas sacras scripturas vos recipite (vel si lubeat ad vestros ipsorum Canones) vt scrutemini an restrictio B. Pauli, ne rebus secu-

laribus se immisceret, cum *Non obstante* fuerit iniuncta, quoad machinationes igniuomas & sulphureas. Tutissimum est tibi *Garnese*, vt mea fert sententia, iudicium tuum in his precipitijs baculo grandæui Iacob suffulcire, hoc est cum deliberata illa sententia quam tulit contra Leui patrem Sacerdotum succedentium, quod filios Hemor post circumcissionem occidissent, quæ in ea causâ tam fuit promissi vinculum, quàm fidei sigillum. Cùm ad veritatem persuadeor Protestantibus cum Catholicis in pluribus fidei & doctrinæ articulis conuenire, quàm Sicheinitis cum Iacobo & eius familiâ. Quod si causam illam in suas partes resoluamus, ætiorum similitudinem & de *facto*, & de *iure* in hac causâ quæ nunc agitur inueniemus, in quam vt oculos nostros & obseruationes defigamus, rationi sane inprimis est consentaneum.

Primum enim Iacob ex conscientia & humanitate concludit, *non isuram animam suam in consilio Leui, nec in cætu illorum futuram gloriam*. At quæ est ratio? *Quia in furore suo occiderunt vsurum* (quod multò minus erat quàm Principem cum suis posteris, & vniuerso Regno excindere) *& in malitia suffoderunt murum*, quod vt mea fert opinio, ne tantillum quidem abest a vestra in suffodiendo; Parlamentariæ Domus muro machinatione. Quænam est Iacob de facto sententia? *Maledictus illorum furor quia perinax, & indignatio quia dura*. Quæ maledictio propius, si fieri possit, quàm ipsum factum comparationi correspondet. Quem enim fugit quòd malitia cum in mentis ardore tantum infideat, vt ignis in stipula quam-primum accenditur, quamuis magnam flammam diffundit, tamen cito absumitur, & solummodo fumus relinquitur; at cum in conscientia infederit, vt ignis in chalibe, *quod tarda acquisiuit diu resines*, tunc eiusmodi signa sunt monumenta. Quod ad notam quam Iacob illis inurit, cum vocet *vassa iniquitatis bellantia*, protestari possam & te, & *Greenwellum* & cæteros execrandæ huius machinationis affines iustiore de causâ hac notâ inurendos, quàm Simeon & Leui, quanto indignatio vestra cum illorum indignatione ex æquo collata infinitis gradibus durior erat. Quamuis enim nefandum

dum illud facinus (Laus Deo cedat) non fuerit peractum, tu tamen *Garnese*, noli quis est qui consensum nostrum intra mortalis peccati limites & censuram constringit, & quis Patrum dixerit, *Quod deest operi inest voluntatis*. Lex Angliæ Municipalis prodicionem vel cogitatione conceptam puniret, si inquisitionis oculus eousque penetraret, itaque diuina prouidentia in clade ex sua benignitate præuertenda, vestram in machinando voluntatē minime absoluit. Ex decursu temporum, & rerum gestarum obseruatione prudentiores obseruant nefaria scelera ad Remp. disturbandam raro concepta fuisse absque Sacerdotis consilio & auxilio in primo, medio, vel extremo Tragediæ Actu, idque continuo cum eiusmodi coniuratorum *Choro* ad scenam instruendam; dum magnorum Principum vitæ & res in angustias redactæ vniuersa fortunæ alex subiecerint. Dum enim Moyses cum Deo in monte collequeretur Aaron frater moræ impatiens (vt plerique rationis Ecclesiasticæ in suis cupiditatibus) statim vitulum aureum ad Mosi vexationē & diuini numinis iniuriam efformauit & adorauit. Abiathar damnatus erat quod contra Dominum suum cum Sunamira & Ioab consilia sociasset. Qua intemperie, & quo tumultu Sacerdotes nonnulli incunabula Ecclesiæ, in eiusdem infantia hæresibus (quæ factionum femina) disseminandis agitârunt, neminem qui historiam Ecclesiasticam perlustrauit, latere potest.

Odo Episcopus Baiocensis in carcerem a fratre Guilielmo Primo Rege Angliæ vt seditionis architectus coniectus erat, qui etiam postea cum Roberto *Moritonie* Comite coniurauit de Rege Guilielmo *Ruso* abdicando, contra quem etiam Galfredus Episcopus Constantiensis aperta rebellione Bristolix castrum communiuit.

Quod Rex Richardus ille *Thymoleon*, siue *Cœsar de Lion* in sacro bello celeberrimus interceptus erat ab aduersarijs & captiuus detentus, malis artibus Sauarici Episcopi Bathoniensis effectum erat.

Geruasius plebeius ille concionator cum Lodouico Franciæ Regis filio Angliam ingressus est, certo consilio regiam Angliæ

Angliæ stirpem extirpandi, & Francicam in hoc regno inferendi.

Clerici, vt author est Monachus Cestrensis, *fauores erant sediciosissimi exercitus rebellum*, qui contra Regem Henricum Tertium *Exercitus Deistulum* sibi arrogarunt, quamuis à Pontificio Legato *reputati filij sunt Belial.*

Priusquam Isabella vxor Regis Edwardi Secundi nefarium facinus de abdicando marito vt filium execrando consilio in Regiam dignitatem proucheret, admittere ausa fuerit, pestiferam colluuiem concionatorum, quorum iudicium præiudicio quodam in Rempub. corruptum erat, vt hominum animos falsis suggestionibus ad Imperij mutationem quam sibi proposuerat excitarent, submisit. *Adam de Orleton* Episcopus Herefordensis author erat & fomes continuus huius dissensionis inter virum & vxorem, occasione arrepta ex concione Oxoniæ habita coram Regina & Rebellibus in illum scripturæ locum, *Caput meum doleo*, vt exprimeret, cum iam Rex deprauatus erat, quanta mala in Remp. ex capite corrupto quod præfuit, redundarunt.

Sacellanus ille *Walteri Tylers* profligatissimi rebellis qui author erat duætori suo, vt tu *Garnete* sectatoribus tuis, vt cum Præfules tum Procures funditus tolleret, quis erat nisi *Ball* sacrificus.

Cum Glocestriæ Duce contra Regem Richardum Secundum Oswaldus Episcopus Gallouidiensis Primarius erat sceleris fabricator.

Sacerdotes & fraterculi erant qui eminentum Richardum contra Henricum Quartum subornarunt, è quibus octo ex ordine Minorum suspendio ad *Tiborne* perierunt. Et Maudelinus ipse qui Regis personam induerat, ne quid deesset, vt ex eodem choro esset, ex ordine erat sacerdotali.

Scroopus Archiepiscopus Eboracensis contra eundem Regem cum Northumbriæ Comite coniuratus capite luit.

Bauerleius sacerdos inunctus ne cæteris in seditionibus tumultuosus inferior haberetur, contra Regem Henricum Quintum cum *Ioanne Oldcastle* Barone de *Cobham* conjurauit.

Literarum

Litèrarum exemplar ipse vidi quas *Chichleius* p̄sul prudens & doctus, & qui vestræ professionis, ad eundem regem dedit, cui erat Cancellarius, grauius eum admonens, vt sibi caueret, ne Legatum Pontificium in regnum vt hic resideret admitteret. Quandoquidem antea t̄tis temporibus periculosi tumultus ab eiusdem ordinis hominibus fuerant conflati; quasi digito indicans Henricum *Beaufort* Cardinalem, qui postea author & actor erat maiorum malorum quàm vel expectari, vel timeri poterant.

Sacerdotes & fraterculi erant qui primo Edwardi Quarti anno, cum Iaspere Penbrochiæ Comite contra Regem seditionem concitârunt, & postea auctoritate Parliamentaria proscripti & morte mulctati.

Ex ordine sacerdotali erat ille *D. Shave* quem Richardus Tertius p̄conem è Paulino suggesto constituit ad promulgandum ius suum iniuriosum, contra iustissimam innocentium Principum possessionem.

Impostor ille qui Lambartum puerulum ad ementendam Ducis Eboracensis personam, & ius vsurpandum contra foelicissimam duarum Rosarum coniunctionem subornauit, Sacerdos erat ex Hibernia. Ex quo hoc obiter obseruo, quòd quemadmodum tunc sacerdos ille Rosarum vnionem p̄uertere, sic nunc duo sacerdotes *Greenwellus* & *Garnetus* Regnorum vnionem p̄cidere quàm poterant obnixè operam impenderunt.

Monachus ex *Hentonia* erat qui spe fallaci Buchinghamiæ Ducem ad ruinam tantæ familiæ, quanta non altera in Europa (inter eas quæ Regium nomen non gerunt) illexit, vnde & mihi & cæteris qui ab illo prognati, vulnus inflicti.

De pontificibus illis Romanis nihil dico, qui sæpius gladium Pauli furendo, quàm clauis Petri instruendo exercentes magnos tumultus excitârunt, nec de tribus illis potentissimis Cardinalibus, Eboracensi, Lotharingo & Atrebatensi nostra memoria, qui singuli elati ingenij & rebus agendis videnti, non socordix aut pigritix (nescio an temporis male collocati) dum superessent, rei peragendi, nec de Ecclesiasticis

fticis illis loquar, qui docendo ex fuggestis & proditorijs decretis subscribendo Henrici octavi filias natalium iure excluderunt, dum superbiæ & ambitioni eorum qui regnum affectarunt, inferuissent.

Tacitus prætermitto vefanam *Knoxi & Goodmani* contra duas illustrissimas Marias Scotorum Reginas, alteram Regentem, alteram regnantem, nostris diebus incurfationem. Sergij Monachi subdola consilia vt Turcam in Orientis Imperium induceret non excutio, nec Pseudoprophetarum illorum qui stirpem Xerifi in Mauritania constabilierunt. Mihi propositum est superioris xui machinationes cum hac recenti componere (magno licet interuallo omnes omnium temporum longè superat) vt fideles subditi ad exactius spirituum examen, perspiciant sacerdotes nonnullos in republica Christiana perinde ac *Salios* Flamines Martiales Romæ vigente Paganismo voluptatem faculis ardentibus iactandis percepisse, vt prauos animos & peiores conatus inflammarent. Sed diadematis imperialis circulus si semel vel tantillum infringatur, consolidari haudquaquam potest, & nerui semel incisi, nunquam integrari possunt, nec fieri potest vt sit *integralis vnitas in solutione continui*. Hoc itaque cum graui & erudito iudicio Sozomeni veteris scriptoris Ecclesiastici concludam, *Vniuersim accidere in sacerdotum dissidijs vt Respublica motibus & turbis agitur.*

Verisimile est *Garnete*, quòd si Reginæ Elizabethæ exile illud vitæ stamen diutius ad caliginosos istos dies productum fuisset (qui nubeculam fulgori spei vestræ blandientis obdlexerunt, ex quo tam incomparabilis Regis successio in hoc Regno sit constabilita) illa inauditum aliquod & Regni & personæ periculum inter vestros cuniculos & occultos fulminei pulueris tractus subijisset, quandoquidem gladium selectorum quorundam è vestra societate sanguine ex legum autoritate cruentasset. Quandoquidem mitissimus hic Princeps qui ante aduentum in Angliam semper leges in lacte scripserat, & ex quo aduenerit anxie fuit sollicitus ne sanguine scriberet, vix aut ne vix quidem vel ex gratiosis suis promeritis,

meritis, vel ex peruigili eorum qui a sanctioribus illi consilij cura, a laniena securus esse possit. Regis inuncti eadem in aliquo æquo religioso vel æquo habitum fuisse vel fortitudinis proprium, vel ad Martyrium gradum nec dam legi, nec sane credo. Non putâram nisi hæc demonstratio *probatina* accessisset superesse in orbe terrarum aliquem, ex quo Georgius Buchananus in viuis esse desijt, qui Regicidis æque ac Tigricidis præmia proponeret & proclamaret. Nisi verò impossibile esset (quod nunc non sine ægritudine sensi) vt aliquis fidelis animi igniculus in perturbationum Oceano tam extra modum æstuante superesset; a te & tuis *Garnese* propensioris voluntatis fructus erga tam micem & mansuetum Principem expectassem, qui nunquam vlcera nisi pendula & tremula manu tractat, & in scrutando magis expetit *non inuenire quod queris, quam inuenire quod punitas*. Etenim vt verum sine assentatione eloquar (quam vt excelsi & generosi animi venenum auersor) nonne te, & tuos, Rex noster maiori gratia & pluribus beneficijs benignè prosequutus est, quàm superiori tempore quouis modo expectare poteratis? Annè Regina modo defuncta tot Catholicos Equestri dignitate vnquam ornasset, quot Rex primis Regni auspicijs ornauit? Illa ne Regina vel ad personam, vel ad Aulam omnes Catholicos, vel aliquos è Catholicis tam libere admisisset? Quod a Rege factum (non solum ex iustis occasionibus, sed in eorum solatium) idque pro ipsoꝝ arbitrio, nullo inter ipsos qui antequam aduenerit lætanter spem expectati illius diei salutarunt, & alios qui eundem præuertere studuerunt? Nonne Iustitiæ ianua *Troiano Tyrioque*, Protestantibus & Catholicis æque patuit, eademque conditione qua iam inde patuit, vt ora turbulentissimis obstruerentur? Annè Regina illa in alicuius Catholici fide tantum reposuit, vt sine dissidentia ipse Legationem apud externos Principes delegaret? Annè Regina Catholicorum præcipuos euocasset, vt iustis eorum querelis Consiliarijs Regijs exhibitis remedium cum fauore adhiberetur? Poterantne Catholici melioris notæ, illa regnante, apud suos viuere, de prædijs & beneficiarijs disponere

& voluptatibus suis perfrui, nec alia quavis multa quam quæ legibus erat irrogata? Liberumne fuit Catholicis qui multas impositas suo tempore in fiscum Regium non persoluerant, componere cum Delegatis ad id constitutis, & pro quo voluerunt tempore, & pro qua pecuniæ summa satisfacere valerent? Eone usque Reginae illius misericordia Catholicis impertita, ut in prædiorum suorum integra possessione ipsos posuerit, & ex eorum manibus eripuerit qui damna fecisse comperti, sine vlla alia contributione, aut taxatione quam quæ a legibus præscripta? Fuitne illa vnquam sollicita ut in illos qui ex afflictis Catholicorum rebus quæstus prædasque sibi fecerant, vltra quam ex certo regni iure licuerit, animaduerneretur? Liberumne fuit (illa superstite) subditis cuiuscunque professionis qui rei militari addicti sub quocunque Principe vel republica stipendia sine ea ceptione vel punitione mereri? Anne nupera illa tempora dolescentulis Nobilibus quibus exterarum regiones inuisendi licentia data, permissum erat pro arbitrio quæcunque voluerint loca, Principum Aulas, vel cœtus adire in nullam post reditum quæstionem vocandi? Fierine poterat ut ab illa vel restitutiones vel pensiones ad Catholicos sustentandos ratione operæ vel prædecessoribus vel progenitoribus nauatæ impetrarentur? Adeone cauta fuit illa in Sacerdotibus & Iesuitis summo iure tollendis, priusquam Status quæstionis illi per Iudices innotesceret? Fuitne quispianus à Magistratibus, Regina illa sceptrâ tenente, ad rationem reddendam vocatus, eo quod in sacerdotem cui facultas non erat Diploma gratiæ sibi comparandi, & in carcere, ex quo illa obierit, conditus fuerit, sententiam tam longo tempore tulerit? Visumne vnquam fuit illi Reginae ut in Generali illa criminum gratia sub finem Parlamenti etiam Sacerdotes & Iesuitæ comprehenderentur, & inter cæteros tu & *Greenwellus*? Qui vere incunne huc eo nomine tam flagrante ardore, quam vnquam ad *Iubileum* aduolastis; pro illa tamen gratia iam inde tantæ gratiæ & clementiæ largitorem per vestros incendiarios in altum effari & è medio tolli voluistis?

stis? Aliquis probabili ratione existimaret & te & cæteros quos ad hoc facinus excitasti & persuasisti, cum tot à tam benigno Rege talenta in regia quadam fiducia acceperitis, omnes industriz neruos adhibituros vt depositum potius adaugeretis, quam sub terra inter sulphureas machinationes defodiendo imminueretis. Maxime verò cum rex noster non eiusmodi sit quem S. Lucas memorat, *homo austerus qui tollit quod non posuit, & metit quod non seminat*, sed potius expevit cum Moyse ex libro vitæ deleri, cumq; Paulo Anathema fieri in bonum subditorum. Serenissimus noster Dominus non peregrè proficiscitur vt ille alter *in longinquam regionè us accipiat Regnum*, sed regnum vnà secum ex proxima regione in nostrum attulit, vt nos qui tot sæculis labentibus anitibus seiuncti fuimus, iam inde viuamus *unanimes*. Sed ita naturâ in quamplurimis hominibus comparatum est, præsertim in te & tibi in hoc facinore coniuratis, vt quod ille dixit, non tam agunt *gratias de Tribunatu*; quam *queruntur quod non sunt enecti in Consulatum*. At cum tu vel alius quispiam sui animi & professionis ex ingenio vel chymicè excocto, vel Thefisibus Politicis, vel ex communi sensu probare poteris Principem tam vestræ religioni oppositum, quam vos estis ipsius religioni aduersarium, quique vouet non solum diademata, verumetiam vitam & successionem fundamentis eius religionis quam ab incunabulis cum nutricis lacte hausit superstruere, mitius cum Catholicis egisse, quam ille hactenus egerit, sine offensa tenellæ conscientiz sui ipsius Ecclesiz quam maxime reueretur: libenter agnoscam iustiorum vobis subesse causam conquerendi, quod vltima est in subditorum potestate periodus, quam (vt nunc res se habet) admittere possum, dum in pericula impendenzia simplici oculo qui nec philautia præstringitur, nec leuibus obiectis distrahitur, intueor. Quamuis enim aliquid fortasse vastæ vestræ cupiditati cumulatâ mensura deesse cogitare potuissetis, omnibus tamen exploratè cognitum est, quod plura quam probabiliter sperare poteratis, consequuti sitis. Quod vobis in mentem magis & quatis cogitationibus libratam il-

Iud prudentissimi auctoris iudicium reuocaret, *inter voluptates tam numerari id quod habes quam id quod speras*, quod peruerso interpreti vile monitum.

Syrtis illa e qua sententiarum uestrarum & Decretorum armamenta, & quasi muralia tormenta contra Respub. & singulos Principes, qui ad amissum uestram se non dirigunt, libratis, nisi me fallo, potius est quædam Idea incerta, quam certa veritas, Prærogatiuæ cuiusdam quam Christus Seruator noster Ecclesiæ suæ in *deposito* reliquerit, ad Principes contumaciæ conuictos de Imperij folio deturbandum. Nam ut maximi philosophi ex tribus confluentibus principijs Materia, Forma, & Priuatione, vniuersa componi definiunt, & hæc vltimam ex tribus, principium potius esse transmutationis, quam compositionis; ita Scholastici Theologi intra sexcentos annos iam proximè elapsos, in Ecclesiasticam disciplinam nouum Priuationis genus præter Materiam, (quæ grex est) & Formam (quæ regimen est) attraxerunt. Atque hæc *Prinatio* procul dubio non pauciora Regna & Respub. quam illa altera formas & figuras metamorphosi quadam transmutauit, si vel maiestatis querimonia, vel patientiæ grammina ad numeros reuocentur. Ego cum Samaritana lubens agnosco non solum puteum esse profundum, sed etiam situlam quæ par sit ad hauriendum ex eiusmodi puteo, mihi omnino esse nullam. Quæuis enim bolis non cuius vortici, nec quæuis linea cui libet libellæ conuenit, nec ex quouis ligno fieri potest Mercurius. Verum enim uero cum *Robertus Pintorius, Rockwoodus, Guido Fawkes*, & alij confessi sunt errorem suum in hac conclusione credenda ex doctissimi cuiusdam viri fide (qui ut iam constat ipsissimus eras) fuisse primariam causam & efficientem funestissimi sceleris ab ipsis intentati. Cumque etiam eadem ratione meis votis consentaneum sit quot possim ex erraticis illis & misellis ouibus reducere quæ *Absolon* sectatæ sunt, *sed corde simplici & penitus causam ignorantes*, a vestro *Acheldama* vel sanguinis agro (dum mecum reputo quot sacerdotes superioribus hisce annis in classico canendo versati sunt) ut aliquid ad confutationem nec minus cautionem

cautionem proponatur, lubentiori animo zelum & officium meum in hoc argumento periclitari volui, quamuis viribus sim impar, & simul in futurum coniurationum fundamenta quantum in me sit labefactare.

Priusquam tamen ad hoc certamen me accingo, vel in hanc arenam descendo (in qua tot Antagonistas expecto, quot sunt homines quibus Reges circumscribere vel debellare animus exardet) me tam officij, quam methodi ratione constrictum teneri arbitror, ad exilem illam perfidi vestri animi excusationem abstergendam, dum hanc doctrinam coercendi, suspendendi, & Principes ab imperio abdicandi proponitis, hoc solummodo fundamento innixi quod in exteris Regionibus eandem nec asperius reprehensam, nec supplicio obnoxiam inuenistis. Vt illud *Axioma* omittam quod subditos singulos cuiuscunque conditionis obligat, vt actiones suas potius ad Leges Patriæ in qua viuunt, quam in qua vagantur dirigerent; vt etiam taceam quam parum probabile sit te, & tuos in tam densa ignorantie caligine versari, vt hoc Politicum *Axioma* in omnibus Angliæ tribunalibus quasi trabali clauo infixum nesciretis; mihi præterea hoc vobis dicendum, Principes minimè metuere ignes in exteris Regionibus accensos, priusquam scintillæ vel in proximorum ædes, vel ipsorum Palatia diffundantur. Otiosi spectatores & magni mercatores non eodem sensu periculum metiuntur, quod nauibus opulentis mercibus onustis in mari, vel a sæuis piratis, vel insanis tempestatibus intenatur. *Quisiani sunt*, vt tu Garnete, *sanctatem* interpretaris, *nec medicis egent, nec metuant medicinam*, Obtusæ sunt eorum aures, & ad Musicam ineptæ qui cum Fortuna modulatur, & omnis generis instrumenta ad plenam harmoniam conficiendam vno tenore disponuntur, numeros obseruare non possunt. Galina foeta & gliociens pullos suos congregando fouet, quamdiu pro suis habet, at quam primum a tutela suarum alarum abscedunt Miluo ad prædam relinquit. In hac causa non vterius inuestigabo quousque Principes æquo animo ferrent, si modo perinde furenter ac Rex noster Serenissimus, exagritati fuerint,

riat, quam obseruando quodnam obsequij genus nonnulli Regij ordinis præstiterunt, cum eodem reo lauciati essent. Multi etenim in furibus qui aliena furantur persequendis sunt admodum tardi, qui cum res suæ aguntur, sunt Aquilis velociore, & *hic si fuerint, aliter sentirent.* Atque in consimilibus causis prudentes experientia duce ad similia remedia se recipiunt.

Quod si in vestro Pharmacopolio nulla sunt medicamenta ad acrem illum humorem purgandum qui tot ardentium febrium & tantæ intemperæ in hoc regno causa fuit, quam vestrum *Diacatholicon* ingenue dicam, quod regis stomacho tantum aduersatur, & in naturam tanta cum violentia & nausea vires exercet, vt maluerit dolorem perferre quam illum boletum deglutire, & queuis potius perpeti quam illo remedio uti. Dum res ita se habet; suis ipsius pharmacis quæ tempus & vsus familiaria reddidit, ille utetur, vt ceteris Principibus pro suo arbitrio (quod omnia pharmaca ad sua palata sicut *Manna* faciat) quicquid suo ipsorum appetitui inseruiat, recipere liceat. Principes nunquam nimis suspicaces esse possunt, cum ipsorum vita petatur, nec subditi nimis solliciti cum Respublica incendatur. Memini cum *Iosuah* unicum hominem qui ex *Jericho* venerat cum gladio stricto adstantem vidisset, illico interrogauit, *Noster es an aduersariorum?* quasi ad amissum nos qui ad hanc causam cognoscendam auctoritate Regia delegati sumus, dirigeret, qua ratione & tua cautione te & *Hallum* (nam *Greecivellæ* iam effugit) examinaremus. Vos etenim non vnum gladium vt ille alter, sed binos simul distinxistis gladios (spiritualem sc. & secularem contra Regem nostrum Serenissimum) & simul penitus inquireremus quo tempore, quo in loco & quomodo tu & subordinati coniuratores arrepta occasione Regi nostro vitæ infligatis.

Cum etenim videamus vsu receptum esse etiam inter priuatos vt prædijs litigiosis quæ intercipi possint, securè vtantur fruantur, vt clientium, famulorum, & beneficiariorum suorum animos & studia dum in metu versantur, vel ex sus-
picionem

picione doli mali rimentur, multo magis oportet Principes magnos (à quibus respublica & successiones dependent) cum summa rerum in summum vocetur discrimen, subditorum animos & studia quam possunt arctissime sibi conciliare, ne si accidat cum periclitandum sit, *ut non sint nostri, sed aduersariorum*, & ita pro aduersa parte gladios stringant, spem in illorum fide positam fallant, nos cum *Rache* plorare filios nostros *quia non sunt*, possimus, & serò opem implorare cum *Destructio* pro foribus *Desolationis* adstiterit.

Hæc doctrina *Garneso* non ex putidis vasculis, ut aliqui vocitant, nec è fœculentia proximè superiorum temporum quæ tibi suspectiora, hauritur; nec minimum quidem præiudicij, vel inueteratæ suspicionis gustum ex particularibus præ se fert. Nullum vel nominis vel imputationis discrimen inter Catholicos & Protestantés interposuit cum primùm in lucē prolata fuisset per illos Principes, Respublicas, & Theologos qui Catholici habiti, & quorum nonnulli in vestris Kalendarijs in Sanctorum numerum sunt relati. Ad quod comprobandum in publicis regni Actis Diploma inuenietis cuidam *Waletono* a Rege Richardo Secundo concessum ad perscrutanda singula nauigia exportantia, & importantia in portu Ciuitatis Londini, & itidem ad excutiendos illos qui *Bullas vel alia Papalia instrumenta deferbant*.

Eodem Richardo regnante, Guilielmus *Bryan* ex ordine equestri in arcem Londinensem contrusus erat ea solummodo de causâ quòd *Bullam Papalem* contra eos qui eius ædes deprædati fuerant, comparauerat, (quamuis ex iure Cæsareo *abundans cautela non noceat*) & ipsas *Bullas* Prærogatiuæ regis præiudicio fuisse adiudicatum erat. His Stephanum de *Malo-lacm* adiungo qui sub Rege Edwardo Primo malè mulctatus erat, quòd *Bullam Papalem* nec rege, nec Consiliarijs consultis contra aduersarium executioni mandauerat. Rogerus *Sherbrooke* in ius erat vocatus quòd *Bullas* a Romano Pontifice in contemptum Regis & Corona exheredanda periculum procurasset. Quæ æquissima tunc temporis erat constructio de eiusmodi procedendi formulis. Rex Edwardus

Secundus vt ex sacris regni scrinijs constat, quosdam diplomate delegauit, ad indaganda *Processus* vel sententias se inconsulto Roma in Angliam delata. Adhæc certum est quòd Edwardo Tertio regnante, omnes portus ex Regis mandato ad *Bullas* intercipiendas fuerint obseruati. Commeatus siue fides publica Archiepiscopo *Rauenati* in Angliam aduenienti ab Edwardo Tertio cum hac tamen cautione concessa erat, vt tantummodo Sanctas Papæ exhortationes enuntiaret, *Breuias* autem nec emitteret nec sententias ferret in *Corona & Regni præiudicium*. Minimè licuit illis temporibus quascunque literas vel a Pontifice Romano, vel quouis extero Principe in Angliam perferre, nisi Cancellarius, vel v. Portuum Præfecto prius consulto, quod vt mihi videtur, haud magnam intercessisse confidentiam innuit, tunc etiam cum maxima inter eos intercessit necessitudo. Rex Edw. III. Nobilibus quibusdam qui de pace cum Gallis coram Papa tractaturi erant, præscripsit vt magna cum cautione agerent, *non tanquam coram Iudice, sed coram priuata persona & non in figura iudicij, sed amicaliter*. Cum Scoti omnes lites inter hæc Regna Papæ conscientie & arbitrio permittere expeterent, Proceres Angliæ assensum præbere omnino abnuerunt, quamuis Rex ipse pro innata facilitate eo propenderet, quia asseruerunt, *Reges Anglia super iribus suis coram aliquo Iudice vel Ecclesiastico, vel Seculari nec responderunt, nec respondere debeant*. Vt summam dicam, hi suspitionum igniculi inter Ecclesiam Romanam & maiores nostros superioribus sæculis adeo erant accensi, quamuis illi nec *Lutherani* nec *Hugonotti* (ita in hoc Religionis discidio vocantur) sed ad Romanam institutionem Catholici, vt a Regni prudentibus factum fuerit, quòd *Papalis Collector* quamprimùm in Angliam appulerit, conceptis verbis iuraret fidem erga Angliæ *Coronam* se præstiturum, nihil in Regis præiudicium vel Legum imminutionem moliturum, nullum Papale decretum ad Regiam Prærogatiuam infirmandam executioni mandaturum, nulla præcepta vel literas a Papa priusquam à Regio Consilio examinarentur & approbarentur

tur traditurum, nihil ex Anglia nisi impetrata prius à Rege venia, ad Papam scripturum, nec in caussis Beneficiorum Ecclesiasticorum quicquam amplius quàm sanctius Regis Consilium permitteret, acturum, neque sine venia sub priuato Regis sigillo ex Regno discessurum.

Hæc sane sunt asperiora & eiusmodi, quæ nunquam exteriorum Principum administris ab Angliæ Regibus pace vigentè proposita fuerunt. Nulla tamen huiusmodi decreta vel calumnias in Regem & Regnum tunc fuisse immixtas legimus, cuiusmodi hisce nostris diebus intonant frequentissima. Alij Principes suo se præsidio itidem communierunt, & eadem circumspèctione sibi consuluerunt, vt Philippi *Belli* Regis Galliarum exemplo perspicuè clarum, qui de peremptorio Papæ Decreto contra ipsum certior factus, quod Episcopum qui ipsum conuictis confectatus erat, in carcerem coniecisset, à Regni proceribus tam Ecclesiasticis, quàm Secularibus in publico Conuentu quæsiuit, quousque in ipsorum fide & obsequio nõs obstante illo decreto acquiesceret, responderunt, *Vnanimò consensu se illius tantummodo esse beneficarios*, & quicumque Papa vel Princeps contra Regiam eius Prærogatiuam vel cornua exerere, vel cristas erigere auderet, ad mortem vsque vnà cum illo se fortissimè opposituros.

Si Principes omnibus numeris absolutè ad Romanam ammissim Catholici, qui vno Canone directi, vno pleetro concinentes, vnus summi pastoris vocem obseruantes, & inter quem & Papam *cor erat vnum & anima vna* tam iustas causas & graues habuerint rationes (licet in omnibus quæ ad conscientiam vel conformitatem spectant, erant conuictissimi) vt seculari suæ ipsorum Prærogatiuæ anxie & cum suspitione consulerent, & vestigia Papæ prorepentis in aliena quæ nec Ecclesiæ, nec Ecclesiastici iuris erant, vigili oculo obseruarent: quanto magis solliciti debeant esse fideles subditi & iurati famuli hisce nostris diebus de suo Principe qui (vt iam res se habet) ex alia radice succum trahit, alterius pastoris voce dirigitur, & tam studiosus est vt reformet, quàm eius maiores

maiores vt se conformarent, dum ad alium Indicem & in alio littore nauigarēt? Si quis ex Regni Archiuis non vult hac in re edoceri, Cryptas ille & Tartarei fulminis tractus sub Parliamentaria Camera perscrutetur. Si regnante Henrico Secundo qui quoad conscientiam *obediētissimus erat Ecclesie filius*, Viuianus Papæ Legatus accuratè erat excussus & examinatus ab Episcopo tum Eliensi, tum Wintoniensi (qui eiusdem erant professionis & sub eodem signo militarunt) qua auctoritate fretus in hoc Regno terram conscendere sine speciali Regis licentia auderet, & ab ipsis ad iusiurandum *in verbo veritatis* adegerunt, vt nihil contra Regiam auctoritatem moliretur. Quanto vigilantiores & magis sollicito animo esse debeamus in admittendo *Greenwellum, Hallum, & Garnesum* cum suis *Bullis & Censuris in Regis & Corona præiudicium*, nihil inquirentes, cum non illis sit propositum vt iam antea *implere manum*, sed replere cœmiterium, & homines ingenio tumultuanti & irriquieto ad arma contra Serenissimum Dominum nostrum Regem Iacobum concitare? Quamuis autem Papa qui in hoc præ alijs prædecessoribus moderatus & prouidus nondum Regem vt marcidum & infrugiferum ramum absciderit, præcipitatæ tamen & cerebrosæ eorum vertigini satis videtur, (hoc enim *Guido Faukes* & alij confessi sunt) quòd Papa *Bulla Cœne Domini* omnes & singulos schismaticos generatim excommunicat. Quamquam Theologi & Canonistæ præstantiori inter Scholasticos iudicio ex diametro ad *oppositum tenent*, nullam conscientie securitatem præstare audent, ex illa censura quam probabiliter potius *narratam* quam *actiuam* opinemur, cum Processus nullus subsequatur. Hoc ex Actis publicis de Henr. 1. 1. in mentem mihi reuocat nuncium perquam simile quod Alex. 1. 1. Rex Scotorum ad Pontificium in Scotiam Legatū post illa tēpora misit. Cū Legatus ille singulis Parochijs 4. argenti marcas & singulis monasterijs in illo regno 80. marcas in Belli sacri subsidium imponere statuisset, Rex Alex. illi imperauit ad Regni fines *subsistere* & per literas mandata exponere. Nam neque Scotia quantum exegit Legatus repræsentare poterat, neq; etiam si poterat

poterat non in animo erat per tam infortunatū Legatum tam ingentē pecuniam mittere, qui conquestus erat se spoliatum fuisse pecunia quam in alijs Regnis antè collegerat, suo ipsius labore irritō & aliorum Catholicorum stipe collata dispersa. Deniq; Rex delectum aliquem militum ad vires Christianorum adaugendas obtulit, (ad quod Legatus non collineauit) sed non opes ad arcufas complendas (quod Legato solummodò erat propositum) & mille Marcæ ad Papam in beneuolentiæ argumentum erant submissæ; quæ huic Legationi finem imposuerunt. Hoc responsum Rex Angliæ egregiè laudauit quæ idem expertus sapiebat, vt author est Hætor Boetius Romanè Catholicus. Non mihi in animo est hoc in loco Episcopi Scotici iudicium adiungere, scilicet exactiones huius generis tyrannicas esse. Qui etiam admonuit illius Regni Ordines vt Legatus non solum vacuus dimitteretur (perinde ac illi qui vt habet Propheta *dormierunt somnum suum & nihil inuenerunt viri dimittiarum in manibus suis* :) sed etiam vt in illo Ordinum conuentu Lex sanciretur ad eiusmodi Legationes prouido consensu inhibendas, quæ in futuro ad Remp. exhauriendam facerent. Quod ab vniuersis scitum & sancitum erat.

Admodum lætus audiui & approbaui distinctionem illam & differentiam quam in altera parte orationis tuæ interposuisti inter Regem Dominum nostrum (qui nunquam Romanæ Ecclesiæ fascijs inuolutus, nec in eiusdem Ecclesiæ sinu versatus) & alios Principes Romanè Catholicos, qui primùm in eandem vnione insiti, & postea ob contumaciam ex eadem exsecti. Hoc enim aliquid est, quamuis ego satis esse non iudico. Præterea etiam quilibet a vobis in pondere scrupulus in lucro deputandus qui bilancem tam iniqua & incerta manu libratis, vt illud insuper S. Pauli, qui Ecclesiam prohibet vel saltem se prohibitum esse profiteretur, eos *qui foris sunt* iudicare, inter quos & Regem reputatis (quod vos admittitis & vestra expositio patiat.) Verùm fieri non potest vt qui non perfectus sit Gileadites, Shibolet nisi blæ se pronuntiet, quomocunque aliàs aquam *curuatis genibus* biberit.

Ita verendum est ne a fundamento quod tuis manibus iecisti illico refillas, & ad quæstionem propositam, quid tibi videatur *de primatua* Papæ contra regem nostrum sententia, si modo ille vel successorum aliquis posthæc aliam iniret rationem a moderatione quæ hæctenus fuit adhibita; vocales tuæ in mutas, demonstrationes tuæ in dubitationes, eloquentia tua in altum silentium transiret, vt conclamatum esset de homine tam repente ex vna interrogatiuncula obmutefcente, & elingui ad supremum testamentum conficiendum, *vt vnusquisq; Theophrasti discipulum te posset agnoscere.*

Nunc reliquum est quo promissi fides liberetur, & curiositati satisfaciatur, vt ex clarissimis indiçijs, syncerissimis & minime corruptis testimonijs, & cõpendio quod in tam vasto Oceano index meus admittere potest breuissimo, dilucide demonstrem nullum Patriarcharum *ante Legem*, nullum Leuitarum, & Prophetarum *sub Lege*, neque Christum vel Apostolos, neq; aliquem Sanctorum Episcoporum qui annos mille Ecclesiæ Dei in *auditu nouo* præfuerunt, vnquam id genus iurisdictionis vel aliquam eius particulam quæ pertinet ad Reges suo iure exspoliandos, a suo imperio suspendendos, vel e suo solio submouendos exercuisse, approbasse, vel sibi arrogasse. Hic pyrobolus ille est qui tantas clades, tantamque perniciem Monarchis accendendo, inflammando, & comburendo accumulauit.

Ante Legem quamuis diuino numini visum fuerit ob mandatum violatum, *Adamum* è Paradiso (quæ Ecclesiæ typus est) exturbare vt in poenam culpæ *sudore vultus* laborem pro eo subiret, quod antea *beneficio Creatoris* sponte prouenerat; illi tamen vniuersi orbis terrarum Monarchiam reliquit. Hæc alia erat procedendi formula ab illa quam plurimum Romanorum pastorum qui sibi clauis S. Petri vendicantes *ut Ezechiel* vi & virtute *primatua* authoritatis illius ex offensa, & nonnunquam caussa inauditâ Principes non solum ex gratiæ statu deijcere, verumetiam sæpenumerò maiestatis insignibus exuere desudarunt.

In submouendo impium illum *Cain* à Dei facie (quæ eadem

dem est censura qua Ecclesia hodie vtitur tradendo Satanæ, quia hi duo non vna sede morantur) non legimus quod statum ac sententia lata fuerit, grauissimum hunc peccatorem in scandali signum fuisse propositum, ad quod vel iustitia dirigat, vel error collineet, quemadmodum Rex Serenissimus noster, in quem tela & hastæ amentatæ nuper fuerunt euibratæ. Tantum enim à diuina prouidentia aberat, vt aliquam creaturam vel minimo damno exponeret, multo minus vt *Cainum* hæreditatè exturbaret. Quod autem ad vitam, securæ tutelæ in eo *signum posuit, vt omnis quis eum a medio tolleret septuaginta annis puniretur.* & amplum illi hæredium reliquit in quo per vniuersum fere orbem terrarum ambularet. His duobus tertium adiungam, *Esauum* videlicet filium illum perditum, quem (licet cœlesti illa benedictione fuerit depriuatus qua beati seminis merito & sacro-sancto fœdere in plenitudine temporis cœlitus præfiniti, omnes nationes deo reconciliarentur) terrestri tamen possessione locupletatum, quoad personam securitate præmunitum, & posteritate sua longè latèq; diffusa adauctum nouimus. Imo quod ad Empiricorum nostrorum temeritatem magis imminuendam & coarguendam facit, quibus non alia medendi occurrat ratio, quàm sanguinis missio, vrgeo, & certo sanè fundamento in-nixus, quòd *Iacob* frater *Esau* natu minor, sed diuina misericordia verus & certus diuinæ promissionis hæres, & post *Esau* reiectum inter Dei Sanctos Principes, breui interiecto tempore non solum illum *Domnum* vocauit, (quem titulum Spiritus sanctus plenum esse potestatis edocet, ex eodem titulo quem *Sara* marito detulit) sed ad eius pedes demissè prostratus cum oratione amoris & obsequij plena verè & peramanter obseruauit. Nondum enim *venerat hora*, nec post plura annorum millia qua Excommunicati imperio *exsequens* erant depriuandi, potius quam diuinæ castigationi relinquendi.

Inter *Iuda* & *Leui* progeniem iuxta Legem Mosaicam interuallum tantum & tam amplum erat interpositum, vt neuter eorum vel in alium incurreret, vel alterius muneri se intermisceret,

misceret, vel alterius splendori officeret. Præterea obseruo
 quod inter omnes conditiones *affirmativas & negativas, posi-
 tivas & priuativas, religiosas & politicas*, quæ Regibus prima
 institutione imponuntur, hoc genus iuris quod ab *Aarone &
 successoribus* ad placitum tenetur, neq; in diplomate exprimi-
 tur, neque in fimbria intexitur, neque in Cathedra incidi-
 tur, nisi quis argumentetur Reges Iudeæ tam obstrictos esse
 vt Sacerdotum nutui sceptrum submitterent, quam vt ex ip-
 sorum manibus Legis librum acciperent : quamuis non mi-
 nore vi verborum in Tribum Iudeæ transcriptum videmus,
 nullâ superiori autoritate cuius relicta. Præterea pernicies
 quam Deus ore suo Principibus & Hypocritis propter pec-
 cata populi immittendam minatur, superuacanea esset, si
 nobis integrum esset semper in his animaduersionibus & as-
 perioribus correctionibus, Pontifice opitulante, vel pœni-
 tentiam imminuere vel pœnam effugere. Reges castigare
 diuinæ autoritatis & prærogatiuæ esse particulam sacris li-
 teris exprimitur & satis comprobatur. Nulla igitur sacerdo-
 talis iurisdictionis pars est, quæ alio quasi elemento circum-
 scribitur. *Per Deum regnant Reges*, minimè igitur pro Pon-
 tificum arbitrio. Deo soli diademata, & dignitates accepta
 ferunt : iure igitur diuino non obstricti vt Diademata *in ma-
 nus Papales* tradant præ Papalis iudicij metu, vt nonnulli ma-
 gis timide quam Regiè superioribus sæculis factitarunt, cum
 à Papis in iudicium accerferentur. Ab ore Dei Reges man-
 datum suum recipiunt, Deo itaque soli & non cuius alteri
villicationis suæ rationem reddere tenentur : à viro illo sancto
Iob dicitur, Deum Reges in suis solijs in perpetuum locare,
 longè aliter quam infirmis illis *ex scripto, ex arbitrio, vel ex
 consuetudine tenentur*. Esto nihilominus quod Reges vehe-
 mentes & violenti sint, & sua potentia freti insolecant. Quis
 eos cum aliquo eorum Maiestatis præiudicio animaduer-
 tat? Non Pastor ex autoritate, sed numen diuinum ex præ-
 rogatiua. Si Danieli Prophetæ credamus, Regna transferre
 & constituere Dei solius est, & nullius planè in orbe terra-
 rum Pastoris. In arrogantis crimen ille vertet si quis mor-
 talis

talís qui *spiritum naribus tenet*, & nihil est nisi pulvis, ab illis rationem exigeret quos vicem suam gerere in terris constituit, vt cuius subdito Princeps terrenus vitio daret, si Proregibus à se constitutis repugnaret. Deus in sua lege præceptum nullum tradidit, ad quod obseruandum a subordinato aliquo ministro venia esset roganda; hoc enim posito, homo in sua electione, quam Deus in sua ordinatione liberior esset. Obseruantia illa quam Aaron Moyse politici Imperij ratione præstitit, omnibus Adami posteris (cuiuscunque sint loci aut dignitatis) qui sub Regio Imperio viuunt, sit instar normæ ad veram pastoralis libertatis latitudinem in hac comparatione deprehendendam. Nemo enim asseuerabit, Deum Principi detulisse imperium (quod ab alio superiore non dependet) quin etiam ab aliorum auctoritate intra sui imperij limites ipsum præstitisse immunem. Si igitur quæstio ita proponatur, vt certè proponenda est (priusquam effectum quem velitis sortiatur) an Imperium Angliæ in alicuius superioris sit clientelâ, an non; si *Simancha, Namarus, Siluester* vel alius quispiam e Scholasticorum Theologorum Collegio, vel Acta nostra publica examinabunt, vel ad Parlamentaria nostra Comitia, in quibus eiusdem generis causæ disceptari debeant, quia iuxta Theologorum omnium regulas, Religio Ciuilibus Imperij rationes non immutat, vel Paparum scriinia euoluent, proculdubiò idem responsum referent, quod Papæ superiori æuo retulerant, idque tam promptè & expedite, quam maiores nostri in hac causâ olim consultissimum existimarunt.

Si singularis illa obseruantia quam erga reges Israel & Iudeæ Sacerdotes sub *Lege* adhibuerunt, cum in illis rebus peccassent, quæ nunc intra Censuræ Ecclesiasticæ cancellos vocantur, accuratè perpendatur, liquidò constabit quòd in quinque libris Moyse, in omnibus Regum historijs ne vnum quidem decretum, ratio aut exemplum legentibus occurrat, *ad formalem processum* asserendum, quem paucis ante seculis Papæ ex quadam contumaciæ suppositione contra Reges & Imperatores temerè exercuerunt. Quamuis e-

nim plures illorum errasse, & in iisdem gradibus non defector; nec vnus tamen Coronæ ipsorum flosculus fuit delibatus, nec vnus capitis pilus suo ordine emotus, nec vnus Regiæ Maiestati scrupulus detractus. Minimè dubito quin si pro multis sacerdotibus *sub Lege* per Reges inunctos, eosque melioris notæ, videlicet *Dauidem, Salomonem, Ioannem, Ezechiam, & Iosiam* depriuatis, vel vnum exemplum de Rege abdicato per inunctum sacerdotem Leuiticum deproxi posset, hoc omnibus Italiæ scholis & suggestis reboarent; sed percommode accidit *ut quod præcepto non iubetur, exemplum careat.*

Subdifficile esset grauius peccatum in primam tabulam inuenire cuius Saul deuergente græte non erat reus, de diuina protectione desperauit, Satanae administratos consuluit, Prophetas è medio sustulit; perspicuum tamen est quòd ex solo indelebili *unctionis* caractere ad eò immunis erat tam contra ciuilia consilia, quam Leuitica decreta, vt Dauid ipse illum *Christum Domini*, id est, *inunctum a Domino* dixerit (quod mirum videatur cum Deus ipsum Dauidem Sauli loco inungendum iussisset) Idemque Rex & Propheta semel atque iterum oblatas in illum occasiones arripere noluit quas iure diuino & humano legitimo magistratui contra iniuste vsurpantem liberè, nullo impediente, arripere licuit.

Verumenimvero hoc vnum præ ceteris ipsi contradictioni os obstruit, & implicatissimos nodos quos nostri sæculi Gordij tam tenui & subtili filo constringunt explicare potest. Deus enim ipse expresso suo ipsius mandato, suis ipsius electis imperat, sine vilo *equivocationis* anfractu, vel oppositione in afflictissimo tempore, *dum super flumina Babylonis flentes sederunt, & organa salicibus suspenderunt*, non solum querere pacem illius ciuitatis quæ ipsis ex diuina prouidentia sedes erat exilij: sed quod magis in rem præsentem facit, vt pro pace illius Ciuitatis orarent, & in pace illius suam pacem stabilirent. Tantæ inolis est humanæ solertiæ aut hominum studio, vel contendere, vel dispensare contra quam Deus præscripsit. Tantumque abest à Diuino consilio & prouidentia,

uidentia, vt Imperij habenas præcipiti audaciæ laxissimas remitteret.

Nunc *Garnete*, an tibi propositum fuerit pro pace, & prosperitate Regiæ Maiestatis orare (quæ necessariò Babylonis priuilegio gaudeat si pro Babylone haberi velis) ad tuam ipsius cauteriatam conscientiam non prouoco; sed ad Hymnum illum, *Gentem aufero perfidam*, miserè & perperam ex vindice & vesano tuo furore detortum.

Quod ad secundum, an vos pacem professionis vestræ in pace ciuitatis posuistis, fulminalia illa vestra molimina loquantur. Vt semel dicam, rationes & exempla ex lege Moyfis deprompta clarissimè docent quouſque Leuitè in Regum criminibus coarguendis se interponerent, cum ipsorum officium omninò in humilitate & pietate consisteret. Quamuis etenim non inficior illo quo vim principibus fuisse illatam, nonnunquam expresso Dei iussu (quod nostro quo desijt) nonnunquam etiam subdolis proditorum artibus, quæ quidem non meliore iure nituntur, quàm latrocinia quæ in Ciliçiè angustijs exercentur: satis tamen superq; nobis sit, quod in sacris literis nulla eiusmodi proponatur doctrina, ideoque nulla Respub. eiusmodi interpretationem fallacibus fundamentis substratam, vel nouam variationem in prisca integritate, vel arbitrariam ad aliorum palatum atque aures tolerare debet. Hoc certò scio quamuis Moyſis virga tantummodò semel in serpentem fuerit ad terrorem conuersa, Aaronis tamen virga non in campo *Mantia* sed in *vestimantibus Tabernaculo germinans et surgentibus gemmis folijsq; dilatatis florens semper fuit conseruata.*

Sed vt propius ad succum & sanguinem eius discipline accedamus, quæ inter Christianos suo iure Regularis habenda ad fundamenta examinanda, & vt in Christi scholam suo ordine ingrediamur. Memoria tibi *Garnete* redintegrandam admonendo Seruatorem nostrum (qui imitationis vestræ summum & supremum debeat esse exemplar) Reipub. legibus in qua natus obsequium præstitisse quamuis illè Pharisaicis constructionibus & glossematibus detortè fuerint in *sem-*

sum reprobum & ex diametro oppositum illi reformationis scopo ad quem solummodo collineauit, nec se cum tumultuantibus contra Romanam Tyrannidem, vel ad Magistratus subinouendos, vel rempublicam conuellendam intermiscuit. Discipulos iussit *reddere Caesari quae sunt Caesaris*, reseruando Deo quae sunt Dei. Christus secularem hereditatem, quam etiam atque etiam ad hoc rogatus fuerit, diuidere abnuit, multo minus fieri poterat ut ex animi impetu vel Monarchias deturbare, vel Monarchias immutare uoluerit.

Ad comprobandum etiam *Regnum suum non esse de hoc mundo*, argumentatur *a consequente*; sc. quod discipuli & sectatores eius non ad arma concurrerint ad eum defendendum, quod proculdubio fecissent si Regnum eius ad normam humanarum affectionum & studiorum efformatum fuisset. Quamuis hoc nostro tempore facile fuit elusum, & ille defectus potenter fuisse suppletus ab alijs id genus hominibus qui praefidia dissoluere vel vetare, in Ecclesiasticae libertatis fraudem esse clamitant. Certum est accidentium mutationem posse tam in Ecclesiasticis, quam in naturalibus corporibus crasim immutare. Ecclesia etenim vno tempore possit esse magis sedata, secunda, & secunda, perinde ac nos vel melius vel grauius affici, & bene aut minus belle valere; vno tempore quam alio possimus. Verum quemadmodum admirandum esset paroxyfimi genus quod hominetti cum A-puleio in asinum transformaret, ita non minus mira esset variatio in magnetico, ut ita dicam, Ecclesiae indice, patientiam in potentiam, spiritum in carnem, & humilitatem in crudelitatem immutare. Philosophia enim docet externa accidentia internas qualitates immutare: sed sine absoluta *ipsius speciei* transmutatione substantias non immutant. Gregorium itaq; Septimum & Bonifacium Octauum demiror, quod ut cauti gladiatores duos gladios in vna vagina sibi arrogare ausi fuerint, ex sacris literis misere distortis, ad geminam iurisdictionem asserendam cuius executio cum plurimorum exitio coniuncta fuit & erit, *priusquam sententia Iudaei* (in hac quae agitur causa) *in rem indicatam transeat*. Hoc tamen pro certo

certo mihi compertum, quòd Christus Legislator ipfos in procinctu destituit, cum ad arma conclamauerint, & pro belli classico ad suos exclamât *Cur non potius patimini?* Cum verissimum sit quòd *in presentia possidentur anima*: Axioma itaque sanum, salutare, & honestum, quam illud Theologorum Scholasticorum, *cenuras emittendo, & bella conflagrando precipiuntur Principes*. Ex sacri Christi consistorio *peremptoria* emittitur *prohibitio* quòd discipuli eius non *dominarentur sicut Reges* gentium. Sin autem Pontifices illi (qui fucatum & ementitum ius regis abdicandi a Christi potestate repetunt) in actione quam instituunt causam obtinerent: *dominarentur plusquam Reges*, cum supra reges in rebus secularibus se exereundo, tum audendo per Censuras eos regnis spoliare, quod nemo expectare multo minus ab alijs exigere poterat. (Principibus illis exceptis qui fiduciario iure a superioribus tenent:) neque illi tam grauius illis Principibus insultarunt, quam PP. Alexander Tertius Frederico Imperatori prostrato collum pedibus conculcauit. Cum Christus non solum iusserit Petrum gladium maiori eum zelo quodam animi impetu, quam matura deliberatione eductum recondere, verum etiam comminationem generatim addiderit, *omnes qui gladium acceperunt gladio peribunt*. Anne probabile est illi in animo fuisse manus discipulis constrinxisse, & animorum impetus liberissimos & laxissimos eorum successoribus reliquisse? Christus denarium census tam pro Petro quam se ipso Cæsari persoluit, quasi typo proposito ad quem se Ecclesia conformaret, inde proposita & mensura & proportione ad quas Ecclesia se conformaret. Nouum enim esset ut heres succedens in defuncti locum ex lege vlla plus prestare valeret, quam ipse testator, vel delegatus quam qui delegauit. Nunquam fallit illa regula, quòd *Discipulus non sit supra Magistrum*, quia nunquam falli potest qui regulam illam præscripsit: & si quis accuratè obseruet quid interfit inter Christi functionem quæ erat *Magisterium*, & scopum qui nunc propositus quod est *Imperium*, maius esset quam quod maximum interuallum & discrepantia. Seruator noster co-

ram Pilato agnouit auctoritatem quam habuit, & exercuit, non terrenam nec temporariam sed *desuper* fuisse. Cui doctrinæ nihil magis ex diametro repugnat, quam Theologorum è Schola somnium; vt Principes nostri qui hodie iurisdictionem cum pietate coniunctam habent, consimilem illi quam Cæsar cum fastu exercuit, quoad regna & Maiestatem Censuræ discipulorum ipsius subijcerentur (qui dum in terris ageret) Prærogatiuam illam vt ab officij sui scopo, & ratione omnino alienam recusa uerit. Vt Seruator enim noster alio in loco à *minori* probat, quod discipuli sui suos inuicem pedes lauarent, quoniam ille qui magister erat ipsorum pedes, qua fuit ille humilitate, lauare non est dedignatus: *ex consequenti* probo, quod quicumque profiteretur se esse Petri imitorem (vt Petrus fuit imitator Christi) a violenta intrusione ex hoc indebito iure Prærogatiuæ plusquam Cæsareæ abstinere debet, quæ neque ab vilo Leuitico prædecessore fuit assumpta, neque a testatore occupata, neque testamento legata. Donum etenim *omnis iudicij* & in cælo & in terra quod à Deo patre filius accepit, sine conditione fuit absolutum, cum diploma illud quod Ecclesia à Christo sponso accepit, probationum firmitate, testium fide, & antiquitatis præscriptione restringatur. Cum Christus animaduertet nonnullos animorum æstu abreptos illum Regem velit nolit, facturos, *fugit in montem solus*. Illi autem contra vt successor *Christi & heredes Apostolorum* à monte contemplationis in ualle mundanæ agitationis descendunt, vt partium studiâ ad Regalia consequenda sibi conciliarent. Christus differentiam inter discipulos suos Magistrum sectantes sui, perinde ac vulpi specus non erat, & illos qui in Regem doribus habitant, interposuit, & si qua nunc est differentia ex altera parte exoritur. Moderata hæc & æquabilis procedendi ratio ab Euangelij Lycurgo, Christo scilicet, eras approbata, à sacrosanctis Apostolis dum illi supererant continuata, & à sanctis episcopis eorum successoribus totos mille annos non interrupta. Non etenim legi vel Ecclesiam sibi assumpsisse, vel Pontifices arrogasse, vel Principes agnouisse quampiam

aliam

aliam Censuram, quam vt illi qui pertinaciter Ecclesiæ doctrinæ obaudire abnuerunt, sicut *Erbosci & Publicani* haberentur.

S. Petrus (a cuius Prærogatiua quamplurimi authoritatem abdicandi Reges vel ex conuictione, vel vt plerumque fit, ex contumaciæ suspitione repetunt) fideles iubet illi Principi, qui tunc temporis fidelium erat Carnifex & Tyrannus sanguinarius, obtemperare, quia erat *præcellens*, & Magistratus omnibus qui rebus gerendis sub illo præfuerunt. Prohibet etiam omnes bonos pastores qui debent esse *forma grægis, promidere coactè*, vel in *clero dominari* (quamuis illi sint quasi intra ipsorum gyrum) multo minus eos super Imperatores aut Reges qui sunt quasi in supremo orbe fixi, euehere cogitauit. Imò si aliquam authori illi qui sub S. Clementis nomine prostat, fidem adhibeamus, omnino negat aliquos ex eius successoribus *cognitores negotiorum secularium* a Deo fuisse constitutos. Illud tamen hodie primum & præcipuum est obiectum, quod hodierno nostro Primatui est propositum.

Si Petrus itaque gladium recondere iussus erat, quando Christus præsto adstaret ad curandum grauissimum vulnus quod infligere poterat, quanto magis debeant eius successores gladium in vagina continere, cum iam modeste ex præcepto recondatur, & magis impetu animi obesse, quam privilegio prodesse possint. S. Paulus eius in Apostolatu & Martyrio consors nunquam superiorum authoritati, siue illi Episcopi, vel Monachi, *Regulares vel Seculares* vt Chrysostomus notat, *omnem animam* subiecisset, si modo illi innotuisset fuisse nonnullarum animarum ex mandato expresso exemptionem. Principum prauitas nullam vim inhibitionis quæ ad Ecclesiæ & Regni pacem & ordinem spectant, extenuare debeat. Aliter enim S. Petrus nunquam iussisset seruos obedire Dominis *non solum bonis & modestis, sed etiam dysscolis, non propter metum sed propter conscientiam*: neque S. Iuda querulos illos & morosos tam grauius increpuisset, *qui spernans potestatem, & blasphemant Maiestatem*, non tam ob gloriam,

riam, quam ob minus eis delegatum. Hæc non est expeditissima & consultissima ratio *manendi in vocatione* sine impatientia & contentione, obedientiam nostram ex obligatione illa qua Euangelium nos inuenit, & Deus elegit eximere. Cum iniuriæ inferantur, ad remedia ex iure serui Dei semper confugerunt, & quamuis non poterat esse Princeps deterior, vel potius monstrum immanius quam qui Imperij fastigium & Cæsaris locum tenuit dum Paulus viueret, Paulus tamen *appellauit Cæsarem*, & Appellatione quidem illico admissa, Romam missus erat vt cum eo ex lege ageretur. *Nathan* Prophetæ Dauidem ob peccata redarguere licuit, quamuis ex folio non deturbauerit. Seruator noster cum Herodem in subdola & veteratoria Sanctorum Dei circumuentione depingeret, appositè vulpem appellauit, è cauea tamen illum extrudere nunquam cogitauit. Et licet etiam Ioannis Baptistæ muneris conuenerit, & Pastoris Sacrosanctæ Ecclesiæ interfuerit Tetrarcham monere, & antea denuntiare *non licere* fratris vxorem habere; subditos attamen eius obsequio & fide quam præstare debeant, soluere nec voluit, nec ausus erat. Polycarpus S. Ioannis discipulus, vt author est Eusebius, etiam in causis quæ cum periculo salutis æternæ coniunctæ erant, vt in Idolatria, & similibus, nihil relaxauit vel dispensauit. Christiani in primo Ecclesiæ diluculo, vt habet Tertullianus, nec *Albinsani* nec *Nigriniani* erant: hoc est, nulla factione pro partium Ducibus abducti, vel affectu pro temporum ratione contaminati, sed Imperatoris sui obseruantissimi *quomodo licuit & ipsis expedierit*. At quousque? eò vsque certè, vt Principem tanquam hominem *a Deo secundum*, & *solo Deo maiorem* honore afficerent (& non cum alijs) Diuino numini adæquarent.

Probi & ingenuitaciti extimescent, & toto corpore perhorrescent tantis & tam funestis bellorum clangoribus auditis, cum legerint quam submissa obedientia & humilitate Beatus ille Pater Athanasius, cuius humeris mater nostra Ecclesia asperrimo persecutionis turbine, innixa se reposuit, e falsis suspitionibus & iniustis asperisionibus, quasi Constantinum

num Imperatorē Arianismo laborantē conuitijs incesſerat, ſe vēdicauit. Obſequioſa hac eius obſeruantia illo Spiritus Sancti monito erat fundata, vt *non maledicamus Regi* in noſtræ conſcientiæ ſecreto: nec ex intimo animi reſſu malè impre- cemur. B. Hilarius noluit ſibi modum præſcribere, ſed mali Imperatoris arbitrio reliquit quomodo & quatenus eum lo- qui iubeat. B. Ambroſius lachrymas & preces vnica eſſe ſacerdotum Arina ognofcit, *Orare, ingemiſcere & lachrymare,* inquit *poſſum, nec alia mihi reſiſtendi ratio.* Itaque B. Hieronymus ad Heliodorum, Rex imperat hominibus velint nolint, Epifcopus tantum volentibus, *ille terrore ſubiecit, hic ſeruituti donatur.*

Quæſtioni illi a Donato ex factione & faſtu propoſitæ, Quid Imperatori cum Eccleſia? Optatus Pater ille eruditus eodem quaſi accentu & tenore quo Tertullianus (cuius modò memini) reſpondet. Quod (cū Imperator ſolo Deo ſit minor) Donatus in euehendo ſe ſupra Imperatorem (vt Antichriſtus ex inſolentia ſe ſupra Deum efferet) *iam hominum exceſſit metas.* Patientia & pietas triginta Pontificum Romanorum qui ſua ferie in prima Eccleſiæ plantatione vitam ſub carnificis manu ad conſcientiæ Syngrapham innocentæ ſanguine conſignandam profuderunt, ſucceſſores tam exemplo, quam Primatus iure ſucceedere & ſubſequi doceant. Quamuis *Liberius* eiufdem ordinis Paſtor iniuſte ab Eccleſia ſua exclusus & relegatus erat, nunquam ius ſuum cruento gladio, ſed potius aurea illa obedientiæ & patientiæ regula, quam Seruator noſter Diſcipulis *ſub ſigillo,* & illi Eccleſiæ *in Depoſito* reliquerunt, perfequitus eſt. *Symoncha* & qui eius farinæ fortaiſſe hîc occurrant, Eccleſiam tunc temporis infirmitatis faſcijs inuolutam vagiſſe, falcem tunc temporis ad noxias & ſpinofas herbas eruncandas minus fuiſſe acutam, fidelesque eouſque authoritatis nondum prouectos fuiſſe, vt munus officij ſui exequi valerent. Sin autem obedientiæ conſtancia pro humani arbitrij electione circumſcripra fuiſſet, & obſequij latitudo bonis illis temporibus adeò fuiſſet extenſa, cū Epifcopi in diuinam ſolum gratiam & non ipſorum prærogatiuam

prærogatiuam animos intenderent, proculdubio Ecclesiæ Christi magnus eorum Martyrum & Confessorum numerus defuisset, qui hodie in Romano Calendario iure optimo locum habent. Qui tam late expatiantur, existiment, & palam edicant cum illis visum fuerit, Laicos subditos itidem non diutius fide & obsequio teneri, quam se viribus ad resistendum impijs magistratibus impares senserint; & ita leges regni & cuiuscunque ordinis subditos qui priuatim ad Legum præscriptum viuere tenentur, confusione quadam inuoluant. Tertullianus egregie hoc Paradoxon tam falsitatis quam leuitatis coarguit, piorum Christianorum suo tempore (quod cum primis erat) viribus & potentia demonstratis, si modo illi vitium periculum facerent, cum omnia loca publica, Tribunalia, Castra, & Præsidia eius professionis viris completerentur.

Legiones quæ sub infidelibus Principibus meruerunt, & foelicissimè res maximas gesserunt, minori pretio meliori in loco res suas collocassent, si suæ ipsorum conscientiæ se legibus opponendo satisfacere potuissent. Si pij Christiani qui sub Constantio Ariano vixerunt deficiendo ad Constantium & Gratianum qui Orthodoxi erant, suo otio consulere voluissent; eorum defectio Dominis suis terrorem incussisset, quibus humilitas antea inprimis vsui erat.

Si quis hodie, inquit Chrysostomus, plus sibi arrogabit quàm subditis, sub infidelibus iam antea principibus, permissum fuerat, *Quod maiora sibi cõcredita esse dixerim*, edocedi sunt non nunc honoris sui tempus esse, cum sint tanquam peregrini in hoc mundo, sed in alia specie splendidiore & magis gloriosi elucebunt, *quando Christus apparuerit, & tunc cum Christo comparebunt in gloria*. Quaquam Gregorius Magnus se in Italia tantum viribus valuissè fatetur, vt nec Ducem, nec Comitem in Italia reliquisset, si vires suas illorum furori fidenter opposuisset. Cum tamen Theodolindam Reginam per subdolum aliquem serpentem à sinceritate professionis suæ seductam, & exitiosè à Deo ad Belial, à pietate in hæ-

resum

resim abductam inueniret, non asperius cum illa egit, quam animo paterno & submissa oratione admonedo vt opportunè caueret, ne plurimarum virtutum azymum qui Agni coena dignus, falsitatis & impietatis fermento illorum infidelium doctorum qui sua credulitate abusi, corrumperet.

Chrystomo minimè difficile erat (pro ea quæ pollebat apud gregem suum gratia, non tantum *ad aras*, verum *ultra aras* si eius patientia suorum cupiditati par fuisset) impiæ Principi Eudoxiæ negotium facessisse, quæ obliqua sua peruersitate & scelere nullum respirandi locum illi concederet. Sin autem tantum sit interuallum inter doctrinam nonnullorum Theologorum è schola nostro æuo, & superiores obedientiæ & veritatis demonstrationes ; cur non ego conquerar quod nunc *desinit esse remedio locus, ubi quæ fuerant olim vitia nunc mores sint.* Verum est quod longo post tempore administri Philippi *Pulchri* Regis Galliarum querebantur, idque iustissimè, quod *augendo sacerdotum iura, iura Regia minuerentur.* Verum etiã esse potest quod à nostrate proditum est, Gregorium septimum iam extremum spiritum exhalaturum (non sine tacito conscientiæ verbere) agnouisse *ex minutione Laicorum se sacerdotum promouisse gloriam,* quod diuersis licet in verbis in idem recidit. Omnibus Episcopis non eadem erat sententia, qui non oblitus obseruationis illius apud Daniele Prophetam, aquas ex fontibus *Bethel* cum animarum discrimine bibere, nihil aliud esse quam *sanguinem bibere* : tam prouidi erant ad dissensionis igniculos ex charitate extinguendos, quam alij ad accendendos ex ambitione & fastu inani. Nam in eiusmodi caussis *non est opus seuiantis animæ, sed medentis studio.* Charitas enim mixtis & mollis est, *nec inflatur, nec est ambitiosa.* Petro sunt duæ clauæ, altera scientiæ, potestatis altera, hæc itidem ad duas aptantur feras, Indurationis videlicet, & Ignorantiæ : & vix quidem inueniamus sine his vel certo harum vsu aliquas feras firmiores, vel obices vnquam fuisse referatas. Non est igitur cur quispiam dubitet quin inter tot, tantos, tam pios, graues, & pereruditos Episcopos (qui *tanquam in asie ordina-*

ta confertim semper se stipabunt ad terrendas illas spei deplo-
ratae cohortes è *Symancha* castris emissas) hæ Theses lab-
bascant, & nonnulli qui ex animi tumore haud facile cede-
rent, ignavia animum abijcere adigantur.

Qui piè eruditi nunquam fraudulentis & Cyrcæis illis fas-
cinis aures arrigere vel semel sunt dignati, in Concilio Quar-
to Tolerano opinionum suarum fundamentum substernen-
tes, per quod cuiuscunque generis homines Anathemati si-
ne exceptione exponuntur, *qui fidem Regibus suis sacramento
promissam observare contempnerent.* In hac prima parte omnes
perfidii proditores generatim coarguuntur, sed quod subse-
quitur, Nauarram & discipulos pungit & vrit, *ut ore simula-
rent iuramentis professionem, cum mente retinerent perfida impi-
etatem.* Pythagoras certè nihil magis discipulis inculcavit,
quàm prophanum illum versiculum;

Iura, periura, secretum prodere noli.

Ex altera parte fati Epicuro erat modò *mentem iniuram
gereret, etiamsi lingua iuraret.* Et tu Garnete (vt Trigonus
eiusmodi conficeretur qui nunquam ad Cubum reduceretur)
auditoribus enuntias & diulgas (quod cæcutientes illi
Philosophi extra scholarum spatia profiteri non auderent)
licitum esse verba ad animi sensum detorquere, vt simplici
fiduciae oculo erroris nebulam obducas, & in tuam securita-
tem, fucum fratri facias. Hoc pro explorato habeo eruditos
Ecclesiae Patres nec hanc fallendi rationem nouisse, nec eius-
modi *deceptione visus* quæ ad *destructionem anime* faciat, peri-
cula subterfugere voluisse. Cum in Athanasium apparitor
quidam incidisset, & interrogasset, *Quantum inde abesse
Athanasius?* Quamquam de eius vita iam ageretur in perfe-
cutionis tempore (cuiusmodi & vos hoc tempus habetis) &
ille vir multo potior & potentior ad Dei ipsius causam tu-
endam (vt ex eius acri contra professos veritatis hostes con-
certatione in Concilio Niceno constat) quàm tu in hoc Regno
ad nefaria consilia & impia facinora quæ suscepistis pro-
pugnanda, nihilominus ingenuè, aperte, & impavidè respon-
dit *non longe abesse Athanasium.* Quod sane verissimum, quo-
niam

niam

niam ille ipse erat qui quærebatur, fusque deque tulit, ut videtur, quam citò interciperetur. Qui minùs ingenio valet facile intelligat quàm longè Seruator noster ab eiusmodi Chymicis extractionibus, & fallacibus sophismatibus abfuerit, ex vniuersa illa Thesi: *Quicunque negauerit coram hominibus, negabitur coram patre.*

Vt *AEquinocatores* omni subsidij spe excludantur in his angustijs, distinguendo inter *Propositiones Verbales, Mentales, Negatiuas*, &c. quod præcessit in eodem loco vrgeo. *Non timete eos qui occidunt corpus, & animam non possunt occidere.* Si enim Seruator noster eiusmodi securitatis præsidium discipulis reliquisset, in quod persecutione ingruente receptui canentes se subducerent, cuiusmodi sunt verba pigmenta (quicquid cum animo reputassent) non erat cur tam anxie animum illis contra Tyranidis furorem ita augetet & spem confirmaret.

Quæ tu, & tui ex ore Christi ad fucum faciendum in hoc labyrintho detorquetis, potiùs nauseam quàm bilem commoueant, quanquam hoc vobis dicendum quod exempla à Seruatore nostro, qui & Deus & homo, (& non solum pro æterna prudentia nouit, sed etiam pro immensa potentia hebescenti nostro intellectui lucem præferre poterat) neque sunt præscripta ad nos animandos, neque exemplaria ad imitandum proposita. Ego autem haudquaquam dubito quin hæc *Equiuocationis & Mentalis reformationis* oua (nunquam genita nec sota à melioribus auibus meliori æuo) fuerint exclusa, ut fingunt Poetæ, cum tonitru ab Haliætis. Inter enim primæuos Martyres & Pastores illi maximis laudibus, lætissimis acclamationibus, & annalium monumentis fuere celebrati, qui animo paratissimo omnibus subterfugijs & strophis remotis, momentaneam hanc vitam ad aternitatem comparandam alacres profuderunt. Tantum absfuit ut illi in ignauia securitatem ingenij neruòs contenderent, aut fraudes conciperent. Sed ut tacitus præteream quod huic digressioni causam præbuit, concludam hoc quod iam maxime agitur, & optimi viri semper elaborarunt ad obedientiam

tiam securitati, & fidelitatem vitæ proponendam, modesto Papæ ad Angliæ nostræ Regem responso (quod in patientia colenda si vobis visum fuerit meliori sit exemplo, quàm illa vel Gregorij Septimi, vel Bonifacij Octavi, vel Alexandri Sexti cum ad extremum discrimen deducti essent) Richardus ille in bello sacro Heros celebratissimus, cum Bellouacensem Episcopum quem in prælio lorica indutum cœperat in carcerem coniecisset, nuntius mox à Pontifice Romano intercedentibus alijs Episcopis cum vehementiore interpellatione, si non autoritate imperiosa, ad Regē missus vt eum carcere liberaret, quem pro paterna indulgentia visum Pontifici fuit filium appellare, (sed non pari æquitate qua Apostolus Philemonem pro Onesimo interpellauit, *obsecrans pro filio suo quem in vinculis genuit*) Rex facete respondit, alitidens ad illud in Genesi vbi Iosephi tunica versicolor grandæuo patri cruentata fuit oblata; non misit captiuum quem vincitum tenuit, sed lorica eius ad Pontificem, percunctatus a beatissimo patre (cum hac molliori interrogatione) An hæc esset filij sui tunica; Papa hac demonstratione percussus, & nullum subesse commentum sedulo obseruans ad regem pro responso remisit, *nec hanc esse filij sui tunicam*, nec illi in animo esse eum, qui eiusmodi lorica armatus & prælians captus erat pro filio agnoscere, itaque iuri militari & Regis arbitrio omninò reliquit. Certissimum illud est Ambitio quæ ex opportunitate oblata, est præfidentissima, eadem cum semel sit intercepta est omninò ignauè timidissima, & quomodo-cunque humani animi qui non iudicio & conscientia æquè librantur, quæ nec pro officij ratione debeant, nec pro viribus præstare possint, suscipiant: secundæ tamen cogitationes obseruant vbi primum impegerunt, & inde ex maturo iudicio conclusionè postea facta quòd *vis experts consily mole ruit sua*, incipiunt itidem extimescere ne vasta illorum studia perinde ac ædificia cum fundamenta non sint firma, sua etiam mole subsidant. Haud fieri potest vt animorum impetus sint diuturni (cum materia prima ex qua emanant, vt *Prote-* ~~in~~ tot mutationum & formarum sit capax, quot mundo in-

sunt

sunt accidentia & varietates) quandoquidem perinde ac vestes continuo usu inueterascunt & conteruntur. Morales autem virtutes quę in ipsa Deitate radices agunt, & diuina gratia afflantur necessario Authori sint coeternę, qui non solum plantat, sed rigat, vt ex sua bonitate fructus sua origine dignissimos producat.

Ex his demonstrationibus edocemur, quę leges fuerint usu receptę, qui limites circumscripti, quę ratio erga Principes procedendi à moderatis Episcopis fuit obseruata, qui vel proximè Apostolos vixerunt, vel eos qui proximè Apostolicam humilitatem vixerunt, sunt imitati. Nunc igitur non alienum erit (pro loci & circumstantię ratione) explorare (idque non ex vanis commentationibus) sed iudicijs certissimis, quàm clandestinò & quasi furtim Ecclesiasticę vsurpationes in solo reperunt, priusquam solium Regium violentius aggredi auderent, & quomodo, cum *dormient homines venit homo inimicus & superfeminans zizania*. Omnibus æquè in confesso est qui vel iudicio vel sensu valent, Axiomata illa quę ad centrum penetrant & conscientiam ad viuum tangunt, deberet potius constantię Polis defigi, quàm mutationis sphæra circumuolui, quodque non Israel solus sed omnes æqui & ingenui. *Amen* accinere debeant maledictioni illi quam Christus suo ipsius ore denuntiavit contra omnes cuiuscunque loci & ordinis qui terrarum metas vel iurisdictionis limites ad pacem tuendam præfixos remouere audeant. Longo tamen temporis & experientię decursu videmus quòd ex quo ille *Motus trepidationis* (vt Astrologorum verbo vtar) in ignauorum Principum animis inualuerit, ex vehementi neruorum contentione quamplurimę & gradum & distantiarum variationes in Ecclesiasticę Politicę Apotelesmatibus factę fuerunt, præcipuè verò sexcentis hisce annis iam proximè antea ctis. Quę impulerunt prudentiores se recipere ad iudicium grauissimi Philosophi differents de diuersitate temporum & hominum qui illis temporibus aut virtute aut arte rerum sunt potiti. Illos perspicacius veritatem peruidisse, *qui minus ab orin. aberrant*, & iuxta

iuxta sentit Tertullianus, prima esse perfectiora & aquas quo scaturigini propiores, eo esse liquidiores. Quod hoc in loco industriae nostrae scopus erat propositus.

Ab ipso igitur fonte, ut rem sine obice aut passionis obstaculo repetamus, obseruare possumus, quod quamdiu perfectionis vomer in piorum Episcoporum dorso fulcos altos egerit non tantum corporum cruciatu (quod Propheta Regius in illo Psalmo inuere videtur, *super dorsum meum fabricauerunt peccatores*) verum etiam ipsarum animarum diuexatione & angore (quae humilissimi animi subeunt qui statim sentiunt vel minimam plagam fidelitati illatam) omnes illas noxias ambitionis & aemulationis herbas radicibus extirpauit, quae sereno caelo ex luxuriantis originalis infirmitatis solo pullulare solent. Ad foelicissimum usque Constantini Magni imperium, quo persecutionis furor deferbuit, non alias fere nec alio in genere inter pios patres contentiones lego; quam cuius consilium & coratus religiosa quadam & modesta aemulatione maximo esset vsui ad diuinam gloriam propagandam, & Ecclesiam prolatandam. Ipsa Ecclesia quod Christi corpus est mysticum, assimilari potest analogice corporis humani stomacho, qui quanquam multa recipit, aequaliter tamen in omnes corporis partes reddit, diuidendo & distribuendo quod recepit, ut inde reliquae partes viverent & vigerent, quae alias elanguescerent sensimque interirent.

Si toto hoc tempore Tribunus contra Ecclesiam Romanam intercessisset, ut Menenius Agrippa contra Senatum, quem stomacho assimilauit, (qui in medio quietus omnia absumit, & nihil aliud quam datis voluptatibus perfruitur) vel infirmissimae corporis partes tam damnosam iniuriam dedignarentur: si autem stomachus se enutriendo reliquas partes ut (plebs tunc suggereretur) ad extremam tabem redigisset & transformando bene constitutum & compositum Reipub. corpus tam inaequali nutrimenti distributione in monstrum, leges Naturae violasset, vnitatisque vincula dirupisset: agnoscendum est, quod erat cur & Menenius inter illos,

ios, & omnes boni Ciues & corporis politici membra apud nos si causa sit similis, remedium sibi sedulo conquirent.

Verissimum est, primis illis Episcopis in animo omnino destinatum fuisse vt gregem pascerent, non multras complerent; vt fidem disseminarent, non lineam dilatarent; vt Reges ad perfectionem ducerent, non folio detruderent; vt pacem firmarent, non vt lites fererent; vt subditorum animos ad obsequium instruerent, non p̄iudicio inflammarent; vt pacem cum vniuerso mundo colerent; certo persuasi conscientia pacem esse *omnia in omnibus*, ka vt Christum sibi conciliarent, vt que nullo modo se *percussores* vel *violentas* praeberent. Quod Ecclesiae Canones prater Pauli ipsius prohibitionem haud quaquam tolerabunt.

Nonnulli ex authoribus recentioribus (sed tamen eruditionibus) cum accurata locorum & plurimorum interpretum examinatione inuenerint, quam operosum, vel potius quam impossibile fuerit, nisi illud summæ Prærogatiuæ abdicandi Reges confirmare ex certis diuini verbi indicijs, & eiusmodi monumentorum testimonijs, quæ omni exceptione maiora; vt illud ex Chartis, Diplomatum, Donationibus, & Priuilegijs piorum Principum confirmet se reuocant. Exempti gratia, a Constantino Primo & Optimo, a Phoca Primo & pessimo, ab Ina Occidentalium Saxonum Rege religioso, & a Ioanne nostro irreligioso, qui perinde *Sine fide* vocetur, quam *Sine terra* cognominatus fuerit. In quorum numero alij ferio deuotioni intenti, alias simulate sanctitatem suis consilijs obdentes, & singuli, pro illius aui doctrina credentes; nulla semina citius prodiere & grandescere, quam quæ in *ora Dominica*, ad animas redimendas sparsa fuerunt, reliquerunt Ecclesiae certiora spei suæ pignora dono, quam Christus vnquam testamentis legauit. Contra prædictam illam Donationem quam Constantinus nonnulli Zelo quodam magis quam iudicio a Constantino P. P. Sibustri factam voluit, quamuis non opus sit multis, quandoquidem qui ex illis sunt

iudicio solidissimo & ingenio modestissimo laruam illam a rugosa ista facie iam antea detraxerint. Nihilominus quia in tanti momenti causa nihil satis dici potest, mihi in animo est paucioribus quam res tanta explicari possit aliqua minuta & succincta argumenta nunc vrgere. Primum quam incredibile est vt Siluester ille proximus Episcopus (vno excepto celeberrimæ illi Martyrum cohorti, qui pro Christi vitam litauerunt) in primo respirandi intervallo post tor contra Dei hostes viriles concertationes, gratia benignissimi illius temporis, inanes Principatus honores aucupando abuteretur, Episcopi qui supra aquas eousque constiterant potentissimæ illius dextræ subsidio quæ Petrum in fluctibus sustentauit, cum parum abesset quin demergeretur, si iam subito turgidis humanæ ambitionis vtribus innatare coepissent, maius demersionis periculum in fluminibus Damasci subiissent, quam in Mari Rubro quod Sancti sine vlllo periculo securi transmisserunt.

Platina ex ipsis Pontificum Commentarijs prodit, quod Siluester recusauerit diadema gemmis distinctum a Constantino oblatum, vt ornamentum quod Pastori & suo muneri minimè conueniret. Quanquam pius Nestor solummodo *signum superbiae* vocet, Siluester ipse non tantum signi verum etiam superbiae extremæ conuictus fuisset in Consistorio omnium prædecessorum suorum qui in cælo Sancti, si modo ille accepisset, quod hi delatum memorant. Apud Patres & Historicos Ecclesiasticos qui pleno ore beneficia Christi sponsæ ex huius Imperatoris munificentia collata prædicant, ne tantillum occurrit ad hanc donationem asserendam. Quod in animi ingrati argumentum trahi possit si vel quod studium Principi fuisset Donandi, vel Papæ accipiendi. Neque verisimile est Principem tam religiosum id filio relinquere voluisse quod Ecclesiæ donauerat, nec pios illos eius successores, Theodosium scilicet &c. detinere voluisse. Ad hæc, Scriptores omnes comprobant, quam potentes Græci Imperij Exarchæ in Italia fuerint, longo tempore post Donationem

nationem illam prætentam, quod cum illa potentia in qua Papatum inde constabilire enixè contendunt, conuenire nequaquam poterat. Ex directa confessione inuenio redditus è quibusdam locis ad ecclesiam S. Pauli sustentandam assignatos, quam Constantinus petente Syluestro fundâr, & è Sardinia ex aliorum relatione, ad illam Ecclesiam quam mater eius pietissima construxerat, nec non tributa illa Ecclesijs fuisse collata quæ ciuitates superioribus sæculis in ærarium retulerant. Hæc tamen & huiusmodi fallacis huius somnij inanes fuisse vmbra, & pigmenta existimo. Nam Donationis ipsius (quæ longo intervallo omnia superat quæ seorsim Ecclesijs collata fuisse memorantur, & maioris eminentiæ & prærogatiuæ ratione longe maiorem dignitatem & speciem præ se tulisset) nullum planè extat vestigium, ad quod qui in ambitionem maximè incumbunt se dirigant & collineent. Quantula fides, firmitas, aut dignitas ad Ecclesiam accedere possit ex Diplomatum Phocæ luxuriosi & perfidi Tyranni qui nefariè Mauritijs Domini sui, vxoris eius, & hæredum sanguine se cruentauit. Imperiumque iniuste occupauit, quo fretus plura quàm de iure debuit vel potuit concedere ausus: illis excutienda relinquo qui titulos, & iura ad æquitaris normam, potius quàm ambitionis lineam examinare gaudent: Nihilominus vt plus Tyranno deferam, quàm deferendum conscientia dicitur, dignatus breui responso proiectam eius vmbra submouere, primùm infero, quod Diplomata ex dolo malo concessa & factiosa consilio facinus fouendi quod fraude susceptum; vel ab ipso poterat reuocari, vel ab eius successoribus antiquari. Addo etiam idque ex iuris Cæsarei consultissimorum iudicio quod nullius Principis Rescriptum sine publico assensu approbandum, iuxta illud: *Quod omnes tangit ab omnibus approbari debet.*

Postremò asseueranter dico quod hæc Phocæ transcripcio (sit licet illa solida & absoluta) patriæ nostræ fraudi esse non poterat, quoniam nos a Romani Imperij cura & tutela ce. plus minus annis exempti fuimus priusquam Phocæ atrocitatem dextram Imperij clauo admouerit. Postquam enim

Æcius Galliarum sub Romano Imperatore Vicarius tantum miseris Britannis præscripserit quomodo acies instruerent & prælia inirent, cum hoc demississimis ipsorum literis responso, Ne amplius a Romano Imperio subsidium expectarent, quod tunc temporis ab externis hostibus, & internis dissidijs conuulsam ita contingit vt vix se sustinere potuisset. Britanni cum iam derelicti essent (& igitur ab omni obsequio & clientela iure gentium liberi & soluti) post multa asperissima contra Scotos & Pictos sub suis Regibus prælia in Saxonum potestatem deuenerunt, qui tanquam alter Pharao qui nunquam Iosephum aut eius patris familiam nouerat, gloriosam crexerunt Monarchiam (quanquam ea inter ipsos aliquandiu in partes fuerit distracta) tandem in absoluta authoritate conseruariunt, nullum superiores agnoscences, donec tandem variante subinde fortuna, Normanno victori in prædam cesserit. Quare Phocas cum Britanniam tanto tempore vel ex negligentia, vel ex necessitate derelictam nec possederit, nec in eandem ius habuerit, in Ecclesiam non plus transcribere poterat, quam vel ipse habuit, aut habere debuit, quod nihil aliud erat quam *Accidens sine subiecto, Individuum vagum, aut Hac nihil indeclinabile.* Denarioli illi quos *Petri denarios* vocant ab Ina Rege Romano Pontifici concessi in Saxonis historijs *Konings almes on. i. Regis Elemosyna,* in Canuti Legibus *Larga Regis benignitas,* & in compendio Decretorum *Edwardi Confessoris,* & *Guilielmi Conquestoris,* quæ supersunt plane *Regis elemosyna* appellantur, non ex debito, sed e charitate, vt vis verbi innuit, promanauit & quoad temporalem aliquam Prærogatiuam qui est tonus & sonus ambitiosi huius auctoris & usurpati iuris, potius comprobant Pontificem qui tunc sedit, fuisse Regis Inæ beneficiarium, quam Regem Inam tunc regnantem fuisse Pontificis Rom. clientem fiduciarium.

Hic memorare poteram mansionem quandam Anglis peregrinis, qui Romam de suis rebus confluerant quæ eo nomine *hellenora,* pro singulari Anglo-Saxonico Regum in seculum Romanam pietate & beneficentia assignatam fuisse, 2113A quæ

quæ cum in rationem naturalis illius contractus *do ut des*, de quo apud Iurisprudentes copiose agitur, cadat, & collata cum Denariorum illorum contributione, potius permutationem quam vectigalis impositionem censurare possit.

Fucum illum Donationis quam fecit Rex Ioannes qui necessitate urgente tam animam, quam Coronam, & eadem sane lege in discrimen precipitaturus erat, facile ex S. Albani monacho qui cum illo superiore de Phoca ex hinc civili consonat, abstergere possim, viz. *Regis non est dare Regnum quod est res publica sine assensu Baronum qui tenentur Regnum defendere*. Itaque nec portus nec civitates quæ totius sunt partes & membra haudquaquam dare potest. Sed hanc rem ætiori ambitu attingam & Mathæi *artificis* ore alleuorabo, quod tantum abfuerit ut Parlamentum (*Regni Universitatem*, ille appellat) *detestanda huic obligationi* (ut Monachus Westmonasteriensis recte nominat,) consensum adhibuerit, ut ipse Metropolitanus nomine *Universitatis Regni* palam contradixerit.

Quod Philippus Rex Galliarum divulgata hæc Ioannis Regis Donatione censuit, ab eius scriptore celebratur, viz. perniciosum Regibus & Regnis exemplum futurum. Voluit ille ut homines cum Petri successoribus de illis qui ad animas spectant agerent, & non de *Regni guerris*; vel *militiis*, quæ ad illos minime pertinent. Postremo illa reservatio ascripta in hanc Donationem fuit inserta, *Salutibus & hereditibus nostris Iustitiis, Libertatibus & Regalibus nostris*, illam omnino irritam facit, suprema Regia Prærogativa Deo providente integre conservata, quam Rex aliqui fraudulenta & nimis mendicosa facilitate omisit, *Historicus VI. de monasterioensi* testis (ut ea ferrebat tempora) opinimæ novæ detestandam illam obligationem igne exstam fuisse dum Pontifex Romanus Lugduni ageret, prodit. Eulogij author addit Donationem illam *cum omni fidelitate & homagio* ipso Pontifice iubente, Parlamentario Ordinem Angliæ consentit relaxatam & omnino antiquatam fuisse. *Thomas Morus* etiam vir Oratoris equestris qui vitam pro Primatu Papali profudit, hac in parte *vehementer* fert sententia, fide præceteris est dignissimus,

qui allerit primum infirmitatem in Rege fuisse quod Coronam suam alterius nutui subijcere voluit, & deinde in ipsa Donatione *Nullitatem* inesse. Insuper non solum *Morus* affirmat vectigal pro Anglia & Hibernia impositum ex Regis concessione, nunquam fuisse Papæ persolutum. Ex Parlamentarijs scrinijs Anno quinquagesimo Regis Edwardi Tertij hoc in cumulum accedit, quod cum minæ Regi intentarentur de illo Romam citando quia vectigal Donatione ista impositum plures annos detinuisset, Comitum Parlamentaria totius scilicet Regni Conuentus, Proceres, Præfules, & Plebs maturâ deliberatione contradixerunt & restiterunt viribus quàm poterant maximis: His duobus innixi fundamentis, tum quod Donatio ista fuit contra Regis iurandum quod in auguratione religiose ipse firmârat, tum etiam sine assensu & consensu Ordinum regni confecta.

Cum igitur nec Phocas, Ina, Ioannes, nec Constantinus quaesito illi colori autoritatis illius Reges abdicandi ne minimum quidem addunt, ille qui rectè discernit & obseruat, facile dijudicet an Pontificum Romanorum dignitas in maiori erat pretio, dum potius pietate vincere, quàm impetu euincere, flectere quàm frangere, & temperamentum adhibere quam exulcerare enixè operam nauârint.

Religio & humilitas angulares tunc erant lapides in specioso illo frontispicio quod vniversus terrarum orbis tantopere in Romana Ecclesia olim cum admiratione suspexit, quam postea ex Episcoporum in illa sede mutatione & ingeniorum varietate tanta subsequuta sit dissimilitudo, vt quemadmodum Minerua, post aliquot annos Athenas reuersa nec nauem ipsa nouerit suam, nec Constantinus Romæ nutricem suam, nec vt B. Hieronymus notat de mulieribus fucatis quæ in Cœlum oculos tollunt, si perpendamus quot pigmenta Ecclesiasticæ polipticæ columnis illicita fuerint; vix Christus ipse, Alexandro Sexto sedente, suam internoscere poterat creaturam, si tunc eius opem implorâsse voluisset. In principio cum Danielis imagine in capite aureo si sacrosanctam rerum administrationem, in pectore argenteo, si conscientiam
inma-

immaculatam, in tibijs æreis si iugem industriam spectemus, conuenit; postea autè uolentibus annis plurimorū Pontificū capita facta sunt turbulēta, pectora auara, & tibiꝝ pigerrimē.

Sacrosanctum illud Concilium Nicænum (de quo nunquam sine honoris præfatione loquor) in illa iurisdictionum inter Patriarchas dñsione (vt res tunc ferebat Ecclesiastica) ad disciplinam constabiliendam, & unitatem tuendam, ne vno quidem verbo secularis alicuius imperij meminit, multò minus iuris alicuius suspendendi Reges aut abdicandi, vel subditos ab obsequij & fidei iureiurando absoluedi, quod quasi heredium ad Romanos Pontifices Primatus agnitione deuolueretur. Sed vt Salustius admodum grauitè & vt bonus ciuis de Repub. Romano suo seculo conqueritur, quòd *postquam diuitie honori esse cœpere, & eas gloria, imperium, potentia sequerentur*: factio & fastus in Senatus sedes inuadere & publicam iusticiam labefactare cœperunt. Itidem in Ecclesia ex eiusmodi coruptela eiusmodi vitia promanarunt, & multè animosiorum prauitates magis magisque indies se prodiderant, sereno illo in Soto, & Halcyonijs illis diebus, qui vixit sancti ismelioris Principis benignitate illuxerunt (vt Zizania pullulat cum fruges maturecunt) quæ antea vel animi humilitate obumbrate, vel disciplina fuerunt omnino coercita. Hęc non eò dico quia eiusmodi animorum imperus & acutæ intemperies non aliquando exarserint, & pro re nata exardere non possint inter ipsos à Deo electos, quemadmodum inter Petrum, Paulum, & Barnabam, & in hoc ipso sancto Nicæno Concilio quòd vrgeo (quanquam non vterius quàm Dei ministros & Apostolorum successores decuit) quia diuino numini aliquando visum est sibi gloriam adaugere, & virtutem ex infirmitate omnibus numeris absolutam reddere, sed vt copiam prosperitatis, ambitionem copiz, & corruptionem ambitionis filiam esse clarius eluceat. Postquam Episcopis ab ipso Imperatore permissum fuerat à ciuili Tribunali appellare, & eorū sententiæ Imperatoris Rescripto sui ipsius sententijs adæquate fuerant, tristam enigere cœperunt, & paulò post, vt ex probatissimis

batissimis & antiquissimis ecclesiasticis scriptoribus, quidam testatur. *Episcopatus Romanus non aliter quam Alexandrinus quasi extra sacerdotij fines egressus, ad secularē Principatum iam antea delapsus est.* Etsi Episcopi qui his sedibus præfuerunt, vt ad veritatē credamus, ignorare non poterant, Paulum cuiuscunq; ordinis pastoribus interdixisse, ne rebus secularibus se intermiserent, vel in minimis quæ Regiæ Maiestati officere possent, quia Episcopus non magis extra elementum suum scilicet Ecclesiam, nec Monachus extra solitudinem, quam pisces extra aquas viuere possunt. Christus enim cum populus illum Regem creare voluisset, in montes subterfugit, & Episcopi cum Iosepho potius pallia relinquere debent, quam fascinis & vanis mundi illecebris pronas aures adhibere, qui vt lasciuia illa Putipharis vxor brachia proiecit, & cum Syrenibus vocem contendit vt in tentationis vortice pertrahat, & pertractos in voluptates immergat.

Quod verò Socrates ille dixit, *iam ante delapsus est ad secularē principatum*, Ammianus Marcellinus scriptor solidus, quanquam minimè Christianus, me quasi manu ducit, vt altius ascendam ad scopum mihi propositum inueniendum. Ille enim in Principis palatio agens & quasi è specula obseruans quomodo omnis generis homines se gererent, meminit cædis cruentæ in quadam Romæ Basilica perpetratæ vbi Christiani sua sacra celebrare soliti, in furiosa contentione inter Damasum & Vrsicinum de Pontificatu, in qua centum triginta septem cadauera ex Basilica illa fuisse extracta prodit, in quam ad eligendum Pontificem populus fuit conuocatus. Adiungit præterea Viuentium vrbis Præfectum cum seditionem componere non potuisset, in suburbanum vi coactum secessisse. Postea Ammianus ille in neutram partem propendens, & ideo quod probabile est (æquior rerum æstimator) addit hanc contentionem & æmulationem ad hanc dignitatem consequendam extitisse à securitate, otio, opibus, & honoribus eorum qui præualuerunt, & in hoc dignitatis fastigio collocantur. Causas subiungit, *Matronarum oblationibus dicebantur, procedebantque vehiculis insidentes,*

circumspecte

*circumspicere vestiti, epulas curantes profusas, adeo ut eorum conuiuia Regales mensas superarent. Quod Damafus competitor ex his erat non affirmat Marcellinus, & multo minus credo, cum obseruo quo honore & qua obseruantia S. Hieronymus qui ipse fuerat Romanus sacerdos de eo loquitur. Ratio tamen qua ille ad sedem conscendit, non solum apud religiosè deuotos, sed etiam apud Ammianum Marcellinum politice prudentem offensionem habuit, ut ex eius graui iudicio constat *Beati Romani Pontifices reuera esse poterant si magnitudine urbis despecta, ad imitationem antistitum quorundam Prouincialium uiderent, quos tenuitas edendis potandique parcissime, uilitas etiam indumentorum & superciliosa humum spectantia perpetuo numini, uerisq; eius cultoribus ut patros commendant & uerecundos.**

Hæc sententia scriptoris quem prophanum ducimus quia Christo renatus non erat, nec in sinu sponsæ eius Ecclesiæ exutitus, mihi in mentem reducit Hectoris Boëtij Romani Catholici feruorem religiosum hac de re in Scotica sua historia. Huiusmodi antistites quàm sunt illorum dissimiles, qui diuersa ingrediuntur uia, cum locum illorum occupent. Illi non auro splendidi, illi non in Principum Palatijs assidui, illi non satillitio stipati, non illi in arte simulandi eruditi, e qua multo uerbior existit quæstus, quàm e Poetica facultate quæ in Academis lauro est redimita. Hoc impulit Bonifacium (Martyrum illum non Mirmilonem dico) deuotionem aureorum Episcoporum qui in Ecclesiæ tenuitate maiori cum feruore in ligneis calicibus ministrabant, ligneorum Episcoporum uanitati præponere, qui cum opes affluerent, maiori cum pompa, zelo autem minori in aureis calicibus sacra fecerunt. Quia ut B. Hieronymus adnotat externæ opes nihil dignitati illius addunt *qui corpus domini in canistro uiminge, sanguinem in vitro portat.* Ex his uerbis nolim quis arripiat me ridiculis eorum sententijs suffragari qui materiam uel pretium eorum vasculorum quibus Sacramenta ministrantur ad primæuam simplicitatem reuocare conantur. Illa Viriæ ratio qui indecorum censuit *in domo sedrina cubare, cum*

Arca Dei esset sub pollibus, me pertraxit, ut multo pluris vascula illa quæ ad tam sublime mysterium spectant, æstimerem. Certo enim scio valorem eorum infinitis gradibus superare continens, & in Adiaphoris decori regula nobis est sequenda.

Nihil aliud mihi hic in animo est quam perstringendo obseruare pietatis declinationem, quæ vno eodemque fere tempore accidit quo metaborum multiplicatio, & eorum numerum ambitus quæ nulla habita conscientie ratione, sint emolumento; cumque immodicas illas in *manu vna* elargitiones circūscribere coeperint quas maiores nostri in *manu mortua* circūscriperunt, nec non cum internæ pietatis ad externam pompam conformationem proposuerint. Quamuis potius esset ut nobis superflua desissent, quam necessaria moderatio abesset. Chrysostomus enim in saginanda Ecclesia vsque ad eam fatiuitatem ut reuocaret, duo absurda adnotat, alterum quod Laici benefaciendo occasione priuantur, alterum quod ipsi Pastores officij grauitatem & dignitatem prætermittunt, dum Rationabiles & collectores sunt. Hæc nulla est ratio ad Ecclesiam expilandam, cui ut nunc se habent tempora, magis *largitore bilari, quam interprete maledico* opus est, sed ad comprobandam quod argumenta contra immoderatos excessus sunt firmissima præfidia & solidissima stabilitatis sustentacula, nam in *se magnarum, summisque negotiis est stare diu.*

Ve Ammianus Marcellinus a partium studio, vel ignorantia in hoc defendatur, quod de Matronis loquitur, Valentiniani, Valencis, & Gratiani Principum piorum, non sanguinariorum Rescriptum produco, ne Ecclesia, aut Ecclesiastice quicquid ex Matronarum liberalitate adipiscantur, & hoc ab ipso Damaso ad quem ab Imperatoribus datum erat publicæ in Ecclesia Romana fuit perceptum. Quod Ammianum de capillis dissensionis & oppositionis non temere iudicasse ducio.

Ad maiorem rei perspicuitatem si cuiuspiam scrupulus iniiciatur, ex B. Hieronymo ediscat aliquem eiusmodi excessum (vel fatam incuriam) eo tempore Consuram subisse, vbi non
tam

tam ægrè fert eiusmodi legem iuste latam fuisse, quam auaritiam legi causam præbuisse. Nostri itaque Angliæ Episcopi, Edwardo Tertio regnante, cum Republicæ necessitas intercederet, consenserunt; vt reditus Ecclesiastici definerentur. Nec ipse Papa S. Ludouico Galliz Regi succensuit cum plura prædia aut reditus deinceps se in scio Ecclesijs conferri prohiberet.

Huius prouidæ cautionis & moderationis ratio vt mihi videtur ex eo emanauit quòd Moyfes tam in publicum prudens quam numini deuotus pijs populi oblationibus finem imposuerit, postquam ad Tabernaculum in quo Deus adorandus satis fuisset collatum. Minimus enim excessus (in rebus alioqui cum moderatione laudandis) facile in vitium deflectit, & quod supra nutrimenti modum, in humorem conuertitur. Ex Genesi facile edoceamur quòd illi qui intra iustas altitudinis metas consistere non poterant, dum minantia coelo fastigia substruere miserâ confusione ex sua ipsorum vanitate fuerint inuoluti.

Iam explicatum quomodo Ecclesia Romana & Alexandria in Monarchiæ fraudem secularis potestatis vorticibus fuerint immerse, quanquã *Spiritualis potestas nõ ideo præsidet, vt terrena in suo iure præiudiciũ faciat, vt habet eruditus è schola Theologus, sed quam ægrè interea Ciuilis autoritas has prolapsiones tulerit, ediscamus (si æqui rerũ æstimatores esse velimus) ex Oreste qui tunc Vicarius Imperatoris grauiter de nonnullis Episcopis conqueritur) Quòd per eos manibus de austeritate eorum detractum esset qui ad vniuersitates gerendos designati essent. Vir ille Clariss. bene mane & quasi diluculo prospexit quibus gradibus Ecclesiasticæ ambitionis solertia firmamentũ monarchiæ subruere cœpit, extimuitq; nec immeritò, ne cum Principibus qui sua iura reuocare vellēt, ageretur vt castor cum erinaceo egerit. Cum enim ille spinis noxijs hospitis sauciatus quem in specũ vt familiarẽ admiserat, per hospitalia iura rogaret vt descenderet, non aliud responsum tulit, quàm satis commodè cum illo actum esse, si non ita castori visum, ipse sibi aliud commodius quæreret hospitium. O-*

restes ex prima hac emergente luce præuidit, viscum & herederam arctioribus suis complexibus vegetatiuam virtutem a quercus & corni radicibus exugentes necessario floridè germinaturas, cum ipsæ arbores emarcescerent.

Non me latet Ciuilem iurisdictionem ea proportione qua cum Pastoralis cura conueniat, tantum abesse vt pietati surgenti officiat (vt nonnulli volunt) vt potius fructibus maturitatem afferat, qui sole longius remoto, aut frigore vruntur, aut rubigine corrumpuntur. Adeo vt iuxta illa Prophetæ Nahum *Residuum locusta Bruchum demores*. Illos solummodò increpo qui ex eminentis indicijs cum potentibus Principibus de Imperio decertare, aut illos folio deturbare proicete audent, quod Beata Virgo diuinæ Prærogatiuæ facit particulam. Aliter de omnibus fidelibus tum Paulo dico, *si in illis mundus iudicabitur indigni sunt qui de minimis iudicent?* Et alibi (*si Angelos iudicent, quanto magis secularia.*) Epiphanius igitur Cypri Episcopus in Ecclesiasticis historijs plurimum celebratur ob suaue temperamentum & decorum quod in rebus Ecclesiasticis & Secularibus administrandis adhibuit. Consilium Carthaginense viam mediam inter extrema apprimè nouit, superbizq; fumum euentilando modestiæ nitorem conseruare illæsum. Patriarcha autem Constantinopolitanus cum tempora & rerum euentus perspexisset curiosè obseruando quam admiranda Ecclesia Romana confecisset, quamprimum iurisdictionem Patriarchalem prouexisset, quousque Imperij æmulatio & Prærogatiua consortis impatiens tolerare poterat: ille etiam superbiz alis in altum euectus, supra omnes sui ordinis tam sublimè euolare ausus est, vt nisi præsumptionis huius alas B. Gregorius magis argumentorum, quam authoritatis telo præcidisset, non est incredibile quin partium studio se *similem altissimo* præstitisset.

Tam facile est ex multis arenulis, Neptuno auspicante, dorsum immane in Oceano erigere, ex multis Petri denariolis. Inæ benignitate collatis ingentem pecuniæ cumulum coacervare, & ex multis virgulis, curante Minerua, nidum fatis excelsum.

excellsum & amplum componere, in quo amplioris alæ accipitres pariant ad dimensionem & rationem sublimitatis eius; quam tantopere in votis habuerunt, & omni contentione consecrati fuerunt. Huiusmodi erant consilia & studia nonnullorum Romanorum Pontificum aliquandiu qui sæpenu-mero tantopere sunt conati, quod tamen voluerunt neutiquam assequuti; videlicet in eam altitudinem se euehere, vt Imperatorum vertices superare & transuolare possint. Donec annis plus minus ter centum iam elapsis a translato per Constantinum & eius successores in Orientem Imperio, eorum in Occidente Præsides, vniuersi & vni Imperij ægide destituti qua prius vsi erant, donec inauspicato illa Aquilæ facta fuerit bifariam diuiso, quæ speciosissimam auem informem reddidit, iuxta illud Seruatoris, *Omne regnum in se diuisum desolabitur*, eam præbuerunt occasionem (quanquam illis refragantibus) ad clauium S. Petri potestatem amplificandam, quæ iam inde non minus fuit formidabilis, quam prius erat amabilis. Prima causa Imperium Occidentale in Orientem transferendi fuit, testante Socrate, *vt vulnera quæ erant a Tyrannia inflata, illis iam sublati, tollerentur*. Hoc ab omnibus fuit approbatum, & consilium huius translationis laudatum, donec experientia vnà cum aduersis successibus docuerit consultius esse inter duo extrema, externam potius discrasiam, quam internam conflagrationem admittere. Recessus (vt maritimum verbo vtar) non tantus erat, Imperio decrecente, quantum fuerit accessus ex consequente Ecclesia increcente. Quæ cum conspexisset suos radios esse splendidissimos, gloriã amplissimam, Sole sub Finiente nostro agente cuius mutuato lumine illustratur, diligentiam quantum potuit maximam iam inde adhibuit, vt illos Imperij radios qui sua vicinitate aut debilitarent, aut interpositione obfuscarunt, longius excluderet. Certum est Constantinum Imperio translato, Episcopis non autem sacerdotibus plenissimam concessisse immunitatem vt ad Curiam ciuilem non deuocentur, qui primus erat gradus ad Papalem amplitudinem, quæ iam illis animo obuersabatur. Gratianus Imperator An. ~~ccclxxx~~ & Honorius

rius anno ccccvi. eandem confirmarunt, Theodosius & Valentinianus ad gratiæ cumulum sanxerunt vt sacerdotes non ante Seculares Iudices deducerentur, sed *Episcopalis auctoritas* reseruantur si partium consensus accederet. Iustinianus maiori quam Antecessores cautione hoc ad res Ecclesiasticas restringit, & idè apud Bellarminum male audit. Heraclius Episcopos & sacerdotes ab omnibus Curijs nisi ab ipsius Imperatoris *Dalegatis* exceptit. Guicciardinus autem nec ille Lutheranus, nec Zuinglianus (vt pro opinionum diuersitate homines nouis hodie insigniuntur appellationibus) sed Romanè Catholicus, non Germanus, vel Helueticus, sed Italus, non illiteratus, sed singulari doctrina & iudicio limato obseruat; Licèt aliqua densior nubes nonnullos Imperij radios in summo orbe obduxerit, attamen vsque ad Imperij translationem, & aliquandiu post, plurima obseruantie & obsequij erga ciuilem authoritatem indicia extitisse.

Nam nec Pontifices nisi assensu vel Imperatorum vel Exarcharum in thronum ascenderunt, & in omnibus Rescriptis tempus hisce verbis annotarunt, *Regnante Domino nostro Maurio A. vel M.* Et si ex temporum vicissitudine, quæ in sublunari hoc orbe & corpora & Imperia immutat, laudata hæc formula paulatim fuit immixta, & tandem omnino extincta, postquam Græcum caput fato malo à Latino corpore fuit auulsam, primùm in vertiginem, & postèa in imbecillitatem incidit, vnde periculosa in Imperio conuulsiones & quemadmodum arborum summitates, quæ vitali suarum radicum succo non enutritæ, postèa pulchritudine & gloriâ defloruit & exaruit. Imperatores magis magisque indies fuere contempti, vel quod noluerunt, aut misimè potuerunt Imperij caput à Barbarorum incursionibus, Tyrannorum oppressiombus, & coniuratorum machinationibus defendere. Tunc Italiz Proceres omne obsequium, contributionem, subsidium, tam longe remoto Parallelo; à quo tanquam a vortice nulla erat reciprocatio, deferre abnuierunt, obedienciam Exarchis, & Magistratibus debitam subtraxerunt, qui iam extremum spiritum exhalantes, salutare remedi-

um

um inuenerunt : Internuntij pro rerum necessitate inter Romam & Constantinopolim tanto intervallo distitas commutare non poterant, quodque de uergentis fortunæ deploratissimus est effectus, nuntij ad intercedendum missi, re infecta redierunt, consultationes erant inutilis, expectationes irritæ, & hominum ingenia varia & tumultuantia.

Quamuis autem apud probatissimos auctores legi quod illo tempore difficilimo & incertissimo quamdiu uel tantola spes aut securæ tutelæ, aut opportuni auxilij superesse; Pontifices ad fidem in firmioris conservandam saragerunt : Tandem tamen civili auctoritate in occasum uergente, Ecclesia languente, & spe omni perditâ, cum Proceres & Præfules sentiam quasi uera ad ignem liquentes exsenuari, & frustra solatium ex Oriente expectando lassari animum induerunt se in fidem & elienclam Gallie proxime conferre, que maioribus copijs, magis expedite, & maioribus facultatibus eos curari, quam Orientale Imperium calamitatum Oceano superinfusio iam sepe demersam uilo modo poterat. Pontificibus & tunc temporis de iam inde studium, consilium, & ingenium Romani iterum ex *Albi* *Francis* (sic de in alio elemento) excitandi, principium magnitudinis suæ ex alterius potentie corruptione extrahendi, & illorum errores quorum nutum ante spectabant, in eorum usum conuertendi desunt illi per me credant, qui ex iudicio, rerum usu, & ueritate aliud cogitare non possunt. Cum enim nouus hic & Galia Imperator diu expectatus, in folio locatus, eos in possessionem misisset, ut & uiriliter & auctoritate iusta demensione illis satisfacere, pro laboribus quos *cum fando uultus* & *uerna* *re cordis* in illo constabulando impendissent : alius etiam uires & auctoritatem amplificandæ occasiones arripuerunt, oportunitate captata quæ semel amissa ne iterum quidem est expectanda. Tunc ceperunt illi auctoritatem suam sibi constabulire in eo fastigio securitatis & superius superiorum Imperio quod ex prædecefforibus multi maximo per animo agrauerant; *tanquam spado mulierem amplectant* & *in spiram* (sic alia in re concinne loquitur Propheta) sed irritum cecidit

cecidit eorum consilium, & planè nullum industriæ fructum retulerunt.

Efficacissimus Magnes qui reuerentiam & amorem ad Ecclesiam Romanam primo religionis vere incunte attraxit, constantia erat tot Sanctorum Martyrum qui suo sanguine profuso tenellas professionis suæ plantas rigarunt, dum vitam cum honore profundere, quàm religionem cum dedecore abnegare maluerunt. Præterea minime dubium est breui illo quo sederunt tempore hoc illis inprimis propositum fuisse, vt subditos superioribus tanta obedientia, & superiores subditis tanta conscientia colligarent, vt illi cum sanctissimi tum foelicissimi habiti fuerint, qui vel eorum pietate afflati, vel doctrinæ principijs fundati. S. Petri cymba commodissimè rectum & foelicem cursum aliquandiu tenere poterat, licet remi iam cessarent, quæ in altum primum prouecta fuit tantis viribus & industria tot præstantium remigum, qui ad nullum alium quàm coelestem portum cursum direxerunt. Hæc obseruatio illis noua videri non potest, qui intelligunt quàm difficile & fere impossibile sit Principi ingenio irrequieto qui multis pijs & prudentibus succedit, perniciosum aliquem effectum derepente producere aut contrahendo, aut se opponendo orbibus & motui proxime superioris administrationis.

Ad hoc fastigium ex religionis & integritatis fundamento excitandum, alij lapides, alij lignum, alij calcem, alij arenam, alij suam operam & dirigendi curam *gratis* contulerunt, & singuli pro virium & facultatum ratione manum admouerunt. Postquam autem Pontifices autoritatis suæ vires Imperatoribus semotis, intellexissent, cum ex angustijs se explicassent, occasionem arripuerunt brachia expandendi & vires extendendi in elementa quæ non minus quam *Terra incognita* illis antea fuerunt omninò ignota.

Ex illis Pontificibus qui limatè & veteratorie ambitiosi, cum in Romana historia (vt credibile videtur) legissent Cæsarem nunquam absolute potentem fuisse *prinquam potestatem Pontificiam cum Casarea potentia coniunxisset*, in rem suam existimarunt

existimarunt, quamvis in alio quasi climate *Cesarem cum Pontificia coniungere*, minimè ambigentes quin vt in *abstracto* fuerint cum honore obseruati, sic in *concreto* cum obseruantia formidarentur.

Necessitas quæ post decessum Caroli Magni Italos Pontificum auxilio pro communi defensione inniti adegit, conscientia vinculum quod maximam orbis terrarum partem Romam attraxit, vel vt pro animarum salute satisfacerent, vel vnitatem conseruarent, Imperatorum & Regum confidentia referendo simultatum aut dissensionum inter ipsas causas ad eiusmodi Episcopum qui paterna animi æquabilitate in neutram partem propenderet, certamen & æmulatione potentissimorum Principum ad eius amorem & amicitiam conciliandam quem plurimi vt iudicem verebantur, & pauculi aut nulli longo tempore aduersarium suspicati fuerunt, timor & periculum ne res suæ in discrimen vocarentur, de eius Prærogatiua disputando : contributio Christianorum cuiuscunque loci & ordinis, vt tempora tunc ferebant, ad B. Petri successorem sustentandam : intima gratia quam Papa apud plurimos nationes iniuerat ex prædecessorum meritis qui Pastores & doctores ad salutarem Christi crucifixi redemptionem annuntiandam miserunt ; potestas clauium S. Petri in peccatis ligandis & soluendis, *et ceteris* supra omnes reliquos orbis Christiani Episcopos ; recepta de Episcoporum conscientia opinio quos Ecclesie Canones sollicitos de his quæ sunt mundi noluerunt, præ seculari auctoritate cui iurisdictionis amplitudo, longitudo, & latitudo solummodo ante oculos obseruatur ; periculum ne quis illi offensam faceret quem maxima pars hominum amore & studijs prosequi conuebatur : solers illa coniunctio clauium Petri cum ense Pauli, vt dum altera reseruaret, altera vt ille Nehemæe impedimenta refecaret ; amplissima latifundia & redditus Petri Cathedræ Caroli Magni diplomate concessa, & Matildis Comitissæ supremis tabulis legata ; Pontificum solertia in constituendo Septemuiros Germaniæ ad Imperatorem eligendum, ne illi sæpius Romam commeando ad regu-

standum vetitum fructum in horti medio nono appetitu excitarentur, & inde arborem cognitionis boni & mali assequuti, auctoritatem suam limitationis folijs iam diu obiectam restabilirent : Pontificum cautela in referuando sibi tanquam *in deposito* ius peculiare inaugurandi & confirmandi Imperatores in vrbe Roma, etiam postquam fuerant electi & inaugurati in Germania, quamuis cum hoc expeterent raro impetrarunt, Pontificum vigilantia in retinendo & conseruando Regalia illa iura in manibus Electorum & aliorum Principum quę ad tempus superiores Imperatores alienauerant, ne confusę plumę Aquilę cum durioribus hisce pennis ad summum Capitolij fastigium iterum se eueherent, diturna illa & strenue contentiosa factio *Guelphorum & Ghibellinorum*. Firmissima illa inter Pontificem & Reges Galliarum confederatio, qui ramos sacrosanctę potestatis tanquam plantę ex sui-ipsius solertia enatę, contra omnes irruentes turbines & tempestates tueri semper contenderunt, prouidentia quam Pontifices prudenter, ne similtates aut inimicitias cum aliquo potentiore Europę Principe gererent, priusquam Principem alium ex parte opposita sibi adiunxissent vt vel adequare vel superare possent, arctissima necessitudo quę inter Pontificem & omnes Ecclesiasticos in omnibus Regnis Romanę Catholicis intercedit, exercendo ius inuestiendi & confirmandi Episcopos qui summę rerum in Ecclesia presunt, & quasi recta obsequij linea *Laicorum* conscientias & deuotas animas ad suum nutum secum trahunt. Recepta Pontificum consuetudo seligendi Cardinales & Ecclesię administratos ex eiusmodi potentissimis & honoratissimis familijs, vt & ipsos & omnes ipsorum necessarios summo officio & summa obseruantia in perpetuum deuincere possent; reseruatio in casibus quibusdam ad quos *audiendum & terminandum* ipse Papa seipsum quasi diplomate delegatum constituit, qua & ipsos gregum duces sine expressa aliqua relaxatione, *ab ipso ore Apostolico* se in personis listere adegit : consilium amandandi Principes in Belhum Sacrum quamprimum lites Ecclesię Romanę intendere coeperunt,

vel

vel eorum absentia maiori vsui esse poterat : Locales interdictiones Pontificum mandato ne sacerdotes sacra celebrarent, quod (quantum ego legendo obseruaui) primum inter Angliæ Episcopos præcipiente P.P. Alexandro Tertio circa annum Salutis M C L X X. in vsu fuit, verum minus foeliciter illis qui Pontificis mandata strictius obseruando, quam Regni iura permisserint, in facultatum & libertatum discrimen deuenerunt. Postremò præsidia & munimenta ad S. Petri patrimonium propugnandum posita, vt semel dicam, sublimes fuere gradus per quos Pontifices ascenderunt ad illud culmen ex quo Principes in ciuili sua autoritate proculearent, quod multi conqueruntur, alij tolerant, sed certissime cum ipsorum res agatur, ne vnus quidem approbat.

Quamdiu (vt grauis, eruditus, & Romanè Catholicus prodidit) Pontifices in ea quæ ad animas spectârunt, solummodo fuerunt attenti, in primis votis habuerunt sub ciuilibus autoritatis ala & umbra protegi. Sed Imperio citius quam surrexerat collabente, Pontifices Imperatorum & arma & amorem negligere cœperunt. Tunc scribendo & argumentando defenserunt Ecclesiæ esse potius leges Imperio præscribere, quam ab Imperatore recipere, pleno passu progredientes, nunquam præ timore respicientes ne cum Lothi uxore in *statenam Salu* transformarentur, & nihil magis cum horrore quodam extimescentes, quam ne postliminij iure in pristinam illam exilem & humi repentem vitæ conditionem reuoluerentur, Censuras Ecclesiæ vel ad suas affectiones, vel rerum rationes detorserunt, bellis gerendis, opibusque accumulandis diligentius quam Petri cymbæ dirigendæ, aut animabus instruendis incubuerunt. Magis vassè quam syncerè studuerunt Consistorium firmare Tyrannorum & *usurpantium* subsidio, qui Cesarum iugo excusso, & inermi Imperio contempto nullam commodiorem rationem sese in dignitate & securitate constabiliendi, quam sub Romanæ Ecclesiæ patrocinio inuenierunt. Ad hoc confirmandum velim vt per *iuuatas inquisitio fiat* an Robertus Guiscardus, cum Apuliam à sacro imperio, scilicet pulcherrimam

plumam a languenti Aquila subtraxisset, non eam a Papa iure fiduciario tenere fategerit? Necnon an Rogerus Rex Siciliae anno Salutis 1130. non eadem arte Regnum illud occupauerit (nihil enim tunc temporis S. Petri sagenam subterfugere poterat) & ex successoribus plures in illa conscientiae & morum corruptela facti fuerunt, potius *Piscatores Imperiorum, quam hominum*. Quanquam S. Pauli Censura tantum ad *interitum carnis*, non autem *posteritatis vel diadematis* protendebatur.

Seculo succedente alij eousque progressi sunt in vendicando & sibi arrogando, vt fronte praescripta auctoritatem Imperatores abdicandi sibi assumpserint. Bonifacius enim VIII. postquam (vt Germani Catholici produnt) in habitu omnino Seculari sc. diademate redimitum & gladio accinctum omnium oculis se exhibuisset, professione facta se tam Caesarem quam Pontificem esse, proximo assultu, eousque se proiecit, vt supra Philippum Regem Galliae *tam in Spiritualibus quam in Temporalibus ius superioritatis* vendicauerit. Quamquam ex Scholasticis Theologis nonnulli huic Paradoxo se ex diametro obijciunt, & æque Pontificem armatum demitterentur, ac Prior Dunelmensis Episcopum suum Comitatus gladio accinctum olim admiratus, cum exclamarit, *Quam manifeste iam exorbitat noster Episcopus transformatus a vestigiis S. Cuthberti!* Urbanus non solum Clericorum personas, verumetiam bona a Ciuilibus tribunalibus deuocauit. In læsæ etiam Maiestatis criminibus Pontifices sæpenumero à seculari iudicio vt Episcopos eximerent, nullum non mouerunt lapidem. Quamuis hoc à Principibus absolutis vt ius agnatum nunquam impetrare poterant, nihilominus Papa intercedente nonnulli Principes eiusmodi Criminibus gratiam fecerunt. In medium producat Platina vt testetur de admirandis inceptis & machinationibus pertrahendi singulos orbis terrarum Principes vt scepra & diademata gererent ad placitum Successorum S. Petri. Ex his alij in quaestione postulati in Actione personali, alij de verbis temere emissis, alij quia steterint à Principibus quos Papa oderit, alij quod negotijs

negotijs quæ Pontifici placuerunt, se intermiscere abnuerint, alij vt ipsum Pontificem communiarent, & aliquando vt aduersarios magis contererent. Hoc certo mihi compertum & eorum confessione qui semper Canonibus Romanæ Ecclesiæ in religione se conformarunt, postquam illud S. Gregorij quasi clauo trabali in conscientijs Christianorum defixum erat (qui illis temporibus magis timidi erant ne offenderent, quam studiosi vt discerent) *sensentiam Iudicis quamuis iniustam timendam esse*: quanquam omnes Europæ leges ex ipso naturæ iure in eiusmodi causis appellationes admittant, quamcunque actionem Papa tamen intendit ex offensa iusta vel iniusta, cum ille plerumque sit & Iudex & Actor cui satisfactio præstanda, quanquam Imperator diademate sit, exspoliandus.

Quinimò quia *Homo spiritalis indicatur a uenime*, iurisperiti Canonici, eò adulationis ad beneuolentiam aucupandam postea sunt progressi vt Pontificum Romanorum censuram omni omnino examine exemerint, quamuis vnâ secum animarum agmina ad inferos trahant. Quod quamuis prudentiores & æqui rerum æstimatores vt doctrinam Mahometis schola quam Christi Ecclesia digniorem rejiciant, semper tamen (vt probabile est) æque habebitur *error prædications ac conuersationis*, præterquã, vt cum S. Hieronymo loquar, *Asterisco inguletur*. Emmanuel Græcorum Imperator maximo perè cum Alexandro Tertio egit, vt Orientale, & Occidentale Imperium ad maius firmamentum & certius contra hostes fidei Christianæ subsidium adunaretur, non aliud tamen tulit ille responsum, quam se nolle id vnire & coniungere, quod maiores sui de industria disiunxissent, licet illis reuera magis vicio vertendum qui consilia sociarunt & dexteras vnâ admoerunt, cum non alij quam homines essent, ad illud separandum quod Deus coniunxerat. Quanquam Alexander ille eiusmodi responso tã expressis verbis ad Emmanuelis postularum modestè abstinuisset quæ induceret homines illud idem ipsi dicere, quod ancilla S. Petro, in summi sacerdotis aula, *Vere rex illis es, nam & loquela in te manifestum facit*;

Veruntamen ex ratione quam Prædecessores huius Pontificis inierunt, *sedem imperij* in Germania constituendi vbi ex longo intervallo interpolito minus officerent, quam in *Romana Metropoli* vbi Pontificis gloriæ obstruere posset, facile animo complectamur, & obiectum circa quod versabantur, & quis huic consilio finis. His adiungo Conuentionem alterius ex huius ordine cum Carolo Andegauenſium Duce priuſquam in Sicilia Regno confirmaretur, vt neque ille dum ſuſceſſet, neque hæredes & ſucceſſores eius Imperium caſſerent, ſi quando Germaniæ Principes Imperium illis deſerrent, multo minus ambirent, vſu enim edoctus ex diuturno inter Pontificem & Fredericum qui ſuo iure & Imperator erat & Rex Sicilia, pertimuit ne tanti Regni vicinitas, ſi in malum vicinum caderet quocunq; iuris obtentū, facile magnanimum Principem excitaret ad priſtinum ius recuperandum. Quia quomodocunq; quaſtiones inter priuatos ex Præſcriptione finem inueniunt, attamen vbi gladij ſunt vibrandi, præſcriptio nulla quantumuis diuturni temporis, Ceſari occurrit. Non eſt cur in præſentiarum prouidum illum & prudentem Cardinalem nominem, qui nuper in Conclau opportuna cautionem Collegis in Pontificis electione interpoſuit; videlicet vt non ſeruilem in modum ſtudijs potentium Principum inferuient; qui ſede vacante beneficiarios ſuos S. Petri Cathedræ commendarunt, non alio conſilio quam vt ſubtili ſolertia Eccleſiæ Romanæ Maieſtatem in nudum ius Patronatus reuocarent, quemadmodum accidit animoſis illis Ceſaribus imperantibus; & dum poterant ſeruire illud ingratum repellerent quod multorum ſanguine, opum profuſione, & ſumma prædeceſſorum prudentia (qui vitam ſuam Eccleſiæ libertati poſthabuerunt) excuſum fuerat. Hi gradus fuerunt quantum ego colligere poſſum, vel obſervando temporum decurſum, vel hitoriarum relationem, vel certa experientia documenta, quibus Pontifices aſcenderunt, nonnunquam cautè, aliquando perſidenter (ſed tranſlato in Orientem Imperio) plerumque potenter ad hoc excelſum authoritatis culmen, qua præmuniti (quod de Davide in ſacris

cris literis dicitur) cum Leonibus tanquam cum Agnis luderent, & super Aspidem & Basilicum ambularent.

Quicquid Sozo, Syluester, Symancha, Nauarrus, vel Belarminus aut opinentur, aut Distinctionibus illis quasi chymicè extractis darellè, & indirecè, propriè & impropris, simpliciter & secundum quid, Absolute, & tantummodo in ordine ad Spirituales in lucem protrudunt, quia in hoc mandata Dei propter suam traditionem transibunt, perinde ac ouiculæ sua ipsarum umbra terræ sepiementa trepidè & confertim transiunt, nihil de subiecta ex altera parte fossa suspicantes, nihil ad propositum firmandum è sacris literis proferentes, nihil quod antiquitate venerandum spectantes, nec ullam rationem alicuius momenti de suo adiungentes, Schèlas vociferationibus, Ecclesiam erroribus, & Rempublicam Christianam tragœdijs cômplèrunt. Ad illas Distinctiones profligandas quæ nihil aliud sunt quàm periphèræ & anguli obtusi ex scholasticis Idèis effècti, non ex limati iudicij fundamentis quæ modo dixi extraxæ, eruditissimorum Episcoporum cohortem producunt, quos Scholastici illi veros & absolute perfectos Catholicos habuerunt (quosque recta serie rectos Christi hæredes agnoscunt & tanquam Apostolorum successores obseruant) qui in grauissimo seruitutis tempore *privatis & peremptorijs* Pontificum contra suos Dominos Censuris suffragari noluerunt. Fidem Principibus datam obseruarunt illi ex conscientia, absolutione Canonica postposita, & nunquam minis vel terroribus Romæ intonantibus, vel tantillum à legibus sancitis, vel ipsorum erga patriam officio recesserunt. Illos minime latuit summum Sacerdotem sub lege *infrimitate* fuisse *circundatum*, & lege astrictum tam pro suis ipsius peccatis, quàm populi sacrificium offerre. Legerunt illi B. Petrum ceclestiæ Romanæ fundatorem Satanam vocatum fuisse quod Seruatori nostro minus sane consulisset, postquam Seruator prærogatiuæ titulos quos vrgent, illi contulisset. Norunt improperatum illi a S. Paulo fuisse, idque coram, quia arctiorem fidei propagandæ rationem inierat. Ab Apostolo edidicerant consueque alios imitari, quousque illi Christum

Christum imitati erant. Audiuerant plures Pontifices pleni-
 us edoctos, priores Censuras reuocasse, atque Alexandrum
 Tertium Archiepiscopo Rauennati indulgisse quo minus suis
 præscriptis satisfaceret, ea tamen conditione, vt rationem et-
 iam redderet cur non satisfaceret. Adrianum etiam obedi-
 entiam *manente dubio*, vrgere noluisse. Valde commoti erant
 exemplo illorum religiosorum & fidelium auditorum The-
 salonicæ qui sacrarum literarum locos a S. Paulo citatos,
 scrutati erant ad examen an doctrina *ita se haberet*. Postremò
 quia deprehenderunt priuilegium illud *Papam non posse erra-
 re*, ab ipsis scholasticis Theologis circumscriptum fuisse, *quo-
 ad fidem, non politiam, & Cathedralem* potius esse quàm *Perfo-
 nalem*, apud plures grauissimos eius seculi Episcopos vsu re-
 ceptum erat, vt Papales Censuras tam ad diuini verbi state-
 ram, quàm ad Consistorij trutinam examinarent, & eousque
 insurgenti iurisdictioni viam sternerent, vt cum ad supre-
 mam horam venissent non illis in *cordis singulum* cederet,
 quod de curriculo deflexissent. Si quis ex his quæsitibus
 qui iuris nostri formula, *ex hominibus legalibus* ad rem contro-
 uersam excutiendam conuocantur, quouis obtentu exceptio-
 ne excludatur, quia vel causæ vel Ecclesiæ sit fraudi & præ-
 iudicio: ego ipse in me recipiam vt *Relius stet* in ipsa Curia
 Romana, idque autoritate sacrorum scriniorum Ecclesiæ,
 quamuis non operæpretium sit hunc laborem subire contra
 scholasticos Theologos qui sibi ad blandientes nouas Distin-
 ctiones ex ingenio tortuoso sine villo veræ antiquitatis cha-
 ractere indies producant.

Vno & altero verbo iam antea perstrinxi, quousque Phi-
 lippo Galliarum Regi, qui ob eximiam vultus venustatem
Pulcher fuit cognominatus, vniuersi eius Regni Ecclesiastici
 securitatem præstiterunt pro sua erga ipsum fide & obsequio
non obstante inconsiderata & peremptoria P. P. Bonifacij
 Censura. Huic adiungo responsum Hinc mari Archiepisco-
 pi Rhemensis, Adriano qui sub poena Censuræ illum obser-
 uantiam aut obsequium Regi legitimo deferre vetuit, scilicet
 Vniuersos Regni Galliæ Ordines tam Ecclesiasticos, quàm
 Seculares

Seculares (publicata Papæ Censura conuenisse) & hanc cum quadam admiratione conclusionem intulisse, eiusmodi inhibitionem nunquam ulli prædecessorum suorum ante hæc tempora emissam fuisse. Quod ut mea fert opinio, tam nouitatis, quam iniquitatis argumentum est firmissimum.

Ex altera illaque graui de rebus Siculis relatione, in epistola Archiepiscopi Panormitani legitur, quam nouum Siciliae Episcopis visum fuit, cum nuntius Papalis Episcopum cui pallium tradidit, ad iusiurandum de obedientia Ecclesiae Romanæ præstanda adigeret; hac strenua exceptione interposita, non inueniri de huiusmodi iuramento statuta in Concilijs. Regnum tamen Siciliae aetiori clientelæ iure Pontificibus esse obstrictum ex superiori aliqua inter Regnum illud & Ecclesiam conuentione, quam inter reliquas Orbis Christiani prouincias non inficior.

Cum Gregorius Quartus serio in animo destinasset contra Lodouicum *Primum* peremptorie agere, Episcopi Galliae consensibus verbis responderunt, *se nolle suffragari*, cumque fundamentum quod posuit infirmum & iniquum esset, experietur quod *si excommunicaturus veniret excommunicatus discederet*. His ex Regni Galliae Archiuis adiungatur Ioannem Tanquerellum a Theologis Parisiensibus damnatum fuisse, quod defenderit Papam in causis nonnullis Regem posse abdicare. Tam inaudita erat ista abdicandi Reges & transferendi Regna doctrina temporibus illis, quæ in Eccles. Rom. fuerunt, propensissima & ut multi, vocant, planè seruilis. Sin autem Hæresis & Paganismus veræ essent causæ, ut plerumque obceduntur, eiaciulandi Censuras contra Principes, melior sane excusationis species, etsi non melior iustificationis ratio adhiberetur (qua nec nos, nec Dei Ecclesia aliquam eiusmodi habemus consuetudinem) certò tamen scimus hanc Prærogatiuam, *Magnam* illam esse *Chartam* cui qui hoc moliorum maximopere incumbunt. Sit Princeps cui Papa serio vel simulare litem intendit omnibus numeris tam absolute Catholicus, quam ipse Papa, attamen animæ suæ consulendo rebus suis consulere non poterit. Actione enim semel incursa, do-

nec quod præsupponitur, agnoscat, Censura temperetur, vel Papæ satisfiat, nihil aliud quam Hæresis in procedendi formulis obijciatur. Hoc nonnullos Episcopos impulit (obediencia erga summum Pontificem integra) conditiones excutere, & an præscriptum fuerit ab initio secundum legem Dei ut Moyses præfinit. Scholasticorum eruditissimi non sentiunt obedientiam *Abstractum* esse inter nubes, aut *Individuum vagum*, vel ut aliqui Principum Prærogatiuam volunt esse *nemo scit*. Sed intelligunt officium esse quod suis limitibus ad *Leges Evangelicas* circumscribitur.

Ex hac rationis, æquitatis, & conscientiæ basi substrata, Gerbertus Archiepiscopus Rhemenfis excitatus erat, ut omnino negaret quamcunque Donationem homini cuiusque particulari, tanta capacitate fieri posse, ut *quicquid libeat liceat*. Ne ille timore, quæstu, vel ignorantia præpeditus, seductus, aut abductus omnia præuerteret & deprauaret, cum hoc etiam consilio quod in potestate circumscribenda, Sacrosancta Evangelia, Prophetæ, Apostoli, & Ecclesiæ Canonones spiritu sancto dictante conscripta, & singulis seculis ab illis Pastoribus observata quos spiritus sanctus Ecclesiæ clauo præposuit, essent *Lex communis Ecclesiæ Catholice*. Hoc Axioma Garnico & didascalis eius ora obstruit. Porro legitima doctrinam Luoniam Carnotensem Episcopum in hac causa tam aliena animo fuisse, ut Regem cuiusque superiori in rebus secularibus subditum & subordinatum fuisse plane negauerit, quanquam Rex Galliæ duriuscule cum illo egerit, quod ab Ordinum conuentu abfuerit in quo Papæ contra Regem insolentia asperius fuit reprehensa. Et quantum Rex pro contumacia sua Sanctis Episcopis aures præbere recusaret (quod tunc temporis controuertebatur) quantum Papæ fuerit ille deuotissimus, Regem tamen diuino iudicio rimandum censuit. Et ut habet Bractonis fides, *suffocet uti ut pernam quod Deum in populo uolentem*. Quam præfidenter & quoties Synodi, Parliamentæ, & Academicæ Galliæ se & Papalis Censuræ quasi præcipitatis hastis, & fulminibus oppugnant in iure Regio propagando hunc decretis

Provincialibus, nunc Pragmaticis Sanctionibus, & nonnquam Prohibitionibus quæ omnes nervos superinsultantis authoritatis ita ad viuum incidêrunt, vt postea nec progredi, nec promoueri ulterius potuerint, non est cur pluribus prosequar, digitum tantum intendam ad inaugurationem Galliarum Regis qui nunc rerum potitur celebratam ab Episcopis Romanæ Catholici s (nulla ratione alicuius superioris habita sine Censuræ timore, aut quavis Irregularitatis suspitione) dum ille Excommunicationis nodo stare alligatus: hoc iam concludam exemplo ad hanc rem (vt mea fert sententia) perapposito; S. Lodouicus ab ipso Pontifice Romano inter Sanctos *Confessores* in Romanum Calendarium erat relatus, quanquam seuerè decreuerit & sanxerit ne Papales ministri aliquam pecuniæ summam contraderent, se vel qui sibi ab intimis consilijs, inconsultis, idq; nunquam nisi grauiore aliqua vrgente necessitate.

Verum ne Garnetus & Collegæ contra Regnum Galliarum exceptionem interponerent, quasi leue nimis & incertum illud esset in satisfaciendo, cum Ecclesia lucrum tantum aucuparetur; quanquam nos maiorem fidem hac in re adhibeamus, quod Præsules qui cum Proceribus in hac sanctione consenserunt, & *Oribodaxi* & *Canonicis* fuerint. Ego iam Angliæ Reges in Monarchiæ iure intra suas metas & præscriptos limites conseruando, nec posteriores, nec minus anxie sollicitos fuisse edocebo. Lubeat itaque Garneto & reliquis eiusdem professionis qui contendunt subditos obligari vt exequantur quicquid vel ex hæreseos suspitione, vel ex infidelitatis suggestione, contra Reges dominos suos Romæ decretum fuerit; titulos, nomina, & iudicia illorum exaudire, & intelligere quos ego illorum contemplationi proponam non ex Presbyterijs quæ ad illorum gustum non faciunt, sed ex numero Scriptorum Anglicorum qui inter Catholicos quanciuvis pretij & auctis Characteribus extant præfulgidi.

Exordiar à primo Regum nostrorum *post Conquestum*, & ad alios sua serie progrediar. *Quid Papa* (inquit Guilielmus *Conquestor*) *cum Imperij vel Regni libertate?* ad quem cura a-

nimarum & securitatis Ecclesię potius spectat. Postea in acriori illo certamine inter Guilielmum Secundum & Anselmum Archiepiscopum de Pontifice Romano (quanquam Regem illum nec Sanctum fuisse *Confessorem*, nec postulata eius singula æqua fuisse asseuerabo) attamen mihi cum bona ipsorum venia adnotare liceat, quo animo & quam obfirmato consilio quamuis Papa se negotio interposuerit, Episcopi Regi suo adhæserint. *Notum habeas sanctitas vestra*, (scribit Henricus Primus) quod Deo fauente dignitas & libertas Anglię (me regnante) nullam imminutionem patietur, quamuis enim ego pro mea humanitate iure meo cederem, *Optimates tamen meę, imò totius Anglię populi id nullo modo paterentur*. Postea Episcopus Exoniensis Romam missus responsum mite & molle a Pontifice de Regni libertatibus tulit. Henricus Secundus nec Legatum à Roma admisit, nec subditos suos Romam adire permisit, nisi cautione præstita quòd *maiam suam vel Regno suo non quærerent*.

Suffraganeus Cantuariensis admodum submissè Thomam Archiepiscopum admonuit, Regis iram potius demississimis literis sedare, (quę fuit recepta ratio apud primęque Ecclesię Pastores) quam animos inflammando in rebus tam propè deploratis irritare, vt Principem ad defectionem a Romana Hierarchia attraheret. Nubrigensis etiam ex nostratibus, Archiepiscopi contra Regem oppositionem cum zelo Sancti Petri, in questione tunc agitata, confert. Quamquam nemo inficiatur, inquit, quin Archiepiscopus fuerit *zelo serpidus, an tamen plene et secundum Iustitiam. Deus novit, cum prudens in tempore tacebit, quia tempus malum, cuiusmodi tempus illud existimauit*. Hęc verba modestia sunt plena, innuunt tamen etiam illis temporibus equos rerum estimatores quanquam vnius eiusdemque professionis, cum conscientiam excuterent, equabiliter iudicasse, sine acerbitate in subditum, aut iniuria in Principem. Quod me inducit magis magisque laudare illum Ecclesię Canonem, qui magna cum ratione mala inueterata ad vitium aspernis refecare, vel festinantius procedere cum Censurę nihili estimen-

tur, inhibet. Rerum enim vsus nos edocuit hoc esse *margaritas percuss, & quod sanctum canibus proicere.*

Tempus quo Ioannes regnauit nihil aliud ferè erat, quàm tragœdia ante omnium oculos & in Anglię cõtumeliam per vniuersum orbis terrarum inter Pontificem & illum in profcenium data, dum Anglię Episcopi in hoc Regni discidio, nunc conscientia duce a Rege contra Papam digladiarentur, nunc factiōne inualeſcente, a Papa contra regem animosè starent. Plerique tamen eorum (vt prodit qui tunc vixit) illum obseruantissimè exceperunt & Sacramentis participarunt *Windsore*, non obstante sententia qua Rex erat in-nodatus.

Henricus Tertius cui ex antea cti temporis asperitate vt videtur suspicio fuit oborta, ne grauius cum illo ageretur, Episcopos Anglię ad Concilium Lugdunense profecturos ad iururandum adegit vt Decretis (si qua essent) quę sibi aut Regno suo fraudi essent, assensum non adhiberent. Eo-dem Concilio Rex Anglię non literis sed viua voce Episcoporum conquestus est de tributo extorto sub specioso quodam prætextu quasi Episcopi Anglię consensissent, quod Metropolitanus reliquorum nomine omninò factum negauit. Papa autem cum hoc sibi innotuisset allusione ad Frederici Imperatoris iram contra suos antecessores in hæc verba prorupit: *Regem Anglia iam Fredericizare, sed hoc mi-nimi interesse, quia Rex Anglia habet suum Consilium, & ego me-um, & tamen hoc cum dispendio: Edwardus Primus Ioan-nem Lexington Equestris Ordinis virum ad vniuersos Episcopos cum iam Synodum agerent misit, qui moneret vt nullo modo Papę postulatis satisfacerent (cui vt authoris mei verbis vtar) & ipsi paruerunt.* Edwardus Secundus obfirmatè collationem muneris Theſaurarij in Ecclesia Eboracensensi propugnauit contra Papę Rescripta qui superioris cuiusdam collationis obtentu, nepotem suum eo promouere viribus omnibus enixus. Et quo quæso fundamento? quia inquit Rex, Proceres Regni iururando cum fidem Principi darent, obligati erant ad Regni iura & libertates tuenda;

inter quæ Ecclesiasticarum dignitatum collatio cum primis locum habuit, & igitur saluâ conscientiâ, ne leuissimam quidem maculam honori quo inuestitus erat, aspergi pateretur. Quod, si (vt ex sacris regni scrinijs constat) non licuerat illo xuo *secundum Laicum Romana Ecclesia obligare*, quanto nunc minus liceat aut conueniat, Principis iura aut subditorum fidem obligare?

His adiungo literas ab eodem Principe ad Pontificem eiusmodi stylo & acriori atramento scriptas vt ex *unquibus Leonem*, protestatur enim & inflammato sanè animi ardore *se in Regni sui contra Papam & omnes defensionum* nulla personarum distinctione habita. Hinc adnoto Papæ temperamentum qui neque cum animi perturbatione respondit, nec iracundia effulminauit. Quamuis enim Anglia eo sit situ præ quamplurimis Europæ Prouincijs quæ neque tam munitæ, nec Oceano circumfusæ, animo fuit paratissimo ad sui defensionem, si causa erat iusta & Princeps bellicosus, Papa tamen, vt videtur, sedatior erat quàm nonnulli successorum quibus plura & maiora obiecta fuerunt impedimenta, vel ille animo perpendens ius quod in *collationibus & in inuestituris* sibi in alijs Regnis arrogauit, vbi Principes erant magis meticulosi, poterat saltem minore licet cum fructu virulentas ipsius exceptiones in medium proferre. Quæ minus prouidè adhibitæ sunt, nihil aliud, vt Zachariæ verbis utar, quàm vascula pastoris imprudentis.

Neque lex, neque natura aliquam agentis *potestatem operandi* ad se defendendum *sine preparatione mediocrum* permittit: ex consequentia igitur inferatur, vel animi ardorem vel potestatem, vel media ad ea plene perficienda quæ in votis habuerat Papæ defuisse. Abbas Tauistochientis, Edwardo *1111* regnante, quingentis *Marcis* multatus, erat quod a *Roma Bellum* recuperat in qua *interant aliqua verba Regi & Carone suo praedicatorum*: vniuersus Parliamentarius Conuentus Ordinum Regni in quo Episcopi, Abbates, & Praesulum inter Proceres non exiguus erat *numerus fidem regi Richardo Secundo obligauit in omni profectione facta se defensuros*

Regalia iura & immunitates omnes, etiam contra ipsum Pontificem Romanum, simulque rationem in archiuis obsecro prorestatione quam in odio dixi dignissimam, scilicet ne *Corona Anglia* que semper libera fuit & nullum superiore agnouit, ex improviso seruitutis iugo opprimeretur. Et hinc grauissimum crimen quod exaggeratum ad Richardum Secundum Regno abdicandum fuit, quod *Papales Bullas* admittendo *Coronam Anglia* que immunis a Papa, & exteris principibus quibuscumque fuerat, in seruitutem coniecerat.

Pontificum Romanorum in rebus Anglicis ignorantia impulit Prudentes Regni Anglię sub illo Rege & Successoribus vt damnarent, infirmarent, refrigerent, & rejicerent omnes *Bullas*, vel *Breuia* Romę emissa, que ad *Papę* directionem fide & testimonio alicuius Episcopi in Anglia, non munirentur; illique Episcopi (vt ex historijs & Archiuis deprehendimus) minori pretio sunt habiti apud Principem & populum, qui *Romam* ad externum subsidium sibi comparandum aduolarunt, cum sibi melius consulissent se ad domestica oracula conferendo, & non ad *transmarina iudicia*, quod Concilio Carthaginensi fuerat inhibatum.

Qui velint sigillatim edoceri quam male cesserit nonnullis Episcopis qui ad *Papalia Decreta* exequenda, licentia a Rege non impetrata; proiestiores fuerunt, inueniant, Episcopi Eliensis & Norwicensis temporalia in fiscum redacta, quod *Bullam* contra Hugonem Comitem Cestrizę promulgauerint. Obseruent etiam Episcopum Eliensem pro Tribunali Regio a Quęstitoribus iuratis felonizę damnatum fuisse, quanquam audenter exclamauerit *secundum esse domini & Fratrem Papę*. Episcopus Carleolensis videlicet etiam ille vinctus regnante Henrico Quarto, pro Tribunali teste Maiestatis damnatus fuit, (nec in *Papę* quidem causa) idque non immerito. *Quantam oram Solonem ex speciali gratia & erga religionem obseruantia vitę Abiathar* percipere, *quia peritiam Archibishopi Domini*, quod tamen *virum mortis* vocauerit rectę iustitiam, quod secundum iustitiam de eius vita agere poterat, de eius tamen abdicacione ipsa sacre literę clare loquantur.

Huic exemplo graue iudicium Baptiste Baiardi Iuris prudentissimi adiungo; Quod Episcopus in crimine læsæ Maiestatis ratione muneris à iudicio merè Seculari eximi non possit. Ad quod confirmandum nemo verius testimonium perhibere potest quàm Philippus Pomineus, quam facili responso, Rex Galliz importunam Papæ per *Nuntium* intercessionem, ad Cardinalem melioris notæ, & maioris dignitatis è carcere liberandum, elusit.

In ipsa Hispania quæ hoc nostro sæculo nihil antiquius, nihil charius habet, quàm quæ *Ecclesia libertas* vocatur (licet illa nec suis limitibus circumscribatur, nec ab vilo vtriusque iuris Doctore hæcenus definiatur) Hispanici scriptores allerunt Episcopum *Tomimbricensem* à regni Ordinibus coactum fuisse reuocare sententiam contra Regem, quam ipse Papa comprobauerat, & iustam pronuntiauerat. Petrus Rex Aragoniz in contumeliam *Papalis Mandati* sub poena Censuræ ne vterius titulo Regis Aragoniz vteretur, quem ille ex sua gratia alteri contulerat, illico se *Imperatorem Maris & Regnorum Dominum* in titulo appellauit, vt potius in titulis altius ascenderet, quàm per Papæ gradus de suo descenderet.

Si vacaret, plures Hispaniz Reges enumerarem, qui peremptorijs Ecclesiæ Romanæ Censuris nunc ex incontinentiæ suspicione, nunc ex inhibitione remigij in Petri cymba, nunc ex collationibus, transpositionibus, inuestituris fere *ad deliquium animi* obstiterunt in suis prerogatiuis propugnandis, idque nullo conscientiz scrupulo, ne Papæ animus exacerberetur. Moenia & munimenta castri Sancti Angeli Romæ Caroli Quinti (qui Philippo nunc Regi Hispaniarum auius) patientiam & humilitatem testentur, cum Papa tanti Principis grauius exerceret. Minime dubito quin Garnerus admittet mille anis iam antea *etis non fuisse* Ecclesiæ Romanæ filiam magis obsequentem quàm fuerit Maria Angliæ Regina, quæ ne respirare præ sollicitudine poterat donec errantes Regni sui oues (vt ipsi videbatur) ad Sancti Petri Ouille redu-

xisset, attamen feueris Papę contra Philippum maritum suum Censuris posthabitis, nūquam destitit marito pecunia, & copijs subuenire, donec ille in gratiam Ecclesię fuisset receptus, & bellum consopitum. Vt enim illa ex lege diuina intellexerat se obstrictam fuisse marito adhærescendo, quocum facta erat *una Caro*; omnia derelinquere; ita in eadem lege diuina quoad factum, non arctius vinculum, nec firmiter testimonium, vt Censurę Sacerdotis obediat inuenit, quàm cum obseruet Sacerdotem legi diuinę *innisi, quam ipse secundum legem docuerit*, Quę verè lapis ille Lydius est, ad quem omnis proba Christianorum moneta, cuiuscumq; Imaginem vel titulum præ se ferat est examinanda, si modo eruscatam, vel æquitatis & pietatis fundamenta suffossuram deprehendamus. Donec enim vel doctrinæ vel experientiæ lumine illustratus videro, Deum omnes natura Stoicos, vel potius truncò obtusiores creasse, & Papas non solum *Mysteriorum dispensadoras*, sed tanquam Angelos lucis, vel maiores Angelis lucis (quia in illis, vt Iob prodit, *inuenit prauitatem*) constituisse, cum bona illorum venia, in huiusmodi rebus excutiendis, mihi mea ratio licet illa exigua, & magna mea obseruantia est adhibenda: cæteris qui aliter sentiunt per me liceat prudentiam obseruatione comparare, quam in hac vita omnes omnibus temporibus nec habuerunt, nec habere poterunt.

Ex his exemplis, & quàm plurimis alijs quæ temporis angustijs exclusus proponere & amplificare non possum, pro comperto habeo cum Principes, tum eorum Episcopos huiusmodi Papalibus Censuris quæ ad eorum Prærogatiuam & dignitatem spectarunt, nec diutius, nec sæpius paruisse, quàm ingruente tempestate cum vel ex imbecillitate, aut ex necessitate vela contrahere coacti fuerint: Decreta *etiam priuatiua* sæpenumero ad *leges positiuas* confirmata fuisse scio, & quanquam multi Reges se spectatores otiosos vicini mali præbuerunt, si tamen vel sua studia, vel iura in quæstionem vocarentur, & ipsi sine Romanis accentibus legere voluerunt. Si igitur arma quibus maiores nostri contra ambitionem & iniuriam præliati sunt, vel superstitioni timoris rubigine exesa

fuerint, vel supinæ pigrity sita obducta, experientiz lima expoliamus, (cum tam furenter ad arma conclamatum sit) priusquam in securitate improvida sumus intercepti; & nos ad normam diuinam dirigentes, quæ est *verus Index & sui & obliqui*, rectius intelligamus pro ratione superioris auctoritatis aut vitæ profundere, aut obedientiam submisere præstare. Operæpretium certe fuit, vt mea fert sententia, quod nonnulli superioribus annis elaborarunt, diem natalē Seruatoris nostri, tam prope ad suum tempus reuocare, quantū arte & industria fieri poterat, scrupula quædam subtrahendo, quæ labentibus annis longius à suo tēpore quod in primæuo Calendario constitutū fuit, diem illum subduxerant. Nec minus certè operæpretium erat in alio genere reducere iura, quæ Papæ in causis nonnullis, sibi super Reges arrogant, ad eandem analogiam quam sub Gregorio Primo, Leone, & cæteris Romanis Episcopis olim tenuerunt, amputando luxuriantia ramalia, quæ temporum discidio, & Ecclesiam in offensam, & potentissimos Principes in meticulosam suspicionem pertraxerunt. Interea equum temporis audacia fuscipit, ingenium excogitat, adminiculum sustentat, conscientia properat, metus inanis consentit, vis præualet, & Maiestas perpetitur.

Nunc Garneti vel bona vel mala venia, mihi incipiendum est diffuere falsas confuturas Canonis, NOS SANCTORVM PRÆDECESSORVM. Quem ille vbi primum coram Regio sanctiori consilio silteretur quasi ægidem protendit, posteaque coram Dominis Delegatis esse iustissimum valde asseruit, & hoc ipso tempore (vt vestræ aures testentur) vrget, ad propugnandum ius Pontificum in Regibus legitimis abdicandis & extinguendis; quique quidem Canon nefandissime illius nuperæ coniurationis nodus erat Gordius. Quanquam enim prudentiores qui eruditam conscientiam tanquam ducem, vel certam aliquam regulam sequuntur, coarguant præproperā illam Garneti festinationē in præsupponendo Censuras quas Papa necdū promuntiauerat, in tractando suum Principem asperius quàm reliquos eiusdem professionis, in accelerando sine mandatis, & rebellionem

nē sine vilo omnino pretextu concitando; Ego tamē pro hoc tempore *Canonem illum de bene esse*, admittam, *vt concusso* fundamento arx ipsa concidat. Vnicus hic Canon, nisi ego me fallo, Papæ auctoritatem & instrumenta quæ adhibuit, ad sua vota perficienda, magis imminuit, conuulsit, & labefactauit, quam omnes in Vaticanum quingentis toris annis assultus, insultus & displosiones. Quis enim Princeps sub coeli complexu de sua dignitate sit securus, quā diu vel minima apud Papam offensiuncula actionem intendant, actio citationē procuret, citatio sententiam producat, sententia vel neglecta, vel non impleta contumaciā inferat, & contumaciā delinquentem ea dignitate spoliat, quam natura tribuit, conscientia asserit, & consensus communit. Adeo vt hoc posito, vel Gregorius Septimus ex successu aduerso, vel homo planē nemo illud Sancti Spiritus agnoscat *quod in quo peccamus in eodem. plerumque*. Verba Canonis validissimē contra Imperiale Henrici Quarti diadema displosi paucula sunt, verum, illa impetiosa, vehementia, grauiā & acerba.

Nos sanctorum prædecessorum nostrorum Statuta tenentes, eos, qui excommunicatis fidelitate aut sacramento constricti sunt, Apostolica auctoritate a sacramento absoluiamus, & ne eis fidelitatem obseruent, omnibus modis prohibemus: quousque ipsi ad satisfactionem veniant.

Huc vsque Canon expressis verbis, verum cum hæc sit illa *pillula aurea*, vel potius deaurata, quæ in sacrario, vel Gazo-phylacio recondita ad Principum bilem *in morbis acutis* euacuandam, hoc est, quandocunque in Ecclesiastica prærogatiua haud bene cum Papa conueniant, Cumque Garnetus pillulæ huius compositionem ita approbet, vt non dubitet in

eiusdem defensione vitam maiestatemque principis sui incomparabilis, & Regiæ sobolis in discrimen deuocare, dum opinetur illos grauiori morbo laborare, quam ipsi in se sentiunt. Meâ refert & pro mea erga Principem meum charissimum *observantia & obsequio* (quanquam aliàs indignus sim vel *herbas agrestes* cum prophetæ puerulo *in die critico* decerpere) illud primum *Recipe* Pontificis Chirographo subfligatum examinare, vt accuratius cuiusque materiæ qualitatem intuendo, clarius intelligam, intelligendo diiudicem, diiudicando concludam, quàm bellè cum præscriptis melioris qui & proportionè & proprietate conueniat.

Primum quod in hoc composito medicamento occurrit, scilicet *Statutorum observatio* ? illam sanè salutarem ad curandam quamlibet in Ecclesia & republica ægritudinem agnosco, attamen inter Canonici iuris professores, in usu fuisse non reperiò, qui Papam obseruatione regulari cuiuscunque legis aut statuti eximunt, quæ præsup, arbitrio obseruari non lubeat. Sed ad rem quæ controvertitur libens ediscerem, cuius sunt illa statuta, vel à quibus scita & sancita, atque in quo Consistorio ? quæ Gregorius Septimus tam sanctè obseruaturus cum Imperatorem diuina prouidentia constitutum abdicare in animo agitaret, & se pro Deo gereret dum hac in re seipsum similem altissimo fecerit. Sanè Dauid Propheeta non fuit ex numero eorum Prædecessorum, qui eiusmodi Decreta promulgauerunt, cum illos omnimodæ insolentiæ, & arrogantiae condemnauerit, qui subditum ad tollendam manum contra *unclum Domini* induxerint. Seruator noster non ex eorum numero erat, qui discipulos iussit *qua Cesaris sunt reddere Cesari*, & potius iniuriam perferre, quàm cuius inferre, multò minùs Magistratibus. Sanctus Petrus qui primus & præcipuus esse debeat, cum ab illo Papæ successio- nis seriem reperunt, eiusmodi Decreto nunquam est suffragans: ille eam etiam Tyrannis quorum absoluta erat auctoritas obedire præcipit. Sanctus Paulus ex illis non erat qui *subat obsecrationes, orationes, postulationes, ab omnibus fidelibus fieri, pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt*

sunt, cuiusmodi Nero Tyrannus tunc temporis fuit, & quorsum? vt Christiani sub eis *quietam & tranquillam vitam* traducerent.

Ex horum Catalogo Xistum Pontificem excludat qui quoad conscientiam potius Deo, quam hominibus obedire statuit, sed quoad obedientiam, Tyrannidi ne quidem obstitit; & hæc fuit Originis sententiâ, quod *omnia crimina que vindicari vult Deus, non per Antistes & Principes Ecclesiarum sed per mundi Iudices voluit vindicari.* Marcellinum excludat qui nullam magistratui offensionem fecit nisi quod Ecclesiæ *notum fecerit*, Cæsaris Rescripta non satis auctoritatis habere; vt nonnulli docuerunt, ad Idolatriam imperandam. Cornelium excludat, qui in quæstionem vocatus de literarum vicissitudine inter ipsum & S. Cyprianum Episcopum Carthaginensem, animam iam æditurus protestatus est, nihil in illis literis contineri, quam quod ad animarum salutem spectaret. Tantum aberat vt illi obedientiam erga Magistratus subtraherent, vt Gregorius hoc statutum nunquam legerit, nisi enim *seruum esse supra dominum* affirmant, quod Christus negat, fatendum est illis Gregorium qui se Mauritij seruum agnouit non illi supereminere, aut dominari potuisse.

Nec verisimile est Anastasium Papam Anastasio Imperatori scribere voluisse, sinum eius clementiæ publicæ foelicitatis sacrarium esse, & eius celsitudinem Dei vicem in terris gerere, si modo illum diadema clientelari iure de Apostolica sedetenuisse existimasset. Igitur cum venerabili nostro Doctore concludam, quod *Ecclesia primitiua* actus imitari sit optima norma & exactissima ad vitam nostram dirigendam.

Sin autem (hac obedientia posthabita) illum regnare coegerint qui se suo ore *Seruum* profiteretur, ne obliuiscantur interim illud Regis prudentissimi quod inter ea *per que mouetur terra, sit Seruus cum regnaverit.* Nondum video quod ius validius quis Papa prætexere poterit pro Prærogatiua leges & Decreta condendi, quam omnes aut aliqui illorum prætexere poterant qui in eadem fuere serie, & eadem in Cathedra

dra federunt. Tempore tamen tam diuturno, non inuenimus hoc in quæstionem fuisse propositum, multò minùs in *rom* *iudicatum* transisse, eiusmodi legibus aut decretis, quæ Paparum ius firmarent aut vsurpationem excusarent. Sed cur nos ita conflitemur & nosmet exerceamus vtriusq; Fœderis libros euoluendo, & Conciliorum volumina excutiendo, aut iudicium doctissimorum patrum indagando de nominibus sanctorum Prædecessorum qui in ipsorum monumentis solummodo consignantur? Si præcipui & quidam singulares ex vniuerso grege seligantur, & suam ipsius sententiam suis verbis explicare audiantur, inueniantur fortasse hæc illis ascripta fuisse quorum minimè sunt affines. Nuda verba sine iuris demonstratione, aut agnitionis vestigio non sunt in Acta publica referenda. Quantum autem ego legendo obseruariam (qui nigrum Cygnum si fuerat, deprehendere, quamuis quæstionem spinosam dissoluere non potuerim) protestari possim, me nunquam incidisse in aliquem Papam ante Gregorium cui hoc Decretum innotuit, multò magis qui eiusmodi Decretum ad asserendum hoc ius abdicandi sanxit, aut approbavit. At esto, eiusmodi Papam fuisse. Ego hominis peccatoris factum qui facile labi possit, Seruatoris nostri præcepto, qui cœlicus a diuinitate doctrinam hausit, haud facile prætulerim.

Ius Cæsareum statuit *si Princeps causam inter partes audierit, & sententiam dixerit, est Lex in omnibus similibus*; multò magis in obedientiæ & tolerantiz causis, quas Rex Regum & audierit, & sententiam dixerit. Si enim Theologi Scholastici verè & consultò determinauerint Papam sine administratione Sacramentali nec peccata remittere, nec Essentiales formas immutare, nec vota *ad placitum* soluere posse, quia absoluta hæc autoritas ad eius clauem qui aperit & nemo claudit solummodo spectet, multò minùs Papa ex animi impetu (quanquam speciosa vela cum multis inuolucris obtendantur) Magistratus possit abdicare.

An Gregorij Septimi Cathedra (vt quidam prodidit) cum sententia pronuntiaretur, dirupta fuerit (quia Papa vel Sententia

tentia, aut cum Papa tunc Sententia grauioris effect ponderis quam Cathedra illa ferendo erat qui mille annis non adeò pressa & onerata fuerit) non mihi nunc in animo est inquirere, sed hoc certo scio Ecclesiæ politiam, disciplinam, & ordinem conuulsa tunc fuisse cum Spiritus potentia ad immodicas cupiditates explendas peruerteretur, quas mortificatio potius extinguere, quam ambitio incendere debuisset. Sanctus enim Bernardus grauius ad Eugenium Papam scribit, *Episcopi & Ministri Ecclesiæ eam tractant politica* (eoulsq; intelligo, vt pericula Principibus facessant) *limites inuadunt*, functiones perturbant, & falcem in alienam messem immittunt. Si nullus Prædecessorum Gregorij Septimi (inter quos multi erant verè religiosi, & quibus interna pietas, quam externa pompa magis cordi fuit) conscius erat huiusmodi legis promulgandæ; sed ipse Gregorius autoritatem duorum gladiatorum ex tenui apud S. Lucam textu (qui tamen non eodem sensu intelligitur Patribus illis quos in *Catena antea* citat Thomas Aquinas) assumpsit: an non clarius est hoc decretum simul semelque vno die sancitum fuisse & promulgatum, sine superiori aliquo exemplo vel in *Albo Prætorum*, vel in *Kubrica Martyrum*?

Trithemius author grauis & eruditus ad annum Salutis c 10 v. quo ferè tempore Papa hac iracundia excanduit, affirmat hanc quæstionem fuisse agitatam, non apud Episcopos, sed scholastico puluere verlatos, An ad Ecclesiasticam Papæ iurisdictionem spectaret Imperatorem de folio deturbare.

Ecclesia Leodiensis in eadem itidem quæstione, & eodem ferè tempore in literis ad Papam Paschalem datis, affirmat nullum *Sanctorum Prædecessorum* quorum Gregorius Septimus meminit, gladium contra aliquem Imperatorem strinxisse, priusquam ille potentissimam istam Comitissam Matildem quæ dum vixit eius nutum solummodo spectauit, & moriens lautissimum patrimonium Ecclesiæ legauit, Imperatorem exagitare iussisset, idque in *remissionem peccatorum*: cum Christus ipse quem Gregorius sibi ad imitandum proponeret

poneret eadem remissionis conditione discipulos iubet inimicis non septies tantum (quod cum Septimi Gregorij numero conuenit) *(sed sepsuagies sepsies illis qui in ipsos pescant dimittere,* numero finito pro infinito posito, quod cum Gregorij Episcopi munere concinnius sane consonat.

Otho Frisingensis alter eiusdem æui scriptor, cum duobus quos modo memorauit testibus iuxta sentiens affirmat, quod sibi legenti, & relegenti Imperatorum vitas & Res gestas, nunquam in Imperatorum serie, vel vnum ante Henricum Quartum sibi occurrisset, qui Papæ Imperio exutus & spoliatus fuerit. Cum hoc itaque sit clarum, & quasi solis radijs scriptum; hinc, *tam quia probatur manifestum,* quam *inde quia non probatur contrarium,* quod hoc Gregorij factum ex antecedenti iure nullo nitatur e quo probabilis eliciatur consecutio. Libens intelligerem, vt ipse plenius erudiar, ex aliquo authore aut recenti, aut antiquo, an iustitiæ esset in Iudice Imperatorem caussa inaudita condemnare, aut prudentiæ in Imperatore diadema in manus Papales sine securitatis cautione tradere, aut religionis in Papa eiusmodi antiquitatis monumenta venditare, quæ nullibi, nisi in tabulis glacialibus *idque flantibus Austriis* consignata. Sed fieri potest vt meus error abstulerit, vel festinatio præterierit, vel præiudicium omiserit aliquem eiusdem Gregorij prædecessorem, qui eiusmodi Decretum condiderit, nulla habita Principis ratione, vel in sententiæ infirmitate, vel in exempli periculo. Hic enim Papa, Zachariam prædecessorem in medium producit, qui Childericum Francorum Regem Regno deposuit, quanquam vt Gelasius Anastasio retulit, hac sententia in illum lata, non tam pro scelere admissio, quam inbelli otio, utique qui tanto regno inutilis fuerit habitus.

Nolim quis me vel tam audaculum, vel tam iniquum rerum æstimatorem putet, vt quæstionem tanti momenti sicco pede transilirem, quasi nullus scriptorum hanc Childerici abdicationem ad amplam potestatem & summam auctoritatem Zachariæ retulisset. Ego enim præ me fero nonnullos huiusmodi extrare authores, qui vehementiori studio Romanam
potentiam

potentiam amplificandi, ex effectu autoritatis tam violentę abrepti fuerunt. Hoc igitur in votis tantum habeo vt mihi tantisper aures prębeatis, & fidem eouſque habeatis, dum ſolidę rationis momenta demonſtrent *Pares* Francię conſpirante omnium conſenſu Childericum depoſuiſſe, quomodo uenitque poſtea prouidę ſolliciti erant vt eorum factum tam periculofı exempli, maiorem gratiam apud homines Romano oraculo confirmatum inueniret. Hinc primum adnoto Gregorium iudicium ſuo ore in propria cauſa afferre, quod Eſaias non fecit *qui ad Legem & teſtimonium appellauit*, nec Seruator noſter dum illum excludit *qui de ſeiſpo teſtimonium perhibet*, nec B. Petrus ex beneficio *ſermonis prophetici*. Qui Cęſarei iuris conſulti nec Cęſari hanc prerogatiuam concedunt, nec Epifcopi Africani Zozimo, nec Ioannes de *Parisijs* Pape, *niſi ſcriptura fulciatur autoritate*, nec Eccleſia *Canones* cuiuſq; mortali qui humanis affectibus fit obnoxius: verum hoc non vrgebo, quanquam nouum, & inauditum videatur, quod S. Petri effigies, dum in terris ſuperſtes fuerat priuatorum morbis mederi poterat, nunc poſt eius in montem translationem, functionis umbra adeo valeret, vt Monarchias peſſundaret.

Primum itaque ad refellendam Abſolutionem illam ſubditorum a fide preſtita & depriuationem a Regia autoritate que huic Papę adſcribitur, in argumentum arripio Gloſſam ipſam que hoc verbum *depoſuit* exponit .i. *deponentibus conſenſu*. Hinc enim patet probum hunc hominem ab illorum ambitione & arrogancia alieniſſimum, qui ſummo honori Papę ducunt Regem abdicare, ſollicitę & modeſtę ſtudiſſe a Cathedra illa crimen aut ſaltem errorem obiectum repellere, dum Decreti verba, ad probatiſſimorum Hiſtoricorum teſtimonium accommodaret. In hiſtoria enim reperta in Monafterio Fuldenſi inter Germanos & ex fide antiqui Rerum Franciarum Scriptoris conſtat Pipinũ in Childerici locũ Francorum Regẽ ab vniuerſa gente ſubrogatum fuiſſe, *relatione iam modo* miſſa ad ſedem apoſtolicã. Ex eodẽ etiam authore liquet, quod priuſquam Legatis aliquiſ Romam miſſiſ fuerat,

rat, miscellus hic Regis typus non re, sed nomine tantummodo regnabas, solumque Maiestatis occupauit in ignominia scæna, cum reales in nominales conuerterentur, nemo Ratificationis suffragia demiretur, sed potius imbecillitatis contumeliam obseruet. Rerum summa tunc temporis penes vnum erat, qui *Mayor Palaty* dictus, eius solius facta autoritatis plenissima, eius verba pro oraculo, ad eum de rebus controuersis, confluxerunt, gratiasque ei pro beneficijs retulerunt, itaque si verum sit quod *primatio præsupponis habitum*, verum itidem sit Childericum autoritate quam eo tempore non habuit, priuari non potuisse. Alius prodit Barones Franciæ ad Zachariam Papam misisse, vt eum consulere, *An factus ignominium pecus, an sedula apie, ad imperium gerendum magis esset idonea*, Zachariamque (vt olim Alexander ille Magnus) respondisse, *datur dignissimo*. Gaguinus prodit vniuersos Franciæ Ordines Zachariam Papam consuluisse, vter ad rempub. gerendam maxime idoneus esset, *electione data*, in-ne qui otio domi tempus contereret, nihil agens, an *qui industria, virtuteque publica negotia administraret*? Cum autem Papa responsum quod modo dixi, retulisset, vt Gaguinus ille refert, hoc *adducti responso Proceres sibi Regem delegerunt*. Verum vt norunt omnes Quæstionem *ex facto* Quæstionem *ex iure* non præcludere, ita Papæ responsum ex prudentia minime obligat ex necessitate. Iuxta etiam sentit alter rerum Francicarum scriptor qui sua serie hanc rem persequutus, comprobabat Pipini electionem à libero Procerum Francicorum consensu profluxisse, licet ad omnes scrupulos tollendos, ne homines malè feriat factioni potius quam fidei ascriberent, magno vsui erat autoritas *Papa desponsentia in dubio procerum*. Res certe eò deuenisset quicunque colores quæriti fuissent, aut Papa dixisset, *sed abundans cautela non nocet*. Illiq; quoniam non omnino vel minimi interest in quæstione, simplicissimo æquitatis oculo rem intueri iure existimantur. Hæc procedendi formula neutiquam noua est, Ioab enim cum in summa fortuna ab inuidiæ procella sibi metuit, cum Dauide maximopere egit vt ipse accederet, & *Rabbath* munimentum ad

ad extrema sua industria iam redactum cum honore in dedicationem præsens acciperet, ne ille plus nimio tantæ felicitatis cumulo intumesceret. Foelicem illum Medicum dicimus, qui in declinatione morbi ad ægrotum accedit, & solertia semper habitum fuit in conscientiam æqui Iudicis sub syncceræ veritatis obtentu insinuare, ad sustinendam causam ex animi impetu susceptam. Quare licet huic *Maisori Palatij*, vel *Superiiori rerum Francicarum Generali* consultissimum videretur, ambitionem pietatis integumento obuelare, licet Zacharias non inuitus occasionem oblatam constituendi exempli in posterum arripuerit, licet Francorum Proceres volentes Zachariæ speciem reliquerint, dum ipsi sibi ipsis vim retinuerint; non sit hoc vel documento, vel instrumento, ad Principis maioris prudentiæ coercendos, vel ad Pontifices altioris animi incendendos. Musca enim vehiculi currentis rotæ insidens, perinde puluerulentam nubem: quam ipsa in via excitat, miraretur, ac Gregorius aut Zacharias ex consilio potestatem sibi excitarent, aut hoc pro facto suo existimarent, quod ambitionis incude fabricatum, necessitatis obtentu obumbratum, & ad exitum ab eo perductum qui subordinationis pertæsus, in animo statuerat hac arte, cum res ferret, ad se Imperij summam attrahere.

Deploratissimæ essent res Principum si *ex factis singularibus* (quod Capitulum Leodiense ad Paschalem Papam grauius scribit) plumbeas normas in Principum contumeliam efformare liceret. Alij enim præfidenter plus nimio sibi arrogant, alij de suo iure metucosè plus nimio cedunt, maior pars neruos vltimus quam debent, contendunt, & exiles illæ normulæ cum in Potentium manus peruenerint, à quibus conscientia exulat, nonnunquam affectibus intenduntur nonnunquam corruptelis distorquentur, & plerumque versuta & fallaci nocendiratione adhibentur. Ex Pauli *Emilij* relatione videtur quod hæc contra Principes procedendi formula per Pontifices, quanquam sine animi perturbatione & Ordinum Regni intercessione illis diebus vsu minime recepta fuerit, multo minus tunc extitisse decreta ambitiosa,

rurbulenta, & arbitraria. Zacharias enim tam mitis & moderatus principio erat, *ut non auderet tam magni momenti cogitationem suscipere*. Itaque etsi Gregorio Septimo gratiam faciamus de Prædecessoribus in hac causa nominatis, Prædecessor tamen ipse quadam lenitate iure Diplomatis quodammodo cedit, quod hac in parte prætenderet, nullum obliqui cursus tramitem in tam recta sphaera persequendo aut vrgendo.

Ex hoc historico constat, qua lenitate, quo consilio, qua cautione Papa venam illam secuerit e qua sanguis supra quam doctores præscriperint, mitteretur. Cum enim compertum sibi esset, Childericum Regem reliquam esse primi Christiani Clodouei sobolem (licet marcescentem) sine liberis, sine ingenio, (quæ duo successionis & imperij nerui sunt firmissimi) ita inertia languidum, & voluptate liquefcentem, ut dolori amissum regnum futurum non esset, nec vsquam esse qui eius abdicationem quererentur, nec solum Francos de eius abdicatione sciregisse, verum etiam vniuersum orbem terrarum applausisse. Papa assensum adhibuit, proposito forsitan ob oculos vinculo, quo Regem Pipinum Romanæ Ecclesiæ contra Græcos tunc æmulos obligaret. Hoc Crantzium Saxonice Historiæ scriptorem impulit, ut firmam inter Francorum Reges & Pontifices necessitudinem demiraretur, qui ut manus manuum lauat, mutuas operas ad consequenda quæ sibi proposuerant inuicem tradiderunt. Antonius cum reliquis consentit in interrogatione illa comparatiua inter Principem prudentem, & hominem nihili, inter vmbra, & hominem, inter Regem *rauera*, & *qui solo nomine regis regeretur*. Addit etiam quod Regni Ordines, statim atque Papæ responsum fuerit relatum, Childericum abdicasse, & simul Pipinum Regem salutasse. Tantum aberat ut Zacharias ad Childerici personam vel Diadema in hypothese collimaret, ut si nostri Ranulpho Cestrensi credamus, tantum *in thesi* proponere cogitauerit iudicium suum de differentia quam prudentes, inter duos Principes varijs studijs & diuersis animorum dotibus, haberent. Gotefredus Viterbiensis huius causæ

caussæ radice potius quam ramo spectata, affirmat *Francos Zacharia Decreto non paruisse sed acquiescisse consilio*, quamquam tantum interfit quantum inter Mandatum absolutum & consilium politicum. Sabellicus qui donationem ne quidē somniat, consilium fuisse hisce verbis innuit *consulso prius Pontifice*. Nauclerus expressius si fieri possit prodit, quod postquam Proceres elegerint, Papa confirmauerit, & iuxta cum eo Blondus nec vi vlla, nec animi affectu abreptus.

Ex Auentino duas conclusionis rationes contra Zachariæ Papæ iurisdictionem deduco. Prima, quod rogatus à Francorum Proceribus, vt iam dictum, responsum ex decem tribuum defectione fundauit (perinde appositè ac si quis rebellionem profligatissimi illius I. Cadi contra inunctum suum Regem tutaretur) nam delicta impiæ illius generationis, maledicta in Rebelles denuntiata, & Censura Prophetarum Dei apertissime euincunt factum illud à iure & iustitia fuisse alienissimum. Eadem etiam ratio è Zachariæ ipsius Paradoxo peti possit qui defendit quod cum Principes coronas & regnum ex populi electione teneant penes quem remanet absolute *consistere & destituere*. Quanquam enim doctrina sit tam perniciofa quam execranda, attamen hinc exploratum est (quod pro me facit) ius abdicandi (quod ipse Papa in populo esse agnoscit) penes ipsum non fuisse; & ex consequenti ipsum consuluisse, non iussisse, adiuuisse, non iudicasse, solum permittendo approbasse, & non ex autoritate imperasse.

Non me fugit Garnetum, & suos tam ægrè Centurias Magdeburgenses de Childerico admissuros (quam alios ex altera parte Ecclesiasticos Barones) vitæ quam autoritate suffulcianeur, quod me inducit lubentius illas prætermittere, & rem fidei eiusmodi authorum relinquere; quibus nulla erat ratio aliquid præter veritatem ex alterutra parte scribendi, Quia illis temporibus non formula; sed materia non adiacentia, sed ipsa substantia, non quo iure, sed ad quem finem; inter Papam & Ordinum conuentum in questionem deducebantur.

Quod ad iuriam à Papa contra Henricum Quartum illatam;

Capitulum Loediense ingenue præ se fert, quòd cum quàm accuratissimè vtrumque Testamentum perlustrasset, in nulum huiusmodi præcepti Apostolici exemplum se incidere potuisse. Prouida certè hæc cautio ne faciles simus in diffidendo relationibus & testimonijs eorum qui turbulento isto tempore perturbationibus vacui, modestia temperati, sacris literis & iure pereruditi, pacis & tranquillitatis Ecclesiæ, magis quàm partium studio adducti, affirmant solidè ex scientia, & eonfidenter ex sua fide hunc Septimum Gregorium primum fuisse Papam qui Principem potestate clauium S. Petri deposuit, vel vt cum ipsis loquar, qui sacerdotalem Lanceam contra Cæsareum Gladium vibrauit: ne semel somniantes de superiori aliqua actione à Zacharia Papa contra Regem Childericum intentata.

Ipsè Imperialis diadematis circulus (quouisque aliquid in hac sublunari regione pertingere possit) motus continuationem inuuit: secundum enim Mathematicorum Theoremata, vt ab omni parte similiter incipit, ita *in seipso desinit*, sine vilo aliquo termino ad quem se moueat, Quòd verò Papa nunquam imperiale Diadema Cæsarum capitibus imposuerit, ex quo Pipinus (qui fuit primus nisi me fallo) à Papa inauguratus, non inde colligatur illi licere Coronas Principum hinc inde quasi ludens instar palarum agitare, iactare, & retorquere. Hæc enim compendiaris esset ratio signis substantiam subruendi, formalitatem necessitati, & occasionem institutioni ex diametro obijciendi. Cuiuslibet Regni Primas & Metropolitanus tantum in forma potest, *non conferendo iam sed implendo in his iure*, vt accommodatè ab earum partium studio dicitur. Quamuis enim Papa supremam auctoritatem Romæ coronandi Imperatorem electum retinuerit, & assentatoris nonnulli inde ex necessario inferant Imperatores Romæ confirmandos esse, & constabiliendos: Imperatorum tamen multi seculis superioribus, & Carolus Quintus nostra parati fuerunt, etiam gladijs strictis (cum obsequio tamen & reuerentia qua filios erga Matrem Ecclesiæ decuit) auctoritatem suam absque tam afferere, etiam illa cetera, & *relatiua* formula

formula non adhibeatur. Hanc de Childerico Rege quaestio-
nem concludam argumento irrefragabili, modo testibus
sua constet autoritas. Soto etenim ex Fratrum ordine, & in
scholastica theologia dicitur multumque versatus affirmat, quod
*extra causas fidei ipsi Pontifices nunquam nisi sunt Reges depo-
nere.* Childericus autem in causa fidei non erat depositus,
sed ut Papa Gelasius ad Anastasium scribit, quia nulli erat v-
sui Ecclesiae, inque fieri non potest ut Childericus à Zacha-
ria P. P. deponeretur. Quae & quanta exclamationes &
querelae contra iura religionis coloribus obumbrata olim in-
tonuerunt, nihil explicatius loquitur, quam obfirmata illa
oppositio contra Pelagium Papae Legatum in *Terra Sancta*,
cum ille capta opulenta vrbe Damirza, omnes manubias &
praedam, in Ecclesiae usum pertraheret eiusmodi partitione,
quae inter Leonem & bestias reliquas facta, quae in ve-
nationis societatem vocauerat. Certum etenim est, quod pri-
mam admirabantur, & postea conquebantur quod eius
minister cuius erat ipsos consilio adiuuare, & confirmare,
nimia habendi cupiditate animos minueret & infirmaret.

Quod ad exemplum illud à Gregorio Septimo de Alex-
andro Primo *proditum* (qui alter habitus Praedecessor) abso-
luendi Christianos à Sacramento fidei erga Principes, inae-
feriati esset, vel responso dignari. Cum neque in sensu com-
muni, neque in antiquitatis fundamento verisimile sit. Milie
enim annis post Alexandrum illum Primum haec ratio
subditos à Sacramento solvendi non in lucem prodijt, mul-
to minus in usus suis. Minime probabile est Papam illum pri-
dentem omnique animi perturbatione vacuam (vix prin-
cipis Eccliesiae infantia singuli fuere) Principem infidelium in
disciplinae gyrum reducere voluisse, cum ipse Pater eos qui
foris, & non ex oculi suo iudicare noluerit, nec minus veri-
simile est cum Episcopi Romani animabus luculentis obedi-
entia in primis more darent, voluisse Principes illis Deo
disciplinam, qui ex suis legibus absolutam praedicta fuerunt
annuntiare. Non potest Alexandrum illum Primum soluto
& solvendo permississe conferentiam nonnullorum Chris-
tianorum

Christianorum qui plus nimio solliciti erant de Sacramentis impijs & iniquis quæ ipso iure sunt nulla (et si Papa non dispensauerit) & itaque potiori apud Deum conscientia violantur, quam obseruantur. Verum quomodo hinc colligitur fidem Principibus legitimè datam qui iure optimo (quanquam illi non semper optimi) in folio regio collocantur, violandâ esse, cum Ecclesia damnet, & lex nulla ratum habeat? Absurdissimum iudicio Ecclesiam Romanam ad suam magnitudinem afferendam, vel Ecclesiam vniuersalem in documentum, eiusmodi factum (si quod eiusmodi fuisset) in literarum monumentis non consignasse, sed minime difficile est *quidlibet ex quotlibet* probare, cum hominibus liceat suas Theses procedere supina securitate quod neque audaciæ nec ignorantiz rationem reddant, & postea pietatis protestatione commendent.

Cautio quam S. Petrus adhibuisse perhibetur in S. Clementis ordinatione v. z. quod nemo fauore aut amore à veræ religionis professoribus exciperetur, contra quem successores eius animo essent offenso, admittatur sine vilo hac in parte præiudicio, si de iustis offensis quas lex diuina punit, intelligatur. Incidunt tempora cum ille qui vel verbo salutat, & bene precatur peccatori dicitur *communicare operibus ipsius malignis*. Sed hoc non semper, cum S. Clementis successores Censuras magis ex animi perturbatione, quam ratione effulminant. Principes Christiani ne in cogitatione illis versabantur, quando hæc inieci ratio, & itaque longiori interuallo remoti, quam quo PP. Alexandri telum collineare poterat, quod sine cuspidè, Regem tam longè remotum, faciâsse perhibetur. Ratio hoc euincit, Pastores Ecclesiæ cū nos ex ouili excludant, tantum illis beneficijs spoliare posse quæ cum in ouile admissi fuimus, contulerunt, hoc est regno cælesti quod quantius pretij, non regno terrestri, Cōmuniōne Sāctorum, non peccatorum, æterna beatitudine, & non momentaneis beneficijs. Synthesis illa exilis & paupertina est, ut Garneti collega in eiusmodi causa scripsit, quæ trita & lacera vestes pro honorarijs trabes præbet: & res
admodum

admodum est accisa, cum calculi Aureorum loco expendantur.

Hi sunt Prædecessores omnes quos Gregorius Septimus quasi perfonatos inducit qui aleam pro principis Corona iaciunt, ut milites pro inconsutili Christi tunica: prodeunt enim & exeunt taciti, & nihil innuunt nisi signis quæ planè nihili. Horum esset potius aperte demonstrare quàm speciem exhibere, disputare quàm ludos facere. Haudquaquam conuenit ut Papa tam perfricta fronte gladium rubigine exesum super caput inunctæ Maiestatis vibraret: qui quidem gladius ex quo Petrus iussus erat recondere, nec eductus fuit, nec ex Christi præcepto educendus erat. Eadgarus Rex in oratione nunquam satis laudata cum Anglo-Saxonicis Episcopis persuadet quibus erat Petri Gladius, manus cum ipso coniungere, cui erat ensis Constantini ad Ecclesiam expurgandam, nihil minus sensit quàm penes Episcopos fuisse, in illum materialem gladium qui eius custodiæ demandatus, exercere. Dumstano potius in eadem oratione planè dicit quòd ipse hanc auctoritatem Episcoporum curæ detulerit ut delinquentes castigarent: at quomodo? *Episcopali Censura & auctoritate Regia.* Gregorius Septimus nondum euigilauit quod nomen iussit, cum duobus gladijs in vna vagina reconditis nihil magis in votis habuit, quàm Principes ex acie suis ipsorum armis profligare.

Quomodocumque autem nonnulli animi pusilli principes qui auctoritatem ad vitam à Deo acceperunt, nihilominus ad Papæ arbitrium tenere non sunt designati, hoc minimè impedit, quò minus alij acrioris & excellentioris animi inquirerent de iure suo, priusquam secum ex æquo agi patiantur. Subditi fideles & qui non facillè ambitionis aura à fide abripiuntur, firmo pede fundamento quod est obedientiæ vinculum, insistant; nec à violentis usurpatoribus, nec iniquis interpretibus labefactari possunt. Agnosco pij pastoris imprimis esse ut Christi ouiculæ suo tempore in ouile colligantur, & ab inhiantibus lupis securè conseruetur. Oculæ autem pro sua etiam parte imprimis caueant ne Lupus sit illis

Dux gregis, quod toties in multis Ecclesijs accidit, quoties Episcopi ex animorum æstu & viciscendi ardore causæ maiorum cladum exiterunt, quam Hæretici aut Pagani ex sua malitia & malignitate. Adhæc, si fides adhibeatur admirandæ visioni illi cuius meminit Sozomenus, quæstio exorta & agitata fuit non solum inter doctos in terris, sed etiam inter Sanctos in coelo, quid de Iuliano illo Apostata agendum, non ex Apostasiæ, sed dignitatis ratione quam in terris gessit: minime tamen dubito quin Garnetus illum hominem fuisse profligatorem & magis impium erga Deum & Dei cultores habuerit, quam Henricum Quartum quem sine vel minima conscientiæ acerbitate vel periculi suspitione Papa immeritò abdicauit.

De hoc diuexato & exagitato Imperatore eiusque causâ ex quo iram acerbiorum intimo odio Papa in eum concepit, non est cur hoc tempore pluribus dicam, cum temporis angustia plura dici non permittant, sed illum cum aduersario ad tremendum Tribunal examinandum relinquam, ubi omnes omnium actionum rationes in medium proferentur, sententiaque ex merito non ex partium studio pronuntiabitur, ubi nemo vel Crassi iniuria in crimen vocabitur, vel Antonij eloquentia defendetur. Non me præterit quid scriptores utrinque (Imperiales & Pontificales, *Guelphi & Gibellini*) de Papa & Imperatore prodiderunt, prout ipsorum proni appetitus & partium studia calamos infecerunt, homines facile labi & errare posse scio, dum in alterutram partem studio aut præiudicio nimis propendent.

Nec mei est inopini vel iudicij loca quæ hominum intemperies inæqualia & salebrosa fecit, in planitiem redigere. An Papa fuerit exulceratus quod Henricus Episcoporum *Inuestituram per baculum & anulum*, & Ecclesiasticarum dignitatum collationem sibi vendicauerit, ut aliqui volunt, (quamuis multi Reges & Angliæ imprimis hanc Prærogatiuam in suis Regnis & vendicârunt & exercuerunt) vel quod Sigisfredus Archiepiscopus Moguntinus eum impulerit ut subditos detineret, quò minus tam confertim Romam confluerent.

fluereut vt alij volũnt (quanquam nonnulli Principes hoc factitarũnt, qui tamen fulmina vitarunt) siue quod Henricus Papæ admonitiones vili fecerit & ad vim vi repellendam se accinxerit, bilem Papæ commoueret, vt alij etiam Imperatores subinde & antea & post mitiori cum pœna pro suspecta pertinacia fecerunt. An hæc omnia vel ex his aliquod hunc ignem inflammauerint, quanquam affirmare non audeo, existimare tamen ausim medicinæ modum & acrimoniã excessisse morbum. Constat hanc indignationem in animo Gregorij primũm incruduisse, satis longo ante interuallo quod Henr. Gibertũ Episcopũ Parmensem & re & consilio adiuerit, cum consensu Cardinalium cis Alpes Papa eligeretur, contra Alexandrum quem Gregorius (qui tunc temporis Archidiaconus erat,) singulari quodam fauore proferebatur.

Verumenimvero concedantur vera esse singula quæ seriõ aut simulatè pro veritate hac in causã diuulgata fuerint, velim vt Doctor aliquis me pro grauitate edoceat, an leuiculæ hæ causæ æquã aliquã analogiã excandescenti Papæ iracundiæ pares fuerint, qui portã supplicij Imperatori occlusa, (non dicam inurbane, sed inhumane, cum nudis pedibus cœlo asperrimè rigenti, vt veram contritionem ad iram sedandam testaretur, accessit) Interea temporis alium in Germania in Imperatorem extulit, dum ille peregrè Romam difficilimo itinere profectus ad gratiam, cum Pontificè redintegranda, qui etiam tunc ad partium duces in Germania scripsit (ne illi ex aliqua specie gratiæ inter ipsum & Imperatorem reconciliatæ animos demitterent) se Imperatorem remissurum *culpabiliorem & ex consequenti* eorum iniurijs magis expositum.

Imo quod omnium deterrimum pace inita, absoluta criminum gratia facta & iurata, & facta Eucharistia ab Imperatore sumpta, ex ipsius Papæ manu ad nouum foedus constabiliendum, Imperatoris filium contra patrem armatum statim submisit, specioso quodam zeli prætextu, scilicet vt *nomen Augusti ab hæresi vindicaret.* Ad hoc enim centrum

omnes fucatz Papalium exceptionum linez protrahuntur, & in hac voragine euanescent, quasi verò nemo nisi qui ser-
uili animo, veram coleret religionem, quasi omnes qui vsur-
patoribus aduersantur hæretica prauitate laborarent, quasi
verò non fas sit Imperatori velum in Ecclesia expandere,
quamdiu Papam a Maiestatis folio excludere cogitaret, vel
quasi generalis hæresios suspitio sine vlla hæreticæ prauita-
tis conuictione, contra Canones Ecclesiæ publicum esset er-
gastulum in quod Papæ Christianos Principes detruderent,
qui iniquis eorum postulatis iuste aduersando vt filij perditii
& deplorati condemnantur.

Postremò libenter ediscerem vnde Papa hausit *culpam* &
non *penam* Principi illi remittere qui libentius gratiam ini-
ret, quam odium exacerbaret, aut vnde hausit vt distingue-
ret, inter restitutionem ad *Gratiam* & *Maiestatem*, suspen-
dendo illam gratiæ suæ portionem quæ ipsum in iuris sui
possessionem immitteret. Apud Sigebertum Gemblacensem
lego, quod suo tempore hæresis nondum in mundum immer-
sa tenebatur, ut sacerdotes præpotentis illius Dei virgam,
qui sæpenuerò regna Hypocritis tribuit *propter peccata po-
puli*, in ignem proiecerent, priusquam delinquentes pro de-
lictorum ratione plecterentur: vel peremptorijs mandatis e-
os demouerent, qui vt instrumenta ad diuina iudicia exe-
quenda muneribus sibi impositis defungantur.

Quomocumque autem Gregorius in diebus illis Cani-
cularibus combustione radiorum qui ex diametro oppositi
Imperatorem vtere poterat viribus factionis oportunitate
quadam excitatz fretus: ex succedentibus tamen iudicijs
obseruo iudicium Dei semper fuisse iustum, etsi Papæ fuerint
iniquiores. Alter enim ex Domini sui proditoribus quem
Papa quodam animi astu euexerat, & ex fastu adiuuerat, in
epiduli expugnatione de medio sublati, alter in prazlio nec
sine peccuocentia proditoris, vt quidam prodit, occisus. Ip-
se etiam Papa ærumnis & curis confectus non diu superstit,
& cum aculeum in hoc Principe reliquisset, haud amplius
pungere poterat. Seditiosi & turbulenti illi Episcopi qui
authore.

authore Papa se opposuerant & restiterant, nunquam capita exuerunt post fatalem illam plagam inflictam in Synodo Moguntina & Vangionensi, sed a suis ouibus sacre percepti, aut aduersissimo fato in montibus extincti.

Walranus Episcopus Magdeburgensis, in literis ad quemdam Germaniæ Comitem, iustam reddidit causam tot rerum aduersarum simul confluentium, quia (inquit ille) resistendo authoritati, Deo restiterunt, & ideo foelicius illis succedere non peterat. Platina prodit, quod interea temporis, dum Papa adhuc consultaret quid cum hoc offenso Principe ageretur, nonnulli sanius sapientes censuerunt, *Regem non ita cito Anathematizandum*. Ad obiectiones omnes superuacuanæ erant, dum Pape animus inflammatus ad uiscendum totus flagraret, & ille causam suffulciret authoritate illa S. Petro per Christum delegata, ut *Oues suas pasceres*, id est, gregem doceret & instrueret. Tantum enim discrimen inter instructionem & destructionem, quantum inter passionem & suffocationem interpono, quanquam ex formula sententiæ contra Imperatorem prolata pateat, Gregorium imperare S. Petro & S. Paulo quasi apparitoribus & Accensis suis ut Pontificiæ & *primatiæ* authoritatis sue Rescripta executioni mandarent.

Quod ad authoritatem subditos a fide absoluendi quæ & primarius Aries in Canone *Nos Sanctorum* ad Regia folia & scepra subruenda, ex litigiosis exceptionibus adhibetur, hoc præ cæteris adnotabo. Quod Gregorius plus suæ dignitati ex delegatione arrogat, quam Deus ipse suæ diuinitati ex Prærogatiua affinit. Si enim concedatur eiusmodi fidei sacramenta esse legitima, spontanea, & in nullum iuris præiudicium (cuiusmodi sunt quæ pro eo ac debemus Principibus præstamus) omnes eorum ministros qui fidem datam violare audent, periurij crimine inuolunt. Quod Deus per se ipsum iurans homini promittit (quanquam ad maturiorem & iustiore poenam spectat) sed ipse minime remittit, & existimabimus quæ Peccator illi promiserit, sine ipso remitti posse? *Frater non sedimet, redemptor homo non do-*

bis Deo placationem suam & pretium redemptionis animæ suæ, ut cum Propheta hanc rem concludamus. Quamuis Deus homini ex merito ita succensuerit, ut visus sit penituisse gratiæ suæ, quòd ingratham stirpem solo sterili inseruerit, & præcauens in futurum & ætæ dolor cordis intrinsecus. Qui quidem internus dolor iram Creatoris contra Creaturam plurimum inflammaret, attamen pro eo quod a mundo condito dixerit, beatum semen mulieris (quam omnes generationes beatam prædicant) caput Serpentis contriturum, quod in plenitudine temporis erat efficiendum: cum suo promisso dispensare noluit, sed permisit consilium liberrimæ gratiæ, æternæ providentiæ rotis ad præfixam suæ misericordiæ periodum prouehi. Atrocitas Davidis Prophetæ & posterorum eius peccata diuinam iram iure & merito excitarunt, ut germina & radix omni gratia & misericordia exciderent; pro eo tamen quòd longè ante iurauit hæredem ex lumbis eius throno non defuturum, ut fidem promissam liberaret, offensam omninò remittere visum fuit.

Maxima spes quæ Dei populo a Samuele Propheta affulsit cum eius opem in rebus aduersis imploraret, hæc fuit, Quòd Deus iureiurando interposito populum illum quem sibi selegerat & in suum ascripserat, nec tutela sua excluderet, nec hostium furori relinqueret.

Diuinæ directionis stricta est regula, si quis votum Deo fecerit, & iuramento ad præstandum obstrinxerit, non amplius in sua erat potestate fidem datam violare, sed planè præstabit, quod deliberatè promisit. Qui sanius sapiunt exploratum habent quid Lex de votis redimendis iusta de causa, præsentis sacerdotè præscribit, idque pro ratione facultatum uouentis. Præterea omnes norunt vota & iuramenta iniusta (cuiusmodi fuerunt Iepthis, Herodis, & aliorum id genus) conscientiam neutiquam constringere. Cum autem deliberatè & spontè iuxta cautiones lege diuina præscriptas in ueritate scilicet, *in scio, & iustis iuramus*, etiamsi ex officij ratione Principi impio, Ezechiel tamen Spiritu sancto auctore, nos docebit, quòd Deus trabali clauo periuri capiti in-

figit iusiurandum illud quod perfidè conculcauit.

Ex argumento illo quod Gregorius Papa in auctoritatem arripit, soluendi subditos à Sacramento quod Henrico Quarto iurauerant. Ananias propheta & ex summis illa vice sacerdotibus perinde cum sacramentis quæ populus Dei Nabuchodonosori Principi infideli & Idolatræ iurauerat, dispensare poterat. Sed Deus ipse Sacerdotes & Prophetas condemnat, qui onus populo impositum spe fallaci proposita ante tempus iniunctæ poenitentiae alleuare voluerunt. Et illis sane Ananiz diebus Pseudoprophetæ ob assentationem excisi fuere. Quamobrem vt audacia & confidentia proiecta est in homine quocunque ita in recondita prouidentiz mysteria penetrare, vt iudicet quo tempore, in qua persona, qua lege, aut qua auctoritate peccator peccatorem à Sacramento aboluere possit. Itidem Diploma illud quo Theologi Scholastici ad hanc auctoritatem asserendam obtendunt, exile proculdubio & ieiunum sit, quandocunque sine certa diuinæ voluntatis reuelatæ auctoritate conscientiam eius liberare velint qui vel electionis iure vel solemnī formula sit obligatus, Theologi illi Scholastici nunquam comprobare poterunt, ex aliquo vtriusq; testamenti fundamento, aut primorum Conciliorum Canone, aut Patris alicuius auctoritate qui magis fudo & sereno cælo, quàm hoc nostro vixit (quomodocunq; Distinctiones subinde excudunt, potius ad fidem implicandam quàm explicandam) hanc doctrinam Principes Heuiculis de causis *anathematizandi*, aut Sacramenta fidei soluendi, aut magistratus abdicandi, cum illis obedientiz & patientiz præceptis conuenire quæ Seruator noster Apostolis, & illi hæreditaria serie suis successoribus reliquerunt. Si ex Sancto Matthæo certum sit pacem nostram ad nos reuersuram esse; cum illi quibus pacem precamur se pace indignos præbeant, proculdubio nõ minus verũ est diras nostras in caput nostrũ (idque nostro merito) resfuturas, cum qui sunt in Ecclesiz (quæ Dei domus est) gremio, ita se gerant, vt diris eiusmodi immeritò deuocentur. Vt etiã in causa Baalam rectè queritur, *quomodo maledicat ei cui non maledixit Dominus* & ita

tam

tam consideratè à B. Gregorio adnotatur, quod *ligandi & solvendi potestate se primas, qui eam iniuste exercet. Origines præclare cum causæ asperiorum sententiarum sint iniuste, & eque rationis examen subire non possunt, qui eijcitur non exit, sed qui manet inuis, excluditur.*

Ex lege Mosaica penes sacerdotem non erat ut leprosum mundaret, sed cum iudicio examinaeret an mundus fuerit. B. Augustinus itaque maiori cum fiducia ita concludat, temerarium iudicium non officere personæ *de qua temerè iudicatur sed ei qui temerè iudicat.* Ratio vero ex alia eiusdem Augustini sententia peti possit. *Quia dum volumus per iram aliena coercere, graviora committimus.*

Concludo igitur idque *magistraliter* (ut Scholasticorum verbo utar) ex Canonibus ipsis *manere Petri privilegium, ubique fertur ex ipsis aqutate iudicium.* Quod S. Gregorius ex conscientia scrupulo protulit, *vel iniquam iudicis sententiam timendam,* Responsum cum ratione ferat, si timorem illum ad eiusmodi modestiam, & animi moderationem strictè reuocemus, quæ ad suam infirmitatem agnoscendam semper prior minus offendit specillo longiori quàm breuiori peccato explorando, & ex demissi animi sensu suspicando omnes esse procliuiores ut suis se delectent erroribus, quàm doctum, prudentem, & religiosum Iudicem ad iniquam sententiam profectendam.

Prudens ut valetudinem curet cum Catapotia a medico recepturus, qui corporis sui constitutionem ex scientia & experientia melius quàm ipse cognoscit, primum facile credit aliquem humorem vel quantitate vel qualitate vitiosum corrigendum esse, quatinus qui fit ille humor ipse minime noxius. Postea verò cum accuratius secum perpenderit appetitum suum esse ordinarium, crasim perfectam, digestionis facultatem vigentem & reliqua omnia quæ in remedia eruditi respiciunt, cum integra valetudine conuenire, apprehendere incipit (sensum suum cum medici coniecturâ conferendo) quod homines alioqui graues & eruditi labantur rudimenta artis suæ minus intelligendo, fallacibus Relationibus quæ merito

ritò *Errori perspicillo* appellantur, plus nimio credendo. De-
 tis enim solus corda & abstrusos anumi recessus scrutatur, &
 itaque solus verè nouit, quâ insitiâ aut scientiâ emplastrum
 adhibetur malo inueterascenti, vel quod ex imprudentia
 malum inueteratum illis videtur, qui vt Dei vicarij, authori-
 tatem dijudicandi sibi assumunt. Deus ipse enuntiauit quòd
Spiritus hominis ea tantummodo nouerit quæ sunt in homine, spi-
 ritus autem Dei ea solummodo quæ Dei sunt intelligit, itaq;
 de occultis vel malè intellectis spiritus ille qui in mortalium
 naribus spirat, nec certò discernere, nec rectè dijudicare po-
 terit. Si quis obijciat quòd Papæ Principibus litem inten-
 dentes satis validis argumentis se communiant priusquam a-
 liquid in rei præiudicium concludunt, respondeo præsump-
 tiones animorum imperu longius abreptas in causa fuisse
 quòd multi Papæ contra Principes in procedendi formulis
 aberrauerint. Et ne longius aberremus dum exemplum pe-
 titur, hic ipse Gregorius v i i . Henr. causa inaudita condem-
 nauit, vt nonnulli qui tunc vixerunt scriptores prodiderunt.
 Illa æquitatis regula quæ approbat Appellationes à Iudici-
 bus malè informatis ad Iudices qui sententiam argumentis
 omni exceptione maioribus suffulciunt, in minoris momen-
 ti causis, in quauis Republica semper vsu recepta fuit. *Lex*
enim iusto non est posita, & quomodocumque ad ordinem con-
 seruandum externæ formulæ moderate & reuerenter sunt
 adhibendæ, animo tamen Conscientia mille testes, verèque
 Lydius lapis; itaq; ego illum neuiquam reprehendâ qui se-
 cretò & sine medici præiudicio cataportia proiecit, si ex certa
 corporis crasi nouerit vsui sibi minime futura, vel ad valetu-
 dinem restaurandam, aut morbum suspectum depellendum.

Diutius his immoror vt illi Gregorij loco satisfaciam, quia
 in omnium Iudicum errantium patrociniū profertur, in e-
 orum fraudem aut saltem errorem, qui sapientissimo sunt
 timidissimi, quia innocentissimi. Interim obseruato sanctis-
 simum hunc Patrem nullum subditum ab obsequijs sacramen-
 tō relaxasse. Ille nullum Principem in solio Regio sedentem
 Anathemate perculit, ille nullam Rempublicam ad Prima-

tum suum propagandum labefactavit, sed optimè intellexit quam facile ex vehementi animi cogitatione Iudices errent, & cum *Gad* cui capita hominum pro umbris montium videbantur, hoc errore decipiantur.

Leodiensis Ecclesie Capitulum, cum hanc iurisiurandi & fidei relaxationem penitus reiecerit, multis rationum momentis induci poterat. Primum quia legitimi iurisiurandi violatio (ut iam antea ostensum) in peccati rationem cadit, præterea quia multi antecessorum suorum in conscientie pace ad Deum demigraverant, qui iurandum ad extremum usque spiritum observarunt, quorum exemplum aspernari minime debuerant. Adhæc allegarunt, nec iniuria, quod si Imperator ille tam impius esset, quam sententia in ipsum lata inuit, eostamen non magis quam Zedechiam decere (donec correctionis ignis peccati rubiginem absumpserat) collum præfidenter à Nebuchadnezaris iugo subducere. Hoc autem complicabo exemplo prudentie Regum Angliæ superioribus sæculis, ex vetustissimorum monumentorum factarijs petito: De obsequio & fide Præsulum suorum satisfieri non poterant, donec formulæ iuramenti fidei datæ hæc verba inferuissent, *In verbo veritatis* (quæ conscientiam ligant) in loco verborum superioris ævi, *Saluo ordine*, quæ Ecclesiasticos suo quodammodo arbitrio reliquerunt. Liberum enim est (ut habet Ioannes de *Parisijs*, vetus author Catholicus) cuilibet legitimo Principi vim gladij spiritualis repellere quacumque ratione optimè poterit, cum deprehenderit eductum esse ad ciuilem authoritatem disturbandam, cuius cura incumbit Regi, alias enim gladium frustra gestaret.

Nunc autem ut optimus fructus quem hæc occasio offert, ex pessima causa quæ inter homines hæctenus vel fando audita colligatur, & in conspectum quasi theatro omnibus proponatur, quorum vel capitibus insunt prudentie oculi, aut quorum cordibus diuini iudicij timor, quam inconsiderata temeritate nostri qui in se susceperunt clamum cymbæ S. Petri tenere in nostro fretto, (inter quos Garnetus noster præcipuus fuit nauarchis) in rebellionis scopulum impege-

runt, ne inucentes quidem vel in conscientia vel fidei directorum. Velim vt quaedam obseruationes memoria configmentur, vt monumenta diuinæ potentia olim inter Iſraelitas *tanquam signa predicantia* sint male-sanis & vertiginosis temporibus futuris, qui alioqui ex eiusmodi sceleris inductionibus in eiusmodi immanitatis formas transmutentur. Angelus enim dixit Tobiz : Mirabilia Dei opera enarrare esse laudabile.

Minime me præterit miranda sæpenumero fortuito accidere (quoad nos pro captus nostri imbecillitate pertingere possumus) quanquam ipsa veritas nos doceat ne passerem quidem sine diuina prouidentia in terram cadere. Et Pericles rectè Fortunam nihil aliud esse facere, quam *vera cause ignorationem*. Attamen vbi aper syluestris runcando in terra fortuito non vnicam literam A efformat, sed totidem literas sua serie quot legentium oculis integram dictionem *Agamemnon* exhibent, vbi aliquis non tres quaterniones tribus aleis, sed tria millia quaternionum totidem aliarum millibus iacit; & vbi ordo qui à ratione & electione progreditur in coherentibus formis obseruatur, Casus, ex philosophia radimentis, vim omnino habet nullam. Quamobrem nemo dixerit an aliqui ex his Coniuratis superstitibus (nullos superesse haud ausum dicere) cum quasi è litore respexerint quos scopulos & quas Syrtes in hoc turbine præterueti essent, cum ad rationes reuocauerint aduersum sue cessum non vnus aut alterius, sed plurimorum consiliorum & machinationum in hac actione inauspicatissima, non in memores obseruationis inter Galeni sectatores quando simplicia medicamenta contra suam naturam vires exerceant, mendacitatem esse deploratam : cum inuenerint Hierosolimam nostram edificatam vt ciuitatem cuius *participatio in idipsum*; cum obseruauerint Regem nostrum Serenissimum, insublimem, & optime meritum à Dei Angelis sustentatum, *qui suos spiritus aduadum in aery in ministerium misit præter eos qui capiunt hereditatem à salatis*) habitare in adiutorio *Altiſſimi*, & irritum esse aliquid contra Monarchiam, *cuius cor est vnum, & anima eius, in libris* ip. e.

am sententiam (qua persistere iure diuino & patriæ suæ legibus tenentur) redibunt, pastoris sui voci auscultabunt, & demisso cum Iacob agnoscent quod Dominus erat in loco isto, & ipsi nesciebant.

Primum itaque obseruo quod, cum tu Garnete & machinantes tui discipuli, coniurationem de regno inuadendo contra Reginam Elizabetham modo defunctam in postremo vitæ suæ actu iniissetis, spe certâ conceptâ Principum propaginem irruentē perditissimorum ardellionum torrente obruendi. (Quod spero in hoc regno nunquam fieri potest cum nostra Monarchiæ ratione.) Deus Heroinam illam exactâ iam ætate venerandē canescentem quasi flosculis amygdalinis, ex hac vita euocauit ut *Iosaphat*, ne videret mala que euentura erant, & proculdubio euenissent (cum homines certa veri Successoris noticia essent exclusi) si *honus Genius* charissimi Domini nostri, intermedijs rationibus & instrumentis adhibitis, hoc regnum in plena perpetuæ securitatis fruitione, superna aspirante gratia, non constabilisset.

Bulle quæ te authore, cum tuo Carelina quæ tibi alter idem & boati suo instar taurorum homines male sanos in aciem contra Regem euocaturæ erant, primo Regni diluculo, ad bliuæ germina decerpenda quibus Regium solum circundatur, magis profuerunt, quod tertium *Bullam*, scilicet *Bullam* illum carnificem ad profligatissimam illam conspirationem funditus è medio tollendam euocauerint.

Henrico Sexto regnante Humfredus Dux Gloucestræ *Bullas* quasdam Roma emissas quæ Regiæ dignitati fraudi erant, re nulli communicata, in ignem proiecit. Elizabetha foelicissimæ memoriæ Regina *Bullam* illam quam Feltonus Episcopi Londinensis ualuis affixerat, quia ad Coronæ suæ dignitatem immutandam & transferendam spectauit, non minus excepit, sed eodem festo statim sustulit. Et Garnetus *Bullas* suas non minus igne dignas iudicauit quod inualidæ erant ad ea perficienda quæ qui procurarunt optauerant & expectauerant. Hæ *Bulle* Garnete quasi Tauri erant *cornu-pete*, quos autoritas includi iussit, ne damnum inferrent, tu
autem

autem Legum autoritate proculcata expatiari alicubi permiffi, vbi expreffa fui veftigia reliquerunt. Si quis inficiatur, Carebentus qui tibi auditor idoneus, & amicus intimus, te in confcientiæ tuæ foro accufabit, qui ex illis *Bullis* perniciofum hoc argumentum contexuit. Quod fi licuerit legitimum hæredem religionis nomine in regnum non admittere, licuit etiam admiſſum ſubmouere, & eijcere. Spiritus Sancti prudentia fanxit, quòd *Bor lapidibus obruerentur ſi occiderentur Dominus*, quanquam nos omnia Legum authoritati & Regiæ Maieltatis arbitrio relinquimus. Sed quicquid accidat, agnoscendum minimam ſubefſe rationem vt quis efflagitet *Bullas* huc tranſmitti, cum neque accessus eorum fit gratus, neq; ſucceſſus fauſtus aut fortunatus. Hoc maxime demiror dum hos admirandos euentus mecum animo retracto quòd *Bulle* illæ quæ in prædio *White webs* in cineres fuerint redactæ, hodie ſunt productæ vt in Prætorio Londinenſi quaſi tauri exagitantur.

In primo Regis aditu in hoc foeliciffimum regnum tanta eum ſecuritate & facilitate ac ſi *Londino, Greenwichum*, aut a *Greenwicho* ad Regiam *Hamptoniam* iter recepto more inſtitueret; expeditiffima ratio interturbandi publicum applauſum (qui noſtrum *Salomonem pacificum* feſta lætitia & inaudita beneuolentia vbique exceperit) coniuuratis viſa eſt, vt inuadendi conſilium in exteris regionibus ſopitum nuntio emiſſo excitaretur. Verum licet hanc petitionem *Veneris* commendafſet *epiſtola Marti*, ſurdas inueniſſet aures; cum diuinum Numen principum animos ad cuiuſmodi pacem vtrinque præparafſet, quæ nec clandestinas ſimulationi machinationes, nec apertas executiones admitteret. Hoc non erat ex diuina methodo *eligere infirma vt confundas forſita*. Imò potius ex ſpiritu ſuggeſtionis *Achitophelis abuti forſitina vt confunderentur omnia*. Deo autem Opt. Maximo cedat gloria, Leo viuus, ex cuius ore liquentes faui vobis extrahendi erant, priuſequam *Enigma veſtrum* aut gratiam, aut ſucceſſum fortiretur, quem inter noſtros coniuuratos *Philiftinos* tantopere expetitis. Adeo vt ſpem veſtram vniuerſam in turbis & tumultu repositam (vt

inquit Propheta) habeatis in loco silentij & spei illius quæ vobis fuisset quasi ANCHORA SACRA.

Vobis consilium erat in Principum animos irrependo malitiz vestrz stimulis benevolentiam excitare, quia sæpenu-mero fit vt exhalationes in supremam aeris regionem attra-ctæ radijs solaribus ibidem accendantur & igneo effectu re-uerberentur. Verumenimvero *Muli commistunt eadem di-merfo crimine falso* & Philosophus Magnus in eandem sententiam obseruat, quod *Prosperum scelus virtus vocatur*, Cui al-ter concinit,

Ille crucem sceleris præsum tulit, hic diadema.

In hac tamen causa Deo fauente contra cecidit, Principes enim tam bellorum quam vos pacis pertæsi, tam studiosi sanguini parcendi quam vos effundendi, & magis suæ pru-dentiz fundamentis innixi, quam vestrz perturbationis tur-bine abrepti, Mercurium vestrum secundum re infecta de- miserunt, tantumque aberat vt pecuniam aut supplementum procuraret, vt lubentes ex illo nuntio intelligerent, nonnul-los Catholicæ religionis professores, alias rationes in quibus ingenia & meditationes exercerent, quam in *Rosario* repe- tendo, habere. Quod prius sine tam perspicuo argumento, aut non omnino, aut ægrè sane credidissent.

Coniurati probabiliorem rationem inire non poterant, vt male fanos & incendiarios in scelus quod conceperant, pel-licerent, quam in aures Catholicorum imperitorum & male consultorum insuffurrando Maiestatem Regiam promissum tolerandam causa conscientiz, nonnullis ipsorum prius fa-ctam violasse. Aures enim præuientes quæ ramusculos au- cupantur, & animi qui publicos timores in priuatum dam- num & præiudicium trahunt, (conuertendo plerunque in venenum quæ beneuolè in nutrimentum apparantur) quod primo diuulgatur aude arripitur. Ad hoc autem periculum præuertiendum Deus (qui omnia in bonum disponendo tem- pora & euentus operatur) effecit, vt priusquam hoc vene- num in intimas hominum cogitationes penetraret, *Wassemus* sacerdos nobis (quem Regia Maiestas ad ipsum in carcere

Wintoniensi miserat ut scelerati huius rumusculi authorem indagarem) ingenuè confessus est vno & altero die antemortem, quo tempore, ut ius civile præsumit, nemo mentitur, se nunquam potuisse vel tantillum solatij in toleranda Catholicorum conscientia à Regia Maiestate accipere, quomodo-
cunque iniuste perhibuerunt illum eius rumoribus fuisse authorem, simulque addidit quàm inuitus fuerat Regis responsum ipsis Regis verbis & obstructionibus, Catholicis impetire, ne illi animo fracti in desperationem acti, aliunde subsidia quaerere adigerentur; quod aliqui fecerunt, ut ex hac machinatione iam constat clarissime.

Præterea nonnulli sunt Pontificij hodie in Angliâ qui si opus esset, & possent & vellent asserere *Percium* post reditum ex Scotia ante & post *Elizabethæ* Reginae obitum idem retulisse & admonuisse, ne quis spem quantulamcumque tolerationis inde conciperet, sed sibi quàm possit optime quisque consuleret: quandoquidem contra quamcumque Conscientiæ tolerationem Regis animum immortum & obfirmatum deprehenderat. His ingenuis confessionibus multi exclusi erant, quo minus hoc promissum diuulgatum vel in exceptionis obtentum vel coniurationis laruam vrgere poterant.

Machinationis huius fundamentum positum erat in Auriculari Confessione, ut sub sera & sigillo tutissimo, sub qua arcum tanti momenti recondere homines auderent. Quis enim speraret expiscari posse à Confiteute aut à Confessore aliqua æternæ salutis habita ratione, (præter Ecclesiasticam Censuram) ad quod in vita periculum hominem deuocet? Sed uti sordide conuerso retrorsum pessimi fuerunt submersi, ex verbis inter *Greenocellum* & *Bates* *Catesbæij* famulum, vitro citroque in Confessione habitis, ex horrore conscientia suæ contra scelus tam execrandum, per commode accidit, ut illud diligeret quod aditum aperuit, ad ea peruenienda quæ Regij Consiliarij tantopere indagant. Existimare quis poterit Deum ipsum exosum esse sacerdotis perfidiam (qui sub clauium prætextu abusus sui ipsius persona & potestate non

non puduit coniurationem tanto perniciosiorem, quanto maiori pietatis obtentu obvelatam machinari) tum caussæ, tum ministro signum indignationis suæ inussisse. Egroti etenim sæpenuerò decipiuntur iudicando ex gustu qualitatem medicamentorum simplicium & compositorum, *decepto sensu cum iudicio & corruptis organis.*

Satis superq; liquet, vt hoc propositum secreto tanquam mysterium teneretur (donec progressu maturitatem operatam consequeretur) sigillum Sacramenti Communionis huic cruento pacto affixum esse, quasi tam impiæ conscientie obligationes apud Deum in deposito relinquendæ contra suæ ipsius legis regulam, *qua versatur tantummodo in bona fidei iudicijs.* Nos autem minime præterit quam deploratos effectus Sacramentum indigne manducatum, & Seruatoris nostri vexillum contra ipsum prædenter in procinctu explicatum, in animis labe peccati spontanei & præmeditati pollutis produxerint; infaustum huius confœderationis successum nequaquam demirabimur: cum reminiscamur primum effectum Iudæ post offam acceptam fuisse Domini sui prodicionem, & proximum, suum ipsius suspendium, *vs creparet medius,* & viscera eius effunderentur.

Consilium horum consccleratorum in fide conceptis iurifurandi verbis inuicem obstringenda (quanquam *demens est qui fidem præstat errori*) enatum fuit ex mutui inter ipsos amoris, & firmæ constantiæ dissidentia, reputantes seipso tam securo hoc pacto consignato quam Seleucus se certum exaltimauerit in phantasia ciuitatis quam in acre super captum humanum construere meditabatur: experientia tamen docet, manus *Madian* contra seipso pugnasse, voces apud *Babel* suos ipsorum conatus omnino confuse conturbasse, & hi perditissimi, vt *Cadmi* milites (quod ex ipsorum confessionibus liquet) *mutuis conciderunt vmbribus.* Ratio suffodiendi & cuniculos agendi in firmissimos Parlamentarij Consistorij muros, maioris sanè & longioris erat laboris, securior tamen & secretior quam illa altera per cryptam, simodo suffossorès strenue operi primum suscepto incubuissent.

Ad quod malum fere ineluctabile præuertendum Crypta cum iam eorum opus maximè ferieret, ipsis quasi diuinitus suis non solum aperta, sed ferè non sine miraculo ipsis à fideli Regis famulo in manus tradita, cuius prouida cura nullo modo ita falli poterat sine quadam cœlesti & superna gratia, quæ pedes ipsorum captauit, eodemque laqueo inretiuit, quem alijs innocentissimis tetenderunt. Tam blandè sibi ipsis & Consilijs suis applauserunt facilitate efficiendi ex hac crypta inexpectatò ipsis aperta, quasi Deus voluerit, vt illis perinde ac Iacob venanti *occurreret quod volebant*. Contra vero nos cum gaudio & solatio obseruamus, quod licet illi seriò cum Esau luctuosum illum diem expectarent quo Isaaci interitus viam ad atrocissimam & sanguinolentam vindictam sterneret, vt sorices tamen suo iudicio perierunt.

Eorum bilis ita excaudit, vt in saxa, etiam in parietes & domum Parliamentariam sæuirent, tanquam causam instrumentalem quæ asperiores leges quadraginta totis annis contra illam religionem protulerit, quam ipsi simulate amplexati sunt certo consilio conuertendi *Hierusalem in acervum lapidum*. Ita Polymnestor captus oculis ex furore contra Hecubam concepto, omnibus mulieribus obuijs perniciem intendebat; ita Fulvia defuncti Ciceronis linguam acu transfigendo Philippicas illas contra Antoninum vlciscebatur, & ipse Antoninus in ipsos Senatoriæ domus parietes belligerabat; veruntamen ædificium stat, vt iam antea, factum tectum, sedilia suo ordine, & qui sederunt eo quo prius animo; coacti tamen forte hoc plulquam Neroniano conatu & animas & corpora vno istu perdendi (cum diuinæ misericordiæ imploranda tempus defuisset) altiore plagam in causam illam infligere, quam propugnandam sceleratis machinationibus isti susceperant. Romanorum aruspices hæc temere variati sunt bellum seruire imminere, cum tam, canes & asini (quæ sunt animalia in vsum & obedientiam creata) in furorem sine certâ aliqua causa ex improviso agerentur, & eiusdem farinae fuis hæc nupera rebellum collumies, qui ea-

dem immanitate quæ in Sagunti subuersione rectè obseruata fuit *nihil reliqui fecerunt ut non ipsis elementis fieret iniuria.* Non diffiteor quin ediscerent rationem parietes ex luto conficti di ab hirundinibus quæ sine nisi æstiuæ auiculæ, & rationem telas texendi ab areneis quæ Mineruæ exosæ quòd opera fuerunt maioris laboris quam diurnitatis, & plerunque scopis ablata priusquam absoluta. Veruntamen subdolan hanc rationem subruendi & demoliendi non aliunde melius haurire poterant, quàm à Montanistis *qui non iam laborant* (teste Tertulliano) *ut adificarent sua, quàm ut destruerent aliena.*
Hæc genus inuisum Superis!

Tractus ille pulueris fulminalis à nefarijs proditoribus hoc consilio in subditos fideles dispositus erat ut postquam innocentia quæque extrema pertulisset malitia alacris insultaret, *ut cum scelera profunt, peccat qui rectè facit:* utque cum perditissimis nostri seculi Atheistis diuinæ iræ contra fideles subditos præiudicium ex horrendo ipsorum immanitatis effectu concluderent. Hæc enim argumentum ad excusandam Henrici nuper Regis Galliarum cædem arreptum fuit. Sed ut nobis iusta est causa exultandi eousque cum *Sidrach, Misach, & Abednego, Nihil potestatis in nostra corpora habuisse ignem, Angelis Dei descendentibus cum ad flammam: discipergendam, tum in eius loco ad ventum roris flammam infundendum, ardoremque extinguendum, ut neque eos contristaret ignis nec quicquid molestia inferret.* Idem ex altera parte Deus ita potentiam suam exeruit (ut nonnulli perduellium istorum æternas flammis perentiscerent, quæ in altera vita sine contritione & confessione in hac vita, nunquam extinguentur) ut in medio discrimine & molitionum male succedentium angustijs, ipsi sui pulueris fulminalis violentia fuerint afflati.

Ita Alexander Sextus & eius deliciae Cæsar Borgia victimæ eius seculi monstrum, veneno perierunt pocillatoris errore ex vasculis (ipso Cæsare iubente) sepositis in coenam ad quosdam Cardinales tollendos. Ita subinde accidit (diuina iusticia supra humanum captum se exerente) ut illa instrumenta

menta quæ fuerunt reposita ad malitiam exequendam, ad innocentiam protegendam subseruant, & *sape fugiendo mala in maiora incurramus.*

Hi Cætelinæ in æstuanti perturbationum suarum interperie (quæ sua incômoda, & commoda aliena pari dolore intuetur) adeò auidi erant ad sanguinem mittendum (etiam *ad anima deliquium*) nobilissimorum, fidelissimorum, & optimorum subditorum huius Regni cuiuscunque ordinis, in quorum venulis sanguinis corrupti, aut infecti ne guttula quidem inerat. Et ne quid sceleri conficiendo deesset, vt nulli omnino parceretur, illis inquam perinde ac Triumuiris Romanis visum erat tutissimum sanguinem etiam suum vnâ mittere, nullo cognatorum, agnatorum, aut necessariorum discrimine, ne vno melioris notæ ex catalogo coniuratorum omisso. Sed successum animaduertite, vt Leo enim ad Mauritium scribit, *in victoria veritatis, soli veritatis inimici perierunt.* Quicumque enim in aquas contradictionis vt vrinatores immergere gaudent, quibus proprium est, vt eruditus inter Patres notat, potius vorare quam portare, frustra expectent, vt Christi dextra quæ Petrum in sua fide sustentauit, ipsos in fraude subleuaret. Inter verum enim & falsum tam differentie quam gradus sunt infinitæ.

Ad sanguinolentam hanc machinationem promouendam consultissimum & vsui imprimis habebatur, vt nonnullis ipsorum qui crudelitate & effera immanitate ante alios lectissimi, facultas concederetur alios adiutores & confederatos admittendi, qui *non propter eximias virtutes, sed qui pares negotijs erant nec supererant*, quique cum ipsorum res esset extenuata, ad onera leuanda & desideria explenda sumptus ferre & expensas facere optimè poterant. Sed ad causam nihil commodi accessit ex quoquam per hanc transennam admisso, quocunq; erat ille animo affectus. *Fr. enim Treslianus* qui ita admissus multa voluit, sed supplendo parum præstitit. Hoc autem tantum adnoto, quod cum primum coram Consiliarijs Regijs conueniretur, ex verbis & passionibus tunc expressa vestigia antrosum & retrosum reliquit,

quit, vt quamuis leporem subterfugientem clarè prospicere non poteramus, faciliè tamen conspeximus quà cursum deflexit, & inde sagaciter odorati pleno clamore illum iam traicere accelerantem persequuti sumus.

Nemo diffiteri potest quin *Robertus Catesbeius* perniciem Principi & Regiæ soboli anhelans, ex fraude totus fuerit compositus, cum intimorum amicorum *Roockwoods*, *Grants* &c. fidem & fortunas creditoribus suis, importunis flagitatoribus, arctissimis Obligationibus astrinxerit, priusquam mysterium machinationis suæ impertierit: ad veritatem persuasus pro periculi magnitudine ipsis ex eius ruina impendentis lubentiores omnibus periculis se exposituros, & potius cum illo vnà morituros, (si ad extrema adigantur) quàm illo sublato, ostiatim victum quærere. Cum increta tam blandientis spei signum illis ob oculos erat propositum, scilicet quòd *summa scelera incipiuntur cum periculo, peraguntur cum premia*. Verum vt necessitudo inter prauos (ex doctrina Ethica) potius confederatio, quàm amicitia habetur, quia nã nisi *metum & noxam conscientia pro federe habent*. Itidem in hac caussa idem erat successus, alter enim alterum quasi concatenatione in doli mali præmium pertraxerunt. Præfidentia erat decipula, spes fallax etæa, & fructus omnium quieti astutijs & verutijs expectare poterant, eiusdem qualitatis cum vuis, & malis granatis, quæ Sodomæ enata, ciuitate euerfa, vt apud Originem legitur, hoc est, odore sulphurea, quanquam visu pulcherrima. Et quemadmodum illa primo contactu in cinerem, ita hæc primo examine in puluerem fulminalem erant euanida.

Primarius aliquis in hac Tragediâ Actor cuius mens ad misericordiam præ cæteris magis reuocata videbatur, statue admonere virum quendam nobilissimum (sui pro spectata erga Regem fide confidere non audebat, literula subobscura quæ potius ænigmatis Oedipæi quàm consilij amici instat) vna loco constituto tempore præfixo abesse. Obscura illa scribendi formula, & occulta literulam illam tradendi ratio, cum nulla vsquam nubes se gloriare visa, plures inducis-

sent

sent potius neglexisse, quàm in tam cæcis tenebris, vel tantillum detectionis lumen apprehendisse. Vir autem ille verè nobilissimus & modestè prudens, gnarus homines in maximis Regni negotijs diu multumque versatos, rectius & hominum ingenia internoscere, & difficiles nodos explicare posse, literulam illam quibusdam à sanctioribus Consilij communicauit, & illi Regi, qui eo verè diuinationis spiritu qui à Deo (vt est in Prouerbijs sacris) Regis labijs infunditur, nunquam destitit in scopum huius admonitionis penetrare, singulis circumstantijs accuratè perpensis, donec cadi illi puluere fulminali completi, in lucem erant producti, & Cacodæmones illi ex sua cauerna expulsi, materialia illa sua opportunitate, & suffosores illi omni facultate fulminalia illa opera efficiendi omnino fuissent exclusi.

Hi elatè nefarij, qui scelere pasci, etiam oculos suos conspectu cadauerum nostrorum pascere in animo habuerunt. Cum enim non erant illi columbæ, sed corui, minime mirum sit quòd *cadavera suis sequuntur*. Nunc autem Diuini Numinis prouidentia factum est, vt illorum membra aues carni-voras pascant, nisi fortè Deo maledicente, peccati putor, & criminis horror omnibus Dei creaturis fastidium pariat, vt etiam vel intueri abhorreant.

Ille idem subdolanus serpens, qui fallaci esca scientiæ *Boni & Mali* Euam ad peccandum seduxit, horum nonnullos proculdubio induxit alacrius discrimen subire spe arrepta vt Angeli in hac vita haberentur (si ex voto res succederet) vel Martyres in alia, si contra caderet. Ex perspicuis autem Confessionibus constat, quòd eadem ipsa nocte qua puluis fulminalis execrandum effectum producturus erat, aut rationis lumine, aut vexationis horrore, aut reuelationis potentia *Rob. Winters* in somno obuersabantur spectra, vz. uultus coniuratorum & immanissimorum illorum proditorum qui in hac Tragoedia sanguinaria acturi erant, tam lurida, tartarea, funesta, & horrenda specie, vt potius *Malum Genium* qui *Bruto* ante *Pharsalicam* pugnam comparuit, aut *Hectoris* faciem quæ *Andromachæ* uisa fuerit, aut ipsorum capita

in fastigio Dornus Parliamentariæ palis affixa præ se tulerint, quam illam Beatitudinis speciem, quam male-fanis cogitationibus plus nimio sibi adblandientes efformauerant. Etenim non solum verum est quòd Deus vt est apud *Iobum terret per somnia, & per visiones horrorem concussit*, sed etiã illud è Sapientiz libro nunquam fallat, quòd cum *timida sit nequicia dati testimonium condemnationis, & Semper presumit scua perturbata conscientia.*

Dum solertissimi in hac Coniuratione, detectione per dignissimũ illum Baronem facta, consilia sociare coeperunt, & in incerto fluctuantes quò se conuerterent, cum Rege Babylonis vt est apud Prophetam, *Steterunt in binio quærentes diuinationem.* Alij hæsitauerunt, alij securitatem promiserunt, alij sperarunt, alij desperarunt, singuli autem in hanc sententiam abierunt, quòd si *Percius* eorum emissarius (qui vt cornus emissus ad explorandum quacunq; poterat ratione an aliquid de ipsorum machinatione innocuisset) malus nuntius rediret, nauem illicò apparandam esse qua ex insula trajicerent.

Deus enim tam spissam erroris & hæsitationis nebulam eorum oculis obduxit, vt nullam se expediendi rationem inuenire potuerint; & eorum augur *Percius* reuersus dubitationes & scrupulos iniectos tollendo, spei intermorienti animam ita reddidit, vt consilium inuis apparandæ supine proijceretur, & illi errori suo ad poenam luendam relinquerentur. Deus etenim qui primam nauem a Noah constru iussit ad octo illas animas fideles, puras, & selectas conseruandas, quæ mundum desperationis vorticibus per peccatum demersum renouarent, noluit vt aliqua eiusmodi nauis has octo infideles, impuras, & execrandas animas conseruaret, quæ animo destinauerant hunc *Microcosmum* orbis Anglici funditus subruere, qui toties & tam potenter sub umbra alarum suarum ille benignissimè protexerat.

Vt Ioab osculatus est *Abner* dum gladiolo trafigeret, *Iesabel* ieiunium indixit, cum Naabothi iugulum præcideret, & *Iudas* Seruatorem osculatus cum Phariseis proditurus erat: ita *Percius* bipedum, nequissimus & *scelere ante alios immensior*

omnes,

omnes, deuotè præ se tulit Beatæ Virginis imaginem exoscuari, postquam Ordines Regni in altum efflando, Regem sacrum æterni filij typum è medio tollere fidem conuulsis obstrinxisset. Deus autem qui voluit vniuersis ob oculos proponere, quantum aberat, vt mater eius beatissima faueret & foueret proditores, qui se Regi eius vicem-gerenti opponendo ab ipso desciscunt, hanc hypocrisim eamacula inuulit, quæ sit in admonitionem perpetuam apertis & bonis qui ex infirmitate cum res sit fœdissima, emëtita pietatis specie sæpenu-mero in fraudem illicütur, vt in ipso B. Virginis die festo (cuius Imaginem *Percius* ita amplexabatur) qui vsque ad mundi consummationem celebrabit memoriam incarnationis Christi, quem per Regis latera proditores petebant, sancitum & decretum fuit autoritate Parliamentaria de monstris illis penitus extinguendis quæ sine cuiuspiam ex Parlamento confessu suffragio vniuersos Parlamenti Ordines simul semelque extinguere decreuerant.

Quod ad scopum *Garnete* tuum, quia accelerandam plurimorum innocentium stragem; Hymnum illum antiquum in Festo omnium Sanctorum cantitari solitum adhibuisti;

Gentem auferre perfidiam
Credientium de sinibus, &c.

DEVS ille Optimus Maximus qui improborum labores & preces vitio vertit, & infidelium execrationes in eorum capita qui temerè execrantur, retonquet, voris tuis satisfecit, etiam contra quam expectaras, cum *Catebeisum*, *Percium*, & socios abstrulisset qui suo iure supra omnes omnium seculorum *Gens perfidissima* habeantur, quique & præterita & postera secula barbara immanitate longo interuallo superant.

Quod ad efferuescentem illam tuam vehementiam in iurando, & peierando contra veritatem, quam velis nolis, postquam rubore agnosceret, & confiteri fueris adactus. Vehementia illa, vt opinor, profluxit ex religiosa sollicitudine occultandi maiora illa crimina quæ ex Chaos in lucem emergentia labem vniuersæ Societati vestræ Iesuiticæ aspergerent. Et

hoc

hoc plane colligo, tam ex verbis tuis, quam efflagitatione tua, ut censura imbecillitatis tuæ intra criminis tui rationem *personalis* er concluderetur.

Sed nobis maiori cessit emolumento quòd inde intelleximus inter hominum *apertorum & equivoquantium* protestationes distinguere, & obseruare illos qui *verbaliter* pronuntiant, & *mentabiter* renuntiant, illosque qui in causa *Falsi* intra regulas *Fidei* non circumscribuntur. Ius quoque Ciuile iuste sanò & cum iudicio conclusit contra illum deternendum esse qui laruatus ad Tribunal accedit, & ambigùè loquitur, cum vt satisfaceret, ex veritate planè & apertè loqueretur.

Asserere autem à te *Garnete* & ab *Hallo* tuo cum professione cum vinculis collega certò præcogitatum fuisse, si fortè fortuna ad semi-horam sermones conferere potuissetis, postquam examinationem coram Dominis ad hanc causam delegatis subiissetis, labia scandali ita obfignata futura, vt nihil ad iuramenta vestra infirmenda exhalari potuisset. Cum *Dominis Delegatis* nullis adhibitis tormentis tam leniter & remissè vobiscum egerint, atque inde secretò inter duo ostia confetendi facultatem inuenistis, quod tamen vobis non melius quam cætera successit. Occulti enim animi sensus nunc oblata occasione alacriores facti in rebus maximi momenti, quæ Delegati eo tempore maxime intelligere auebant, eò confidentiæ proruperunt, vt illi qui metere non poterant, spicilegium fecerint, & multæ strophæ & versutiæ hac occasione diluxerint, quæ ex animorum vestrorum recessibus nec prece nec studio in lucem produci poterant. Epistola illa Christianè & submissè ad Papam scripta vt ebullientem nonnullorum male-consultorum Catholicorum intemperiam Apostolica autoritate temperaret & coerceret, ne quas turbas in Regno darent, magnam obedientiæ & patientiæ quam Deus præcipit speciem præ se tulit, atque itidem à te *Garnete* & *his* divulgatum erat, vt ijs satisfaceret, qui in bona fide agerentis subdubitarunt. Verò tamen multi male metuere coeperunt ex *his* paulò ante supplicium præmonitionibus; hæc esse laruam ad fraudem integendam. Plurimi suspicati sunt
malum

malum aliquid imminere, etsi quod & quale illud minimè præuiderant. Rumores passim disseminati fuerunt aliquid in Comitij Parliamentarijs in rem Catholicorum efficiendum esse, etsi quibus medijs neutiquam intellexerunt. Experientia autem docuit causam mittendi illam ad Papam epistolam quæ scripta postquam cadi puluere fulminali completi inter lignorum strues dispositi erant, ex timore solummodò extitisse, ne aliquis tumultus, cuiusmodi in Wallia à pauculis male-sanis Catholicis conflatus fuerat, excitaret oculos Argi fistula Mercurij iam confopitos, & omnes machinas & stratagemata disturbaret, quæ rectè, secretò, & silenter in hoc Tartareo incœpto, in usum erant mox adhibenda.

Ita Deus qui Achitophelis consilia pro sua misericordia labefactare statuit, permittit huius sceleris architectos ad optatam ferè finem progredi, ut re patefacta, nefaria eorum machinatio magis eluceret, regnum securitate gauderet, crimenque excusatione omninò careret. Homo enim *inimicus zizania* tam sobdolè & secretò primò seminat, ut curiosus oculus fraudem peruidere non possit, sed ut spuria vitulamina quò altiùs surgunt, parentum suorum impietatem magis magisque patefaciant.

Greenwellus magis sollicitus ut hæc machinatio bene succederet, quàm ut Romanam fidem hîc plantaret, *Bateso* sub sigillo Confessionis iniunxit ne hanc machinationem cuiusquæ Sacerdoti aperiret, adeò & infirmitatem & errorem in suis confratribus suspicabatur, & timuit ne machinatio ista, quæ illi instar omnium, interuerteretur. Tu etiam *Garnose* non minus prouidus ut saluti & existimationi tuæ consuleres, vel ut ille dixit de inuido quodam qui tui simillimus,

Subsedit dubius totam dum colligit iram;

Greenwellum prohibuisti, ut ne omninò *Catesbeio* vel innucret te conscium esse consilij, etsi res generatim tibi fuisset impertita. Huc accedit cum *Catesbeius* alacrior tibi affirmaret rem bene successuram (tanto prudentiores sunt filij mundi qui potius sapiunt quæ sunt carnis, quàm sentiunt quæ sunt spiritus, ut Paulus promonet, quàm filij Lucis, sed hoc tantum in sua

generatione) tam curiosè ex timore eras sollicitus, ne mendacij conuinceris (vt iniqui illi Iudices à Daniele conuerti in quæstione *Sub qua arbore*) vtque Confessiones tuæ sibi vndique constarent, adeò vt *quinta-essentia* ingenij ad summum gradum sublimati nihil poterat accuratius & exquisitius elaborare ad detectionem methodica quadam cuiuscunque occasionis dispositione præuertendam. Sed contra diuinæ prouidentiaë ictum contra-machinationes omnes omninò sunt irritæ, *Dies enim dies eruat verbum, & nox noctis indicat scientiam*, vt videre est ex illa *nube sessum* quæ in nebulam Scotticam conuersa, non solum vos & socios vestros ad cutim vsque madefecit, verum-etiam pudenda eorum ita (etiam vulgaribus oculis qui illo cruento theatro erant actores) discoperuit, vt sacerdotes ipsi alius alium deferentes, & *suorum flagitiorum proditores* tam falsi fuerint in fidei *Theoricâ*, quam Laicorum discipuli in Coniurationis *Præctica*. Etenim non minus mirum quam nouum præpotentem illum Deum (qui nos docet, etiam volucres coeli in medium prolaturas consilia illa quæ clandestinò & intimo infidelis subditi penetrati contra Regem agitantur) ita detectionis instrumenta apparauit & aptauit, vt archana illa quæ in Confessione inter ipsos Sacerdotes agitata, per ipsos prodita, hodie & in hoc celebri loco excutienda & iudicanda palàm proponantur.

Nunc calculos demonstrationis subducam & colligam, ex quibus diuini Numinis indignationem peruidemus (quod ad miraculum vsque in substantijs transmutandis, & proprietatibus variandis, vt quod velit, efficiat, operatur) cum summo & supremo obiecto ad quod vos nefandissime collineastis, scilicet exitium longè iustissimi, eruditissimi, munificentissimi, moderatissimi, & mitissimi Regis, verè & ex animo loquor (a seruili adulatione alienissimus) qui vnquam vel in Anglorum, vel Scotorum Annales relatus, Ius eius, cor eius, lingua eius huic regno felicitatem optauit, & securitate optata beauit, quam si vos, & vobis coniuurati dedignanimi, aut contumaciter aspernamini, fausta ipsius optata in ipsum reuertentur, & puluis pedum ipsius qui nunquam fuere *veloces ad sanguinem effundendum*.

effundendum, die nouissimo nubem inter vos, & æternum Iudicem, vt ingratitude vestra plectatur, excitabit. Quodnam crimen est (si dijs placet) quod scrupulosis & curiosis illis offensam pariat, (conscientia excepta cuius ratio nec Brunoni, nec Ignatio sed vni Deo reddenda) quo dicatur Regem ob oculos eorum puluerem sparsisse qui violentissimi erant, & occupatissimi in fomite colligendo, & igne accendendo, ad Agnum illum sacrificandum, cuius innocuus sanguis perinde ac Abelis, vindictam in auribus Dei efflagitasset contra execrandam illam conuratorum sentinam, si res illis ex voto cecidisset.

Obiter non possum non semper admirari prouidentiam & pietatem huius ter felicissimi Regis, huius *Pacatoris orbis*, (quod Constantino Maximo maximum fuit attributum) qui studet & contendit Imperij sui thronum constabilire neque Apollinis Delphici *tripode*, id est, vt Apollinis mystæ interpretantur, *Celeritate*, *Observatione*, & *Subtilitate*, nec illis Leonibus & Leonum catulis qui gradus Throni Salomonis exornarunt, vt animos iuuenumque senumque ad fortitudinem excitaret, sed iuxta Anglici nostri Imperij præscripta tribus columnis *CONSCIENTIÆ*, *HONORIS*, & *CHARITATIS POPVLARIS*, idq; tam solidè & firmè vt filij *Belial* nec spem, nec facultatem habeant vllam sua vota consequendi nisi hæc tria vno ictu funditus exciderint, & extirpauerint, Præfules scilicet, Præcæres, & Plebem, *vt cesses vnus, & Regem nostrum & Rempub. tegetet*. Itaque periculum in quo iam versamini non notum videatur, ex alia triplicitate a Salomone memorata, vt ex æqua ratione efferatissimi vestri consilij in Principis & Patriæ ruinâ molienda, supplicio plectamini; *quia funiculus triplex non facile rumpitur*. Homi nibus enim varijs & tortuosis ingenijs qui incertò collineant subinde vsu venit, vt vel iudicij oculo, vel exercitationis manu paululum aberrante, cum ambitionis scopum petant, ad extremi supplicij metam pertingant. Itaque nemo vel nunc vel postea dixerit eos qui hodie in caussa execrandæ huius proditoris pro Tribunali sedent Iudices manus in Hypocriſi cum

cum Pilato lauare, quandoquidem tu & tui qui hîc iudicandi, manus vestras cum Dauid Propheta *inter innocentes lauare* non possitis.

Reges quæ oblata sunt sine prægustatore non sunt soliti gustare, peruicaciam vestram in hoc quòd huic Reipublicæ vniuersæ bene precari recusaueris, approbare haudquaquam possumus. Nec alius est *Garnete*, qui melius nouit cuius scripti autoritate fidelibus liceat *in poculo quod nobis miscuisti miscere vobis duplum*, cum destinatum vobis esset (si res ex animi sententia successisset) vt ab ipsis inciperet. Verùm hinc manifestum est, quòd virtutis cursus (si modo tibi inerat quod homines expectârunt) erat *celerior quàm ætatis*, quòdque vita tua fidei tuæ in Principem superstes fuerit.

Plusquam difficile est homini qui tanta meritorum magnitudine & amplissimis beneficijs Principi sit perinde ac ego ipse obstrictus, inter animi affectum, & veritatem medium ferire, vel præoccupando tam prouidè sibi consulere, vt nulla aranea è rosa venenum hauriat. Verumenimvero iacta est alea, cumque nec mihi sit cordi Principum auribus inferuire, & cubitis puluinos assuere, nec Regi nostro voluptati, vt famuli eius fidissimi, & Consiliarij fidelissimi cum Prophetis illis assentatoribus in diebus Michæ, *placencia potius quàm solida* eloquerentur. Hanc solummodo vestra bona cum gratia libertatem efflagitarem, quæ in priuatorum hominum causis æquis animi affectibus permittitur, hoc est, vt illius Regis exemplar ob oculos obseruationis, suis coloribus & symetria exhibeam, in nullam partem nimis propendendo (*quia iniquus sit dignitatis Iudex, qui aut inuidet aut nomen fauet*) simulque vt ad eluendam iniuriam illi conflaram, & penecillis præiudicij aspersam & aspergendam, pro officij ratione præter meriti obligationem, ingenij neruos intendam & viribus quantum possim maximis contendam, vt Regis iustissimi & dignissimi furenter & inique impetiti dignitatem studiosissime tuear & propugnem. Quis Cæcodæmon *Garnete*, te & tuos ad patriam conuellendam impulit, quæ te suo vtero non concepit vt perinde ac viperarum progenies in vitam

cum

cum matris exitio prodires, quæ te peperit, fouit, & enutriuit ? Fieri enim non poterat quin Respublica in ipsa vindicta libertatis (vt tuo verbo vtar) esset peritura, cum Catesbeius & perditissimorum turba non subigere nostram urbem vt Atheniensis Orator de Philippo dixit, sed funditus exsternere statuerunt, cum illis compertum esset eos qui cladi superfuturi essent seruire neque voluisse neque potuisse. Quæ causa subfuit vt cuniculos ageretur in firmissimum vestratum charissimorum propugnaculum qui integerrimi Regis temperamento viuentes sub *Libra*, hoc est sub aurea Iustitiæ, moderationis, & gratiæ catenâ, ægrè dijudicare in animis possint an dies vel noctes illis protrudantur hilariores. Neque enim fieri potest his diebus vt *Virgo* signum illud sterile, vel orbitate vel ætate periculum inferat, neque vt *Taurus* latera nostra anticipatione sauciet, neque vt *Scorpio* aculeo pungat, neq; vt *Sagittarius* renes nobis transfigat, nec *Aries* machina Romana infestis cornibus Parlamenti nostri moenia diuerberet, *Tempestas abiit & ecce nona facta sunt omnia.*

Regia Maiestas primo in Regnum aditu nos diuturni belli inueterato & exulcerato malo laborantes & admodum extenuatos inuenit : At quod remedium adhibitum ? Prudentiæ radius opportunè ex multiplici prudentissimi Regis vsu deductus, vt pax cum omnibus nationibus in circuitu iniretur, vt quilibet subditus umbraculo suæ ficus, & fructu suæ vitis à *Danad Beersbeba* frueretur. Facile credo, *Garnete*, hanc ineundi pacis rationem vobis & vestris consilijs minime respondisse, qui maiorem quæstum facere voluistis piscando in aquis turbidis, & expectando cum coruo, qui, quando Leo & Leopardus in certamen prodierunt, classicum sonare cœpit, spe certè concepta cuiusque victoria cederet, vt alter ipsi in prædam cederet. Cumque perditissimorum illa apud Lucanum colluuiè tu precatus es,

Non pacem petimus, Superi, date genibus iras.

Nos certè interim alio animo, & alia spe fuimus, vt vos nostra tranquillitate diutius conficeremus, priusquam in hanc intemperiem nos impelleretis, quæ amicos vestros con-

iunctissimos, & fortunas vestras omnino deploratissimas effecit. Quibus modestè petentibus cum Paterculo dicam *quod summiuando adipisci petistis, quiete obtulisset Respublica.* Pax scopus est ad quem Spiritus Sanctus omnes deuotos animi affectus dirigi præcepit. Nouacula est quæ iugulum clamantium peccatorum præcidit, Angelus ille bonus est qui horrorem ex Christianorum conscientia expellit, cum mors minatur, potissimum signum est quo Seruator noster discipulos ab Hypocritis internosci voluit, & gemma est pretiosissima & postrema quam ille ad Patrem ascensurus Ecclesiæ sponsæ suæ legauit, itaque preces nostræ ex diametro vestro exorcismo oppositæ sint.

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

Sed quantum temporis quæso *Garnete* elapsum est, ex quo animus singulis fidelissimis huius regni subditis fere fractus & consternatus concidit, præ timore in quos scopulos & priuatè & publicè omnium fortunæ impingere poterant, quandocunque *Debra* ex huius vitæ statione demigraret, & cum maioribus requiesceret, quia certus successor non erat designatus, in quem solum *Israel* & ad conscientiam recreandam, & obsequij fidem certo dirigendam oculos conijceret. Illis temporibus strictis calamis, & editis libellulis, Ordines Regni facilitatis immodestæ aut minus certe Christianiæ insinulastis, quasi temporis præsentis cum periculo seculi futuri assentarentur, dum hominum cupiditates futuris malis præponerent, & totius Regni molem senectutis baculo quasi æternitatis polo confidenter imponerent. Tunc temporis ad inflammandos animos in aures insuffurrare vobis lubuit, quàm grauitèr ratio die nouissimo a Regina exigeretur, quia priuatis suis rationibus Regnum in dubiam aleam deuocauerit; & ab alijs quòd pro inclinatione temporum illius rationibus obsequenter inferuierint, adeò vt nisi præpotentis Dei dextra subuenisset, meticolosus eorum timor Reipub. perniciem importasset. Nihil tunc Catholico- rum multorum sermonibus magis percrebuit, quàm iniuria illa illata certæ & legitimiæ soboli illius Reginiæ quæ (pro ce-
spite

spite quem in possessionis signum ritè effoderet) tumulo suo aditum filio in ius & possessionem horum Regnorum aperuit. Quasi cum Guilielmo *Conquestore*, qui quando in ipsa prima eius in Angliæ littore excensione fortuito in terram procidens, dixerit, *Terram capio*; ita illa vitam suam demittendo, *liberationem & sesinam*, vt loquuntur, pro filio vt hæreditatem suam adiret, accepit, vitam dico suam, quæ magis pretiosa quàm vel animus meus cogitando, vel calamus scribendo consequi possit.

Liceat mihi bona vestra cum gratia, vos S. Pauli verbis & potius veritatis zelo, quàm obtreccionis studio, percunctari, *O insensati Galathæ quis vos suscitauit non obedire veritati?* Quis vos impulit remedia ad inueteratam infirmitatem mendandam salutaria aspernari quasi ex *coliquimida* composita, quæ ex superiorum temporum odio tanquam medicamenta præsentanea solummodo expetijstis? Quamuis enim quibus tantillum erat vel ingenij, vel sensus communis facile peruidere poterant, quid de illis fieret qui die demonstrationis cum *Seba* filio *Beleal* tubæ clangore auderent protestari nullam sibi esse partem in *Dauid*, neque hæreditatem in filio *Iesse*, & itaque *Israëli* liberum esse in sua tabernacula redire. Non possum tamen non agnoscerè, quod prudentiores in omnium *monentium*, (vt solidum sibi fundamentum substuerent) ingenti pecunia publicam securitatem redemissent, quæ legum auctoritate tunc fuit suppressa & suspicionis nube obducta. Nos minime fugit *Garnete* quot in vindictæ opportunitatem *diem luctus* cum *Esa* expectarunt. Nouimus qua ratione & quibus instrumentis nonnulli corpore graues, & animo imbecilliores instar Buteonum in agro nouali *vis turbinis* ad illud culmen semet excitare sperarunt, quod inconsiderata ambitio imprudenter sibi affinxerat.

Clare perspicuum est quod *Ismael* cum *Isaac* consors esse voluerit, & plura indicia animorum aspirantium indies in lucem prodierunt, vt *Eteocles*, & *Polynices* hæreditatem acuto gladio dispertirentur. Sed vt *Paterculus* de Romani imperij securitate præter omnium opinionem post *Augusti* obi-

tum

tum scripsit, cuius Regni *minimam timueramus, eam ne commo-*
tum quidem sensimus, tanta fuit vnius viri maiestas, ut nec bonis
neque contra malos opus armis foret, cum quicquid tuendum non
suscepisset, solummodo periret.

Nunc autem (diuino numini gratiz perfoluantur) beata securitate procul a gemitu & meticulosa sollicitudine ita fruimur per hæc redolentia oliuæ germina quæ misericordiæ sedem incingunt, vt *Dolmanus* verè doleat quòd dolare & terebrare in splendidissimam & spetiosissimam hanc stirpem neutiquam possit, in quam acerbiores dolorum surculos inferere moliebatur.

Adhæc nemo inficias ire potest si amplissimæ huius Insule conditio ex sua integritate, & partium vnitate consideretur quasi paralyticam tam neruorum resolutione, quàm sensuum priuatione iacuisse, quamdiu Scotia ab Anglia fuit seiuncta. Et ex obstipatione in diuisis capitibus (quo minùs spiritus liberè per vniuersum corpus ad sanitatem tuendam permearent) ex minima intemperie *symptomata* in Apoplexiam mortiferam erat prolapsura. In Seruatore nostro misericordiæ erat manum aridam sanare, aridam dico, quoad exiguum vsus nobis, quamuis quoad se agilis, valida & potens fuerit. Prudentiæ erat in Cæsare posticum occludere, per quod Germani ad disturbandam Galliam irruerunt. Solertiæ etiam erat magnæ in Seucro, illos à nobis vallo hostili seiungere, quos nunc diuinum consilium in æternum animo fraterno foelicissimè nobis coniunxit. Spiritus enim sanctus solum & solitarium consistere pro maledicto habet quia nullum habet proximum qui cadentem subleuet. Palmes non diutius gemmascit, quàm viti sui natiuæ & propriæ insit, quàm eodem succo nutriatur, quàm eadem radice firmetur, & ab eodem vinitore amputetur. Ita Anglia & Scotia quasi Hippocratis gemelli qui vnà rident & collacrimant, vt Castor & Pollux, qui vnà oriuntur & occidunt, sunt manus vnius corporis naturalis, & Politici, quæ inuicem se lauent, & tracent, vtque semel dicam, sunt cor illud & cerebrum ita harmonicè conuexa & colligata vt sine absoluta vtriusque

utriusque vnione fieri non possit, vt Insula Britannia aut potenter se moueat, aut interne sentiat, aut secure spiritum ducat.

Maiores nostri in votis habuerunt foelicissimum hunc diem videre (non dicam vt Abraham dies Christi videre sitijt, ne audacula videatur comparatio) sed vt qui sub coeli vertice Solem videre auent, vt ex consultationibus & *Tractatibus* temporibus prudentissimorum nostrorum Regum Henrici scilicet Tertij, & Septimi constat apertissime: atque etiam quod Henricus Octauus maximopere incubuit, vt nuptiæ facilis conditionibus inter Mariam Scotorum Reginam & Edwardum Principem filium eius primogenitum contraherentur. Superioribus seculis impedimenta interuenerunt, partim operâ Principum externorum, qui æquis oculis Angliæ & Scotiæ Coronas vnitas intueri non poterant, & partim discidijs internarum factionum in vtroque Regno, quæ ex leui & priuato metu opportunitatem oblatam omninò neglexerunt. Deus ipse vnionem inter Regna *Israel & Iude* (eadē ratione qua nostra multis seculis separata) conciliauit, & hoc quasi beneficium maximū, & æternæ benignitatis suæ argumentum expressissimum, quod vtrique Regno deferre poterat, esse voluit, *vt esset Rex vnus amnibus imperans, vt non essent ultra due gentes, nec diuiderentur amplius in duo regna,*

Multa argumenta vt animos huc inducerent propofita fuerant, multæ rationes quæ emulationem tollerent exhibitæ, multa instrumenta pulcherrimæ occasionis superioribus temporibus admoda, sed irrico labore, quamdiu Prudentia hæc disceptauerit, potius quam Iustitia determinauerit. Porro nondum *tempus erat a somno surgere, sed hoc nostrum seculum plerumdo est temporis,* in quo tot efficientes causæ & rationes ad vnā æquatæ foelicitatis in vtroque regno conclusionem concurrunt, vt nisi nos inuenerimus, quod maiores nostri cum minori opportunitate amplificauerunt, nisi extenuauerimus quod illisur admirati, nisi reiecerimus, quod illi approbarunt, & quod ammodo diuini numinis gratiam quæ pro foribus adstat repulerimus, nobis agnoscendum est *non foecisse*

Deum saliter omni nationi. Rex enim noster *Pacificus, Delicia* gentis *Britannice*, noster *Leo Rubens* (qui iuxta Merlini vaticinium dextra *nona Troie* propugnacula, sinistra sylvam *Calidoniam* gestaret, quod in alium *Britanniae* Principem non poterat haecenus conuenire) Deo Optimo Maximo auspice tam *ANGLIAE, SCOZIAE, & HIBERNIAE* membra in Imperij corpore, quam Stemmata *Eadgari, Fergusij, Conquestoris, Marchardi, & Cadwallaidri* in vno coniunctionis centro adunauit, & inde quasi ex multis aquis *Margaritam pretiosam* composuit, quam vt comparemus, potius quam è manibus elaberetur, grandi pretio emere debemus, vt prouidus ille Mercator omnis meminit *S. Lucas, qui inuenta vna pretiosa Margarita, abiit, & vendidit omnia que habuit vt emeret eam.*

Consilium illud diuinum Regis nostri (qui subditorum suorum animos, voluntates, & conatus nodo indissolubili colligare satagit, vt nō sit penes homines separare quod Deus coniunxit) *Margaritę* potius quam alteri quantius pretij gemę affimilo, quia nomen illi erat *Margareta*, per quam eius Regia Maiestas recta ferie, iusto titulo genus suum ab Anglo-Saxonum Regibus deducit, quia etiam illi nomen erat *Margareta* quę Regis *Henrici Septimi* filia natu maxima in stirpem *Charissimi* Regis nostri *IACOBI* ius certissimum, & vt ita dicam radicale illustrissimarum familiarum *Eboracensis, & Lancastrensis*, foelicissime inseruit. In quo *ex abundante* obseruamus, quod periodo vnus seculi confecta, à quo illustrissima illa Princeps foelicissimo matrimonio in bonum huius *Insulę* *Iacobo Quarto* Regi *Scotorum* coniuncta fuerit, *IACOBUS Sextus* Princeps incomparabilis, pronepos lætisono *subileo* horum regnorum possessionem auspiciatissime est ingressus. Libens lubensque in priuatum meum solatium, & gratam officij mei memoriam erga benignissimam huius Regię propagnis munificentiam (si corpus opacum tot & tam lucidis syderibus intermiscere fas sit) vel verbo recordari, & quasi per transcanam varias vides & reuolutiones familię meę intruci velim. Nam vt *Dux Norfolkicę*
paratissimus

paratissimus erat Serenissimæ illi Principi Rege iubente ad-
minister constitutus ad has nuptias plenè conficiendas : sic
eius pronepos ex iniqua dimissi animi interpretatione, sub-
dola versutia, & tenui suspicione, tum vita, tum dignitate
fuit spoliatus, quia intentis oculis in orientis huius gloriæ ra-
dios nimis intueretur. Et Rex noster Serenissimus certus &
indubitatus hæres pretiosissimæ illius Margaretae (cui Dux
ille operam tunc dedit) diuinitus est reseruatus ad interci-
dendis huius familiæ honorem restaurandum, quæ contume-
liarum nube fuit obducta, & quasi ad exuccæ huius arboris
radicem repastinandam, cuius folia deciderant, & pulcher-
rini rami emaruerant. De me quem pro Regia benignitate
munificentissimus meus Dominus & rex colendissimus ma-
ioribus beneficijs cumulatè ornauit, quàm ego vel *sub spe*
promereri, aut *in re* effari possim, hoc solum & benefi-
centiam agnoscendo, & singularem fauorem cum admirati-
one suspiciendo vsurpabo :

Vltimus hic ego sum qui quàm bonè, quàm malè, nolo

Dicere, quis de me iudicet, alter erit.

Margareta etiam nominata fuit Comitissa illa Lenoxiæ,
ex qua, vtrique filia Margaretae Reginae Scotiæ, ex secundis
nuptijs cum Comite Anguliæ, altera regiæ huius profapiae
stirps in personam regis nostri ex parte paterna inlita fuit, ad
vniõnè si fieri possit & sanguinis & iuris duplici regiæ familiæ
ornamento solidius consolidandam. Non erat illa Margare-
ta fateor, verùm Maria illustrissima quæ postremò fermentum
acceptum quod hereditario iure in tria regna accepit, vt pru-
dens mulier apud Euangelistam, in tres massas distribuit, do-
nec filius eius auspiciatissimus perpetuæ pacis nostræ fun-
dator, omnes plenè & perfectè fermentaret.

Nunc vt ad metam perueniam, & rerum summam quod
vnicum huius vniõnis, & terminorum adunatorum vincu-
lum, Regem scilicet nostrum dignissimum, cui comprecamur

De nostris annis tibi Iupiter augeat annos.

Quem tu & asseclæ tui Garnete, in tantorum erga hanc in-

fulam meritorum præmium tantoperè accelerastis vestris fulminalibus machinationibus in altiore regionem quam qua Deus ipse thronum eius constituit sufflare & tollere, vnà cum parietibus & ædificijs quæ ex antiqua fide inueni à S. Edwardo *Confessore*, è cuius familia Rex genus ducit, constructa fuisse: vt Rex alter sepeliretur, & alter ex eius profapia potentissimus intra vnius momenti ambitum funditus deleretur. Vtcunque lubuit *Garneto* obliuisci hunc locum Canonum autoritate in per fugium & asylum miseris fuisse consecratum, Deus tamen *Iudah* in Dauidis serui sui gratiam perdere noluit. Diuino eius consilio itidem visum est pietatem Sanctissimi illius Regis in hâc pulcherrimâ eius propagine perpetuare. Iustitia etenim diuina quæ pro Atheismo habuit *Margaritas porcis* aut *Sanctum Canibus* projicere, perditissimorum horum malitiam in tantas angustias compexit, vt illi sancti *Confessoris* ædificia sanguine pollueret, etiam sub professionis S. Edwardi laruâ, posteritatem S. Edwardi radicitus extirpare non valuerint. Ex Prouerbijs certò edocti sumus quòd *domus infortiorum permanebit*. Sed commodiori consequentia factum est vt perfidi *Percij* cranium procubitoris instar in specula sublimè staret, vbi nuper suffossorum fuit præfectus, & *Lambetha* esset *Catesbes* Horizon, quæ modò fuit eius armamentarium. Et eorum malefana capita relinquerentur *sanguam malus nauis* (vt cum *Propheta* loquar) vt viatores admoneant quàm iusto fato prædatorij illi pyratæ extremum vitæ diem conclusèrint, dum vellus aureum non Iasonis virtute, sed *Medeæ* venificio uestigarent.

Vt summam dicam, ex sapiente ediscamus, nullam esse contra Deum vel sapientiam, vel consiliùm, & conuulsi nauigij latera sunt infirmiora quàm vt rupem in quam impingunt, conuellant. Afinis frustra calcaria admouemus, cum *Angelus Dei sit ad oppositum*. *Iacob* neruo contracto dum vixit claudicauit, postquam cum Deo tamdiu irritò labore colluctatus erat. Homines nihil aliud quàm damnùm sibi accersunt qui contra stimulos calcitrant. In eiusmodi conatibus

tibus nec volentis est, nec currentis, sed Dei solius miserantis eorum qui ad disciplinam se conformant; Sortes enim mittuntur in sinum, sed Deus est qui sortes disponit. Quamvis idem erat vobis consilium quod Achabo & Iezabelle dum Naboth iugulum pro vinea peterent. Quamvis tu Hymnum tuum, ante hoc nefarium factum decantasti, vt illi ieiunium indixerunt. Quamvis vos in lectulos vt Achab cum animi egritudine proiecistis, quod ex animi sententia vobis non successerit; at tamen cum nec occidere, nec possidere poteratis, vobis quam illis fors obrigit infœlicior. Præpotenti enim & præuenienti Diuini Numinis gratia, omnis opportunitas, & rationes omnes tam extinguendi eos quos odistis, quam possidendi ea quæ expetistis, omninò præclusæ fuerunt. Consultissimum enim vobis erit tam multiplici rerum vsu edoctis confiteri, cum quibusdam erronibus in libro Sapientiæ, *lasciuos esse vos vijs obliquis & falcibus, ex quo à via Regia aberrastis, quæ neque ad ignominiam ducit, neque in calamitatem definit.* Nihil materiæ magis proprium est, vt habent Philosophi, quam fluere, nisi à forma sistitur, nec quicquam magis proprium humanæ naturæ (iuxta veritatis regulam) quam errare, nisi gratia dirigat. Mahometes in Alchorano agnoscit thronum Christi patientia, Mahometis autem vindicta, illum miraculis, hunc tyrannide exaltatum fuisse. Christianorum qui Tertulliani tempore afflictifuerunt, modestia & pietas (vt ille prodit) eluxit, quod in conscientia causa à suffocato & sanguine abstinerunt, ne quo sanguine contaminarentur, *volunt in viscera sepulto.*

Ignosce Garnere, quamvis subdubitem an in conscientia causa sponte & obfirmate Esaiæ ferram, Hieremiæ compedes, Petri patibulum, Iacobi enses, Strophani saxa subire volueris, multo minus inter vestra professionis homines stipem colligere ad sacrificium deuote immolandum pro salute Nabuchadnozeris, cuius moti Regem nostrum existimatis, cuius vitæ vt rabidæ tigres infidiatifueris, & præimpatentia vos

tædit clementiæ & lenitatis, qua pro Regia misericordia
 erga vos vsus est, priusquam scena ad illam tragœdiam fuerat
 apparata. Adeo vt tu iure cū Seneca dicas, *nihil felicitati mea
 deerrat nisi moderatio eius.* Aurea illa Prophetarum solatia pec-
 catoribus contritis maioris pretij vobis hoc tempore sunt æ-
 stimanda, quàm vniuersæ gazæ Vaticanæ. Conscientiæ ve-
 stræ conuulsæ clauum rectius in hac turbulenta & difficilli-
 ma tempestate (quam vos vobis excitastis) tenere non pote-
 ratis, quàm Lactantij consilio, qui asseuerat verè pœnitenti-
 bus *optatum portum esse mutationem consilij.* Postquam demis-
 so animo peccatum in fratres atrocissimum cum filijs Iacob
 agnoueritis, simulque hac de causa fatalem calamitatem vos
 grauissimè oppressisse: primum diuino numini gratias quan-
 tas possitis maximas ex animo agite, quòd perniciosissimum
 molimen præuerterit, quod vestris animabus grauissimo iu-
 dicij oneri erat futurum, & nefarium vestrum consilium in
 maximum sibi honorem conuerterit. Deinde clementissimo
 & mitissimo Regi gratias cumulatè persoluite qui (quod in
 ipsum machinatis estis) ex improviso vos opprimere noluit,
 vt Leui Sichemum *quando dolor vlnierū erat granissimus,* nec
 vos in maximo clamantis vestri peccati horrore & cruciatu
 acerbissimo adortiri, sed ad æterni Dei imitationem, cuius vi-
 cem gerit, cuius vestigijs inherere gaudet, iuxta illud in libro
 Sapientiæ, *Dat tempus & locum per quæ potestis mutari a mali-
 tiâ.* Ab vniuersis & singulis veniam exposcite, quòd poste-
 ris seculis eiusmodi exemplum præbuitis tam infandum fa-
 cinus perpetrandi, quod pro hominum captu & varia inge-
 niorum inclinatione tam *admonere* huiusmodi scelera perpe-
 trari posse, quàm prohibere poterit.

In memoriam discrimen reuocate, quod Theodoretus in-
 ter supplicium & supplicij causam, inter tormenta ad conscien-
 tiam cogendam & poenam ex lege constitutam ad scelera
 vindicanda interposuit. Vtque postremam meam admoni-
 tionem, cum vestra occasione postrema concludam,

Discite iustitiam moniti, & non temnere Deos.

Quoniam

Quoniam *hac vos sapere vel mori iubent* : simulque optimo Principum cui pessima imprecati estis , comprecemini vt Martialis Traiano :

*Dij tibi dent quicquid Princeps Auguste mereris
Et rata perpetuò, quae tribuere velint.*

H. Northampton.

Hac Oratione (quoad temporis angustiae permiserunt) habitâ ; Primarius Angliæ Iustitarius cum de Iustitarius
perspicuis argumentis, dictorum factorumque proba- Primarius.
tionibus quibus reus peractus erat *Garnetus*, grauiter,
solidè & præclare perorasset , sententiam receptis ver-
bis pronuntiauit, vt traheretur, suspenderetur , & in
partes dissecaretur.

Comes Salisburiensis *Garnetum* interrogauit , si Comes Sal.
quid ampliùs dicturus erat.

*Respondit Garnetus, Haudquaquam mi Domine. Ve- Garnet.
stras autem Dominationes quam possim demissimè rogo
vt vitam meam Regiæ Maiestatì commendatam habeatis,
pro cuius arbitrio aut mori , aut viuere, ipsique inseruire
sum paratissimus.*

Conuentu iam soluto, *Itum est.*

SVP.

SUPPLICIUM DE
HENRICO GARNETO
*Superiore Iesuitarum in
Anglia sumptum.*

Die tertio mensis Maij *Henri-*
tus Garnetus extremum sup-
plicium subiit in pegmate ad
id destinato, iuxta portam
Occidentalem Ecclesie Ca-
thedralis S. Pauli Londini.
Cum in pegna ascendisset,
quasi attonitus constitit, ipso
vultu timorem & mentem male consciam facile
procedente, Decani Sancti Pauli, nec non Ecclesie
Wintoniensis qui adorant, admodum grauiter &
Christianè illum ad veram & viuendam in Christo
fidem, ad ingenuam & publicam criminis confessi-
onem adhortati sunt, & si qua alia proditoria ma-
chinatio ipsi comperta esset, ne reuiceret, sed con-
scientiam exoneraret & cum dolore se detestari
demonstraret. *Garnetus* autem qui impatientior

exhibuit.)

LI

has

Supplicium Henrici Garneti.

has illorum adhortationes iniquo animo tulit, eos rogauit ne sibi negotium facerent, qui animo ad mortem parato & firmato accesserat. Tunc *Henricus Montague* Ciuitati Londini A memoria siue *Recordator* qui à Rege iussus sibi adesse, *Garnetum* interrogauit si quid haberet quod populo circumstanti communicaret; nullum iam tempus esse simulandi monuit, cum eius crimina omnibus manifesta & in medio essent posita, itaque simodo uellet, uniuersis testaretur quæ sui ipsius esset de seipso & criminibus illis sententia; integrum enim esset sibi quæ luberet eloqui. At *Garnetus* qui hæc inuitus audiuit, respondit, vocem eius adeo esse submissam, viresque extenuatas, ut si populum alloqueretur, exaudiri non posset. Adstantibus autem in pegmate dixit, consilium fuisse sceleratum, & susceptum scelus fuisse immane, & eiusmodi ut si peractum fuisset, non potuisse non ex animo auersari. Addidit se tantum à *Catesbeio* in genere intellexisse, & in hoc tamen peccasse quod celauerit, & prauertere neglexerit. Quæ autem in particulari nouit, dixit se tantum sub sigillo Confessionis accepisse. *Recordator* uero monuit ut in memoriam retinere hæc quatuor quæ inter alia Rex propria ipsius *Garneti* manu consignata habuit.

1. *Greenwellum* illi rem significasse non ut peccatum, sed quam ipse prius intellexerat idque consulendi gratiâ.

2. *Catesbeium*

Supplicium Henrici Garnetti.

2. *Catesbeiam & Greenwellum* ipsum accessisse ut in scelere suscepto confirmarentur.
3. *Tesmondum* & ipsum colloquium de particularibus in prodicione illa per pulverem fulminalem satis longo post tempore in Essexia habuisse.
4. *Greenwellum* interrogasse *Garnetum*, quis regni *Protektor* futurus erat? *Garnetumque* respondisse id differendum esse donec res esset acta & transacta.

Hæc evincunt scelera illa aliunde quàm ex Confessione tibi comperta fuisse, & hæc tui ipsius manu consignata habentur. *Garnetus* respondit, quicquid sub manu sua consignatum fuerat, verum esse, quòdque quæ sibi comperta Regiæ Maiestati non apperuisset, mortis sententiam iustissimè in eum fuisse pronuntiatam, veniamque à Regia Maiestate precatus est. Hinc *Recordator* duxit eum ad pegmatis marginem ut eius confessio à populo audiretur.

Tunc *Garnetus* inquit :: Huc accessi hoc festo die *Inventionis Sanctæ Crucis*, ut finis imponatur omnibus crucibus quas in hac vita peruli. Supplicij mei causa vos minimè latet, me in Regem peccasse confiteor, quod mihi est dolori, quoad male conscius fui, scilicet in reticendo; & hoc nomine veniam à Regia Maiestate supplex peto. Machina-

Supplicium Henrici Garneti.

tio contra Regem & Regnum sanguinolenta erat, quamque si peracta fuisset ego ipse intimis sensibus & toto animo detestaturus eram. Doleo sanè maximè, & peracerbè fero Catholicos tam atrox & inmane facinus suscepisse. Tunc à populo conuersus, ad circumstantes Apologiam pro *Anna Vaulx* instituit. Spectatissimæ, inquit, foeminae labes immeritò aspersa est, quia vulgò perhibetur me illam in vxorem duxisse, vel quod peius. Ego autem contra protestor, foemina est virtute prædita, & quod ad me virgo intacta. De *Breuis* illis *Papalibus*, *Edmundi Baynham* in exteras Regiones profectio, & de machinatione illa cum puluere fulminali se ad actionem in ipsum habitam & suas ipsius Confessiones retulit, quia quicquid sub manu ipsius in Confessionibus extat verum esse agnouit.

Ad mortem iam se accingens ad scalam qua in patibulum ascendendum erat, in genua procubuit, & percunctatus est, an sibi liceret orare, & quam diu. Responsum erat sibi tempus ipse præscriberet & quod nemo interurbaret. Videbatur non potuisse constanter & deuotè orare mortis terrore vel veniæ expectatione distractus; inter oraculum enim subinde intermisit; circumspexit, & respondit si quid inaudiret, dum orare videbatur. Cum iam saturatus set, *Recordator* ex gestu obseruans illum veniæ expectatione quasi torqueri, monuit ne ipse sibi & animæ suæ fraudem faceret, cum iam ad mortem adductus esset, & ipsi moriendum, simulque postulauit.

Supplicium Henrici Garneti.

Iauit ne supremum iam spiritum æditurus æquino-
curet, sin aliquid quod Regi aut regno fraudè esse
nouerit, enuntiaret. *Garnetus* respondit. Non hoc
tempus est *AEquinocandi*, quouique *AEquinocare*
licitum, & quando, iam alibi sententiã explicauì
meam, nunc autem minime *AEquinocato*, & plura
quàm confessus sum, haudquaquam houì. Cùm
scalam ascenderet, petijt vt admoneretur priusquam
scala submoueretur, responsum est nihil aliud quàm
mortem expectandum esse. Iam ad patibulum hu-
iusmodi verbis vsus est : Omnibus bonis Catho-
licis me commendatum habeo, Deum comprecor,
vt Regiam Maiestatem, Regiam, Regiam Sobo-
lem, & Dominos à Sanctiori Consilio tueatur,
quos quàm officiosissime saluto, & quibuscum si-
mularè me egisse malè me habet. Verum non pu-
taram illos ea contrariè iudicia & argumenta ha-
buisse, donec coram produxissent. Tunc enim ma-
iori honori mihi doxi confiteri, quàm antèa me ip-
sum subaccusasse. Quod ad iram meum *Grenwel-*
lum, in votis habeo vt veritas elucescat, falsi enim
rumores illi maiora quàm admisit crimina affin-
gunt. Ego illum in crimina neuriquam vocaueram,
nisi illum iam extra periculum esse existimassem.
Faxit Deus ne grauius cum Catholicis meo nomi-
ne agatur, eosque adhortor ne eiusmodi prodition-
ibus & rebellionibus contra Regem se immisce-
ant : simulque orare cœpit, & cruce se signans di-
xit : *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.*
Maria mater gratia, Maria mater misericordia, Tu

Supplicium Henrici Garneti.

me à malo protege, & hora mortis suscipe, In manus tuas Domine commendo spiritum meum. Iterum se signans, Per crucis hoc signum fugiat procul a me malignum, Infige crucem in corde meo Domine, Fac ut semper crucis meminerim. Et denuo incepit, Maria Mater gratia. Tunc scilicet submota suspendio vitam terminavit.

